K

Almueskoletidende.

Redigeret

af

S. M. Krognæs.

3die Aargang.

Kristiania.

P. T. Mallings Forlagsboghandel.

1863.

Alle gudfrygtige og tro Fædre tugte sine Børn med fuldt Alvor. Saaledes gjør og en gudfrygtig, tro Skolelærer. Tugten er aandelig Salve mod den Sjælesygdom, som kaldes Ulydighed.

Luther.

P. T. Mallings Bogtrykkeri.

Indhold.

I. Digte.

Side.

Skolesang (Anthon Bergh). 17
Paaskekvad (P. E.). 65
Aab. 2, 10 (A. K—n). 65
I Skolen (O. Thorvig). 97
Min Skole (Langlie). 122
Ved en Skoleexamens Slutn. (A. K—n). 161

II. Skolens Væsen, Gjerning og Midler, dens Forhold til Hjem, Kirke og Stat, saavelsom fremtidige Udvikling.

Side.

Den mundtlige Undervisning (B.). . 1
Den omarbeidede Forklaring (G.). . 6
Til Redaktøren (Skoledir. Wolff). . . 9
Svar fra Red. 12
Om Bibelens rette Brug i Almueskolen (O. Jørgensen). 19
Lærernes Stilling til Militærvæsenet (Deptt.). 28
„Fast Ansættelse" (Red.). 29
Kristendomsundervisningen i Kri.ania Borgerst. (Pastor Th. C. Bernhoft). 33
Yderligere Forklaringer (Skoledir. Wolff). 40
Modbemærkninger (Red.). 42
Tabellarisk Oversigt over Almueskolevæsenets Tilstand i 1861 (Efter Stiftsdir. Indberetninger til Regjeringen ved Red.). 58
Do. Do. i 1826 og 1836 (Efter statistiske Tabeller ved Red.). 60
Om Kirkehistorie-Undervisning (E. Endresen). 81
Om Salmes. (En Deltgr. i Lærerm.). 87
Atter en liden Bemærkn. (Af Samme). 152
Skoledirektørembedernes Selvstændighed (Red.). 91
Lidt om Gammelnorsk (Indsendt) . . 97
Amtslærerskolerne I. (X), II. (Red.) 99, 104
Om Undervisning i Bibelhistorie (Seminarbestyrer Høyer) . . 113, 145, 177
Mundtl. og bogl. Kristendomsunderv. (Næsheim). 116
Hvorledes Pontoppidans Forklaring kan bruges til Velsignelse i Skolen (Sognepr. Jacobsen). 129
De provisiske Seminarister (efter Monitøren ved Red.) 170
Hvorvidt den norske Skolel. tør gjøre Brug af Pressefrihd. (Nord. Skolet) 151, 166, 183
Om Luftverel og om Frikvarterer i Skolen (Dr. Lochmann). 161
Om Festligheder i Skolen (Pastor Christensen). 163

III. Foranstaltninger til Skolevæsenets og Oplysningens Fremme.

Side.

Dep.-Tegning. for Almueskolen (Red.). 28
Kgl. Læsebogskommission (Deptt.). 31, 94
— Departementsskrivelse om Lærerafskedigelse (Red.). 91
— Resol. om Oprettelse af Lærerskoler (Red.). 125
— Resol. om Udgivelse af Vægkarter (Deptt.). 137
— Resol. vedk. Tromsø Seminarium (Deptt.). 137
Departementsbestemmelse om Lærereramen (Deptt.). 138
Kirkedepartementserklæring angaaende Vedligeholdelsespligten paa Klokkergaarde (Red.). 168
Høiere Almueskoler i 1861 (efter Stiftsdir. Indber.). 138
Dimissionseramen ved Asker Seminarium (Seminarbestyrer, Past. Aars). 27
Dimissionseramen ved Asker Seminarium (Kand. Seminarl. Horn). . . 125
Do. ved Stordøens Seminarium (Seminarlærer Gjøsteen). 155
Lidt af Skolens Historie I. Philantropinet (Medd.). 49
Do. Do. II. Pestalozzi (Kand. Seminarl. Stenersen). . . . 119, 133
Lærermøder bebudede og afholdte: I Kristiansand Juli 1861 (K. Bydabl). 18
I Kristiansand og Trondhjem (Bekjendtgjørelse). 91, 112, 192
I Kristiania (Best. og Red.). 61, 91, 140
Nordisk Lærermøde (Red og Bestyrelsl.). 28, 63, 143, 154, 160, 166
Lærermøder og Lærerforeninger i Sverige (Landèn), ... 24
Skolekampe i Sverige (Z.). 61
Om Pensionssagen (Kri.ania og Eidsvolds Lærerfor. samt Red.). . . 38, 66
Kristiania By's Almueskole-Budget (Inspektør Hansen). 75
Lærerskolen i Balestrand (Skoletid. Berg. Korresp). 91
Balchens Døvstummeinstitut (Red.). 111
Skolevæsenet i Hero og i Hurdalen. 126, 157

Side.

Danske Læreres „videre Uddannelse" (Red.). 142

Forhandl. i Danmark om „Oldnordist" (Red.). 174

IV. Literære Efterretninger.

Side.

For alle Aldere. — Hvad Juletræet fortæller. — Sinai og Golgatha. — Nord. Skoleblade (Red.). . 14, 15, 31
Hoff: „Organisten," og 20 Melod. Orgelstykker (beh.). 15, 48
Theol. Tidsskr. for d. ev. L. Kirke i Norge af Caspari, Johnson og Nissen. . 15
Herslebs Prædikener (Red.). . . . 15, 95
Behrens: „Lette Mandskor." Reitziger: 50 lette Præludier (Kand. Horn). 31, 171
Mortensens Naturlære (S.). 46
Krohgs „Isl. Folkesagn" (Trøan). . 46
Sommers „Noregs Saga" (Olaf Rost). 47
Henvisning til Artikler i andre Blade og Tidsskrifter (Red.). 31, 47, 48, 95,
Amundsen: Udv. Salmer (Red.). . . 48
Bernhoft: Norsk Kirketidende. Johnson: Lutherst Kirketid. . . 77, 110, 127
Johnson: Gammelt og Nyt (Red.). 78
Tidsskrift for norsk Historie (Plan). 78
Nissens Samtaler over Bibelhist. 2det Opl. — Tidsskrift for Bibl. — Palmers Pædagogik. — Det britiske Bibelselskab. — Speners Forkl. over Katekismen. — Trøan: Kvældstunden. — Skriftestelsesbog. — Keller: Nord. Døvstummeblade. — (Red.). . . . 79, 80, 94, 95, 109, 111
Vahl: Hedningemissionen (—m). . . 79
Kempis: En Sjels Samtale. — Laub: Julepræbikener (—m.). 186, 190
Kapf: Anvisn. til at bede (—m). . . 79
Gloger: De nyttige Dyr (S.). . . . 79
Svar fra Red. til A. O. m. Fl. 95, 96, 112, 128, 160, 192
Hoegh: Sundhedspleien (N.). 30

Side.

Thorelius: Lydmetoden (P.). 30
Kaurin: Philipi Komentar (Red.). . 94
Symra (B.). 106
Janledn. af Siegw. Petersens Verdenshistorie (Trøan, J. F. og Red.). 107, 188
Plenge: Udvikl. af de kristel. Hovedlærd. (—m.). 106
Neve: Abc. — N. M. Petersen: Islændernes Færd. — Telegraferne. — Livet i Dansk Fængsel. — Tæring efter Næring. (M. Trøan). 108, 109
Schubert: Aandel. Guldkorn (Red.). 109
Læsebog-Titelen (Red.). 143
Lærermødet i Göteborg (Red.). . 110, 187
Lærermødereferater. — Hansen: Den norske Literatur. — Regnetabeller. — Schøth: Lommebog om Mynt osv. (Red.). 158, 179
Ahlfeldt: Menneskelivet (Red.). . . . 159
Hals's Regnebøger. — Prisnedsættelser paa endel af Mallings Forlagsskrifter (Red.). 171
Siegw. Petersen: Fortæll. af Fædrel. Hist. (Red.). 172
Lindblad: Bønnbg. (Red. eft. Aftenp.). 172
A. O. Vintræets Grene (—m.). . . 173
Oldnordisk Literatur (Olaf Rost). . . 173
Thiers: Napoleon paa St. Helena. — Rènan: Jesu Levnet (Red.). . . . 174
Pavels: Biografi. — Mynster: Luthers Salmer. — Hufeland: Smaa Børns Pleie. — Fadervor. — Kjærlighed overvinder Alt. — Stenersens: Reformationshistorie og Billedbibel (Red.). 187

V. Personalier.

Side

Anthon Bergh (Red.). 17

Side.

Edvard Johnsen (H.). 90

VI. Lærerudnævnelser.

Side

a) Hs. Maj. Kongen og Kirkedepartementet. 31, 48, 127, 174
b) Kristiania Stiftsdirektion: (Medd. af Skoledir. Haslund og Hansen). 16, 31, 63, 111, 174
c) Kristiansands Stiftsdir. (Skoledir. Wolff gjennem Skoletid. Kr.sands-Korespd.). 31, 127

Side.

d) Bergens Stiftsdir. (Skoledir. Lous gjennem Skoletid. Berg. Korresp.). 31, 111
e) Trondhjems Stiftsd. (Skoledir. Berg). 31
f) Tromsø Stiftsd. (Skoledir. Coucheron). 16, 48, 159
g) Kristiania Stiftsprovsti: 16; Kristiansands Stiftspr. 32; Ank. W. 31

Almueskoletidende.

„Lader de smaa Børn komme til mig og forhindrer dem ikke; thi Guds Rige hører Saadanne til." Mark. 10, 14.

Nr. 1. Aarg. 3.

Indhold: Den mundtlige Undervisning. — Den omarbeidede Forklaring. — Til og fra Red. — Literære Efterretninger. — Udnævnelser og ledige Bestillinger.

Januar 1863.

Den mundtlige Undervisning.

For et halvt Aarhundrede siden var denne Undervisningsmaade næsten aldeles ubekjendt i vore Almueskoler, især paa Landet. Og selv i Byerne vidste man nok ikke saa stort af den. Alt skulde da læres udenad, og naar Børnene kun vidste at opramse de udenadlærte Stykker, var Læreren i Almindelighed fornøiet. Senere kom man dog efter, at denne Fremgangsmaade ikke var den rette, og man gik da til den modsatte Yderlighed, idet endeel Lærere vilde have saa at sige blot mundtlig Undervisning. Dette var især Tilfældet paa vor særdeles dygtige og hæderlige Skolemand O. Bigs Tid; — maaske ogsaa noget senere. Men i vore Dage er man paa Vei til at gaa noget tilbage heri, da man er kommen efter, at ogsaa den mundtlige Undervisning har sine Mangler. Ihvorvel der har været talt og skrevet Meget om denne Sag, — navnlig har Hr. Hektoen i dette Blads No. 12 1861 givet en meget træffende og klar Fremstilling heraf, — haaber jeg dog, at det ikke kan skade, om ogsaa jeg med et Par Ord berører dette Emne, — thi enhver Sag kan sees fra forskjellige Sider — uagtet jeg godt ved, at min Fremstilling bliver høist ufuldkommen og i det Hele taget overensstemmende med Hr. Hektoens Opsats. Kun paa Grund af Sagens Vigtighed er det, jeg udbeder mig Plads for nedenstaaende Linier. —

Førend jeg gaar videre, skal jeg bemærke, at jeg ved den „mundtlige Undervisning" her i dette Stykke ikke mener den udviklende og forklarende Fremgangsmaade; thi ihvorvel ogsaa denne sker og maa ske mundtlig, saa tænker jeg dog her især paa den gjennem mundtlig Meddelelse indovende Fremgangsmaade eller Undervisning. Skjønt Fordelene ved denne Undervisningsmaade ofte have været fremstillede, skal jeg dog her i Korthed berøre de vigtigste. At denne Slags Undervisning i Særdeleshed egner sig for Børn i deres allerførste Skolegang og navnlig førend de kunne renlæse, behøver jeg vel neppe at sige. Jeg skal derfor gaa et Skridt videre. Det er bekjendt nok, og noget, som enhver Lærer, der har havt med Undervisningen af Smaabørn at bestille, har erfaret, nemlig hvor yderst vanskeligt det ofte er at faa Børn til i deres allerførste Skolegang at tale med Frimodighed. Det er endog stundom besværligt nok, at faa dem til at sige et

„Ja“ eller „Nei“ i de første Dage. Her gjælder det altsaa at bibringe Barnet Mod til at tale. Og hertil er den mundtlige Undervisning (blandt meget Andet) særdeles vel skikket, især naar Læreren i Førstningen lader Børnene sige efter, hvad her foresiges dem. Den første Fordel af denne Undervisning er altsaa, at den bidrager til at Børnene faa Mod til at tale. Fremdeles maa vi erindre, at det er meget vanskeligt for de mindre Børn at forstaa, hvad de læse. Dette kommer for en stor Del deraf, at de have vanskeligt for at kunne læse flydende udenad, hvorfor de atter og atter maa standse, hvilket gjør, at Indholdet gaar tabt. Dertil kommer ogsaa, at der findes mange Ord i Bogen, som Børnene — især paa Landet — ikke forstaa, eller som de i deres daglige Tale bruge i en ganske anden Betydning end i Bogsproget. Men ved den mundtlige Undervisning kan og bør Læreren saa meget som muligt vælge saadanne Ord, som Børnene kjende til; hans Sprog behøver derfor ikke at blive plat, hverdagsligt eller anstødeligt. Simpelhed kan godt forenes med Værdighed og kan han gjennemføre dette, saa vil den mundtlige Undervisning bidrage meget til, at Børnene med større Lethed opfatte, hvad de skulle lære, end naar de bruge Bøger. Naar saa Børnene ere lidt mere udviklede, kan Læreren, naar han en eller flere Gange har fortalt et Stykke, lade dem gjengive Indholdet med egne Ord. Her har altsaa Læreren den bedste Anledning til at vænne Børnene til med egne Ord at udtrykke sine Tanker. Og dette er noget, der altfor ofte er blevet forsømt, men som i Virkeligheden er af største Vigtighed, og jeg regner det for et af de største Goder ved denne Undervisningsmaade, at man meget tidlig, ja næsten straxt, kan begynde at øve Børnene heri. Man kan da med det samme undgaa et meget stort Onde, som desværre har havt og maaske endnu tildels har Sted i Almueskolen, nemlig den tankeløse Læsning og Opramsen af Lektierne. Thi ere Børnene vante til at tilegne sig Indholdet af, hvad de læse, og tillige ere øvede i med egne Ord at udtrykke sine Tanker, saa ville de vist ikke saa strængt binde sig til Bogens Ord. Men det er dog besynderligt, hvor sent Folk ville erkjende Nytten heraf. Ja jeg kjender endog en Provst, som har paalagt Eleverne ved en høiere Almueskole at læse Historie, Geografi osv. ordret udenad!!

Fremdeles er det ganske vist, at hvad der foredrages mundtligt gjør mere Indtryk paa Barnehjertet, end det, Barnet selv læser. Thi det behøver ikke da at anstrænge sig saa meget for at opfatte Indholdet, som ved Læsning i Bog, og hvis Læreren er en dygtig Mand, som er sit Kald voxen, og tillige selv føler Interesse for de Sandheder, han foredrager, saa vil hans Ord, saafremt Barnet ikke er aldeles fordærvet, ganske sikkert gjøre et dybt Indtryk paa dets Sjæl. Men skal alt dette opnaaes, maa den og drives paa den rette Maade, hvorom Mere nedenfor. —

Som før bemærket, kan man drive det for vidt med denne Undervisningsmaade ogsaa, og jeg skal derfor tillade mig, efterat have berørt enkelte

af dens Fordele, ogsaa i Korthed at paapege nogle af dens Mangler. Paa det Standpunkt, Skolen nu staar, ved jo Enhver at Skoletiden er meget indskrænket, navnlig paa Landet. Og naar da Alt skal læres paa Skolen, uden at Børnene have noget i Hjemmet at sysle med eller forberede sig paa, saa vil det vist ikke gaa fort med deres Kundskabs Erhvervelse. Skal man derfor vedblive at undervise udelukkende eller hovedsagelig mundtlig lige til Børnene gaa ud af Skolen, saa vil derved spildes megen Tid, som man ved en anden Fremgangsmaade kunde have anvendt til Nytte. Thi der er stor Forskjel paa, hvad Tid man behøver for at gjennemgaa og forklare et Stykke og paa at indøve det. Og selv i sidste Tilfælde maa der ogsaa være en Slags Udvikling af det. Jeg for min Part troer derfor, at — i Almindelighed talt — naar Børnene ere en 11 til 12 Aar gamle, maa de, saafremt de fra først af have været ordentlig underviste, og naar Stykket iforveien er gjennemgaaet med Nytte paa egen Haand, indøve eller lære det. Jeg kan derfor ikke skjønne rettere, end at det er aldeles uhensigtsmæssigt og tidsspildende, ja endog ligefrem skadeligt, om man i de øverste Klasser mundtlig vil meddele Børnene Alt, hvad de skulle lære. Nei der skal den mundtlige Undervisning indskrænke sig til Gjennemgaaelse og Udvikling; i de nederste Klasser er det en anden Sag; der er den fortællende og indøvende Form paa sit rette Sted. Men selv der har den sine Mangler. Thi Børnenes Opfatningsevner ere meget forskjellige, da Enkelte ere istand til at gjengive Indholdet af et Stykke, naar det er fortalt en 2 til 3 Gange, medens Andre neppe kunne klare sig om det gjentoges en 6 til 7 Gange. Skal man nu holde paa at fortælle op igjen indtil de mindre Begavede have lært det, saa ville de Flinkere sidde og kjede sig ved at høre gjentaget atter og atter, hvad de allerede vide. Og skal man ikke vedblive at fortælle op igjen indtil de mere Tungnemme have opfattet og tilegnet sig det, saa er Tiden for en stor Deel spildt for deres Vedkommende. Jeg kan saaledes ikke skjønne andet end at denne Undervisning maa blive trættende for de flinkere eller mere begavede Børn. Vistnok gjør Lærerens Foredrag meget til at holde Opmærksomheden vedlige hos Børnene, men jeg er bange for, at man tildels har sat altfor stor Pris herpaa. Thi om en Lærer med nok saa megen Inderlighed og Varme foredrager, hvad han skal, saa troer jeg dog, at hvis han Time efter Time og Dag efter Dag vil holde paa hermed, vil det tilsidst for Børnene blive noget saa Hverdagsligt, at det paa langt nær vil gjøre det Indtryk paa dem, som det vilde gjøre, dersom det blev dem meddelt i passende Portioner. „Alt med Maade", hedder det, saaledes ogsaa her; thi ellers vil det gaa med Børnene (ialfald i enkelte Fag) omtrent som med Folk, der læse Romaner. Disse gjøre i Forstningen et dybt Indtryk paa Læseren, men det taber sig efterhaanden som man vænnes til saadan Læsning. Skal altsaa Læreren kunne virke paa Barnets Hjerte, saa vil dette bedst ske, naar man bruger denne Undervisning med Maade. Og hvor skal man vel faae Lærere

fra, som ere skikkede til at drive den mundtlige Undervisning paa ordentligt Vis, naar den skal drives til nogen Fuldkommenhed? Som bekjendt, er det jo en forholdsvis liden Del af vore Skolelærere paa Landet, som ere seminaristisk dannede, og selv blandt dem, der kaldes Seminarister, er der nok ikke Faa, som ere uskikkede til at undervise paa denne Maade, dels af Mangel paa Kundskab og Overblik i de forskjellige Fag, dels ogsaa af Mangel paa naturlige Evner og Anlæg. Thi der skal en særegen Evne eller Gave til at fortælle godt. Og uden denne Evne i Forening med tilstrækkelig Kundskab og Dygtighed vil ikke denne Undervisning gaa. Det er derfor klart, at hvis denne Undervisning med Held skal drives til nogen Fuldkommenhed, saa kræver den meget duelige Lærere, — saa duelige, at de hos os nu for Tiden meget vanskelig kan tilveiebringes i noget betydeligt Antal. Dernæst vil denne Undervisningsmaade, naar den drives for længe, lede til en Slags Dorskhed og Efterladenhed hos Børnene, da de derved kun vænnes til at modtage Alt saa at sige i Søvne, idet de ingenting gjøre selv andet, end blot ere Tilhørere. Dette foraarsager, at deres Selvtænkning og Selvvirksomhed, som ikke tages i Brug, heller ikke udvikles, og jeg kjender Folk, som paa denne Maade ere blevne ganske „udskjæmte," netop derved at de i Barndommen ere vante til i al Mageligbed at sidde og høre paa Lærerens Foredrag. Thi saalænge det har gaaet paa denne Maade, have de klaret sig nokſaa brav, men saasnart de have kommet noget videre og have maattet arbeide sig frem mere paa egen Haand, saa har de ikke kommet nogen Vei, skjønt det slet ikke kan antages at have været af Mangel paa Evner, men kun deraf, at de paa en Maade ere aandelig forkjælede. Og hvorledes skal det gaa senere i Livet, naar de ikke i Barndommen vænnes til at erhverve sig Kundskab af Bøger eller ved Læsning paa egen Haand? Men driver man det forvidt med den mundtlige Undervisning, saa arbeider man virkelig — om end ubevidst — herimod. Og mon det, som læres ved blot mundtlig Undervisning, bevares længe? Jeg frygter meget for, at det ikke vil blive Tilfældet; thi det er almindelig saa, at hvad der erhverves let, tabes ogsaa let, — saaledes gaar det nok her og, er jeg bange for.

Endnu staar et Punkt tilbage, som jeg ikke vil undlade at berøre, og som jeg for mit Vedkommende synes er af større Vigtighed, end det i Almindelighed antages eller ansees for. Men jeg er næsten bange for at komme frem med det, da jeg saa let kan blive misforstaaet. Dog, det faar nu være hermed, som det vil. Jeg tænker her nemlig paa, hvor overmaade trættende og besværligt det er for Læreren at holde paa Dag efter Dag at undervise mundtlig saa at sige hele Skoletiden, og jeg tror nok at en Lærer, som har vedblevet hermed endel Aar, dersom han ikke er desto stærkere af Helbred, eller har desto lettere for at tale, faar paa en sørgelig Maade erfare Følgerne deraf. Jeg vil langtfra bifalde, at en Lærer, for selv at have det mageligt, skal lade sin Skole lide derved, — dette foragter

jeg af ganske Hjerte —; men det er dog virkelig paa den anden Side uforsvarligt eller utilbørligt af en Lærer at arbeide saaledes i sin Skole, at han om kort Tid mister baade Liv og Helbred; thi dette er ikke noget mindre end et fint Selvmord. Jeg synes derfor, at Læreren for sin egen Helbreds Skyld maa see til at holde Maade med denne Slags Undervisning; thi han er jo selv et Menneske, og er som saadan underkastet menneskelige Svagheder, og han har Pligter at iagttage mod sit Legeme ligesaavel som mod sin Sjæl, og det er ikke den ringeste Pligt mod Legemet at bevare det sundt og stærkt.

Af det Foregaaende haaber jeg det fremgaar, at det er min Mening at man i de nederste Klasser saagodtsom udelukkende bør benytte den mundtlige Undervisning. For Historie og Geografi f. Ex. egner den sig meget godt, men bruges den længere end omtrent den halve Del af Børnenes Skoletid, altsaa i det høieste til omtrent 12 Aars Alderen, saa tror jeg — i Almindelighed talt — at man gaar forvidt. Begynder man ikke da at vænne Børnene til at lære noget udenad, saa er jeg bange for, at man gjør et Feilgreb. Dog kommer det naturligvis meget an paa Børnenes Fatteevne og Udviklingstrin; thi dette maa hovedsagelig bestemme Tiden, naar man skal begynde med Udenadslæsning. Katekismen, som Katekismus betragtet, egner sig nok tildels ikke ganske godt til mundtlig Meddelelse eller Undervisning, hvilket dels kommer deraf, at Børnene maa lære samme ordret, dels ogsaa deraf, at enkelte Stykker f. Ex. Artiklerne ere vel lange. Budene derimod, samt de fleste af Bibelsprogene ere derimod saa korte, at de med temmelig Lethed kunne læres af Børnene. Saaledes er det ogsaa med Salmevers. Hvad nu Religionsundervisningen i Almindelighed angaar, saa billiger jeg ikke den Anskuelse, at Børnene Ingenting eller ialfald saa lidet som muligt skulle lære udenad. Jeg tror netop, at det er gavnligt at man ogsaa der har noget i Bogen at støtte sig til. Men naturligvis bør Udenadslæsningen foregaa saavidt muligt uden Tvang. I Forstningen kunde det maaske være bedst at Læreren fortalte enkelte af de vigtigste Stykker af Bibelhistorien i Forbindelse med Bibelsprog, Salmevers og de letteste Stykker af Katekismen. Og mon det ikke kunde være retteste, at man i Forstningen gik forbi de mere vanskelige Stykker af Katekismen og lod sig indtil videre nøie med leilighedsvis at meddele Børnene de vigtigste Lærdomme, som indeholdes deri? Naar da Læreren har gaaet frem paa denne Maade en Stund, kan han lade Børnene faa Katekismen at lære udenad, dog saaledes at han først gjennemgaar Stykket med dem, derpaa lader han dem læse det over hjemme, og saa i næste Time udvikler det for dem igjen. Paa samme Tid bør Børnene og begynde at lære udenad i Bibelhistorien, dog maa ogsaa da hvert Stykke iforveien være fortalt eller gjennemgaaet, og man maa derhos se til at Børnene ikke altfor strengt binde sig til Bogens Ord. Og naar man blot ikke tager for store Stykker ad Gangen, saa ville nok de fleste af Børnene baade med Lyst og Lethed lære dem.

Paa denne Maade fortsætter man, indtil man er færdig med de almindelige Lærebøger, idet man altid iforveien forklarer, hvad der behøves at forklares, hvilket naturligvis vil blive mindre og mindre jo mere udviklede Børnene blive. Ved denne Fremgangsmaade har man den Fordel, at man ved Gjennemgaaelsen kan virke paa Barnets Hjerte, medens Barnet selv i Lærebøgerne have en Støtte i Livet, om det mundtlig Meddelte under dettes Storme skulde tabes, hvilket jeg frygter for altfor ofte bliver Tilfældet. Det er vistnok sandt, at Adskilligt af det, som Børnene lære udenad, i Forstningen kan være dunkelt for dem, men jeg tror ikke, at dette er saa særdeles farligt, dels fordi det kan opklares ved den senere Undervisning, dels vil det ogsaa opklares senerehen i Livet, hvilket jeg haaber, Flere end jeg har erfaret. Og endelig maa jeg bemærke, at jeg ikke rigtigt kan skjønne, hvad Skade det kan være, om Børnene lære Et og Andet udenad f. Ex. i Forklaringen, som de ikke tilfulde forstaa; thi hvem kan tilfulde forstaa Kristendommens Sandheder? Hovedindholdet maa de da kunne opfatte, naar Læreren paa ovenanførte Maade gjennemgaae med Børnene, hvad de skulle lære eller hvad de have lært.

B....

Den omarbeidede Forklaring.

Almueskoletidenden Nr. 7 (2den Aarg.) beretter, at der paa et Møde i Orkedalsøren i Trondhjems Stift fremførtes Klager over den omarbeidede Forklaring, samt at Forsamlingen besluttede at gjøre Sit til at faa den væk af Skolerne. Jeg har ventet paa, at lignende Udtalelser enten fra Enkelte eller Flere skulle fremkomme ogsaa fra andre Hold; men da dette hidtil ikke er skeet i dette Blad, faar jeg forsøge at bringe saadanne Udtalelser paa Glid, idet jeg haaber, at Flere mere grundigen og udførlig vil tage Ordet i den Retning efter mig; thi jeg ved at saare Mange ere misfornøiede med denne Bog. De Klager, som paa ovennævnte Møde fremførtes imod Bogen, forekommer mig meget vægtige, og dertil skal jeg ogsaa føie nogle andre Grunde, hvorfor jeg gjerne ønskede denne Bog væk fra Skolerne. Der begyndte for nogle Aar siden at opløftes et stort Skrig mod at lære Forklaringen udenad. Det forekom mig, at meget af det, som skreves i den Retning, ikke var andet end et Skrig i Luften eller et Skriveri for at gjøre sig vigtig. Der klagedes som oftest over at Forklaringen var for svær at lære for Børnene; men disse Klager kunde jeg dengang ikke istemme; thi mine Skolebørn læste da Saxtorfs Udtog af Pontoppidans Forklaring, og de Fleste lærte dette Udtog med Lethed. Der lærtes ofte længere end Lexerne bleve anviste. Men saa kom jeg til at flytte til et andet Præstegjeld,

hvor den omarbeidede Forklaring brugtes, og der fik jeg snart Erfaring for, at Klagerne over denne Bogs Sværhed vare noget grundede; thi den omarbeidede Forklaring er baade større og slemmere at lære end Udtoget. Jeg fornam, at Børnene, som læste den omarbeidede Forklaring, fik noget Formeget og at de derfor beholdt Lidet af det Lærte. Jeg henvendte mig derfor til Sognepræsten med Foresporgsel, om jeg ikke kunde gjøre Forsøg paa at faa indført Saxtorfs Udtog istedenfor den omarbeidede Forklaring. Da nu Intet var til Hinder derfor fra Præstens Side, begyndte jeg paa dette Forsøg, og jeg har faaet alle Børn, som siden har begyndt at lære i Forklaringen, til at begynde i Saxtorfs Udtog samt ogsaa de, som kun havde lært Lidt i den omarbeidede Forklaring. De, som havde lært Meget i den, har jeg ladet holde ved der, uden forsaavidt de selv har villet skifte. Denne Fremgangsmaade har vundet Forældrenes Bifald, og jeg mærker allerede, at Børnene langt lettere lære og erindre denne Forklaring end den omarbeidede. Det forekommer mig derfor, at den omarbeidede Forklarings Vidtløftighed burde være en Grund med til at faa den ombyttet med Udtoget; thi det er bedre at lære Mindre godt end at lære Meget, og da daarligt. Læres Forklaringen daarligt saa glemmes den snart, og de Forklaringer, som af Læreren ere tilføiede, vil da ogsaa snart glemmes. Men er Forklaringen mindre og læres godt, saa vil de Lærdomme, som Barnet der har modtaget tilligemed Lærerens derover givne Forklaringer, bedre fæste sig i Hukommelsen og blive frugtbringende for det senere Liv. — Men af endnu større Betydning er Lærens Renhed, og i den Henseende er Forklaringen ved Omarbeidelsen ikke bleven forbedret men betydeligen forværret. Foruden de Anker, som blev fremført imod den paa det hernævnte Møde, har dens Lære om Daaben, som det eneste Gjenfødelsesmiddel og dens Lære om Kirken stødt baade mig og mange Andre. I Spørgsmaal 381 tales der om den Forandring som foregaar med Mennesket ved Gjenfødelsen, og det hedder, at der i Forstanden skabes formedelst den Helligaands Oplysning et aandeligt Lys, at der i Samvittigheden skabes formedelst Retfærdiggjørelsen en sand Fred og Glæde, og at der i Villien skabes en hellig Lyst, Kraft og Længsel. I det følgende Spørgsmaal og Svar hedder det, at det nye Menneskes rette og egentlige Væsen er Kjærlighed til Gud, og i det derpaa følgende Spørgsmaal fremstilles Daaben som det eneste Gjenfødelsesmiddel. Heraf maa man jo nødvendigen faa ud, at Bogen lærer, at alle Døbte, ogsaa i deres fremrykkende Alder, har i Forstanden et aandeligt Lys, at de i Samvitigheden har Fred og Glæde, og at de i Villien har en hellig Lyst, Kraft og Længsel, samt at alle Døbtes Væsen er Kjærlighed til Gud. Hvad skal man saa tænke, naar man gaar ud paa det store Verdens Torv, og der opdager baade Tyve, Gjerrige, Drankere, Skjændegjæste, Rovere, Afgudsdyrkere, Horkarle o. s. v.? I Guds Ord fældes der den Dom over dem, som gjøre Saadant, at de ikke skal arve Guds Rige; men det kan næsten se ud til at den omarbeidede Forklaring vil stelle paa og formilde

den Dom; thi der findes mange Døbte, som have gjort sig skyldige i en eller flere af de nævnte Laster. Luthers Liv modbeviser ogsaa den omarbeidede Forklarings Lære om Daaben som det eneste Gjenfødelsesmiddel. Vi ved af Historien, at Luther var døbt som spædt Barn, og som gjenfødt skulde han da efter den omarbeidede Forklarings Lære havt Fred og Glæde i Samvittigheden. Dette savnede han dog i længere Tid i høi Grad, hvorfor han gik i Kloster og plagede sig meget for at faa Fred i Samvittigheden. Da han var i Rom 1510, fortælles det, at han ogsaa krøb paa Knæerne op og ned ad den saakaldte Pilatustrappe i Haab om at faa Fred. Dette vidner heller ikke om det aandelige Lys i Forstanden, som den omarbeidede Forklaring siger de Gjenfødte har. Men efter at Luther en Tid lang havde søgt Fred for sin Sjel i menneskelige Paafund, lød disse Guds Ord for ham: „Den Retfærdige af Troen skal leve." De Ord opklarede for ham, at det er af Naade ved Troen paa Kristus, at Menneskene blive retfærdiggjorte og salige, og fra nu af, siger han selv, følte han, at han var født paa ny, og han betragtede derefter den hellige Skrift ganske anderledes end tilforn. Dette beviser ogsaa, at Guds Ord er et Gjenfødelsesmiddel, som der staar i Saxtorfs Udtog og i Guds eget Ord: 1 Petri 1, 23. For at undgaa Misforstaaelse faar jeg bemærke, at jeg, fordi jeg har anført dette, ingenlunde ringeagter Daaben. Nei det være langt ifra! Jeg tror derimod, det er fordi Gud der har indgaaet Pagt med os, at han i det senere Liv, naar Pagten er brudt paa Menneskets Side, arbeider saa troligen med Ordet for at faa fort de Forvildede tilbage. Men jeg kan derfor ikke gjøre Daaben til noget Tryllemiddel; thi Jesus har sagt, at den, som tror og bliver døbt skal blive salig; men hvo, som ikke tror skal blive fordømt. Marki 16, 16. — Ogsaa i Læren om Kirken har den omarbeidede Forklaring gaaet udenfor Skriftens Grændser; thi Guds Ord lærer, at man skal bygge sit Salighedshaab alene paa Jesus. Da Stokmesteren spurgte, hvad han skulde gjøre for at blive salig, saa lød Pauli Svar, at han skulde tro paa den Herre Jesus. Apst. Gjrg. 16, 31. Ligedan talede Apostelen Petrus. Da han aflagde Vidnesbyrd om Jesus for det høie Raad, sagde han, at der er slet ikke Frelse i nogen Anden; thi der er heller ikke et andet Navn givet iblandt Menneskene ved hvilket det bør os at vorde frelste. Apst Gjrg. 4, 12. Jesus siger ogsaa selv, at han er Veien, Sandheden og Livet, og at der kommer Ingen til Faderen uden ved ham, samt at den, som stiger andensteds over, er en Tyv og en Røver. Joh. 14, 6; 10, 1. Alligevel lærer den omarbeidede Forklaring i Spørgsmaal 414 at tro paa Kirken og forlade sig paa, at man igjennem den og dens Naademidler har Samfund med Kristus og saaledes Delagtighed i den evige Salighed. Den store Sikkerhed og Ligegyldighed, som af Mange lægges for Dagen i Salighedssagen, finder uden Tvivl Næring i saadan Lære. Jeg kan ikke andet skjønne, end at en saadan Lære om at bygge sit Saligheds-

haab paa Kirken henhører til den katholske Lære*) og er ikke hverken lutherſk eller kriſtelig. At Mennesker eller den blotte Væren i Kirken ikke kan hjælpe Folk i Guds Rige viſer Lignelſen om de fem kloge og fem daarlige Jomfruer. Da den omarbeide Forklaring indeholder urigtige Lærdomme, hvilket ogſaa af mange andre er paatalt før, ſkulde det være godt, om denne Bog mer og mer fik Afſked fra Skolerne; thi Lærdommen burde dog være ren i en Børnelærdomsbog.

H.

Herr Redaktør!

Da Almueſkoletidendens Nr. 9 (for Septbr.) ikke paa ſædvanlig Maade er bleven tilſtillet dens Abonnenter herſteds, er jeg forſt igaar gjennem Laan bleven bekjendt med Deres deri indførte „Svar til Selvforſvar", hvilket noder mig til at bede om Plads for endel Modbemærkninger, ſom jeg ſkal ſtræbe at give i den ſtørſt mulige Korthed.

Sammentrængt Fremſtilling er ikke det Samme ſom Unøiagtighed eller Ufuldſtændighed. Ethvert Referat, ligeſom enhver Hiſtorie, ſom for at belyſe Sagen kun fra en Side fordølger noget Væſentligt, er kun tildels rigtigt og ofte ikke engang halv Sandhed. Finder Fordølgelſen Sted for at ſtille Perſoner eller Forholde i et falſkt og forhadt Lys, ſaaledes ſom dette i Deres tidligere, af mig imødegaaede, Artikel, er ſkeet med Hensyn til mit og Kriſtiansſands Stiftsdirektions Forhold til Beſtemmelſen af Alderstillæggene i Bratsberg Amt, da fremkommer den halve Sandhed, der er farligere end Uſandhed, fordi den har en ſæregen Magt til at vildlede den almindelige Dom. Saadan Sandhed er paa viſſe Hold meget yndet, ofte benyttet og bør derfor engang imellem betegnes med ſit rette Navn.

Hr. Redaktøren forklarer ſelv, at Deres Meddelelſe ſkal gjengive „Totaludtrykket for den under Debatten (fra mig) fremtrædende Anſkuelſe", og naar dette ſker paa en ſaadan Maade, at kun det anføres, ſom af mig er udtalt med Hensyn til Forholdene i Øvre Thelemarken, og endog dette kun

---

*) Det er ganſke viſt. Efter hvad vi for endel Aar ſiden ved Andres Hjælp søgte at erkyndige os om, ſkal endog katolſke Katekismer ikke lære Tro paa Kirken ſaa ligefrem ſom den omarbeidede Forklaring. Havde denne endda et konfeſſionelt Kirkebegreb, kunde der ſynes nogen Ret at være paa dens Side; men da den, ſom bekjendt, bar ſtillet ſig i ligefrem Strid med den augsburgſke Konfeſſions 7de og 8de Artikel, maa den ſiges at mangle ſelv den tilſyneladende Ret, ſom Mange tror den i Beſiddelſe af.

To Landspræſter gjennemgaa nu Pontoppidans Forklaring, og her i Byen arbeides paa en Lærebog efter Pontoppidans. Red.

for en mindre væsentlig Del, medens det ganske forties, at jeg fandt et Alderstillæg af 2den Grad paa 10 Spd. mere passende til Forholdene i Nedre Thelemarken og navnlig i Bamble Provsti, da er dette en saa væsentlig Ufuldstændighed i Gjengivelsen af mine Udtalelser, at denne med fuld Ret kan betegnes som „kun tildels rigtig". Da Deres Referent maa have været tilstede ved Amtsformandskabets Forhandlinger, er Ufuldstændigheden neppe uforsætlig. Der argumenteres jo ogsaa fremdeles ikke fra hvad jeg i det Hele har udtalt, men kun fra den mindre væsentlige Del deraf, som Referenten har indskrænket sig til at gjengive, og som udrevet af sin Sammenhæng maa tage sig ud som en Taabelighed. — Naar jeg som Medlem af Kristiansands Stiftsdirektion havde været og fremdeles var af den Formening, at 15 Spds Alderstillæg stod i passende Forhold til Lærerlønnen og de øvrige Forhold i Øvre Thelemarken, og derhos med fuld Sandhed forklarede, at det ikke kunde være mig imod, at Alderstillægget for det hele Amt bestemtes til et høiere Beløb, men at det var mig uvedkommende at fremsætte noget Forslag for den Del af Amtet, der hører til Kristiania Stift, da er dette slet ingen „Vaklen", men en ligefrem Udtalelse af mit Forhold til og min Opfattelse af den foreliggende Sag. Eet er, hvad man personlig ikke er imod eller endog meget ønsker, et Andet hvad man paa Embedsvegne med Hensyn til Forholde og Omstændigheder finder at burde foreslaa eller forlange.

At jeg ikke ansaa mig hverken bemyndiget eller berettiget til, af Hensyn til Kristiania Stiftsdirektions Forslag at forandre, hvad der af Kristianssands Stiftsdirektion var foreslaaet for Øvre Thelemarken, og hvori jeg i alle Dele havde været og fremdeles var enig, er ikke nogen „kommissionærmæssig Henskyden" under Stiftsdirektionens Bemyndigelse eller noget Forsøg paa at give Skoledirektørembedet en „Ærindsvendskarakter" eller „umyndig Stilling". Naar man ikke vil vrides om Ord, er det latterligt af en saa menløs Yttring at gjøre saa meget Væsen; men det er fremdeles betegnende for Deres Forhold til hvad De kalder „Sagen".

Klingende Ord klare ingen Sag. Skoledirektørens i Loven begrundede „megen Selvstændighed" er jo nogetnær et Luftsyn; der er ikke tillagt dette Embede selvstændig Myndighed til at afgjøre en eneste Sag, og i Stiftsdirektionen er Skoledirektøren i ethvert Tilfælde kun en af Tre. —

Det hedder videre i Deres Artikel, „at Skolelovens § 43 yder de ældre Lærere en Haandsrækning, som skulde være dem til Hjælp, naar stiv Formalitet og Pengekniberi vilde have Haand over Bevilgningen af Alderstillæggene;" men „at Hr. Skoledirektøren sees at have været med i for en Del at tage tilbage, hvad Loven har givet, hvilket begrundes derved, at 2 Lærere, som vare tiltænkte 2den Grads Alderstillæg, ikke fik dette, fordi de ikke havde **fast Ansættelse**. Der paastaaes yderligere, at Loven ikke kræver fast Ansættelse, at den meget mere „*hjemler Ret*" til 2den Grads Alderstillæg ikke alene for dem, som *har havt* fast Ansættelse, men ogsaa

for dem, der har tjent i mindst 15 Aar. Dette er dog „nok" at drive „Sagen" altfor hensynsløst. Netop den anførte § 43 hjemler kun Ret til Alderstillæg for „de ved den lavere Almueskole fast ansatte Lærere." Der kan ikke være Spørgsmaal om at forstaa denne Paragraf, som om dens første Punktum gjælder fast ansatte, dens sidste Del konstituerede Lærere, og at der kun for de Sidstes Vedkommende fordres en Tjenestetid af 7 eller 15 Aar. Og dog skal ogsaa denne klare Lovbestemmelse fordreies for at finde Anledning til at fremstille mig som den, der i Lighed med „stiv Formalitet og Pengekniberi" tilsidesætter Lovens Humanitets Hensyn, tager tilbage, hvad Loven giver," berøver Lærere i „trykkende Forhold" Hjælp i „deres Alderdomsdage". Det er under saadan Adfærd fuldkommen unødigt at skrive en lang Indledning for at fortælle Deres Læsere, at det er min Person Deres Angreb gjælder. At endel ældre Lærere mangle fast Ansættelse, er beklageligt nok; men i ethvert Tilfælde ikke udelukkende at tilskrive Skolens Foresatte. Mangelen kan ogsaa i Almindelighed snart afhjælpes; de omhandlede Lærere i Øvre Thelemarken ere ogsaa forlængst fast ansatte og ville for indeværende Aar erholde Alderstillægget udbetalt.

At jeg „ufornødent" har stillet mig ved Siden af Provst Teisner, kan jeg i en hvis Forstand villigt indrømme. Manden kan meget vel forsvare sig selv. Ellers anser jeg det ikke ufornødent, naar Leilighed gives at tilbageviise ubeføiede Angreb paa enkelt Mand, der har handlet ikke alene fuldkommen aabent, men i væsentlig Overensstemmelse med baade Over- og Underordnedes Udtalelser i Sagen. Alderstillæggets Størrelse er forøvrigt det mindre Væsentlige: det kan aarligt forhøies, om dertil er Anledning, og hvad dertil ikke medgaar, skal efter Lovens Bestemmelser anvendes til Lærerjord og Lærerboliger, altsaa direkte til Lærerstandens Fordel. Lavmaalet er Hovedsagen og med Hensyn hertil troede Provst Teisner for det forarmede Øvre Thelemarken at burde holde paa det samme Beløb, som af Kristiania Stiftsdirektion var bragt i Forslag for det i økonomisk Henseende saa ulige bedre stillede Nedre Thelemarken, der formentlig kunde taale at udrede nogetnær et ligestort Lavmaal med Bamble Provsti. Naar denne Omstændighed ganske overseés eller dog forties paa samme Tid, som Provst Teisner gjøres til Gjenstand for de hensynsløseste Udfald, da er ogsaa dette en Adfærd, som umulig kan forklares af Hensyn alene til „Sagen". Jeg har ogsaa allerede Bevis i hænde for, at min Hentydning til den skienske Meddeler netop har rammet sin Mand. Min Yttring derom var ellers kun en Oplysning, men intet Argument, og naar Deres Meddeler fremdeles ønsker at sidde i Skjul bag Redaktørens Ryg, har jeg Intet derimod.

At et virkeligt „Tilfælde" af mig betegnes med et svækkende „vistnok" er ogsaa en mindre grundet Bebyrdelse. „Vistnok" er, som Enhver ved, indrømmende og har sin naturlige Modvægt i det følgende „men." Det har ikke været min Agt i nogen Del at negte eller fordreie den fulde Sandhed.

Hermed er denne Strid fra min Side endt. At min Person og min Virksomhed fremdeles paa den begyndte Vis vil blive gjort til Gjenstand for Sigtelser, er mere end sandsynligt; men jeg skal kun nødtvungen atter tage til Gjenmæle.

Kristiansand den 29de November 1862.

Fr. Chr. Wolff.

Skole-Efterretninger.

Kristiania den 10de Januar. — Under Forudsætning af at Læserne gjenkalde i sin Erindring det Svar, som foranstaaende „Modbemærkninger", der indlob efterat Nr. 12 var trykt, sigte til, kan vi nu fatte os baade kort og afsluttende.

Dersom intetsigende Navnejagt og personlige Sigtelser ere skikkede til at klare en Sag, da maa Meget kunne udrettes ved Modbemærkningerne. Vi finde os imidlertid fritagne for at imødegaa de personlige Hentydninger deri. Den „Hentydning," som skal have „rammet sin Mand", har ladet vor „Meddeler" sidde i god Ro uden al Fare og Skade, og ingen Opfordring givet ham til at træde frem af sit Skjul. Vi har ikke ladet nogen Fordølgelse finde Sted, for at stille Personer eller Forholde i et falskt og forhadt Lys, men berørt Personer kun forsaavidt de havde Indflydelse paa Sagernes Gang, og vi ere os fuldt bevidste, at vi ikke ved Usandhed eller paa anden Maade har villet „vildlede den almindelige Dom." Vi se derfor bort fra alle personlige Sigtelser; thi mere og mere vil det blive os om at gjøre, at svare paa alle personlige Hentydninger, der streife ind paa Hjærtegranskningens og de skjulte Bevæggrundes Gebet, med de klingende Ord, som kaldes Taushed.

Vel sandt: „Klingende Ord klare ingen Sag"; men i klar Sag kan man bruge klingende Ord, og bedst klingende ere oplysende Ord, selv om der gives dem den Dom, at de „belyse Sagen kun fra en Side." Imidlertid er ikke alt det ensidigt, som Modstandere kalde saa. Der gives et Krav paa at medtage som „Væsentligt" Ting, som ikke ere væsentlige, med andre Ord et Krav paa Alsidighed, som fordrer formeget. Naar af Alsidighedshensyn Behandlingen af en Sag fører ud om dennes Enemærker, kan under Drøftelsen den selv snart blive bortdrøftet. Vil man derimod paakalde Andres hele og fulde Opmærksomhed for den, maa man ikke drage andre Sager fremom den, saa de optage det Lys, den behøver, men derimod stille dens eiendommelige, dens skarpt begrændsende Side — dens Hovedside — saaledes frem i Lyset, at den klart kan sees af dem, hvis Bistand paakaldes. Vi hverken kunde eller vilde gjøre os skyldig i den Forvexling,

at betone Skatteyderes trange Kaar, naar Talen var om Lærernes, der klækkeligen burde afhjælpes, for at Skolen desbedre kunde fremmes. En saadan Forvexling savner al Forsvarsgrund, naar Talen angaar Alderstillægget, hvortil skal bruges Amtsskolekassens ialfald halve Indhold. Amtsskolekassen har sin lovbestemte aarlige Indtægt—sin faste offentlige Hjælp, uanseet Bygdernes Kaar. Om man gjentagende lægger Vægt paa „kan" i Sætningen: Alderstillægget kan forhøies, saa ligger deri en fattig Trøst saalænge de Styrende sige: 15 Spd. som 2den Grads Alderstillæg er passende. Dersom Bergsagers Fremstilling i Mrgbl. staar fast, at i 1862 Aars Amtsformandskab for Lister og Mandals Amt havde „Stiftsdirektionen foreslaaet, at der paa Grund af havende Beholdning skulde ingen Repartition i Aar finde Sted, og som Følge deraf intet Bidrag af Statskassen erholdes," saa har Modbemærkningernes Forfatter deltaget i en alsidig Behandling af Skolesagen, der staar i en saa skarp Modsætning til Skoletidendens Ensidighed, at det ikke er forunderligt om det forekommer ham „mere end sandsynligt," at der oftere bliver Strid paa dette Felt, hvorom vi dog ingen Anelse har og endnu mindre nogetsomhelst Ønske.

Hvad de omtalte 15 og 20 Spd. angaar, da indsees det let, at det siger Intet, om En personligen fandt 20 — ja om det end var mange Gange 20 Daler ønskelige og passende for Folk udenfor sit Embedsdistrikt, naar han paa sit Embeds Vegne og for sin Embedskredses Lærere fandt 15 Spd. passende og lagde saaledes Tonen paa disse 15 at Ingen fik de 20 Daler. Og naar Kristiania Stiftsdirektion havde foreslaaet og Skoledirektør Hansen vundet ialfald Pluralitet i Komiteen for 20 Spd. som 2den Grads Alderstillæg, saa indsees ikke, hvad den gjentagne Erklæring, at det var den Kristiansandske Skoledirektør uvedkommende at fremsætte Forslag om 20 Spd. for Kristiania Stifts Del i Amtet, skal tjene til. Kan saadanne Ord gjøre Sagen klar, saa er det vel.

Det være fjernt fra os at indrømme, at Skoledirektørembedets eller Skoledirektørens Selvstændighed er „nogetnær et Luftsyn." Vi holde derimod bestemt frem §§ 80 og 81 i Skoleloven af 16de Mai 1860, og det er i dette Stykke Nok. Om Skoledirektøren bortgiver sin Selvstændighed, da er det noget Personligt og Temporært, som hverken Loven eller Embedet er Skyld i. Tingen er i sig selv den, at hvad Biskopembedet er for Kirken og Stiftamtsembedet er for Staten, det er Skoledirektørembedet for Skolen, uden at derved dog det biskoppelige Tilsynsembede over Skolen som Menighedsskole er i nogen Del ophævet. Er det „latterligt" at benytte Leiligheden til at protestere mod Ærindsvendsbytninger af en selvstændig Embedsmand, og er det latterligt i en Tid, da Embeder og Værdigheder undervurderes, samt et nyt Embede, en ny Institution oprettes og træder i Virksomhed, da at søge saavidt man formaar, at gjøre opmærksom paa og hævde dette Embedes Karakter, Selvstændighed og Værdighed paa den Grund, som Forholde, Skole og Lov har sat det, da er det en undskyldelig

Latterlighed, som vi haabe falder bort ligeoverfor en Yttring som den, at Skoledirektørembedets Selvstændighed er „nogetnær et Luftsyn."

Hverken i Teori eller Praxis tog man det i gamle Dage saa nøie med Begrebet „fast Ansættelse" i Skoleveien. Først i den senere Tid har Lov og Praxis begyndt at bringe Enhed og Bestemthed ind i de Forholde. Loven har ogsaa i den Henseende forudsat en Overgangstid. Det er sikkert overalt vitterligt, hvorledes det er gaaet til i Besættelsesveien. Nogle Lærere ere blevne konstituerede og udtrykkeligt betegnede som konst. en kort Tid; om dem handler § 43 i Almueskoleloven naturligvis ikke. Andre ere blevne fast ansatte og har faaet deres Beskikkelsesbrev, — om dem handler §en først og fremst. Atter Andre ere blevne fast ansatte, uden at der dog er givet dem Beskikkelsesbrev, hvormed de nu kunne „legitimere" sig, — om dem handler ogsaa § 43, forsaavidt de har tjent i over 15 Aar.

Dette og intet Andet ligger i vore Ord om § 43. En 15aarig Konstitution mente vi maatte forudsættes som hørende hjemme i Undtagelsernes Række. Derfor lagde vi Vægt paa „legitimere" (den faste Ansættelse, nemlig ved Beskikkelsesbreve), som Noget, der ikke strængt taget kræves af Loven som Forudsætning for Uddelingen af 2den Grads Alderstillæg, og udhævede som Grund for denne Synsmaade §ens eget Udtryk: „tjent i over 15 Aar" som en Humanitets Haandrækning til ældre Lærere, der enten ved egen eller Andres Forsømmelse savnede Bestallingsbrev. I Modbemærkningerne dertil hedder det nu, at der „kan ikke være Spørgsmaal om at forstaa" §en saaledes, da derved „denne klare Lovbestemmelse fordreies;" men saa hedder det heldigvis ogsaa, at netop de omhandlede Lærere ere „forlængst fast ansatte og ville for indeværende Aar erholde Alderstillægget udbetalt." Dette er en glædelig Underretning. Nu er der ikke forlobet 15 Aar siden 15de August 1862, da det hed, at disse Lærere ikke kunde faa Alderstillæg, fordi de ei vare „fast ansatte", og dog skulle de alligevel for 1862 faa Alderstillæg. Følgelig har Ordet „tjent" hjulpet dem i den Forstand, vi tænkte det var bestemt til at hjælpe, og vi for vor Opfattelse af Skolelovens § 43 vundet Autoritet i Kristiansands Stiftsdirektion.

Literære Efterretninger.

En Bog for alle Aldre, eller Fortællinger om de grønne Græsgange, hvor Alle kunne finde Næring, af Forfatteren til „Har De —?" (Oversættelse. Grams Forlag 221 S.) er en Række opbyggelige og lærerige Fortællinger, som egne sig til Julegave*) ikke mindst for Børn

— **Hvad Juletræet fortæller.** Nogle Ord til Ungdommen af Felix Bungener Overs. efter 3die Udg. (Woldikes Forlag.) er en baade efter Indhold og Udstyr meget smuk lille Julegave*) Her er sund Sjælefode i Modsætning til det jammerlige

*) Skrevet for Nr. 12 forr. Aarg.

Eventyrtøi og besynderlige Abespil, hvormed ikke saa Faa i den velsignede Jul ofte opvarter deres Børn, ret som om det var Troldoverdenens Fest man feirede.

— **Strauß' Sinai og Golgatha**, (Woldikes Forlag), 3die — 6te Hefte (à 28 ß.) hvormed Værket er afsluttet, udkom tidlig ifjor. Den samme fordelagtige Dom, som vi fældte over de første Hefter, fortjener ogsaa de ovennævnte. Navnlig, skal vi særdeles udpege den noget mere end 3die Hefte omfattende Jerusalems Historie fra Melkisediks til vore Dage, som vi synes er mesterlig. Over den øvrige Del af det forjættede Land saavelsom over Smyrna, Konstantinopel og Rom giver Forfatteren interessante Beskrivelser.

— For dem af Skoletidendens Læsere, som interessere sig for videnskabelig theologisk Læsning, ville vi anbefale „**Theologisk Tidsskrift for den evangelisk Lutherske Kirke i Norge.** Udgivet af C. P. Caspari, Gisle Johnson og R. Tønder Nissen, Lærere i Theologien ved Universitetet i Christiania." (Mallings Forlag — 60 ß. pr. Hefte. Tidsskriftet, hvis 5te Bind nu udgives, har til Motto Neh. 4, 7: „Med den ene Haand gjorde de Gjerningen, med den anden holdt de Vaaben." Vel er det saa, at naturligvis de i fremmede Sprog anførte Citater og enkelte videnskabelige Undersøgelser ei kunne nyttes af Almueskolelærerne. Men alligevel er der Meget, som en i saadanne Sager noget øvet Læser kan tilegne sig uden Grundlag af videnskabelig Dannelse. Det er i dette Tidsskrift at Udbyttet af den historisk-videnskabelige Undersøgelse om Symbolets og Skriftens indbyrdes Sammenhæng, som Prof. Caspari anstiller, nedlægges. Man ræddes nok for hans mange Citater, og vist er det, at der udkræves store Sprogkundskaber for at kunne følge ham overalt, men alligevel kan uden disse den røde Traad i hans altid klare Fremstilling vines. Hans norske Stil er i Forhold til Tankedybden, som den indeholder, let. Der maa f. Ex., for at anstille Sammenligning med noget Bekjendt, en større Anstrængelse til for at kunne arbeide sig igjennem Pastor Julius Bruuns Afhandlinger end en Del af Caspars. Interesse og Øvelse gjør imidlertid ogsaa i dette Stykke Meget. Det er vor Formening, at Skolelærerne ikke formeget kunne befatte sig med god theologisk Læsning, ligesaalidt som med anden Læsning, der har virkelig anbefalelsesværdigt Kundskabsstof til Indhold. Vi ere ikke uvidende om, at det er Mange en Torn i Øiet at se „Seminarister" og „Skolelærere" befatte sig med „theologiske" Skrifter; men dette er os saa langt ifra til nogen Hinder tvertimod til megen Paamindelse om just at anbefale Medbrødre, som har Leilighed dertil og Interesse derfor, Læsningen af gode theologiske Værker Det har en uberegnelig Nytte, og kan ved Guds Bistand i flere Henseender blive til megen Velsignelse. —

— „Biskop Peder **Herslebs Prædikener over Lidelsesordene paa Korset**, tilligemed en Prædiken over det første Ord efter Opstandelsen. Paany udg. af E. Scherning." Wilh. Priors Forlag. Den ældre Udgave, „Livets Ord i Dødens Stund", er endnu for Mange en kjær Andagtsbog, og den nye fortjener at føres ind i flere Huse. Denne Udgave er et nøiagtigt Aftryk af den gamle, endog med Hensyn til Skrivemaaden, naar undtages, at de fremmede Ord i Texten ere satte som Noter, og danske Ord satte istedet i selve Udviklingen. — Hersleb lader Skriften forklare Skriften paa samme Tid som han ved sin Rigdom paa Lignelser og Billeder gjør det bibelske Ords Sandheder tiltalende for Erkjendelse og Hjærte. Lære og Opbyggelighed, Lov og Evangelium gaa Haand i Haand hos Hersleb, der paa Skriftens og Bekjendelsens Grund behandler sit Tema med en Grundighed og Udførlighed, som hører til Sjeldenheder i vore Dages homiletiske Literatur. At de gamle Bøger drages atter og atter frem i Dagen er en skjøn Side af den aandelige Strøm, som møder Lande og Folk; den kristelige Lærer glæder sig derover, og kun beklager, at hans Kaar ei tillader ham at erhverve sig saa meget, som han ønsker og har Brug for, af de literære Kjærnefager, der frembydes. Det er os og mange Andre ofte en forunderlig Time, naar Prædikenen fra Korset skal behandles i Skolen. Hvo har ikke længtes efter gode Kilder at øse af under Forberedelsen til den Time. I den omtalte Bog har man dog en fortrinlig Kilde. Rambachs Betragtninger over Kristi Lidelse, Besfers Bibellæsninger over Jesu Lidelse og Forherligelse og Herslebs Prædikener over Frelserens 7 Ord paa Korset er en anbefalelsesværdig Trekløver.

—Hr. Organist **Hoff** har udstedt Subskriptions-Indbydelse paa „**Organisten**," hvori han blandt andet ytrer: „Foranledget af en i lang Tid følt Trang til en hensigtsmæssig Præludiesamling, agter Undertegnede, saafremt et tilstrækkeligt Antal Subskribenter tegner sig inden Udgangen af Februar Maaned, at udgive en Samling korte, lette og fordetmeste melodiske, men strengt kirkelige Orgelstykker til Brug ved Gudstjenesten og til Studie og Øvelse, uddragne af de fortrinligste Komponisters Værker for Orgel. De ⅔ Dele vil kunne spilles uden Pedal, men da jeg ønskede at skaffe en nogenlunde fuldstændig Samling, vil Pedalet i Resten blive mere selvstændigt be-

handlet og Applikaturen tilføjet. Værket vil indeholde et Anhang af Modulationer." — „Foruden af Undertegnede vil den indeholde Kompositioner af flere af vort Lands dueligste Organister og Komponister, som i Betragtning af Sagens Vigtighed have lovet mig originale Bidrag og anden Hjælp: DHrr. Organister Lindemann Arnold og Magnus i Kristiania, Kleve paa Kongsberg, Vogel i Bergen og Udby i Throndhjem." — „Det er især de mange orgelspillende Seminaristers Behov, jeg ved dette mit Arbeide især har havt for Øje, og hvis virksomme Interesse for Sagen ved Subskription jeg derfor især tør forvente."

Udnævnelser og ledige Bestillinger.

Ved **Kristiania** Almueskoler ere i 1862 ansatte: Seminarist Kvam Lærer ved Nordre Skole fra 1ste Januar. — Mad. Hegge Lærerinde i Haandgjerning ved Sagenes Skole fra 1ste Juni. — Sergeant Foss Gymnastiklærer ved Nordre Skole fra 1ste Juni. — Seminarielærer J. P. Holm Lærer ved Nordre Skole fra 1ste Aug. — Seminarist N. Nielsen Lærer ved Nordre Skole fra 1ste Aug. — Seminarist Løvstø Lærer ved Nordre Skole fra 15de Oktober. — Seminarist Chr. Olsen midlertidig Lærer ved Nordre Skole fra 1ste Aug. — Frøken L. Eriksen midlertidig Lærerinde ved Nordre Skole fra 23de April. NB. Hun fratræder nu og vil i hendes Sted fra 1ste Jan. 1863 vorde ansat Frøken Magnus.

Endvidere ere udnævnte til at ansættes fra 1ste Jan. 1863. Seminarist Sj. Larsen Nordberg ved Pipervikens Skole. — Seminarist G. E. Gundersen. ved Do. — Seminarist A. Lian fra Mai ved Nordre Skole.

Kristiania Stiftsdirektion har under 14de Aug. udnævnt Seminarist Andreas Bergh til Tredjelærer ved den Tordenskjoldske Borgerskole i Holmestrand.

Tromsø Stiftsdirektion: Under 22de September: K. N. Hansen Seminarist fra Tromsø til Skolelærer i Dyrø, H. K. Jørgensen Rørnæs, Seminarist fra Tromsø, til Skolelærer i Lyngen. — 10de Oktober: Amund Hansen til Skolelærer i Karasjok. og A. E. Jensen, Seminarist fra Tromsø, til Skolelærer i Balsfjorden. — 13de Oktober: L. O. Larsen og H. K. Bergersen, Seminarister fra Tromsø, til Skolelærere i Lenvik. — 3die November: Kornelius Danielsen, Seminarist fra Tromsø, til Skolelærer i Sands Anneks til Throndenes. — 20de November: Ole Tobias Olsen og G. A. Hole, Seminarister fra Tromsø, til Skolelærere i Bindalen. — J. Urbanus Pedersen, Seminarist fra Tromsø, til Skolelærer i Salidalen.

Skolelærerpost. I Hadsel Præstegjæld, Vesteraalens Provstier en Skolelærerpost ledig. Skoletiden er 36 Uger med Løn efter Lavmaal, 1 Spd. 90 ß. pr. Uge. Med Posten er forenet Organisttjenesten med Løn 30 Spd. Den ansættendes Lærer forpligtes til, uden Godtgjørelse at overtage Bestyrelsen af Almuebogsamlingen. Det bemærkes, at han antagelig kan gjøre sig Haab, om tillige at ansættes som Hjælpevaccinator. Ansøgning om denne Post til Tromsø Stiftsdirection med fornødne Attester tilstilles Stedets Sognepræst. Hadsel December 1862.

— 1 Lærerpost for 2 Kredse fra April i Vaagen (Nordland). — 24 á 30 Uger 2½ Spd. ugentl. og Kosthold. — 1ste Febr. — 1 Omgangsskolelærerpost i Øvre Reendalen — 32 Uger — 48 Spd. (60 Spd. for en Stiftsseminarist) og Kosthold. — Kirkesanger- og Lærerpost i Drivsjø Kapel og Engerdalen i Reendalen i Østerdalen, — 35 Uger — 77½ Spd. Løn og 5 Spd. Klokkerindt. samt Kosthold: 23 Spd. for 20 Uger. og Resten in natura. En Mand ønskes, der ved siden af Læregjerningen kan yde Beboerne aandelig Belærelse og Trøst.

☞ **Almueskoletidenden** udkommer fra nu af paa Undertegnedes Forlag. Subskriptionsprisen for nærværende Aargang er med Porto iberegnet **60 ß.** (= 2 Rd. Rm. svensk = 1 Rd. dansk), der betales forskudsvis. Subskriptionen er bindende for den hele Aargang. — Af Bladets 1ste Halvaargang, 1861, haves ikke flere Expl. tilbage, derimod kan samme Aars 2den Halvaargang tilligemed Nr 6 erholdes for 30 ß. pr. Expl. Paa Bladets 2den Aargang modtages fremdeles Subskription mod Forskudsbetaling 56 ß., Porto iberegnet. — Subskribentsamlere og Posterpeditører erholde fremdeles det 11te Exemplar gratis.

De ærede Subskribenter, der fra de forrige Aar staa til Rest med Betaling for Bladet, bedes godhedsfuld at indsende den med det Første.

P. T. Malling.

Kristiania. Redigeret af S. M. Krognæs. — Trykt og forlagt af P. T. Malling.

Almueskoletidende.

„Lader de smaa Børn komme til mig og forhindrer dem ikke; thi Guds Rige hører Saadanne til." Mark. 10, 14.

Nr. 2. Aarg. 3.

Indhold: Skolesang. — Lærermødeforhandlinger i Kristianssand. — Lærermøder og Lærerforeninger i Sverige. — Skole- og literære Efterretninger. — Udnævnelser og ledige Bestillinger.

Februar 1863.

Skolesang

af

Anthon Bergh.*)

O Jesu! himmelsendte Lærer,
Her staar jeg med de kjære Smaa,
Mig selv og dem til Dig jeg bærer,
At vi Velsignelse kan faa.
Vi møde i Dit eget Navn:
Indslut os i Din Naadefavn!

Jeg vil dem gjerne til Dig føre,
At de maa vandre Livets Vei;
Men! Herre! hvad kan jeg vel gjøre?
Med egne Kræfter sker det ei;
Jeg derfor gaar i Bøn til Dig,
Som dertil kan berede mig.

Da vil jeg Skolens Gjerning drive
Med Lyst for Gud, som gav mig den;
Skal Frugterne end udeblive,
Jeg vil dog saa paany igjen;
Hvad siden staar i deilig Flor
Først i det Skjulte ofte gror.

Lad mig arbeide glad i Haabet
I Troen og i Troens Bøn!
Forøg min Tro, bønhør Du Raabet,
Der stille gaar til Dig i Løn!
Og dan mit Liv, min Lære saa,
De Samklang med Dit Ord kan faa!

Naar jeg om Dig med Barnet taler,
Om Daabens høie Eed og Pagt,
Din Kjærlighed for det afmaler,
Da giv det Ord i Hjærtet Magt,
Velsign det der, o Herre blid!
Saa kommer ogsaa Høstens Tid.

*) Anthon Bergh fra Høland (Asker-Seminarist) var en med store Gaver udrustet ung Mand, som havde helliget sig Lærerkaldet, og som ikke sparede Flid for at uddanne sig for dette. Det var en sand Fornøielse at træffe denne baade efter Natur og Naade elskelige, livlige og i Herren frimodige Medbroder. Sidst vi traf ham, talte han om at ville gaa den akademiske Vei; men ikke længe efter kaldte Herren ham til Akademiet heroventil. Han hensov i Herren den 8de April 1862 som Lærer ved Borgerskolen i Brevik. Den Ven, som af hans efterladte Papirer har fremtaget og sendt os ovenstaaende kjærkomne Sang, siger om ham: „Han er vel kun Faa af Tidendens Læsere af Navn bekjendt; men det kan jeg dog trøstig lade blive bekjendt, at han havde ved Guds Naade og Barmhjærtighed fundet Hvile for sin Sjæl hos Ham, som er Synderes Ven, og hans Lyst og Længsel var det derfor at leve i denne Verden — ikke for sig selv men for Ham, som var død og opstanden for ham. Hvorledes han omgikkes i det daglige Liv med dem, Herren satte ham nær, det erindre Disse endnu med Tak til Gud, og hvorledes han gjorde sit Gjerning i Skolen, derom kan tillige ovenstaaende Sang, som blev funden blandt hans efterladte Papirer, bære Vidnesbyrd." I 1861 tilstillede han os et Par Opsatser, som Læserne ville faa se samstemme hermed. Forresten er her ogsaa at mærke Aab. 14, 13 og 22, 14. 20. 21.

Red.

Uddrag af Forhandlingerne ved Skolelærermodet for Christianssands Stift den 9de, 10de og 11te Juli 1861.

(Meddelt af Skolelærer K. Bydahl.*)

Efter Indbydelse i de offentlige Blade samledes endel Skolelærere i „Opbyggelseshuset i Dronningens Gade" Mandag den 8de Juli om Eftermiddagen Kl. 4 til et forberedende Møde. Efterat Salmevers: „I Jesu Navn bør al vor Gjerning ske" var afsjunget, bød Kand. theol. Christensen paa Christianssands Skolelærerforenings Vegne Lærerne velkomne og i nogle Ord lagde han dem paa Hjerte, at skulde dette Møde bidrage til at

*) Dette Referat, der blev os tilsendt i Marts f. A., er, ligesom flere andre Opsatser, blevet gammelt hos os. Nogle saa at sige Øieblikket og Dagen tilhørende Artikler, hvoraf vi haabe der i Aar bliver færre end f. A., maatte tilvinde sig Pladsen, for ei at tabe deres Betydning. Der er den Omstændighed forhaanden ved disse gamleblevne indsendte Stykker, at de ogsaa senere beholde det gode Værd, de fik, da de bleve nedskrevne, og det har noget beroliget os under den ubehagelige Stemning, som deres fortsatte Udsættelse atter og atter har sat os i. Dersom de ærede Indsendere har en Undskyldning tilovers, saa betænke man os godhedsfuld med den.

Det var tidsmæssige Spørgsmaal, man havde for sig i Kristiansand. Det er godt at blive mindet om hvad der blev sagt. Hr. Doktor Lochmanns Foredrag om Luftvexling er nu paa en, efter vor Formening, særdeles rosværdig Maade supleret ved Hr. Overlæge Høegh's Skrift: „Sundhedspleien i Almueskoler," som vi synes fortjener offentlig Understøttelse for at blive vidt udbredt og faa den tilsigtede Nytte, hvilket Sagen selv fortjener. Om det end nu ikke gaar til saadanne Yderligheder, som dem vi maatte i sin Tid stundom finde os i, at i Huse, hvor Vinduer og Ljore vare tilspigrede, den dampende Kogeovn og de tykke Røgskyer udsendende Tobakspiber kappedes om at indhylle Skolen „i Røg og Damp" paa samme Tid som at Hanen gol under Skolebordet, Hønsene spadserede Side om Side med Læreren over Gulvet og 1eller 2 Smaagrise sekunderede i Krogen til alt hvad der forhandledes i Skolen, og Læreren til Natteherberge anvistes et Halmleie med et Par Teppener ved Døren, eller en Seng i en Bod, hvor Sneen kappede med Kulden for at holde ham vaagen, saa er det dog vist, at store Forandringer tiltrænges mangesteds, for at Skolen kan trives og blive ogsaa for Sundheden hyggelig. Man skylder derfor de Mænd Tak, der ved Kundskab i Pagt med klar og overbevisende Fremstilling søger at hjælpe Almueskolen ogsaa i den Retning. Mænd udenfor Skolen har lettere for at blive hørt end Mænd indenfor den.

Vi ønske at kunne oftere faa Anledning til at optage Artikler om Kirkehistoriens Brug i Almueskolen af et saa kristeligt og tænkeværdigt Indhold som det der er givet Referatet og Referatets Indledningsforedrag i den Sag. For den mundtlige Undervisnings Vedkommende har vi, fra en Indsender, vi gjerne vil høre oftere fra, optaget en Afhandling, der gaar i samme Retning som Kristiansandsreferatet, og vi skulle om det Samme i sin Tid aftrykke en Del af Rudelbachs Ord. — Det passer, at Referatet om Bibelens Brug gives jævnsides med Hr. Seminarbestyrer Høyers Meddelelse om Bibelhistoriens Brug. Til Støtte for det i nærværende Nr. optagne Referat om Bibelbrugen skal vi med Tid og Leilighed meddele et Uddrag af endel Forhandlinger ved den Evangeliske Kirkedag i Tydskland.

Red.

fremme Herrens Ære og vort eget sande Gavn, saa maatte Samværet og Mødets Forhandlinger skee i Jesu Navn. Han opfordrede derpaa til Valg af 1 Ordfører, 1 Viseordfører og 4 Sekretærer, hvilket fik saadant Udfald:

Til Ordfører Kand. theol. Christensen.
„ Viseordfører Skolelærer O. Jørgensen fra Christianssand.
„ Sekretærer „ N. Næsheim fra Lillesand.
„ K. T. Bydahl
„ A. Pedersen og } fra Christianssand.
„ C. Arnesen

Ordføreren henstillede derpaa til Forsamlingen at fremkomme med Forslag til Behandling af andre Opgaver end de foreslaaede, om Nogen maatte have saadant Ønske, og derefter at bestemme, i hvilken Orden Opgaverne helst burde behandles. Paa Foranledning heraf fremkom Skolelærer Aadnesen fra Lillesand med Forslag til Behandling af følgende Opgave: „Om Nødvendigheden af behørig Luftvexel i Skoleværelserne, og hvad der fra Lærerens Side maatte være at gjøre i denne Henseende," og Skolelærer Næsheim med følgende: „Hvorvidt er der i Almueskolen lagt formegen Vægt paa den mundtlige Undervisning?" hvilke begge Forslag eenstemmig bleve antagne. Behandlingsordenen af Opgaverne bestemtes saaledes:

1, Om Bibelens rette Brug i Almueskolen.
2, Hvorledes og i hvilken Udstrækning bør kirkehistorisk Undervisning meddeles i Almueskolen?
3, Hvorvidt er der i Almueskolen lagt formegen Vægt paa den mundtlige Undervisning?
4, Om Nødvendigheden af behørig Luftvexel i Skoleværelserne, og hvad der fra Lærerens Side er at gjøre i denne Henseende.
5, Hvorvidt ere offentlige Festligheder i Skolen ønskelige, og hvorledes bør de afholdes?

Flere Opgaver vare rigtignok bestemte men man rak ikke at behandle andre end de her nævnte.

Tirsdag den 9de Juli samledes man Kl. 9 Formiddag. 46 Lærere bleve antegnede som Deltagere i Mødet. Efter Afsyngelse af Salmen: „Op alle Folk paa denne Jord*) og Bøn af O. Valdeland indledede O. Jørgensen Opgaven: „Om Bibelens rette Brug i Almueskolen" med følgende Ord: „Spørgsmaalet om Bibelens rette Brug i Almueskolen, som vi nu skulle samtale med hverandre om, forudsætter naturligvis, at den, Bibelen, bliver brugt i Skolen. Det gjør den Gudskelov ogsaa trindt om i vort Land, og vi kunne ikke nokſom paaskjønne og takke Vorherre for en saa rig Velsignelse, som han har forundt os derved, at han har ladet os faa og beholde den kjære Bibelbog ei blot i Kirke og Skole men ogsaa i vort Hjem, i Familierne. Enhver, selv den Fattigste, kan uden store Opofrelser forskaffe sig

*) Tillægget til A. Hauges Missions-Salmer blev senere benyttet i Mødet.

den. Vor Tid er en herlig Tid i denne Henseende. Guds Ord kan læses og betragtes og høres i rigt Maal. Ingen kan undskylde sig med, at Anledningen mangler ham. Men, hvilket Ansvar om den foragtes! Hvilket Ansvar for os Lærere, om vi ikke bruge den som Middel til vor egen Frelse, vor egen Fremgang i Gudsfrygt, og hvilket Ansvar, om vi enten ikke bruge den eller om vi misbruge den i vore Skoler, saa den for Børnene skulle blive enten en ukjendt eller en ringeagtet Skat! O, vi maa vistnok Alle erkjende, hver for sin Del: Gud bedre os, hvor liden Lyst har vi ei ofte til Guds Ord, hvor liden Frugt af dets Læsning, hvor glemme vi ofte, at med Ordets Læsning maa forenes Bøn om den Helligaands Oplysning! Hvor tilsideseætte vi dette ofte ligeoverfor Børnene, uagtet det dog er vist, thi vor egen Erfaring stadfæster det, at har vi havt christelige Forældre, der daglig har brugt Bøn og Guds Ords Læsning, det bliver til Velsignelse, det efterlader Indtryk, der ikke let forglemmes, — ligesaa hvad Skolen angaar. Udviser der Læreren Alvor og Ærbødighed under Ordets Brug, Børnene kan ja maa faa et godt Indtryk deraf. Ere vi, kjære Venner, sande christelige Lærere, er det os om at gjøre at indprænte vore Børn sand Agtelse for og Kjærlighed til Gud og hans Ord, saa kan det ikke feile, at vi ret ofte tage denne Bøgernes Bog frem for at lade Vorherre selv tale til os og Børnene. Har vi selv erfaret under vort Livs Kamp og Strid, hvorledes Alt andet glipper, Intet i os og Intet om os holder Stand, kun dette Ene, Guds Ord, kan ved Guds naadige Hjælp blive os til Liv og Frelse, saa kan det ikke feile, at vi med Liv og Varme vise Børnene hen til dette Ord, som den eneste sikre Støtte, de kunne have i Liv og Død. Talen om, at Guds Ord kan misbruges, er vistnok ofte sand og altfor vel begrundet; men er den Betingelse tilstede, at Læreren selv er en sand Christen, da behøves visseligen liden Frygt for Misbrugen. Ligesom det er vist, at den christelige Lærer ingen Regler behøver, ingen bestemte Timer til at tage Bibelen frem paa, men altid vil betragte den som Kilden, hvoraf al hans Undervisning skal vandes, som den Pille, hvorpaa al hans øvrige Gjerning skal hvile, ligevist er det, at den Lærer, der mangler alvorlig christelig Sands, ei er istand til at bruge Bibelen ret, og vil kun finde lidet Liv i og liden virkelig sand Interesse for dens flittige Brug. Men ligemeget er det, siges maa det: Bibelen bør flittig bruges i Almueskolen, ei blot ved den bibelhistoriske Undervisning og den egentlige Religionsundervisning, men ogsaa i særskilte Bibellæsningstimer. Nu, ja heri er man vel saa omtrent enige. Kan der da blive saa synderligt at tale om? Jeg skal paapege de Punkter, som jeg mener bør samtales om ved dette Spørgsmaals mere praktiske Side. Først vilde jeg ønske at høre Lærernes Udtalelser om, hvorledes de pleie at benytte den, hvorunder hører, om Nogen bruger den (jeg mener her fornemmelig Nytestamentet) som en Bog til Øvelse i Indenadlæsning. Det er vist, at dette Sidste har været Tilfælde i mange Skoler, maaske fornemmelig paa Grund af, at denne Bog gjerne benyttes ved Visitatser og Examener til

Prøve i Læsning. Dernæst: Hvorledes kan og bør den benyttes ved a. den bibelhistoriske Undervisning, b. den egentlige Religionsundervisning og c. i de særskilte Bibellæsningstimer? Ved den bibelhistoriske Undervisning var det nu allerbedst, om man kunde bringe Børnene, især de ældre og flinkere, til tildels at finde og efterlæse sin Lektie i Bibelen selv. Jeg har forsøgt det, og det er lykkets med Enkelte. Læreren bør ogsaa selv oplæse Fortællingen saavel af det gamle som det nye Testamente. Der er noget Eget ved Bibelens Fremstillingsmaade, høi og dog saa simpel og tiltalende. Vistnok kan Læreren fortælle, men i mange Tilfælde vilde han gjøre rettere i at oplæse, især naar han læser godt. Hvad nu den egentlige Religionsundervisning angaar, bør ogsaa Bibelen flittig benyttes. Vor Lærebog er indrettet saaledes, at enhver Lærdom er stadfæstet med Guds Ord. Det er godt, at Børnene faa Indtrykket heraf og af at Læreren stedse underordner sig dette Ord, stedse stadfæster sin Udvikling dermed og henviser dertil. Vistnok har Bogen en hel Del Bibelsteder; men mange af disse kunde det være godt at opkaste og læse i sin Sammenhæng til den Lærdoms endnu klarere Belysning, som Stedet skal bekræfte. Man kunde maaske her mene, at Tiden ikke vilde tillade en saadan Fremgangsmaade; men min Overbevisning er, at denne Maade vil langt være at foretrække for Lærerens uafbrudte Udvikling, da derved let kan forsømmes, hvad der er vigtigst ved Religionsundervisningen, at gjøre den tiltalende for Hjertet. At Læreren bør udvikle og belyse Et eller Andet, der kunde være dunkelt, det falder af sig selv. Vor Lærebog — især Udtoget af P. F.*) — som nu bruges her i Byen, har ogsaa mange Bibelsprog blot citerede; disse var det nu allerbedst om Børnene kunde bringes til at lære; men det kan vel tildels falde vanskeligt, endskjønt ældre og flinkere Børn — om ikke før — saa dog under Konfirmationsforberedelsen bør kunne overkomme at lære dem. Jalfald bør de nu i Skolen opkastes og læres og det af Børnene selv. Dette bidrager til, at de faa Kjendskab til Bibelen, og det er af ikke lidet Værd. Endelig om Bibelens Brug i særskilte Bibellæsningstimer. I Almueskolerne her i Byen har man 1 Bibellæsningstime ugentlig, ligesom man og ved hver Uges Slutning pleier at gjennemgaa den kommende Søndags Epistel og Evangelium. Hvad Fremgangsmaaden i Bibellæsningen angaar, kan jeg kun anføre, hvorledes jeg og — saavidt det er mig bekjendt — hvorledes mine Medlærere pleie at tage det. Vi holde os nu især til de historiske Bøger af Nytestamentet. Af Evangelierne synes mig især Lukas og Johannes Evangelium at være herlige Fremstillinger af vor Frelsers Fødsel, Person, Liv og Død. Uagtet det er saa langtfra, at jeg anser det for ret, at Testamentet anvendes til Øvelse i Læsning, mener jeg dog, at det til sine Tider vilde være vel saa godt, naar man har med ældre, tænksomme Børn, der læse godt, at bestille, at læse ikke blot et men flere Kapitler i sin

*) Den Reviderede.

Sammenhæng og kun gjøre Stands der, hvor det kunde være nødvendigt at belyse Et eller Andet. Jeg har nemlig selv erfaret, at Bibellæsningen saa saare let kan gaa over til at blive forstandsovende og begrebsudviklende, og dette troer jeg ikke er ret. Der ere andre Fag i Skolen, som bedre passe hertil. En skjønsom Lærer vil ogsaa vide ved flere Leiligheder at forklare Bibelordet ved Bibelordet selv, ved nemlig at lade Børnene opkaste og læse Paralelsteder, der ofte mere klart og tydeligt udtaler den Sandhed, Hovedstedet indeholder. Det følger af sig selv, at nogle Alvorsord af Læreren hist og her og ved Bibeltimens Slutning, naar de komme af et Hjerte, der selv føler for det læste Gudsords dybe Sandheder, ere paa sit rette Sted til at vække Børnene til Alvor og gjøre et Indtryk paa deres Hjerter, der med Aandens Hjælp ei saa let skal tilintetgjøres. Det kommer her saa usigeligt meget an paa Læreren og den Aand, der hærsker i Skolen. Er Vorherre med os i disse Timer, er Aanden, der ene kan oplyse vor formørkede Forstand, bøie vort stive og trodsige Hjerte og drage os *opad*, medens vi af Naturen ere saa fristede til at blive *hernede*, er denne Aand hos os, og lytte vi til Ordet med stille Bøn til Gud om Velsignelse deraf baade for os og Børnene, sandelig! det skal da føles og erfares, at „hans Ord ei kommer tomt tilbage," og Bibelens Brug, naar det er den rette, vil have Velsignelse med sig og bære rige Frugter. Hvad jeg nu her kort og simpelt har udtalt, for at indlede en Samtale til dette Spørgsmaals yderligere Udvikling, var det nu ikke sagt skulde vinde alle Tilstedeværendes Bifald. Imidlertid troer jeg dog, at det Sagte er nok til, at enhver Lærer, som finder — ligesom jeg har fundet — dette Spørgsmaal at være vigtigt, vil kunne udtale sin Formening noget mere ordnet, hvis han ellers er enig med mig i, at Samtalen helst bør dreie sig om de af mig foreslaaede Punkter. Jeg skal heller ikke undlade ærligt at bekjende, at naar jeg har udtalt, hvorledes Bibelen bør bruges ret, saa er det saa langt fra at deri ligger, at jeg mener i min Skole altid at have brugt den saa, som jeg dog virkelig nu inderlig ønsker, den skulde været brugt. Nei tvertimod, jeg har været af dem, der altfor ofte har brugt den saa, at jeg har Aarsag til bitter Anger derover og Bøn om Guds naadige Tilgivelse derfor; men min Overbevisning har jeg dog villet udtale, og den er i Korthed følgende: Vi Lærere kan ikke være nokfom opmærksomme paa os selv, at vi ikke under vort daglige Brug af Gudsordet som ogsaa under selve Bibelens Brug skulde forarge, skulde — maaske tildels ubevidst — give Anledning til at Børnene fatte Ulyst *til* og Ringeagt *for* det Ord, der skulde være Menneskets kjærere end Alt her paa Jorden. Vi skulle stræbe til med Guds Hjælp i hans Haand at blive Redskaber til, at Børnene faa det kjært, saa at de ogsaa, naar Skoletiden slutter, og Livets store Skole aabnes for dem, maa bruge det i Sorg og Glæde, under alle Livets Vexler, som den eneste og bedste Tilflugt. Herren give os Alle at betænke, at Et er nødvendigt fremfor alt Andet baade for Skolen og Livet, og dette er: *sand Gudsfrygt*; og

hvori skal den have sin Grund, hvorved skal den næres, forfremmes og voxe, uden i og ved Gudsordet, der er en Kraft til Salighed for hver den, som troer?" —

Efterat Ordføreren havde gjentaget Grundtanken i Jørgensens indledende Foredrag, enedes man om under Samtalen at holde sig til de af Indlederen angivne Punkter og udtale sig derfor først om Brugen af Bibelen i bibelhistoriske Timer. Læreren burde gjøre Sit til, at saamange som muligt af Børnene vare forsynede med Bibler, for at de kunde benytte dem ved Opkasten og Efterlæsen af Lektien i Bibelhistorien ogsaa hjemme. Man kunde allerede tidlig begynde at oplæse af Bibelen — endog før Børnene kunne læse; thi denne Fremgangsmaade troede man netop vilde bidrage til, at Barnet af sig selv vilde søge at finde de af Læreren oplæste eller paa anden Maade meddelte Fortællinger, og Mange af Forsamlingen troede ikke som Enkelte udtalte, at man burde bie med at henvise til Bibelen, indtil Barnet læste godt. Det vilde her komme saameget an paa Læreren; forstaar han paa en hjertelig, livlig og for Barnet gribende Maade at behandle de bibelske Fortællinger, vil Lysten hos Barnet til flittig at bruge Bibelen komme af sig selv, saa intet Paalæg behoves, hvilket heller ikke maatte ansees ønskeligt, omendskjøndt man vel var i sin gode Ret, hvis man brugte saadant, da det netop var Guds Ord, man vilde, de skulle lære; gaar end Læsningen i Førstningen meget daarligt, det har ingen Fare, naar der læses med Lyst. —

Hvad Bibelens Brug under Religionsundervisningen angaar, fremgik det af Udtalelserne, at man fuldkommen delte, hvad der i det indledende Foredrag var sagt betræffende dette Punkt. Børnene burde skjønne, hvad der er Menneskeord og hvad der er Guds Ord, og at det første kun da kan antages og troes, naar det bekræftes af det sidste. En og anden vigtig Sandhed, der i Religionstimen maatte forekomme, burde man belyse, bekræfte og vigtiggjøre ved saamange Steder af Guds Ord som muligt. De citerede Steder burde Børnene selv vænne sig til at opkaste. Jo flere Steder af Bibelen en Sandhed kan stadfæstes med, desto bedre; thi det er dog Gudsordet, der siden i Livet skal være det bedste Værn mod Djævelens og Verdens Fristelser.

Endelig udtalte man sig over Bibelens Brug i Bibellæsningstimer. Flere Lærere meddelte Maaden, hvorpaa de drev denne Undervisning i sine Skoler, hvorved det viste sig, at man ansaa den Maade bedst, naar Foredrag, Katekisation og Examination forenedes, og vistnok allerbedst, naar Undervisningen kunde gives i en samtalende Form, hvorved et hjerteligere Forhold vilde opstaa mellem Børn og Lærer, der maatte ansees saare ønskeligt. Al Straffen og Skjænden bør aldeles undgaaes i disse Timer. Børnene bør skjønne, at det er Gud selv, som taler til os gjennem Ordet, hvilket altid maa behandles med Alvor og Ærbødighed samt med Bøn om Velsignelse deraf. Hovedøiemedet med Guds Ord er, at det er givet os til

Liv og Frelse. Læreren kan derfor ei nokſom vaage over, at han under Behandlingen deraf gjør det kjært og dyrebart for Børnenes Hjerter. At meddele Kundſkaber maa i disſe Timer være et mindre vigtigt Øiemed. — Hovedſagen var imidlertid, at Læreren ſelv havde Liv i Guds Ord, hvilket i de indledende Ord eftertrykkelig var paaviſt. Formiddagsmødet ſluttedes derpaa i en høggelig Stemning, efterat Salmen: „Det Ord, o Gud, ſom du os gav, Lad det os Sandhed lære o. ſ. v." var afſjunget og Bøn holdt af Skolelærer Bydahl. —

Lærermøder og Lærerforeninger i Sverige.

Trelleborg & Tommarp den 29. Augusti 1862.

Käre Broder!

Hjertlig tack för den angenäma bekantskap, jag hade nöjet göra med dig i Göteborg. — — Du mins nog, att jag lofvade bringa dig något Svenskt stoff för din förtjenstfulla „Almueskoletidende." Detta var nära nog ett förhastadt löfte; alldenstund jag ingalunda anser mig ega nog förmåga att få behandla något ämne, att det egentligen kan intressera de Norske skolvännerna, hvilka äro vana att se frågor afhandlade med reda och talang. Dock vill jag försöka nedskrifva några rader för detta ändamål, hvoraf du kan begagna så mycket, som du lämpligast finner. — Om jag mins rätt, lofvade jag yttra mig något öfver våra folkskollärareméter och folkskollärareföreningar här i Sverige; nåväl! nu några ord derom.

Att folkskollärareföreningar och folkskollärareméter icke räknar särdeles många anor inom det annars urgamla Svea rike torde vara bekant för de flesta af våra bröder på „hin sidan fjellen," alldenstund den lag, hvarigenom folkskolan härstädes egentligen ordnades, ännu är helt ung: den har nyligen blott fyllt sina 20 år. Väl fanns här före denna tid en sorts folkskolor på många ställen; men dissa voro till det mesta inrättade efter allmogens egna hufvuden, och lärarne i dessa skolor voro till större delen gamla afskedade soldater eller andra orkeslösa personer, som merändels flyttade med sina desciplar hit og dit i bondstugorna, draganda sig fram så godt de kunde på de gåfvor, som dem af gunst och nåde kunde bestås. Visst kostade dessa skolor allmogen föga; men så blef också den kunskap, som i dem kunde inhämtas, derefter. Emellertid säger det sig sjelft, att några egentliga föreningar och möten lärarne emellan icke kunde komma till stånd under sådana omständigheter, ehuru idéen derom verkligen före den omnämda tiden var fattad af de mest framstående bland de få, som då gjorde skäl för skollärarenamnet. Det var först sedan folkskolestadgan af år 1842 utkommit, som omnämde

idé på ett och annat ställe började sättas i verket, och det första större folkskollärareмöte i Sverige hölls i Uppsala i Maj 1843 på då varande Erkebiskopen af Wingårdhs injudning; en åtgärd som icke litet hedrar denne Prelats minne. Bland de få Biskopar, som härutinnan följt nämnde Erkebiskops vackra exempel, kan här nämnas Biskop Butsch i Skara, hvilken för flera år tillbaka inbjöd samtlige folkskollärare i sitt Stift till ett möte — jag tror i sjelfva Biskopshuset — och visade sig vid detta tillfälle hafva så mycket intresse för folkskolans angelägenheter och särskilldt för Skollärareмøten, att sedan dess hafva, om jag minnes rätt, till följe deraf årliga allmänna möten för Stiftet der blifvit hållna. Något för hela riket allmänt möte har annars icke blifvit beramadt förrän 1860, då ett sådant hölls i Örebro, hvilket dock ej var besökt af flera, än omkring 70 lärare. Här beslöts emellertid, att om möjligt bringa saken derhän, att ett allmänt möte för hela riket årligen kunde komma till stånd, och till den ändan uppdrogs åt några af deltagarne att utfärda inbjudning till ett sådant till följende året i Stokholm. Det visade sig nu, att intresse härför ingalunda saknades blandt lärarne; ty mötet i hufvudstaden den 17., 18. och 19. Juli sistlidet år blef besökt af mer än dubbelt så stort antal medlemmar som i Örebro, hvaribland voro lärare ända ifrån de nordligaste delarne af Lappmarken ända till den sydligaste spetsen af Skåne. Diskussionen fördes också på detta möte med mera lif, värma och sakrikhet, än förut vid dylika möten varit händelsen. Att det, på grund af Stockholmsmötets beslut, under innevarande år hållna allmänna mötet i Göteborg återigen var besökt af ett vida större antal lärare, än Stockholmsmötet, och att lifliga, för att icke säga häftiga, debatter öfver djupgående principfrågor för folkskolan der egde rum, är för „Almueskoletidendens“ läsare förut bekant, hvadan jag ej anser nödigt att vidare orda derom. Jag vill endast tillägga, att detta möte erhöll ett särskildt intresse deraf, att, som bekant är, några Norska, Danska och Finska bröder hedrade det med deras närvaro. Det fik härigenom en viss Scandinavisk anstrykning och många kära bekantskaper knötos med dessa främmande bröder, som icke så lätt skola glömmas, åtminstone å de Svenske lärarnes side.*) Man hoppes, at bröderne frå andra sidan fjellen och sundet icke heller alldeles skola bortglömma det allmänna möte, som näste sommar kommer att hållas i Jönköping. Att de ära hjertligt välkomna dit, tror jag mig kunna på förhand försäkra.

Utom dessa för hela riket allmänna möten hafva tvenne större möten inom Lunds Stift fra senare tiden egt rum. Det sista af dessa, som försiggick i Lund den 18 och 19 sistlidne Juli bevistades af öfver 200

*) Ligesaalidt fra de norske Deltageres Side. Med megen Glæde og stor Taknemmelighed vil Disse altid mindes det hjærtelige Broderskab, som Svenskerne lagde for Dagen mod dem. Red.

folkskollärare samt flera prester och andra medborgare, hvadan bland alla läraremöten, som hitintills i Sverige kommit till stånd endast det förutnämda Göteborgsmötet kan mäta sig med detsamme i anseende till deltagarnes talrikhet. Man har sagt om mötet i Lund, att det isynnerhet utmärkte sig för den sant Kristliga tendens, som spårades i alla dess öfverläggninger och beslut, och jag kan icke annat, än med glädje instämma deruti.

Oberoende af dissa større folkskoläraremöten äro sedan flera år tillbaka*) inom Sverige frå skilda orter bildade icke så få folkskollärareföreningar, som merändels inom sig hålla sammanträden flera gånger om året. Dessa omfatta vanligen ett kontrakt eller Prosteri, och arten af deras verksamhet är till det meste på förhand bestämd genom ett lämpligt reglemente. Tommarps Skollärareförening i Skåne, som existerat något öfver 4 år, och räknar omkring 20 ledamöter har f. ex. redan hållet icke mindre än 23 sammanträden. På sådana möten som vexlevis försiggå i distriktets skolhus, diskuteras endast rent pædagogiska frågor, som närmast röra barnens undervisnig och uppfostran, hvarigemte äfven praktiska öfningar i Katekes och fyrstämmig Sång företagas. Nämde förening har äfven inom sig bildat en läs-sällskap. I allmänhet verkar dylika föreningar mera i tysthet, och det är endast undantagsvis, som en och annan notis om dem offentligt blir synlig. I sådana mera slutna kretsar hafva emellertid lärarne så mycket bättre tillfälle att utbyta åsigter och erfarenheter, gifva hvarandra råd i brydsamma förhållanden etc, med ett ord, uppmuntra undervisa och styrka hvarandra att med tålamod, försakelse och flit, och under bön om Guds Andas bistånd, arbeta i deras vigtiga och mödosamma kall, hvadan sådana föreningar kunna blifva till mycken välsignelse, derest sant kristliga åsigter annars inom den städse få göra sig gällande.

Af hvad här i störste korthet blifvit anfördt, finner man, att intresset för folkskoläraremöten i synnerhet på senare tiden visat sig vara ganska lifligt inom Sverige, hvilket åter utan tvifvel har sin grund deruti, att folkskolans angelägenheter nu mera än någonsin omfattas med värma icke allenast af en stor del lärare, utan äfven af ganska många inom andra klasser. Väl har folkskolan ännu näppligen tagit mer än första steget på sin vädjobana, väl måste den, kämpande, öfvervinna flera hinder för hvarje vidare steg framåt, och motståndare finnas ännu till

*) Den fremragende, nidkjære og varmtfølende Lærer, Inspektør for den Velinske Skole i Göteborg, J. J. Holmberg, der i 1853 udgav „Grunddragen af Svenske Folkundervisningens Historie," fortalte ved Lærerfæsten paa Lorentsberg, at, saavidt ham bekjendt, stiftedes den første Lærerforening 1838 ved Østersøen i en af Blekinges Dale. Blandt Göteborgmødets Deltagere fandtes Mænd, som havde været samlede ved den Leilighed: DHr Rosenberg, Holmberg og Vicander. Red.

icke så ringa antal t. o. m. inom den klass, för hvilken den egentligen är inrättad, men man hoppas att så vida sträfvandet för folkets upplysning fortfarande byggas på Guds Ords osvikliga grundval, skola motståndarne efterhand nödgas maka sig åt sidan, och folkskolan, oaktadt alla hinder, mer och mer närma sig sitt stora och vigtiga mål: folkets Kristliga uppfostran och förädling.

Nu har jag icke mera att säga för denne gång; men kan hända jag framdeles skulle kunna bli i tillfälle att anföra ett och annat smått om våra strider här, om det annars faller dig i smaken. Ursäkta emellertid att mina meddelanden äro så magra, jag rår ej derför; viljan har jag nog; men förmågan svarer icke deremot. — — — Framför äfven min helsning till de Norske medarbetarne på folkundervisnings gebit. —

P. M. Landén.

Skole-Efterretninger.

Kristiania den 10de Februar. — Til Red. er velvilligen sendt følgende Beretning:

Dimissionsexamen ved **Asker** Seminarium afholdtes den 15de, 16de og 17de December 1862. Dimittendernes Antal var 13.

Tarald Sørensen,	Meget duelig.	Simen Simensen Høje,	Meget duelig +.
Ole Jensen Rud,		Rejer A. Hansen,	
Anders Chr. Nilsen,		Ellef Bertelsen Voll,	
Ole Kristoffersen Røst,		Halvor Martinusen Hagen,	Duelig +.
Andreas Martinsen Tanum,		Hans J. Hasfing,	
Arne A. Melby,		Otter Halvorsen,	
Andr. Chr. Thorp,			

Opgaven i norsk Udarbeidelse var: Hvori bør en Lærers daglige Forberedelse bestaa, og hvorfor er den nødvendig?

De skriftlige Regneopgaver vare: 1) Et Fartøi er ladet med 1720 Tdr. Korn á 12 ℔ pr. Tonde, samt 610 Skℓ 3 Lℓ Jern, hvormange Baadsladninger er det, naar hver Baad kan bære 16¾ Centner?

2. A. havde indsat i en Bank 1500 Spd. og vundet i Rente paa 1 Aar 75 Spd. — B. havde i en anden Bank ligeledes indsat 1500 Spd. ladet dem staa i 2 Aar og vundet i Rente og Rentes Rente 185 Spd. 2 ℔. Hvilken Bank gav størst %?

3. Paa et Loft findes en Beholdning Korn, der fylder et Prisme, hvis Grundflade er et retvinklet Triangel. Trianglets ene Kathed (Grundlinien) er 6 Alen lang, Hypotenusen er 8 Alen lang, Prismets Høide er 2½ Alen. Hvor mange Tdr. Korn á 4½ Kubikfod pr. Td. indeholder Prismet?

Af de tildelte Underviisningsopgaver hidsættes de katechetiske: Om 1) Troen paa Gud Fader, 2) Opholdelsen, 3) At bande og sværge ved Guds

Navn, 4) Falsk Vidnesbyrd i det daglige Liv, 5) Jesus er Ypperstepræst, 6) Hvad er Alterens Sacramente? 7) Rom 6, 4, 8) Josefs Barndom, 9) Davids Synd og Bod, 10) De Vise fra Østerland, 11) Lazarus's Opvækkelse, 12) Bibellæsning over Luc. 10, 38 — 42, 13) Bibellæsning over Luc. 13, 1 — 10. J. Aars.

— Idet „Nordisk Skoletidende" omtaler Foranstaltninger, som bør træffes til det Nordiske Lærermøde i Kjøbenhavn 1864, lægger den Vægten paa og anbefaler Indøvelsen af nogle Nordiske Sange. For vort Lands Vedkommende vil formentlig en af Kristianias bekjendte Sanginstruktører tage sig af denne Sag og træffe de nødvendige Forberedelser. — Dernæst foreslaaes der istandbragt en Skoleudstilling med Afdelinger for Tegninger af Skolebygninger med Indretning og Bohave, for Bøger og Undervisningsaparater, for Hjælpemidler ved den fysiske Opdragelse og for Prøver af Skolearbeider. En saadan Udstilling fortjener al muelig Understøttelse, og vi kunne ikke nokſom henlede Skolestyrelsers og Læreres Opmærksomhed paa den Sag, saa at en udstrakt Medvirkning for den maa kunne udfoldes overalt i vort Land. Ved anstundende Sommers Lærermøder vil formentlig det Nordiske Lærermøde blive omtalt, og det maa vel anſees nødvendigt, at der da bliver i hvert af de 3 Riger udseet en Komite, som kan træffe de foreløbige Ordninger og optræde som Bestyrelse for Mødet. I Lighed med hvad der har fundet Sted ved de Nordiske Kirkemøder, maa der formentlig tænkes paa Beretninger om de Forholde, hvorunder Skolen nu virker i disse Riger og i Sammenhæng dermed gives en kort Udsigt over de offentlige Kampe, hvorunder den har vundet sig frem til sit nærværende Standpunkt.

— Efter Forlydende blev der den 24de Januar af Statsraad Riddervold forelagt Statsraadsafdelingen herstedsIndstilling og Tegninger vedkommende Bygninger og Inventarisager for Almueskolen. Naar disse Tegninger har nydt Hs. Maj. Kongens Sanktion, sendes der til Storthinget Andragende om de fornødne Penge til deres Udgivelse. I trykt Stand ville de blive omsendte til Landets Skolekomissjoner.

— „Ifølge Generalkrigskommissærens Forestilling til Armedepartementet om Fortolkningen af Lov om Almueskolevæsenet paa Landet af 16de Mai 1860 § 68 sidste Passus medfører Tjeneste som Lærer paa den Tid, Nogen staar for Tur til Udskrivning, uden Hensyn til om han er fast beskikket eller kun konstitueret i Stillingen, Fritagelse for Udskrivning, hvorimod Tjenestefrihed paa Grund af Ansættelse som Skolelærer ikke tilkommer Nogen, der er udskreven til den væbnede Magt, medmindre han af rette Vedkommende er fast beskikket i sin Post. At der tillægges Konstitution i en Skolelærerpost en forskjellig Virkning med Hensyn til Værnepligten, eftersom den meddeles før eller efter Vedkommendes Udskrivning, formenes ogsaa at være vel begrundet i Forholdenes Natur. I første Tilfælde er endnu ikke anvendt nogen Flid og Bekostning paa Vedkommendes militære Uddannelse, hvorfor

hans Fritagelse for Udskrivning, indtil det viser sig, om han vil gjøre Lærervirksomheden til sin Livsstilling, ikke medfører nogen videre Ulempe for Militæretaten, hvorimod det i sidste Tilfælde skulde være til væsentlig Uleilighed for Armeen at afgive sine opøvede Soldater med Udsigt til efter en Tids Forløb atter at faa dem tilbage og da paany at paabegynde deres Uddannelse; det synes derfor at være i sin Orden, at der i Tilfælde af, at Vedkommende allerede ere udskrevne til Soldater, naar de antages til Lærere, fordres som Betingelse for deres Afgivelse fra Militæretaten at deres Forhold til Skolen ved selve Ansættelsesformen er knyttet saa fast, at det lader formode, at de vedblivende ville blive benyttede i dens Tjeneste. Saavel Armedepartementet som Kirkedepartementet, hvis Betænkning er blevet indhentet, har erklæret sig for den af Generalkrigskommissæren udtalte Anskuelse." —

Denne Meddelelse har vi optaget fra Departementstidenden (No. 52 1862). Efter samme Tidende meddelte vi i sin Tid (Almueskoletid. No. 4, 2den Aarg. S 59) om Begrebet „fast Ansættelse" en Kirkedepartementsskrivelse, som er bleven modtagen med almindeligt og velfortjent Bifald. Det maa ogsaa være glædeligt at erfare, at den øverste Skolestyrelse giver Raad og Befaling i en saa velvillig og human Aand mod Skolelærerne som den, der gaar gjennem hin Skrivelse. De gamle Lærere, hvorom der er Tale, indtraadte nemlig i Lærerkaldet under ganske andre Forholde og Udsigter end de nærværende og de, som nu efterhaanden aabne sig. Det er derfor ikke saa ganske billigt at maale de Mænd nøiagtigt med de nye Forholdes Alen. Man har Grund til at forundre sig over den ihærdige, ufortrødne Udholdenhed i Arbeide og Møie, under Miskjendelse og Foragt, som mange af de ældre Lærere lagde for Dagen. De have saaet Meget i det Skjulte; de havde ikke store Midler at raade over, men desmere store vare ofte deres personlige Opofrelser. Man domme dem mildelig, og flette Taknemmelighedskrandse om deres Navne!

At man herefter stiller større Fordringer end tidligere til dem, som attraa Ansættelse i Lærerposter, er ikke andet end i sin fulde Orden og Ret. Anden Sag er det at give Billighedshensynet Rum mod ældre Lærere, saa man ei veier dem altfor nøie i de nyere Metoders Vægtskaal. Man bør baade lade en overveiende stor Del af dem blive staaende i deres Bestillinger og tillige virke for en klækkelig Bedring i deres Kaar. Ikke alene Billighedshensyn men ogsaa lovmæssig Orden tilsiger dette. Tager man Loven af 14de Juli 1827 for sig, og sammenholder dens §§ 11 og 12 med hinanden, kan man slutte, at alle efter denne Lov ansatte Lærere skulde have fast Ansættelse. Naar det da ikke udtrykkelig gjaldt et Konstitutionstilfælde paa Grund af en særegen Omstændighed, saa var Ansættelsen lovstridig, ifald den ikke var „fast." Heri har vi Medhold hos den sidstnedsatte Kgl. Skolelovkommission saavelsom hos Kirkekomiteen og Storthinget i 1860, hvilke desuden har draget tilfeldts mod „Ansættelse paa Opsigelse" som mod en Uting. Det vil ikke være anbefalelsesværdigt at benytte sig vilkaarligen af

en saadan ulovlig Ansættelsesmaade. Selv om der ere Lærere ansatte paa Opsigelse, synes der at være nogen Grund til at behandle dem som om den ulovlige Betingelse om Opsigelse ikke fandtes. Disse Lærere havde nemlig Grund til at stole paa, at de, saalænge de ikke vare i det i § 12 i Loven af 1827 omhandlede Tilfælde, men samvittighedsfuldt opfyldte sin Pligt, ikke vilde blive opsagte, og Lov af 16de Mai 1860 undergraver ikke denne Grund. Deri paabydes ingenlunde, at de gamle Lærere skulle afskediges eller underkaste sig nogen ny Prøve, men den bestemmer kun (§ 63) hvilke Betingelser de bør have, der skulle „ansættes" som Kredsskolelærer. Ere Skolelærerne, der efter § 11 i Lov af 14de Juli 1827 skulle udnævnes af Provsten efter Overlæg med Sognepræsten, antagne paa denne Maade, uden at det har været bestemt, at Antagelsen kun skulde gjælde som Konstitution, gives der neppe hverken i den nye eller i den gamle Skolelov nogen Hjemmel for at afskedige dem uden under de i den nye Lov (§ 67) omhandlede Betingelser. Om Lærerne ikke have sørget for at faa udfærdiget noget Beskikkelsesbrev, ere de dog, som vi tidligere har bemærket, sikkerlig at betragte som fast ansatte; thi dette bleve de ved Antagelsen og ikke først ved Bestallingens Meddelelse.

Literære Efterretninger.

Om Sundhedspleien i Almueskoler af O. G. Høegh. Christiania. I Kommission hos P. F. Steensballe 1862. 8vo 41 Sider. De fleste af dette Blads Læsere kjende rimeligvis Forfatteren igjennem de 3 Hefter, der ere udkomne under Titelen „Folkets Helse," hvilke overalt ere modtagne med fortjent Bifald og bær Vidne om, at Hr. O. G. Høegh ei alene med levende Interesse omfatter Folkets Vel, men tillige forstaar at tale til Folket paa en saadan Maade, at Sundhedslærens almindelige Grundsætninger kunne forstaaes af Enhver. Forfatteren paaviser i nogle indledende Ord, hvor høiligen det er paa Tide, at Opmærksomheden nu fæstes paa Sundhedspleien i Almueskolen, som denne Skole netop nu er i sin Udvikling, og fordi endog det løseste Kjendskab til vore Skoleforhold ialmindelighed maa overbevise om, at paatagelig Ukyndighed og Uvidenhed, netop angaaende de her foreliggende Spørgsmaal, hersker ofte endog hos de Styrende, ikke at tale om hos den almindelige Mand, en Ukyndighed, der er saameget beklageligere, som sammes Følger rammer godtsom det hele Folks bedste Interesser. — Vigtigheden af det behandlede Stof indeholder nokfom Anbefaling for Bogen, og naar nu hertil kommer en klar, overbevisende Behandlingsmaade af det valgte Emne, saa er det i høi Grad ønskeligt, at saavel Skolelæreren som Almuesmanden, Præster, Medlemmer af Skolekommissionen og Enhver, som har med Skolens Ordning at bestille, ville gjøre sig bekjendt med dette lille Skrift, som sikkerlig vil stifte megen Velsignelse og stort Gavn trint om i By og Bygd. N.

— **„Lydmethoden** eller den naturligste, simpleste Maade, hvorpaa man kan lære Børn at læse. Ifølge Karlstads Stifts Præsteselskabs Begjæring, efter egen Erfaring, af Fr. Thorelius." — Denne Bog, der indeholder 32 Oktavsider, er nylig udkommen i norsk Oversættelse paa Bogbandler C. Floors Forlag i Bergen. Først gjør Forfatteren opmærksom paa det Unaturlige og som Følge deraf Tungvindte og Ufrugtbare ved den hidtil almindeligst brugte Fremgangsmaade ved Undervisningen i Læsning — Stavemethoden — og fremstiller ved Siden heraf Lydmethodens Fortrinlighed, hvortil han føier en indtrængende Opfordring til dens Benyttelse; derpaa giver han i nogle korte Vink en Veiledning til denne Methodes rigtige Anvendelse. Bogen slutter med nogle „korte Bemærkninger med Hensyn til Bogstavlæren." — Uagtet Meningerne vistnok

ere delte med Hensyn til Lydmethodens Fortrinlighed fremfor Stavemethoden, tror nærværende Anmelder dog at burde anbefale Thorelius's Bog om Lydmethoden til Gjennemlæsning af dem, hvis Kald det er at undervise vort Lands Ungdom i Læsning. P.

— Ifjor blev der nedsat en Kgl. Kommission bestaaende af Skoledirektør Haslund (som Formand), Sognepræst Jørgen Moe, Skoleinspektør G. Hansen og Kirkesanger Feragen, for at gjennemgaa den af Hr. Stiftsprovst Jensen udarbeidede **Læsebog for Almueskolen.** Denne Kommission vil, efter Sigende, være færdig med sit Arbeide omkring denne Maaneds Udgang.

— I Folkevennen leverer nu Hr. Kand. Belsheim en Række Afhandlinger om **Bibelens Historie** (hvorledes Bibelen er opbevaret, oversat og udbredt), som fortjener at henledes Opmærksomheden paa.

— **Monitøren** udkommer i 1863 med et Nr. for hver Uge, og Subskriptionsprisen paa Kalmar Kgl. Postkontor er 3 Rd. 50 Øre Rmt. (= 105 ß. norsk). Bladet redigeres fremdeles af Hr. Lærer Berggreen i den samme kristelige Aand som hidtil.

— **Nordisk Skoletidende** har fra Nytaar af faaet en norsk Medarbeider, som man, efter Forlydende, snart vil se Opsatser fra.

— **Samleren** for Skolen og Lærere af Lærer Carlsen (Slagelse) udkommer ogsaa som Ugeskrift (78 ß. norsk pr. Aarg). Den har især i den senere Tid indeholdt læseværdige Afhandlinger og mange Skoleefterretninger.

— Hr. Sanginstruktør Behrens har udstedt Subskriptionsindbydelse paa „**Lette Mandskor for Seminarier, Skolelærermøder og mindre Sangforeninger.** Denne Sangbog vil i to Afdelinger komme til at indeholde et Udvalg af 1) religiøse (Lovsang, Hymne, Gravsang o. s. v.) og 2) verdslige Sange, i et Antal af omkring 35 Nummere, og leveres Subskribenterne for 60 ß. Subskription kan tegnes inden 15de Marts i alle Landets Boglader eller ved direkte Henvendelse til Udgiveren."

— **50 lette og korte Præludier for Orgel, Harmonium, Physharmonika eller Pianoforte** af F. A. Reißiger, Organist. I Subskriptionsindbydelsen bemærker Udgiveren: Ovennævnte Værk, der indeholder et Udvalg af smukke og melodiøse Præludier til Brug saavel for Kirken som for Hjemmet, vil, saafremt et tilstrækkeligt Antal Subskribenter tegner sig, udkomme til en Pris for Subskribenter af 72 ß. Subskription kan tegnes i Landets Boglader og hos Sanginstruktør Behrens indtil 15de Marts.

Udnævnelser og ledige Bestillinger.

Til Bestyrer og Førstelærer ved Stordøens Seminarium istedetfor den fratraadte Bestyrer, C. Daae, der er Sognepræst i Trondhjem, har Hs. Maj. Kongen udnævnt Pastor Kjerulff. **Kristiania** Stiftsdirektion har til Bestyrer for Lærerskolen i Solum ved Skien udnævnt Kand. i Theol. Edvard Mybre; **Bergens** Stiftsdirektion har til Bestyrer af Lærerskolen i Balestrand udnævnt Kand. i Theol. Arup; **Trondhjems** Stiftsdirektion har givet Bestyrerposten ved Lærerskolen i Næsset til Kand. i Theol. Bisløff og den har ansat Kand. i Theol. S. Vik til Bestyrer for den høiere Almueskole i Noraas. Seminarist Hagen i Hadsel er af **Tromsø** Stiftsdirektion udnævnt til Tredjelærer ved Tromsø Seminarium. Direktionen for „Det Ankerske Waisenhus" i Kristiania har ansat Seminarist Arne Tormodsæther (Stordøen) til Waisenhusets Forstander.

Kristiania Stiftsdirektion: 14de Januar: Ole E. Steensæt og Ingebret O. Aaberg i Nordre Aurdal, begge med Dimissionseramen fra Lærerskolen i Land. Henrik K. Dybsjordet og Ole K. Fosgaard i Aal. — 13de Januar: Edvard Freberg, demit. fra Seminariet i Sem, til Lærer og Kirkes. i Vasaas Anner i Hof i Jarlsberg. Hans Pedersen, demit. fra Sem. i Solum, i Gjerpens Præstegjæld — 6te Januar: Poul Hansen (før Lærer i Søndre Froen) i Nordre Froen — 23de Decbr. 1862: Jens Larsen, dimit. fra Solums Seminarium, i Solums Præstegjæld; Ole S. Stene, dimit. fra Størens Seminarium, i Lesje Præstegjæld.

Kristiansands Stiftsdirektion: Under 16de August 1862 ere Tollef G. Forberget (Solum) og Ole Østensen (Solum) udnævnte til Lærere i Hjertdals Præstegjæld. — 25de Aug. Arnfin T. Mannæs (Kobbervigs Lærerskole) til Lærer i Skudesnæs; Aslag K. Kvænnæs (Hydeseid) og Peter Rui (Holt) til Lærere i Dybvaags Præstegjæld; Elief Løvland (Holt) til Lærer i Omlid Hovedsogns faste Skole (Kirkesanger.) —

6te Octbr. Maurits B. Løge (Thime faste Skole) til Lærer i Diestads Præstegjeld; Thorger Berge (Holt) til Andenlærer ved Kolbjørnsvigs Skole i Diestads Præstegjeld; Elling E. Skoe (Solum) til Lærer i Hjertdals Præstegjæld; Ouen S. Mosby (Holt) til Lærer i Oddernæs Præstegjæld; Nikolai Bjerum (Holt), Daniel Stoveland (Holt) og Osmund Dvland (Holt) til Lærere i Holts Præstegjæld. — 31de Octbr. Josef J. Skjeie (Kobbervig) og Anders J. Østevig (Kobbervig) til Lærere i Avaldnæs; Bernt Røstad (Holt) til Lærer i Oddernæs Præstegjeld; Andreas F. Skaar (Lister og Mandals Amts høiere Almueskole) og Anders H. Mol (samme Skole) til Lærere i Osleby Sogn; Nils O. Fodneby (samme Skole) til Lærer i Holme Sogn. — 24de Novbr. Even A. Furreholt (Holt) til Lærer i Vestermoland; Engebret E. Rømmingen (Jarlsberg og Laurvigs Amts Lærerskole) til Lærer i Oddernæs Præstegjæld; Reier Berge (Thime faste Skole) til Lærer i Gjesdals Sogn i Ly Præstegjæld (Kirkesanger); Velle B. Gjesdal (samme Skole) til Lærer sammesteds; Nils H. Heum (Jarlsberg og Laurvigs Amts Lærerskole), Søren A. Undeland (Lister og Mandals Amts høiere Almueskole) og Bent K. Egsaa (samme Skole) til Lærere i Gjerestads Hovedsogn. — 11te Decbr. Christen L. Rad (Jarlsbergs og Laurvigs Amts Lærerskole) til Kredsskolelærer i Heirefos Sogn (Kirkesanger). — 30te Decbr. Peder O. Snig (Kobbervig) til Kredsskolelærer i Avaldnæs Præstegjæld; Odd Svendsen (Stordøen) til Lærer ved den faste Skole i Haa Præstegjæld (Kirkesanger); Lars Gudmundstad (Holt) til Lærer sammesteds (Kirkesanger); Johan B. T. Hilderland (Kobbervig) til Kredsskolelærer i Skudesnæs Præstegjeld (Kirkesanger.) —

— Ved Almueskolen i Christiansands By er i afvigte Aar ansat som Lærere: O. Endresen (Holt) og O. Abelsæd (Holt).

Anm. Beskikkelsen af 25de April 1862 (Skoletidendens 2den Aargang S. 144) for G. E. L. Bredoch er kasseret. —

— Kirkesanger og Omgangslærerpost i Hægland, Anner til Øvrebø, 25 Spd. aarlig. og 100 ß. pr. Uge (24 Ug.) og Kost. Kristiansands Stiftsd. 6 Ug. fra 24de Jan. — 2 Lærerposter i Onsø pr. Fredrikstad, 60 Spdl. (senere Tillæg: 10—20 Spdl.) for 36 Ug. og Kost. — 1 Lærerpost og 1 Organistpost i Brunlanæs (Helgeraaen) resp. 130 Spdl. + 9 Spdl. 12 til Brænde for Skolen, fri Bolig, og 36 Spdl. tiltrædes 1ste April. 15de Febr. — 1 Lærerpost paa Rottero (Tjømø) 44 Ug. 130 Spdl. og 15 Spdl. til Brænde, „snareſt muligt." Kristiania Stiftsdir. — 1 Lærerpost i Lesje, 36 Uger à 6 Ort (Stiftsseminarist 1½ Spd.) og frit Ophold. Udg. af Marts. — 1 Lærerpost ved Rotnæs f. Sk. fra 1ste April, 42 Uger, 85 Spd. (Kostholdsgdtgj. deri indb.), Familjebolig, Brænde, Jordvei hvis Indtægt er 50 Spd., Have og Havnegang (3 Kjør, 4 Tdr. Korn og 2 Tdr. Pot. Udsæd). 1ste Marts. Skolekommission i Nittedal.

Skolelærerpost. I Hadsel Præstegjæld, Vesteraalens Provsti er en Skolelærerpost ledig. Skoletiden er 36 Uger med Løn efter Lavmaal, 1 Spd. 90 ß. pr. Uge. Med Posten er forenet Organisttjenesten med Løn 30 Spd. Den ansættendes Lærer forpligtes til, uden Godtgjørelse at overtage Bestyrelsen af Almuebogsamlingen. Det bemærkes, at han antagelig kan gjøre sig Haab om, tillige at ansættes som Hjælpevaccinatør. Ansøgning om denne Post til Tromsø Stiftsdirection med fornødne Atteſter tilstilles Stedets Sognepræst. Hadsel December 1862.

— En **Skolelærerpost** er ledig i Rakkestad Præstegjæld. Undervisningstid 36 Uger à 1 Spd. 60 ß. pr. Uge samt Kost og Logi i Skoletiden. 22 Uger halvfast og 14 Uger Omgangsskole. Ansøgning indsendes gjennem respektive Skolekommission til Christiania Stiftsdirektion inden 6 Uger. Den 1ste Febr. 1863.

☞ Almueskoletidenden udkommer fra nu af paa Undertegnedes Forlag. Subskriptionsprisen for nærværende Aargang er med Porto iberegnet **60 ß.** (= 2 Rd. Rm. svensk = 1 Rd. dansk), der betales forskudsvis. Subskriptionen er bindende for den hele Aargang. — Af Bladets 1ste Halvaargang; 1861 haves ikke flere Expl. tilbage, derimod kan samme Aars 2den Halvaargang tilligemed Nr. 6 erholdes for 30 ß. pr. Expl. Paa Bladets 2den Aargang modtages fremdeles Subskription mod Forskudsbetaling 56 ß., Porto iberegnet. — Subskribentsamlere og Posterpeditører erholde fremdeles det 11te Exemplar gratis.

De ærede Subskribenter, der fra de forrige Aar staa til Rest med Betaling for Bladet, bedes godhedsfuld at indsende den med det Første.

Da Bladet udgives omkring den 10de i hver Maaned, ønskes Bekjendtgjørelserne indleverede seneſt inden den 6te i Maaneden, hvorimod Redaktionen, for betimelig at kunne ordne sit Manuskript, vil have Opsatser, der kræves optagne i et bestemt Nr., sig tilsendte mindst en halv Maaned tidligere.

P. T. Malling.

Kristiania. Redigeret af S. M. Krognæs. — Trykt og forlagt af P. T. Malling.

Almueskoletidende.

„Lader de smaa Børn komme til mig og forhindrer dem ikke; thi Guds Rige hører Saadanne til." Mark. 10, 14.

Nr. 3. Aarg. 3. | Indhold: Religionsunderviisning i Kristiania Borgerskole. — Pensionssagen. — Indsendt. — Skole- og literære Efterretninger. — Udnævnelser og ledige Bestillinger. | Marts 1863.

Religionsunderviisningen i Christiania Borger- og Realskole.*)

Ved Cand. theol. Th. C. Bernhoft.**)

— — — Er det end saa, at al Sandhedsmeddelelse maa staa i Sammenhæng med den evige Sandhed, saaat ogsaa den Kundskab, der nærmest er for dette Liv, bliver „god til fornøden Opbyggelse", saa er dog Meddelelsen af Sandhed til Salighed, af den saliggjørende Sandhed, Hovedsag og selvfølgelig især i en Borgerskole Hovedfag. Især for Forældre, som overhovedet for Menigheden, er det Ret, som det burde være en kjær Pligt at see til, hvorledes Skolen „føder Lammene", og ingenlunde fritages Forældre fra alle christelige Forpligtelser mod Børnene ved at sætte dem i Skole og lade dem „lære Religion" der. Familien og Skolen skal jo arbeide Haand i Haand, og det bør derfor være vitterligt for hiin, hvordan Skolen driver især Underviisningen i Religion. —

Nu er det vel saa, at hvad der danner den bedste Religionsunderviisning, er end ikke den ypperligste Methode alene. Men denne spiller dog en saare væsentlig Rolle. Hvad Betydning en fikker og solid, planmæssig og vel anlagt Underviisning i den sunde Lærdoms Form har, selv tørt meddelt og tørt lært, veed enhver Christen. Kan det paa den ene Side ikke nokſom betones, hvorledes det gjelder for Læreren, selv optugtet af Sandheden, gjennem sin Underviisning at udøve Sandhedens kjærlige Tugt paa Børnenes Hjerter, saa maa det, ikke mindst i disse Dage, fremhæves, at Meddelelsen af Kundskab er Skolens nærmeste Opgave, fremhæves, hvor vigtigt det er, at Eleverne faa klart Begreb om Saliggjørelsens Orden. Lærdommen er jo Grundlag for Livet, og hvis den Hellig-Aand faar Lov at bringe Liv i Hjertet om end maaske først i Elevens Manddoms Dage, vil denne vide at takke selv for den tørreste, men dog pure og rene „Kundskab", han fik i Skolens Religionstimer.

*) Optaget fra „Efterretninger om Christiania Borger- og Realskole. Skoleaarene $18\frac{5}{6}$—$18\frac{6}{4}$.

**) Under 7de Februar udnævnt til Kateket og til Førstelærer ved den høiere Almueskole i Ekersund. Red.

Det er faldet i min Lod som den af Skolens Lærere, der har de fleste Religionstimer, at meddele en kort Fremstilling af vor Religionsunderviisnings Plan. — — Hvad her meddeles, er altsaa af en tør schematisk Natur og maa være det. Det staar til os Lærere som til Enhver, for hvem vor Gjerning har Betydning, at bede Herren, at der maatte underviises med Aand og Liv efter den lagte Plan — bede, at vi maatte bringe det rette Liv ind i Meddelelses-Formen for Sandhedsindholdet, saa Maalet kunde naaes ved Underviisningen: at lægge Vort til, at Børnene maatte blive ved Christus, ligesom de ved Daaben ere indpodede i Ham.

Vor Skole har egentlig 2 Opgaver at løse, deels at meddele den for alle Børn fælles Fordannelse, give dem den første egentlige Skole-Underviisning, deels at fortsætte paa dette lagte Grundlag de Elevers Uddannelse, der skulle anbringes i en „borgerlig" Dont. Skolen falder derfor egentlig i to Hovedafdelinger, 1ste til 5te Klasse, hvor Underviisningen, om end mere udstrakt og, foruden de paa dette Trin vigtigste Fag, omfattende et fremmed Sprog (Tydsk), dog har væsentlig den samme Gjerning som den høiere Almueskole. Fra 5te Klasse deler sig i Regelen Elevernes hidtil fælles Spor, idet de for den akademiske, militære Bane o. s. v. Bestemte gaa over i en for dem mere skikket Læreanstalt. De for en reent praktisk Dont Bestemte blive tilbage, og dem arbeider da Skolens 6te til 8de Klasse — den sidste med et toaarigt Kursus — paa at give en Uddannelse, som vistnok for de Fleste bliver den afsluttende egentlige Skoleunderviisning, i det Mindste for Religionens Vedkommende.

Til denne Skolens dobbelte Opgave svarer da ogsaa Underviisningsplanen i Religion og de til Planens Virkeliggjørelse anvendte Læremidler. I den forberedende Afdeling begyndes med den mundtlige Meddelelse af de vigtigste bibelske Fortællinger, fortsættes og sluttes med en for den lavere Skole bestemt Bibelhistorie og Katekismen samt nogle Psalmer, medens den for saamange Elever afsluttende Underviisning udvider den bibelhistoriske Underviisning ved en for den høiere Skole bestemt Bibelhistorie ved Forklaring over Katekismen, ved at føre Eleverne til selve Kilden for christelig Tro og christeligt Liv: Bibelen, og endelig ved at føre dem ind i den hele christelige Kirkes Levnetsløb og deres egen Landskirkes aabenbare Liv gjennem den offentlige Menighedsgudstjeneste i dens stadige Kredsløb.

Vi gaa nu over til med korte Træk at skitsere Underviisningen i de enkelte Klasser.

1ste Klasse. Skjøndt det jo burde kunne forudsættes, at samtlige Børn, der i 6aars Alderen indsættes i Skolen, allerede fra Hjemmet medbragte ialtfald nogen Kundskab om den kjære Herre Gud og den himmelske Børneven Jesus, der i deres spædeste Barndom tog dem i Favn — skjønt det burde kunne forudsættes, at de af Fader og Moder vare fortalte Noget om Herrens Gjerning for dem og med dem og havde læst en liden

Bøn*) — især Fadervor — viser dog Erfaringen, at flere Børn aldeles mangle enhver Gudskundskab, saa at der maa begyndes med at lære dem Fadervor og andre smaa Bønner (helst i Versform), hvorved da ogsaa Bevidstheden vil vækkes hos de Smaa om, at Bønnen er Hovedsagen, er det, der skal bære og ledsage al Fortælling til dem om deres Gud og Frelser. Uden at der i denne Klasse kan blive Tale om egentlig ordnet Undervisning i Religion (dette "Fag" opføres heller ikke paa denne Klasses Læsetabeller o. s. v. som Undervisningsgjenstand) fortæller Læreren de Smaa gjentagne Gange de allervigtigste og især for Barnet mest tiltrækkende bibelske Fortællinger: om Skabelsen, Syndefaldet, Cain og Abel, Noah, Patriarkerne, David samt af Jesu Liv og Gjerning de mest fremtrædende Træk. Eleverne fortæller igjen, hvad Læreren har fortalt.

2den Klasse. Her indtræder regelmæssig Undervisning i Religion. Ved mundtlig Fortælling (med Wexels's Bibelhistorie som Ledetraad) og Gjenfortælling gjennemgaaes de vigtigste Fortællinger af det gamle og nye Testamente. Især dvæles ved Herrens Liv paa Jorden og Hans Aabenbaring for os gjennem Ordet i Bibelen og gjennem Sakramenterne; navnlig omhandles da her Daaben, og hvorledes de Smaa skulle vedblive at være Jesu smaa Disciple ved at Ordet træder til Daaben. De indtrædende Fester benyttes til at forklare Eleverne Festdagenes Betydning og saaledes bidrage til, at de med Lyst og Gavn kunne deltage i den offentlige Gudstjeneste. — — —

3die Klasse. Hvad der i foregaaende Klasse mundtlig fortaltes, fæstes i denne Klasse ved den skrevne Fortælling udaf det gamle Testamentes hellige Skrifter, ligesom Udenadlæren af Psalmer begynder her. Saavel i denne som i de to følgende Klasser ledes Valget af Psalmer af Hensyn til Kirkeaaret, ligesom naturligviis de letteste Psalmer, især egentlige Festpsalmer, læses i denne og de vanskeligere i 4de og 5te Klasse.

4de Klasse fortsætter med Wexels's Bibelhistorie, hvoraf det nye Testamente læses. Ogsaa her læres omtr. 10 Psalmer. Derhos begynder her Undervisningen i Katekismen, hvis 3 første Parter, dog uden Luthers Forklaring, læres udenad og forklares af Læreren.

5te Klasse samler som en Repetitionsklasse i Religion Alt, hvad der i Skolens første Afdeling er lært i dette Fag. Den i 3die og 4de Klasse læste Bibelhistorie repeteres og enkelte Afsnit (f. Ex. de af Herrens Lignelser, der i Bogen blot nævnes med Henvisning til Skriften) udvides ved Fortælling og Gjenfortælling. Derhos udvides da Katekismusunderviisningen

*) Mange anse det jo mindre rigtigt, at Børnene "for tidlig" lære Bønner udenad; "de plapre saa let", hedder det. Imidlertid tror jeg for min Del, at Barnets regelmæssige Fremsigen af en bestemt lært Bøn har sin store Betydning. Det gjælder ogsaa om Bøn, at den i alt fald ligesaa hyppig bliver fra udvortes til en levende indvortes, som omvendt. Den udaf Guds Ord øste, udenadlærte Bøn eier jo den indad virkende Kraft i sig selv til at vække Tro i Hjertet.

*

med Katekismens 5 Parter. Luthers Forklaring — læres, forklares, og søges Bornelærdommen indprentet i Hjertet ved Formaning, Spørgsmaal til den Enkelte og speciel Anvendelse navnlig af Budene paa Barnealderens Forhold forat bidrage til, at den ordrette Udenadslæren, som fordres, ei bliver et dødt Puggeri, men at ogsaa Børnene maa see sig baade som Overtrædere af Guds Lov og som Gjenstand for Guds frelsende Naade i Christo. Overbeviisende Exempler saavel paa Barnehjertets Fordærvelse som paa Guds Barmhjertighed, hentede deels fra Bibelhistorien, deels fra Børnenes daglige Liv, ligge nær ved Gjennemgaaelsen af Katekismen, saa de kunne faa see, hvorledes Bornelærdommen tilsiger de deiligste Rettigheder men ogsaa paalægger de strængeste Forpligtelser, til hvis Opfyldelse Lærdommen selv giver Kraften.

Læsningen af Psalmer fortsættes, idet omtrent 12 saadanne læres i denne Klasse, saaat Eleven her ved Slutningen af sin forberedende Skoledannelse har et Psalmeforraad inde som Forsmag paa Menighedens Psalmeskat, et Forraad, der kommer saare godt med ved Menighedens Gudstjeneste, hvor Børnene synge saa langt livligere med, naar Psalmen er dem kjendt.

II.

6te Klasse. Her gjennemgaaes Vogts „En større Bibelhistorie", den gammeltestamentlige Del. Pontoppidans Forklaring indtil den 3die Artikkel. Her begyndes da Læsningen af Skriften selv. Medens Vogts Bibelhistorie sætter Eleven temmelig noie ind i Guds udvalgte Folks Liv og Forelser og lader ham see den røde Traad, der trænger sig gjennem hele Frelsens 4000 Aar lange Forberedelse, males under Læsningen af et af de 4 Evangelier Frelsens Opfyldelse i Jesus Christus for hans Øine. Bibellæsningen drives saaledes, at Eleverne selv læse op, og Læreren søger deels explikatorisk, deels examinatorisk at føre Disciplene ind i Ordet; medens de mere historiske Afsnit kortelig belyses og udstyres med de allernødvendigste verdenshistoriske, geografiske o. a. desl. Oplysninger, dvæles længere ved Herrens Taler, hvoraf gjerne enkelte, navnlig Bjergprædikenen, ogsaa læres udenad.

7de Klasse. Vogts Bibelhistorie det nye Testamente læses. Af Forklaringen læses Nyt fra 3die Artikkel til Alterens Sakramente, og det Hele repeteres, hvorved Anledning gives til Læsning i Bibelens g. Tst. Skrifter ved Slutningen af 1ste Artikkel. Da oplæses nemlig og udlægges de allermeest fremtrædende Spaadomme om Herren fra hiin i 1. Mos. 3. til den i Maleachi 3. 4. Herved opnaaes en om end kort dog saare gavnlig Repetition af den i 6te Klasse læste gl. Tst. Historie. Et Evangelium gjennemgaaes ligesom i forrige Klasse, dog lidt vidtloftigere, navnlig hvad de parænetiske Stykker angaar. Læreren faar i denne Klasse et nyt Hensyn at tage i Underviisningen, nemlig Hensynet til dem, der begynde sin Forberedelse til Konfirmationen. Det falder jo saa ligetil, at en Religionslærer finder sig foranlediget til i end høiere Grad at have sin Opmærksomhed paa disse Unge, der nu egentlig skulde være saaledes underviste, at Præstens

nærmeste Gjerning blev hvad en Forfatter i vor Tid smukt har kaldt det: „at aande paa dem", male Jesus for deres Øine som korsfæstet iblandt dem, forbinde Alt hvad de have hørt og lært om Jesus til et livsaligt Billede. At Læreren, der i aareviis har havt Eleven under sit Tilsyn, med dobbelt Opmærksomhed følger hans Færd i Konfirmationstiden, falder saa ligetil — det ligger saa nær for en Lærer at benytte enhver Leilighed i Religionstimerne til at holde frem netop for Konfirmanderne, hvad det er for en vigtig Tid, de nu leve i; ogsaa Skolen søger at indskærpe Bevidstheden derom ved, saavidt muligt, at nedstemme sine Fordringer i andre Fag. Idet Konfirmandforberedelsen er det Vigtigste for vedkommende Elev træder Skolens Fordringer mere tilbage, og den indtager et Præstens specielle Gjerning med Skolens Børn understøttende Forhold.

8de Klasses første Kursus. Af Forklaringen læses Alterens Sakramente og hele Bogen repeteres. Vogts Bibelhistorie repeteres. Et af det N. T. Breve eller Apostl. Gjerninger forklares. Kirkeaarets Afdelinger gjennemgaaes, og læres Høimessetexterne udenad.

Andet Kursus. Forklaringen repeteres. Kirkeaarets Afdelinger, dets Texter o. s. v. gjennmgaaes paany, og udvikles da de enkelte Dele med en større Nøiagtighed end i første Kursus. Derhos læses, eftersom Tiden strækker til, enkelte af Pauli korte Breve. Siden 1851 læses Kirkehistorie i dette Skolens sidste Kursus. Det er Hensigten at faa læst udvalgte Stykker af første og andet Afsnit i R. Tønder Nissens „Kirkehistorie" (1. Kirken i de fem første Aarhundreder. 2. Kirken i Middelalderen), samt det 3die Afsnit (Kirken efter Reformatinen) fuldstændig. Eleverne vil derved faa en Udsigt over Christi Kirkes Liv paa Jorden, faa den i grovere, større og spredte Træk for de første 15 Aarhundreders Vedkommende, medens der vil skjænkes dem et mere samlet og helt Billede af Reformatorernes Gjerning og Kampe samt af Reformationskirkens Stilling og Opgave i Verden, ligesom den nyeste Tids Kirkehistorie, saa overSigtsmæssig den end er og maa være det i en Bog som Nissens Historie, dog vil kunne yde en god Hjelp for Disciplene til at orientere sig lidt i sin religiøst bevægede Samtid med de mangeslags Røster. Nu skal jo Eleven ud fra Skolens fire Vægge og skulde nu staa i Minigheden som et baade i kirkelig og borgerlig Forstand oplyst virkeligt Medlem af den evangelisk lutherske Landskirke, han ved sin Daab, ved sin Oplærelse i en lutherst Skole og ved sin Konfirmation tilhører.

At vore Elever maatte i Sandhed blive og forblive saadanne Lemmer af vort Kirkesamfund, dertil skulde jo hele Skolens Arbeide sigte, dertil skulde især vor Religionsunderviisning forhjælpe vore Elever. Men dersom ikke Herren bygger Huset, arbeider de forgjæves, som bygge derpaa. Maatte Han altid faa Lov at være Læremester for Lærere som for Elever. Da vil vor „Plan for Religionsunderviisningen" helt og fuldt kunne opnaa sin Hensigt.

Om Pensionssagen.

I. Fra Pensionskommitteen i Kristiania Skolelærerforening.

Siden sidste Meddelelse angaaende Dannelse af et Grundfond til en Pensionsindretning for Almueskolelæreres Enker, har man modtaget Underretning fra Bergen, ifølge hvilken dersteds 29 Lærere have tegnet sig som Bidragydende, ligesom en Committe af 5 Medlemmer er udvalgt til Sagens Fremme inden Stiftet. Inden Christiania Stift har man faaet Underretning fra Modums Lærerforening saalydende: „Foreningen vedtager at yde Bidrag til Dannelse af et Grundfond til en Enkepensionsindretning for Almueskolelærere saaledes som i Cirkulæret foreslaaet;" fra Hurdalen, hvor 7 Lærere have tegnet sig som Bidragydende „under Forudsætning af, at det Offentlige tager sig af Sagen og tilskyder Noget til et Grundfond;" fra Fet, hvor ligeledes 7 Lærere have tegnet sig, og fra Rollaug, hvor 4 Lærere have tegnet Bidrag. Sidstnævnte have tillige indsendt sit Bidrag, og man benytter nærværende Leilighed til at meddele, at ihvorvel Committen hersteds er pligtig og villig til at modtage og besørge indsat i Sparebanken de Bidrag, som indsendes, skulde man dog anse det for hensigtsmæssigt, at de i hvert Præstegjeld indkommende Bidrag indtil Videre indsættes i nærmeste Sparebank. Derimod ønsker Committen sig tilstillet fuldstændig Navnefortegnelse over de Bidragydende, deres Løn og Bidragenes Størrelse.

Janledning af indløben Forespørgsel skal man i Henhold til Kommitteindstillingen oplyse, at den fastsatte Skala for Bidragenes Størrelse er at forstaa saaledes, at der af en Løn under 100 Spd. ydes 60 ß, af fulde 100 Spd. og derover, men under 200 Spd. ydes 1 Spd. af fulde 200 Spd. og derover, men under 300 Spd. ydes 2 Spd. og saa fremdeles 1 Spd.s Tillæg for hvert nyt Hundrede. Ved Løn forstaaes ikke blot Pengeløn men den hele Indtægt — Penge og Naturalpræstation, — hvortil en Lærerpost er ansat. —

Ihvorvel Committeens nærmeste Hverv er at iagttage det Fornødne med Hensyn til indkommende Bidrag inden Christiania Stift, tror den dog i Sagens Interesse at burde benytte Leiligheden til, at udtale nogle Bemærkninger ianledning af de Indsigelser, der ere fremkomne mod det i Kommitteindstillingen fremsatte og af Christiania Skolelærerforening vedtagne Forslag. Den væsentligste Anke mod samme synes at være den, at det ikke gaar videre end til Enkers Forsørgelse, da dette, mener man, vil afholde en stor Del Lærere fra at være med. Committeindstillingen selv angiver Grunden til, at man ikke er gaaet videre. Man ansaa det ei for rigtigt, at kaste Folk Blaar i Øinene ved at love dem Noget, man i Længden ei kunde holde. Naar Mænd, der ere inde i slige Sager, paa det Bestemteste fraraadede en Sammenblanding af forskjelligartede Forsørgelser, da havde Committeen visselig handlet urigtigt, om den som et Lokkemiddel havde op-

stillet et saadant Maal, der desuden vilde have krævet en Forøgelse af Bidraget til mindst det Dobbelte, rimeligvis det Tredobbelte. Naar Lillesands Skolelærerforening herimod opstiller andre Indretninger og exempelvis nævner Lægernes Understøttelsesforening, da maa dette vistnok bero paa en Misforstaaelse eller et Ubekjendtskab til denne Indretning, ihvorvel den lader til at have sin Kundskab derom fra en Læge. Denne Forening er nemlig, hvad ogsaa Navnet viser, ingen Pensionsindretning, der giver enhver Indskyder berettiget Krav paa Pension, men en Understøttelsesforening, der yder trængende Læger og Lægers trængende Enker — men ikke deres Børn — en aarlig Understøttelse afpasset efter Enhvers Værdighed og Trang og de Midler som haves, hvilken Understøttelse desuden aarlig maa ansøges om og aarlig tilstaaes af Indretningens Direktion. Det tør af sig selv være indlysende, hvorlunde en saadan Indretning meget vel kan indlade sig paa en forskjelligartet Forsørgelse uden at resikere Noget. Men er der efter Lillesands Skolelærerforenings Mening Grund til at frygte for, at Sætningen: „Enhver er sig selv nærmest" vil gjøre sig gjældende i dette Anliggende, ordnet paa den i Committeindstillingen foreslaaede Maade, da turde der vel være mere Føie til at frygte for Saadant, om man opfordrede til Bidrag til en Indretning, bygget paa Lægeforeningens Grundsætninger, der visselig i en mindre Grad, end hvad der nu er foreslaaet, levner Adgang til at tænke paa sig selv og sin egen Fordel. Overhovedet turde det ved et Anliggende som dette være at fastholde, at der her ikke bør være Tale om egen Fordeel eller om at sætte Penge paa Renter; men Spørgsmaalet er simpelthen dette: Erkjender Du en Pensionsindretning for Almueskolelæreres Enker for at være en for Skolelærerstanden gavnlig Indretning, og vil Du som et Lem af denne Stand yde din Skjærv til, at en saadan Indretning kan komme istand? Dette er Spørgsmaalet, og ikke, hvilke Fordele den ydede Skjærv kan bringe den Ydende. Derfor er ogsaa Bidragets Størrelse sat saa lavt, som paa nogen Maade kunde gaa an, om overhovedet Noget skulde resultere deraf. Men vist er det, Sagens Udfald beroer paa den Fællesaand, der raader inden Lærerstanden, og Committeen kan blot udtale det hjertelige Ønske, at Udfaldet maatte give et for Skolelærerstanden hæderligt Vidnesbyrd om denne Aand.

Forøvrigt var det visselig ønskeligt, om man udtalte sig om Sagen, det være nu i den ene eller anden Retning, iallefald ønskeligere, end at man i Taushed og Ligegyldighed skyder Sagen fra sig. Christiania Committeindstilling gjør jo ingenlunde Fordring paa at have truffet det eneste Rette; den har kun sat et Maal, som den haabede kunde naaes ved de Opofrelser, den fortiden troede at turde kræve af Skolelærerstanden. Kan nogen Anden hitte paa en bedre og hensigtsmæssigere Maade til at naa det samme eller endog et større Maal, nu vel, da fremsætte han dette. Det skader jo ei, at Sagen drøftes; men dette bør Alle huske paa: Der flyver ingen stegte Duer i Munden.

II. Fra Eidsvolds Skolelærerforening.

I Anledning et fra Kristiania Skolelærerforening udstædt Cirkulære om Dannelsen af en Pensionsindretning for Skolelærerstanden her i Landet sammentraadte samtlige Skolelærere i Eidsvolds Præstegjæld den 23de Januar for at tage under Behandling samme Sag. I dette Møde deltog ogsaa Stedets Sognepræst, Hr. Provst Vogt, og udtalte sig baade om det Ønskelige og Hensigtsmæssige i denne Sags Fremme til Skolelærerstandens Gavn. Da Cirkulærets Plan kun omfatter Pension for denne Stands efterladte Enker, blev der udtalt Ønskeligheden af, at Indretningens Plan maatte kunne forandres derhen, at ogsaa ældre Lærere maatte kunne nyde Godt af denne Indretnings Virken.

Efter nogen Diskussion, besluttedes enstemmig:

1) Præstegjældets samtlige Skolelærere tegne sig for Ydelse til Grundfond for Enkepensions-Indretning for Skolelærerstanden her i Landet med 1 Spd. pro persona i 2de paa hinanden følgende Aar og
2) Kan denne Indretnings Virken strækkes derhen, at og ældre Lærere kunne erholde Pension, vedtoges ligeledes enstemmigt, at Contingenten da i 2de paa hinanden følgende Aar skulde forøies til 2 Spd.

Da Sagen, betragtet i sin Almindelighed, er af særdeles vigtig Betydning for Lærerstanden, vil man til den fra Kristiania Skolelærerforening udgaaede Opfordring, paa det Indstændigste føie en forstærket Opfordring til Skolelærerne trindt om i det hele Land — alvorlig at tage denne Sag under Behandling, og at virke til dette Formaals ønskelige Fremme.

Indsendt.

De i Almueskoletidende Nr. 1 indførte saakaldte „Skole-Efterretninger" nøde mig til nogle yderligere Forklaringer.

Naar Kristiansands Stiftsdirection for Aaret 1863 ikke foreslog nogen Udligning til Lister og Mandals Amtsskolekasse, da er dette begrundet i Forholde, med hvilke Redaktøren ikke turde være ganske ubekjendt, og har Intet at gjøre med Udredelsen af de allerede tilstaaede eller de nødvendige nye Alderstillæg, hvilke fortrinsvis vare foreslaaede til Bevilgning ogsaa for Aaret 1863; og naar til denne Sag atter knyttes en ny Sigtelse mod min Virksomhed, maa jeg oplyse, at mit dissenterende Votum er Stiftsdirektionens Budgetforslag vedføiet.

Naar det uden videre paastaaes, at „Amtsskolekassens ialfald halve Indhold" skal bruges til Alderstillæg, da er dette en ligefrem Usandhed, idet denne Fordring dels kun gjælder den Grad af Udligning, der er sikret dobbelt Bidrag af det Offentlige, dels med væsentlig Indskrænkning for „de

første Aar." Skoleloven har meget rigtigt forudseet, at der ikke vilde være Grund til i den første Tid paa denne Maade at anvende det Hele for denne Lønsforbedring bestemte Beløb, hvorved de vistnok nu kvalificerede Lærere erholdt saameget større Tillæg, men hvorved disses Antal blev forholdsvis ringe, og den fremtidige Adgang til Tillæggene derfor saameget mere indskrænket. Der skal ikke overmaade megen Forstand til at begribe dette.

Saalænge Skoledirektøren ikke har Myndighed til at afgjøre eller ordne en eneste, end ikke den mindste, Skolesag, er det fuldkommen begrundet, at kalde al den Tale om Skoledirektørembedets i Loven hjemlede „megen Selvstændighed" kun en tom Snak. At Redaktøren derved skulde have ment Karakterens Selvstændighed hos Embedets Indehavere, var at forudsætte en Begrebernes Forvirring, hvortil jeg, rent ud sagt, ikke troede ham istand. Naar det heder: „Tingen i sig selv er den, at hvad Bispeembedet er for Kirken, og Stiftamtsembedet(?) for Staten, det er Skoledirektørembedet for Skolen," da kan man, forsaavidt disse „klingende Ord" have nogen fornuftig Mening, maaske sige: „Saa burde det være;" men Ingen kan dog for Alvor ville paastaa, at saaledes er Forholdet ordnet ved den nye Skolelov. Den i sin Tid anordnede Kommission havde foreslaaet Ansættelsen af „Skolereferenter" uden al selvstændig Myndighed; Storthinget forandrede Sagens Navn og gjorde Referenterne til kongelig udnævnte „Direktører" med Stemme i Stiftsdirektionen; men „Tingen" blev i det Væsentlige den samme. Skoledirektøren kan Intet afgjøre uden som En af Tre. Andet har jeg aldrig udtalt. At Skoletidendens Redaktør føler sig kaldet til at „protestere mod Ærindsvendsyttringer af en selvstændig Embedsmand," er i sig selv latterligt nok; men det staar ham naturligvis frit for at følge sit Kald. Jeg har ellers kun betegnet som „latterligt" hans Forsøg paa at udlægge mine tidligere Yttringer paa en saadan Maade.

De omhandlede Skolelærere i Øvre Thelemarken ere blevne fast ansatte i Aaret 1862, saa betimeligt, at de for indeværende Termin, der gaar fra 1ste Juni f. A. til 31te Mai d. A., kunne erholde Alderstillæg. At heraf skulde fremgaa, at Redaktøren for sin Opfattelse af Skolelovens § 43 „har vundet Autoritet i Kristiansands Stiftsdirektion," er en ubegribelig Paastand. Hvad griber man dog ikke til i en snæver Vending! Eller skulde Redaktørens Opfatning virkelig fremdeles være i den Grad forvirret, at han ikke begriber Forskjellen mellem for Tiden at være fast ansat, hvilket Loven ubetinget fordrer, og at have havt fast Ansættelse i 15 Aar, hvilket ikke ansees nødvendigt? I saa Fald er det end mere overflødigt at tale videre om denne Sag, der allerede er tilfulde belyst, og med Hensyn til hvilken Redaktøren forgjæves har forsøgt at tilsløre sin fuldkomne Vildfarelse.

Forøvrigt trænge „Skole-Efterretningerne" intet Tilsvar. Kunne saa drøie Vexler, trukne paa Læseres Glemsomhed eller Uvidenhed, blive honorerede, saa for mig gjerne! Efterat Skoletidenden allerede forlængst har sigtet mig som den, der baade med Hensyn til Aand og Ord stræber at ned-

bryde Skoleloven af 1860, maa jeg jo fremdeles vente mig den samme humane og sandhedskjærlige Optræden, med hvilken den hidtil saa ufortrodent har arbeidet mod sit Maal.

Kristiansand den 8de Februar 1863.

Fr. Chr. Wolff.

Skole-Efterretninger.

Kristiania den 10 Marts. — Dels for den frie Diskussions Skyld dels og fornemmelig fordi Artikelen er personligen rettet mod os, har vi optaget foranstaaende „Forklaringer," der ganske vist ere „yderligere." Stykke for Stykke betragte vi dem i al Korthed.

Det „dissenterende Votum" har vi ikke vidst om forend nu, og har fremdeles ikke andet Kjendskab dertil end hvad Enhver faar ved den foranstaaende Underretning om dets Tilværelse. Imidlertid anse vi den Oplysning tilstrækkelig til hel og holden at tilbageviise den „Sigtelse" mod Votumets Forfatter, som laa i vore Ord om Skolebudget-Forslaget for Lister og Mandals Amt i 18$\frac{6}{7}$. Votumets Forfatter har altsaa ikke Del i den afsluttede Form, hvori Budgettet blev fremlagt for Amtsformandskabet. Skoledirektorembedets Selvstændighed kom derved tilsyne. Havde nu blot Hr. Dir. ikke indladt sig paa i foranstaaende Forklaringer at forsvare hint Forslag, skulde det virkelig have fornoiet os. Naar imidlertid det ikke alene siges, at Forslaget var „begrundet i Forholde", som vi ovenikjøbet endog skulde kjende til, men det ligefrem paastaaes, at den Sum, som man havde undladt at foreslaa udlignet som Forudsætning for Bidrag (det dobbelte) af offentlige Midler, — hvilke Summer i dette Tilfælde udgjorde tilsammen 1475 Spd., — Intet har med Alderstillæggene at gjøre,*) da er Værdien af denne Forklaring saa paatagelig, at denne øieblikkelig dræber sig selv.

Hin Sætning: „Amtsskolekassens ialfald halve Indhold skal uddeles til Alderstillæg", har sin nødvendige begrændsende Ramme i Skolelovens § 41, som

*) Den søgte Indskrænkning til: „de allerede tilstaaede eller de nødvendige nye Alderstillæg", hvad bar den her at gjøre med Sagens Realitet, Bevilgningen af saa mange og saa høie Alderstillæg som muligt? Der er liden Sammenhæng i engang at sige: Alderstillæggene kan forhøies om dertil er Anledning, og en anden Gang ytre, at den Sum, hvis Halvdel efter Lovens Regel skal uddeles til Alderstillæg, Intet har med disse at bestille. Der er tidligere talt saa Meget om Alderstillæggenes Forhold til Lønslavmaalet. Dette Forhold maa vel høre til de indirekte. Jo høiere Løn Læreren faar, desmere tilfredsstillende er hans Arbeide dermed betalt, og jo mindre trænger han til høit Alderstillæg; men jo mindre Løn han faar, jo høiere Alderstillæg trænger han til. — Hvad „de første Aar" angaar, saa bliver der i sin Tid Spørgsmaal om hvormange de skulle være.

var forudsat under Sætningens Affattelse. Denne Ramme kommer formentlig først da til Anvendelse, naar Amtsskolekasserne faar andre Kapitaler end de 2de: „den Grad af Udligning, der er sikkret dobbelt Bidrag af det Offentlige," og dette dobbelte Bidrag selv. Saavidt os bekjendt, indskrænker nemlig Amtskolekassernes Indhold sig endnu kun til, hvad der er tilflydt dem gjennem hine 2de Kilder. Uden forsaavidt man allerede nu forvalter og fører Regnskab over Summer, som muligens i sin Tid kan indkomme paa anden Maade, er under nærværende Tilfælde i Virkeligheden hin nøgne Sætning ikke „ligefrem Usandhed," der nu kan afstedkomme praktiske Vildfarelser, men ligefrem Sandhed, der slutter sig til Tingen som den nu er. Indskrænkningen for de første Aar, som Forklaringerne lægger Vægt paa, som om den var Regel og ei simpelthen Undtagelse, har ikke her i Bladet været overseet. Her er nemlig ligefrem sagt: Amtsskolekassen skal først afgive Alderstillæg, og disse skal ansættes (aarligaars nemlig) uden Hensyn til alle disse forhaandenværende Omstændigheder; kun Skolens og Lærernes Tarv er det, som her skal komme i Betragtning. Rigtignok har Amtsformandskabet i de første Aar Ret til at bruge større Summer i kommunale Diemed (o: til „Lærerjord eller Lærerboliger", ikke til Andet), men kun forsaavidt det ikke kan hensigtsmæssig bruge den bestemte Halvdel af Kassen til Alderstillæg." Naar man nu lægger særlig Vægt paa denne Indskrænkning, og derhos for et Aars Vedkommende siger, at Udligningen og det dobbelte Bidrag Intet har med samme Aars Alderstillæg, saa, hvis man aarlig i Praxis vilde konsekvent forfølge den Tanke, hvad blev der da tilslut igjen til Alderstillæg?

Det er ikke „Karakterens Selvstændighed hos Embedets Indehaver" men „**Embedets** Selvstændighed" vi har havt for Øie. Vi give ikke Lige for Lige i det Stykke at veie Andres Karakter, Forstand, Bevæggrund, eller i det Hele deres Personlighed og har ikke befattet os dermed, om vi end ikke altid har fundet det fornødent at fare paa den allerlempeligste Maade afsted med Modstanderes Anskuelser.

Som bekjendt var Stortinget i 1860 ikke rundhaandet med Laubærkrandse til Skolelovkommissionen, og navnlig raktes der den ingen Palmer for Forslaget om Skolereferenter. Derimod beredede man Plads for Hartvig Nissens „Skoledirektører" og gav dem en ganske anden Betydning end Kommissionen tiltænkte Referenterne. Øieblikkelig som Debatten om Skoledirektørerne begyndte, betegnedes Forslaget om dem som Hartvig Nissens,*)

*) Baade ved at give denne hans Ide Lovskraft og ved at indgaa paa saa mange andre væsentlige (ja de væsentligste) Punkter i hans Skolelovforslag, skrev Stortinget med Glands og uudslettelige Træk Hartvig Nissens Navn i Skolens Historie. Vistnok har ogsaa mange Andre med ham kjæmpet kraftig for Skolens Ordning ved en ypperlig af store Ideer gjennemtrængt Lov, men Ingen har her i det Hele og Store ført de forberedende Kampe til en lykkelig og stor Seier saaledes som han.

og Ingen bestred, at det var hans Ide, man sluttede sig til eller bekjæmpede, og som fik Lovskraft. Derfor er den Udflugt, at Skolelovens Skoledirektører er paa det Nærmeste Skolelovkommisionens „Referenter" saa søgt, at der gives ingen Udsigter for den til at kunne holde sig i nogen seirende Stilling. Til Overflod kan vi i den Henseende henvise til Debatterne under Lovens Tilblivelse og navnlig til Statsraad Stangs og nuværende Rektor Steens Foredrag. Gaardbruger Hammerstad og Sognepræst Sverdrup ytrede bl. A. „Der er i denne nye Lov 3 Punkter ved hvilke man har havt til Hensigt at fremme Sagen. Det første Punkt er Omgangsskolernes Ombytning med faste Skoler. Det andet er, at man vil gjør Lærerstandens Stilling mere uafhængig og selvstændig. Det tredje er, at man vil," „lade sagkyndige Mænd komme til at raade inden den Forsamling, som skal have med den Sag at gjøre." Og deri havde DHrr. Ret.

Efter de trykte 1861 Aars Amtsformandskabsforhandl. for Bratsbergs Amt fortalte vi, at Kristiansands Stiftsdirektion ikke havde indstillet nogen Lærer i Øvre Telemarken til 2den Grads Alderstillæg, men at dog Amtsformandskabet bevilgede 8 anden Grads Tillæg. Herover fældte vi ingensomhelst Dom. Saa blev der os fra Vedkommende tilsendt en Fremstilling, der skulde tale til Undskyldning baade i dette og i andre Punkter. Bl. A. sagdes der, at 2 af disse 8 Lærere ei kunde faa Alderstillæg, fordi de ikke havde fast Ansættelse. Dertil bemærkede vi, at de 2 Lærere dog havde lovlig Ret til 2den Grads Alderstillæg, naar de havde „tjent i 15 Aar" og forresten under Forudsætning af de i Loven opregnede Betingelser. Dertil blev svaret, at ved den Betragtningsmaade blev §en*) fordreiet. Imidlertid blev det fortalt, at man nu havde givet disse 2 Lærere fast Ansættelse og at de derfor iaar skulde faa Alderstillæg. Deraf sluttede vi, støttende os til Lovens Ord, at man i Sagens Realitet havde givet os Ret. Men nu hedder det, at dette er en „ubegribelig Paastand." Vi kan imidlertid ikke indse andet end at Paastanden er nokſaa begribelig. Det kan nemlig vist ikke være fordi de nu har faaet den formelle faste Ansættelse ved Beskikkelsesbrev, at der er givet dem Alderstillæg, ellers maatte alle paa samme Tid formelt Ansatte være berettigede til det samme; men fordi de har „tjent i 15 Aar" som Lærere. Dette er den „ubegribelige" Paastands Indhold, som man har søgt at svække ved den Bemærkning, at det, at disse Lærere „for Tiden" ere fast ansatte, er Grunden til, at de ei har faaet Alderstillæg; thi „at have havt fast Ansættelse i 15 Aar fordres ikke ubetinget,

*) § 43 lyder saaledes: „Saavidt de bevilgede Alderstillæg tilstrække, ere de ved den lavere Almueskole fast ansatte Lærere under de i efterfølgende § anførte Betingelser berettigede til at erholde Alderstillæg i Forhold til deres Tjenestetid, Alderstillæg af 1ste Grad kan ingen Lærer opnaa, som ikke har været ansat som Lærer i mindst 7 Aar, Alderstillæg af 2den Grad ingen Lærer, som ei har tjent i mindst 15 Aar."

hedder det. Læserne fatte nok Dybden og den indre Sammenhæng heri, og ser, at en af vore tidligere af Vedkommende bestridte Paastande maa nu i denne „snævre Vending" for en Del tjene som Vaaben mod os. Alligevel tales der om vor „fuldkomne Vildfarelse." Men vi lade Saadant roligen fare; thi Sirkelbeviser bestaa kun til en Tid, selv om de understøttes af nokſaa stor en Trop af Kraftudtryk. At en Mand, der af al Magt kjæmper imod, at hans Embede tillægges Karakteren „Selvstændighed," udelukkende tilegner sig hele Udtrykket „Lovens Haandhæver," just som det kunde gaa an at være Skolens Ikkebestyrer og Overbestyrer („afgjøre" Intet og Alt) det er en Modsigelse, hvorpaa vi ingen Vægt behøver at lægge. Vi skal her kun bemærke, at Prædikatet „Lovens Haandhæver" ikke tilkommer en enkelt Skoledirektør alene. „Lovens Haandhæver" er, som bekjendt, en Skolekommission, en Præst, et Amtsformandskab, en Skoledirektør, en Stiftsdirektion, Regjeringen. Om Ingen af Disse har vi nogensinde sagt, at han „stræber at nedbryde Loven af 1860." Den Sætning, man har omskrevet saaledes, lyder saa: „Det gaar ikke an for „Lovens Haandhæver at baade med Hensyn til Aand og Ord lade Loven af 1860 dele Skjæbne med den af 1827.*) I det Foregaaende (for. Aarg. Nr. 11 S. 171) var der talt om Amtsformandskaberne som handlende, Skoledirektøren som forsvarende i et angivet Punkt, og saaledes er ikke nogen Anke rettet mod Denne alene. Gjensvarets Slutning hensigtede ikke til en enkelt Mand eller et enkelt Stift alene det kan bl. A. sees af Talstørrelserne „8, 10, 12, 15 Spdl. som Alderstillæg." I Kristiansands Stift forekommer ikke noget Alderstillæg paa 8 Spdl. og den Sum gjentages just for at den derpaa følgende Sætning ikke skulde kunne anvendes paa nogen Kristiansander alene, men kun forstaaes som et Ord til Jagttagelse fra Nordkap til Lindesnæs: „Det gaar ikke an at lade Loven af 1860 dele Skjæbne med den af 1827." Naar da i foranstaaende Forklaringer denne negative Erindring gjøres til en positiv Dom over en Enkelt, da forkvakles derved Ordene og Meningen. Hine Ord betinge blot Virksomhed fremad. Lovens Haandhævere fra 1827 til 1860 bebreides ikke for Virksomhed imod Skolen eller Loven, endnu Mindre beskyldes de for at have øvet Nedbrydergjerning, men for at have vist Mangel paa kraftig Foretagsomhed til Lovens Gjennemførelse, — dens Bogstav blev ikke til Virkelighed. De Magter,

*) Disse Ord tilhøre en Brevskriver, der ligesaa trygt skal sidde i Anonymitetens Skjul som den Skjenske Meddeler. Om man i sin ihærdige Søgen efter Personen — gjennem Rygtets dunkle Dæmring — er kommen enten paa Spor eller paa Vildspor efter Denne da er det os uvedkommende. Det er os nok, at vi har havt en paalidelig Meddeler, og saadanne Folk skal hos os altid være trygge for deres Anonymitet, naar det forlanges; thi ingen Sigtelser skal formaa os til at afsløre deres Navne. Den Skienske Meddeler, som ikke frygter for at træde navngiven frem, men som vi for Exemplets Skyld har fraraadet dette, er vor Hjemmelsmand kun for Debatterne i Amtsformandskabsmødet og Forhandlingerne i Komiteen. Det Øvrige, som er kommet indimellem, skriver sig fra andre Kilder.

der vare satte bag Lovparagrafferne, gav ikke disse det fornødne Eftertryk; man maatte just netop derfor se sig om efter en ny Magt, som herefter kunde føre §§erne over i Praxis. Loven af 1827 blev, som bekjendt, aldrig hel og holden gjennemført, hverken i Henseende til Lønsspørgsmaalet eller til hvad der skulde danne Skolen til Skole: som Dannelsesanstalt for Folk og Kirke. En bedre Skjæbne er det vi ønske Loven af 1860.

Sluttelig skal vi tilføie, at det var hverken den Skienske Meddelers, eller vor oprindelige Hensigt, i nogen Grad at gaa irette med den Kristianiansdske Skoledirektør. Men da vi havde undskyldt ham ligeoverfor Hr. Provst Teisners Paastande og kun delvis givet denne en mild Indrømmelse i et Punkt, han støttede sig til, taalte Hr. Skoledirektøren ikke dette, men dog sagde han, at „Hornene“ med ligesaamegen Ret kunde vendes mod ham. Saa toiedes vore Ord ud over alle tænkelige og tildels utænkelige Grændser, og dette indeholdt ingen Opfordring for os til hverken at trække os tilbage eller lade os rykke ud af vor Stilling. Men engang maa der dog nu være Ende paa Striden. 3 Gange for og imod maa her være mere end Nok.

Literære Efterretninger.

Naturlære for Borger- og Almueskoler af H. Mortensen, (Lærer ved Jonstrup Seminarium). Kjøbenhavn. Fr. Wolbikes Forlagsboghandel. 6 Ark 8vo. Bogen omfatter 12 Kapitler, nemlig: Om Legemerne i Almindelighed — Om faste Legemers Ligevægt — Om flydende Legemers Ligevægt — Om Luftarters Ligevægt — Om de faste Legemers Bevægelse — Om de flydende Legemers Bevægelser — Om luftformige Legemers Bevægelse — Om Lyset — Om Varmen — Om Magnetisme — Om Elektrisiteten. Hr. H. Mortensens Bog anvendes i flere Almueskoler i Danmark som Ledetraad ved Undervisningen i Naturlære og der er i det Hele fremkomne fordelagtige Domme om dens Brugbarhed for dette Øiemed. Nu efterat Loven har paabudt, at Naturkundskab tillige skal optages som Undervisningsfag i de norske Almueskoler, saa vil Læreren vistnok med Nytte kunne benytte Mortensens Naturlære. Idetmindste har vi i vor Literatur for nærværende ingen anden Lærebog i Naturlære, der bedre vil svare til Hensigten: at give en kortfattet og klar Fremstilling af de vigtigste fysikalske Fænomener*). Det er en Selvfølge, at paa saa faa Blade kan kun det Allervigtigste medtages, og det gjaldt derfor især for Forfatteren at gjøre et passende Udvalg. I denne Henseende har han været heldig, og den Skjønsomhed, hvormed han har valgt og behandlet det foreliggende Stof, anbefaler hans Skrift til Benyttelse ved Undervisningen i Naturlære i vore Skoler. S.

—. **Islandske Folkesagn** i Oversættelse og Sammendrag ved G. A. Krohg. Paa J. W. Cappelens Forlag; Pris 48 ß. heftet. — Denne Bog er ikke alene interessant og underholdende som Folkelæsning, men den har ogsaa sit historiske Værd, ligesom den er mærkværdig i sproglig Henseende. Hvorledes kan da en Eventyrbog have historisk Værd? vil Nogen spørge. Jo, den Bog som her omtales, giver os et Indblik i vore Frænders, Islændingernes Folketro i gamle Dage paa overjordiske Væsener, som Huldrer, Nisser, Drauger o. s. v., og gjør os tillige med det samme bekjendt med de paa denne Tro grundede Skikke og Sædvaner, ligesom vi da ogsaa vil se, hvilken slaaende Lighed den har med den gamle „Tru“ hos os her i Norge. I sproglig Henseende er Bogen virkelig mærkværdig. Vi ser her, hvorledes en dansk-norsk — ikke norsk-norsk — Norskhedsivrer har vovet sig i en Henseende saa langt frem paa dette Felt som Nogen før. At Oversætteren saa smaat har fulgt B. Bjørnson

*) Den Anke, som i dette Blad for. Aarg. er fældet mod den samme Forfatters ellers anbefalede Naturhistorie, at den mangler Tegninger, rammer ikke Naturlæren. I dennes Text er der anbragt flere endog særdeles vel udførte oplysende Tegninger. Red.

i „Arne" i sin Retskrivning vil jeg ikke saameget henlede Opmærksomheden paa, som paa den Mængde norske Ord, han har gjort Brug af, og fornemmelig paa den Ordstilling, han tildels benytter. Denne er meget afvigende fra den, som nu bruges i Skrift og Tale, men skal være ifølge Oversætterens egne Ord i Fortalen saadan som den findes i Gammelnorsken. At saa er kan være godt og vel; men skal En, som vil bidrage Sit til „Modersmaalets Gjenfødelse" virkelig give sig af med at opvække Døde? bør han ikke heller søge at fremmane det Levende? Med andre Ord: Det forekommer mig, at naar det ægte norske Sprog skal komme til sin Ret igjen, saa maa man tage det i Ord og Ordstilling, saaledes som det findes levende paa Folketungen, og ikke som det staar i gamle Bøger. Erkjendes dette som Sandhed, saa bliver det kun Spørgsmaal om, hvorvidt den omtalte Ordstilling endnu benyttes i Folkesproget eller ikke. Benyttes den, saa er Oversætteren i sin fulde Ret, hvis ikke, saa har han opvakt Døde, der kun vil svæve som Gjengangere iblandt os. Dog derom faar nu kyndige Folk afsige Dommen; hvad jeg vil, er kun at anbefale Bogen til enhver Skolelærer, der interesserer sig for Nordens gamle Sagn og „Modersmaalets Gjenfødelse." **M. Troan.**

— **Noregs Saga i Stuttmaal.** Skrivi i Landsmaalet af Erik M. Torvaldsson Sommer. — Vi henlede herved Skolelærernes Opmærksomhed paa denne mærkelige Norgeshistorie, der udkom forrige Aar i Christiania paa P. T. Mallings Forlag. Den er værd at kjende, ikke alene for Historiens Skyld men og for Sprogets. Bogen er, som man kan skjønne af Titelen, skrevet i Landsmaalet. Værket røber en Forfatter, der ikke alene har nøie Kjendskab til vore Bygdemaal, men En, der ogsaa har god Indsigt i Oldnorsken; og dette er ikke forunderligt, da han, som bekjendt, i flere Aar har syslet med disse Sprog. En hel Hob Ord ere derfor indførte fra Gammelnorsk; men de af disse Ord, der ere uforstaaelige, har Forfatteren forklaret i Noter nedenunder Texten. Sproget udmærker sig ved en særegen Velklang og Malmfuldhed, der gjør et høist eiendommeligt og velgjørende Indtryk paa Læseren, som ikke kan andet end beundre dette Maals Skjønhed, idetmindste paa de Læsere som ikke ere aldeles blindede af Fordomme. Sproget er korekt, og bestemt og staar i denne Henseende langt over „Dølens" indrettede Jdom, der, hvad Nøiagtighed angaar, lader meget tilbage at ønske. Bogens Forfatter er Seminarist, og vi ønske, at flere af vort Lands Skolelærere maa følge hans Exempel og lære at kjende Folkesproget og vort gamle Maal. Dette er mere prisværdigt, end al denne Jagen efter at lære fremmede Sprog, som har grebet vore Seminarister især de yngre. En Borgen for Bogens Fortrinlighed have vi ogsaa deri, at vor berømte Sprogforsker Jvar Aasen har ledsaget den med et Forord. Den er 231 Sider; af dette Antal bruges 194 til at omtale Norge fra de ældste Tider og til Calmarunionen, medens der blot øires 28 Sider paa at omtale Norges Tilstand under Foreningen med Danmark. Tilslut bruger Forfatteren 4 Blade til at ombandle Fædrelandets Historie siden 1814. Hans „Saga" gaar ind i de allernyeste Tider, saaledes berører han Kroningen i Trondhjem 1860. Angaaende Jndholdet og dets Anordning have vi ikke noget bedre at sige, end hvad Jvar Aasen har sagt i sin Fortale: „Um Jnnholdet i Boki, kunde det ogso vera nokre faae Ord at segja. Det er synligt, at Boki er mest etlad til Lesnad fyre Aalmugen i Bygdom og helst fyre Ungdomen. Det er so til at taka, som um ein Mann vilde tala til ei Samning av Aalmugofolk og fortelja deim alt det vigtugaste, som hever hendt i Landet fraa dei eldste Tider, som me vita nokot um. Det maatte ber vera mest etterseet, at Forteiningi var greid eller tydelig, og at det altid var nokot med, som kunde vœro hugtegt at høyra og let at minnast. Her er soleides mange Smaasegner og Samtalar innflettade, som vel inkje hava nokor stor Vigt i ei Landssaga, men som derimot hava den Dygdi, at dei ero lette at lesa og festa seg lett i Minnet. Av same Orsaki er det vel ogso, at Framsetningi hever vordet nokot long i fyrste Deildi og derimot myket stutt i sidste Parten af Boki: for det fell altid lettare at fortelja um den gamle Tidi, daa alla Tilburdar ero so meisterlega framsette i vaare gamle Skrifter; medan derimot den seinare Tidi hever litet til at bjoda av slik Fortelning, som Aalmugen hever meste Hugen til at høyra." Bogens Pris er 72 ß. Vi slutte denne Anmeldelse med det Haab, at Sommer ogsaa for Fremtiden vil virke for Landsmaalet og dets Literatur, ved at udgive Verker og Afhandlinger i dette Sprog. R.

— **I Nordisk Skoletidende** leveres nu en historisk Fremstilling om Lærervirksomheden ved Askers Seminarium. Vi skal tillade os at gjøre den ærede Red. opmærksom paa, at den mere modarbeider end fremmer Nordisk Literatursamvirken for Skolens Vedkommende, dersom den oftere omformer norske Artikler efter dansk Talebrug, saaledes som skeet er i ovennævnte Artikel. De norske Lærere attraa ingen Nordiskhed, der gaar op i pure Danskhed, men en Nordiskhed paa Grundlag af de enkelte Nationers egen fulde og frie Selvstændighed paa det literære som paa alle andre nationale Enemærker.

— Hr. Organist Hoff har udgivet **20 melodiske Orgelstykker**, der koste 56 ß. Hans bebudede „**Organisten**" lægges i denne Maaned under Pressen. Efter Forlydende tilegnes dette Værk Stiftsseminarierne. Subskriptionsplan ønskes strax indsendt.

— Under Overskrift: „**Et Livsbillede**" har i „Illustreret Nyhedsblad" Nr. 8 d. A. en Sognepræst (formentlig Jervell) givet afdøde Skolelærer Jakob A. Ulleland i Bolsø et smukt Eftermæle.

— **Udvalgte Psalmer for Skolen og Hjemmet** ved J. Amundsen (Seminarist og Lærer) re netop udkommen. Bogen indeholder 191 Salmenummere (168 S.) og koster 20 ß. indb. (Grams Forlag). Den har 2 Hovedafdelinger: Børnelærdommen og Kirkeaarets Høitider. Udgiveren har bestræbt sig paa at drage Gammelt og Nyt af den Lutherske Kirkes Salmerigdom ind i Skolen. Hans Udvalg overgaar i Fortrinlighed de Forsøg, der i vort Land tidligere er gjort i Skolesalmebogveien.

Udnævnelser og ledige Bestillinger.

Under 25de Febr. har Hs. Maj. Kongen udnævnt Kand. i Theol. Nikolai Ulstad til Førstelærer og Bestyrer ved Klæbo Seminarium og Kandidaterne Nils Aars og Christian Nicolaisen til Lærere ved samme Seminarium; Kand i Theol. Jacob Aars til Lærer ved Askers Seminarium.

Tromsø Stiftsdirektion: 20de November 1862: Østen Salomonsen, Sem. fra Tromsø, til Skolelærer i Alstahaug. — 6te December: Kornelius Efraimsen, do. do., til Skolel. i Skjervø. — 11te December: Johan B. Donnesen, do. do., bidtil Kirkesk. og Skolel. i Stegen, til Kirkesk. og Skolel. i Ibestad. — 2den Januar 1863: Peder J. Danielssen, do. do., til Skolel. i Stegen. — 5te Januar: Ole Chr. Robertsen, do. do., til Skolel. i Bø. Edvard M. Eriksen, do. do., til Skolel. i Brønø. — 21de Januar: Anders M. Hvidsten, Sem. fra Jarlsberg og Laurvigs Semin., til Skolel. i Vefsen. — 23de Januar: Johan Gustav Nielsen, Sem. fra Tromsø til Skolel. i Lyngen. — 24de Januar: Johan August Lindstrøm til Skolel. i Lebesby.

1 Skolelærerpost i Trygstad (Mellem-Borgesyssel). 36 Ug. (27 tvungne, 9 frivill.) 1½ Spd. Løn og 1½ Kostgodtgj. pr. Uge (deri indbef. Brændegodtgj.); 38 Maal Indmark og Havnegang (4 Kjør), 8 Favne Ved, og forresten Stub og Kvist i Skoven; 3 Værelser og Kjøkken. Udhuse, uden Aabod. Kristiania Stiftsd. snareste muligt. — Tredjelærerposten ved Flekkefjords Borgerskole, for en Seminarist 150 Spd. og 20 Spd. aarl. Tillæg; 3 Maaneds Opsigelse. Kristiansands Stiftsd. 6 Ug. fra 7 Febr. — Lærerposten ved Skolen i Skabo, Nordre Froens Pr. (Kvams Postaab.), Skolejord, 24 Maal opdyrket Agerland, 16 Maal Slaatland og desuden Jord til Agerdyrkning, Havnegang; Udhuse, Familiebolig opføres; 1½ Spd. pr. Skoleuge (18 Ug. i Skolegaarden og 12 i leiet Lokale, Kostbold i disse 12 Ug.). 15 Marts, Kr.ania Stiftsd. — 2de Lærerposter i Strømmens Pr. (Jarlsberg), 60 Spd. for 40 Ug. og 48 Spd. for Kost og Logis. Kr.ania Stiftsd. 6 Ug. fra 12 Febr. (I Avertissementet er opført af Sognepr. Blix „Opsigelsesfrist paa 3 Maaneder", men dette maa vel i Medhold af Lov af 16de Mai 1860 sættes ud af Betydning; man maa nu værge sig mod Indførelsen af saadan Praxis.)

Rettelser: Nr. 2 S. 18 L. 22 f. n. staar „udsendende" læs: udsendte fra.
- - — 31 — 5 f. o. tilføies: Professor Rasch.
- - — 31 — 17 f. n. staar „Tromsø Stiftsd." læs: Kirkedepartementet.
- 1 — 11 — 19 f. o. staar „hvis" læs: vks.

☞ **Almueskoletidenden** udkommer fra nu af paa Undertegnedes Forlag. Subskriptionsprisen for nærværende Aargang er med Porto iberegnet **60 ß.** (= 2 Rd. Rm. svensk = 1 Rd. dansk), der betales forskudsvis. Subskriptionen er bindende for den hele Aargang. —

Da Bladet udgives omkring den 10de i hver Maaned, ønskes Bekjendtgjørelserne indleverede senest inden den 6te i Maaneden, hvorimod Redaktionen, for betimelig at kunne ordne sit Manuskript, vil have Opsatser, der krøves optagne i et bestemt Nr., sig tilsendte mindst en halv Maaned tidligere.

P. T. Malling.

Kristiania. Redigeret af S. M. Krognæss. — Trykt og forlagt af P. T. Malling.

Almueskoletidende.

„Lader de smaa Børn komme til mig og forhindrer dem ikke; thi Guds Rige hører Saadanne til." Mark. 10, 14.

Nr. 4. Aarg. 3. | Indhold: Lidt af Skolens Historie. I. Philanthropin. — Skole-Efterretninger. — Udnævnelser og ledige Bestillinger. | April 1863.

Lidt af Skolens Historie.

I. Philanthropin.

(Et Uddrag efter Raumer's Geschichte der Pædagogik.)

Meddelt. *)

I Slutningen af forrige Aarhundrede levede og virkede Philosophen Rousseau. Ligesom han ved sine Skrifter udøvede en gjennemgribende Indflydelse i mange Retninger, saaledes bevirkede han ogsaa et Omslag i Betragtninger af Opdragelsen og Skolen. Havde der forhen herskket Aandløshed og stiv Mekanisme ved Undervisningen, havde Skolen før været en Tvangsanstalt, saa meente han at kunne træffe det Rette ved i Alt at antage det Modsatte af de Anskuelser om Undervisningen, som før havde været de gjældende. Han fandt Alt fordærvet og vrangt, og det skyldte han Videnskaben og Kunsten for; Dyden var bortflygtet i samme Grad, som Oplysningens Sol havde hævet sig over Synskredsen. Skulde dette rettes paa, saa maatte man vende om til Naturtilstanden. Mennesket var godt af Naturen og Opdragelsens Opgave kunde saaledes kun være at lade Naturen udvikle sig selv; Opdrageren havde intet Andet at gjøre end bevare for alle den forkjerte Omverdens vrange Indtryk og hjælpe de slumrende Evner og Kræfter frem til fuldstændig Udfoldning. Disse Anskuelser, som han især har udviklet i Skriftet „Emil," vandt overordentlig Anklang; og Mange forsøgte at indføre dem i Skolen og Livet og sluttede sig da blindt hen til Rousseau

*) Er det i sin Almindelighed sandt, hvad Digteren siger, at

„Dage skal Dagene svare
Hinanden indbyrdes forklare,"

saa er det ikke mindst Tilfælde paa Skolens Enemærker. Saadanne Træk af Skolens Historie, som dem vi her har den Fornøielse at kunne optage, have sin store Betydning og ere istand til at sprede Lys over Mangt og Meget saavel med Hensyn til Skolens nuværende Anordning og Stilling som til de Bevægelser, der røre sig inden dens Omraade. Derfor er vi Vedkommende megen Tak skyldig for ovenstaaende Meddelelse, og ønske meget, at der med Tid og Leilighed maatte tilflyde os Mere fra denne Kilde. Navnlig skulde det glæde os, om denne Meddeler vilde med Tid og Leilighed give en Fremstilling efter Raumer af A. H. Franckes pædagogiske Virksomhed. Red.

uden at skjelne mellem det Sande og Falske, som i hans Skrifter fandtes blandet tilsammen. Et saadant Forsøg var ogsaa den Opdragelsesanstalt der oprettedes efter hans Mønster i Tydskland under Navn af Philanthropin. En kort Skildring af denne er det da Meningen i det Følgende at levere som et oplysende Bidrag til Skolens Historie. —

Den Mand, der ved utrættelig Iver fik stiftet dette Philanthropin var Basedow; han var født i Hamburg 1723 og blev efter at have tilendebragt sine Studier først Huuslærer og siden Professor i Soroe. Men da han ikke kunde holde sine rationalistiske Meninger angaaende Kirkelæren tilbage, men endog gjennem Skrifter søgte at udbrede dem, blev han forflyttet til Altona som Professor ved en høiere Underviisningsanstalt der. Her var det da ogsaa, at han begyndte at virke for en ny og forbedret Opdragelsesmethode; og det lykkedes at faae flere indflydelsesrige Mænd, endog Konger og Fyrster, til at interessere sig for hans Planer. Han udgav en „Methodebog for Familiernes og Folkenes Fædre og Mødre" og et „Elementærværk med Kobbere" for Børn; i dette var der draget Omsorg for a) Elementær Underviisning i Sag- og Ordkundskab b) for en uforlignelig og ved Erfaring stadfæstet Methode til at lære Børn at læse uden at plage dem og tabe Tid c) for Naturkundskab d) for Sædelære, Sjæle- og Tænkelære e) for en Underviisning i den naturlige Religion, der paa en Gang var grundig og opbyggelig, og for en saa upartisk Fremstilling af de øvrige Religioner, at man ikke deraf kunde slutte, hvilken Religion Forfatteren selv bekjendte sig til; f) for Kjendskab til det borgerlige Samfund, Handelsvæsen o. s. v. Dette Værk udkom 1774 i fire Bind med 100 Kobbere. — Basedows Skrifter havde til Følge, at en ædel Fyrste Leopold af Anhalt Dessau, kaldte ham til sin Tjeneste og senere skjænkede ham 12,000 Thlr., Bygninger og Haver til Oprettelsen af hans Philanthropin. For at vække Interesse for og erholde Bidrag til dette har Basedow og Wolke, en af hans Medarbejdere, udforligen berettet, hvilke Resultater hans Methode havde havt ved Underviisningen af hans egen Datter Emilie. „Da jeg, fortæller Wolke, ved Nytaarstid 1770 kom til Hr. Professor Basedow for at blive Medarbeider i Elementærværket, var Basedows Datter Emilie tre Fjerdingaar gammel. Hendes Moder opdrog hende omhyggelig; men da jeg havde stor Lyst til at give mig af med Børn, hjalp jeg hende omtrent tre halve Timer daglig at anstille med Emilie smaa Øvelser, der ere af stor Betydning saafremt man vil uddanne et Menneske saa fuldkommen som muligt hvad saa end Uerfarne kunne mene derom. Jeg lærte hende f. Ex. i bestemt Udvalg og Orden at kjende alskens Gjenstande og deres Egenskaber, idet jeg foreviste hende dem og foresagde deres Navne tydelig og bestemt; endvidere lærte hun, hvorledes hun skulde reise sig op, lærte at falde forsigtig, at undgaae Fald ved at klavre sig fast eller paa anden Maade o. s. v. Den almindelige Begrebsforvirring, som ved den sædvanlige Opdragelse saa ofte bevirkes baade gjennem Spog og Alvor, søgte vi omhyggeligt at undgaa, f. Ex. i Spejlet saa Emilie

sit Billede, ikke sig selv, paa Aftegninger saa hun ikke Mennesker Dyr, Træer, men vel Billeder af dem; det kogte Kjød og Been af en Høne hed ikke mere Høne, en Dukke ikke et Barn o. s. v. Ved denne Methode og denne Ombyggelighed, som jeg indstændig anbefaler alle Børnevenner, lærte Emilie, blot lidt over 1 Aar gammel, at domme med en Sikkerhed, som vakte Forundring hos alle dem, som hørte paa hende. Da hun var 1½ Aar, talte hun ikke blot meget tydeligere og rigtigere end andre Børn af denne Alder, men kunde endog forstaa Sætninger, hvoraf man blot foresagde hende de enkelte Bogstaver; thi vi brugte at lære hende at stave, før vi lærte hende Bogstaverne. Naar f. Ex. En nævnte følgende Bogstaver: d, u, s, k, a, l, n, u, f, aa, e, n, k, a, v, r, i, n, g, saa sagde hun: du skal nu faa en Kavring. Den Nytte, som Basedow havde ventet sig af dennne Øvelse, viste sig først ret paafaldende, da Emilie til sin og min Fornøielse inden een Maaned lærte at læse uden mere at behøve den fortrædelige Staving. Dette skede i Slutningen af hendes tredje Aar. Et Fjerdingaar efter forlod Basedow sit Huus for ti Uger. For at berede ham en Glæde ved hans Hjemkomst øvede jeg Emilie i denne Tid i det franske Sprog, hvoraf hun før ikke have hørt eet eneste Ord. Inden 2½ Maaned var forløben, kunde hun tale om sine Forhold og Omstændigheder paa saa godt Fransk, at vi ikke mere behøvede at indblande tydske Ord ved vor Underviisning. At læse Fransk lærte hun lige saa let som at læse Tydsk. Hendes Færdighed i at læse begge Sprog blev beundret af Mange; og omtrent paa denne Tid læste hun ogsaa skrevet og trykt, tydsk og latinsk Skrift, kjendte en heel Mængde Naturgjenstande og Værktøi, kjendte deres Oprindelse og Brug, gjorde ved forekommende Tilfælde Forskjel paa mathematiske Linjer, Flader og Legemer, talte til 100 og baglænds fra 20 til 1, endog saa at hun traf to og to fra ad Gangen, øvede sig i at tegne og skrive ved at udføre Træk, som vare foreskrevne med Blyant, dikterede undertiden Breve til sin Fader o. s. v. Alle disse Kundskaber havde Emilie tilegnet sig legende, det er, uden Anstrængelse og uden skadelig Stillesidden; men forresten har vi omhyggelig vogtet os for den Fejl at gjøre en saakaldet „lærd Dame" af hende, der af Stolthed over sine Kundskaber hæver sig over sit eget Kjøn og forsømmer de kvindelige Beskjæftigelser. Tværtimod have vi paa alle Maader søgt at vække hendes Lyst til kvindeligt Arbeide, og givet hende Underviisning heri. Hun har ofte og med stor Fornøielse beskjæftiget sig med at lave Mad, dækket sit Barnebord, lagt Dækketøjet og andre Sager sammen og holdt det i ordentlig Forvaring; at sye og strikke har hun for længst begyndt paa. Jeg har benyttet enhver Anledning til ved Betragtning af Naturen at gjøre Emilie opmærksom paa Guds Storhed, Godhed og Viisdom. Hun glæder sig derfor meget ofte over Gud som over sin og alle Menneskers viseste, mægtigste og kjærligste Fader. Hun glæder sig over Torden og Lynild, fordi hun ved, at Uvejret og den derpaa følgende Regn er en guddommelig Velgjerning, uundværlig for os, da det

befordrer de nærende Urters og de skjønne Blomsters Vext. Hun glæder sig over sit Legemes vise Indretning og menneskelige Skikkelse, over sin Sjæls Fornuft; over Regn, Vind, Sne, Nattens Mørke o. Lign. Synet af Mark, Edderkopper, Muus, Slanger, Ogler gjør hende hverken ækel eller bange. Hexer, Spøgelser, Djævel har hun aldrig frygtet for, fordi hun aldrig har hørt dem nævne som de, der virkelig kunne skade Menneskene. Af den christelige Religion kjender hun Adskilligt, men kun Saadant, som i hendes Alder kunde være hende nyttigt som Forberedelse til Dyd, Tilfredshed, Tillid til Gud. Skjønt Emilie taler og dømmer om mangeslags Ting, har hun dog aldrig misbrugt den hende meddelte Kundskab om Menneskets Tilblivelse. — Indtil Høsten 1773, da hun var 4½ Aar gammel, havde hun ikke hørt eet Ord Latin. Da hendes Fader paa denne Tid atter rejste bort for en Tid, vilde jeg berede ham en lignende Glæde, som før med det franske Sprog, ved at lære hende Latin. Jeg havde saa Meget at gjøre, at jeg kun kunde tale med Emilie et Par Timer om Dagen, og maatte endog være fraværende en heel Maaned paa Grund af en Rejse; og dog taler nu Emilie Latin saa færdigt og rigtigt, at hun er bleven beundret af Mange. Om Nogen betvivler Sandheden af denne Fortælling, tilbyder jeg mig at afholde en Examen, hvorved man selv kan overbevise sig herom." Saavidt Wolke. Dette Underbarn blev gjentagne Gange, saavel af Faderen selv, som af Hr. Wolke, fremstillet baade i Skrift og i Virkeligheden, for at man ved hende kunde have en Maalestok for, hvad man havde at vente af Opdragelsesanstalten. Forventningen om denne blev tillige endnu mere spændt ved de Beretninger, Basedow lod udgaa om den. Philanthropinet havde bestaaet i 1½ Aars Tid da Basedow indbød til en stor Examen den 13de, 14de, 15de Mai 1776; det havde da adskillige Bygninger og Haver og talte 13 Pensionærer, hvoraf hver betalte 250 Thlr. „Sender Børn," siger han, „de skulle leve et lykkeligt Ungdomsliv, og deres Studier skikkert lykkes. Sagen er ikke katholsk, lutherst eller reformeert, men christelig; vi ere Philanthroper og Verdensborgere." Videre: „Opdragelsens Formaal maa være at danne en Europæer, hvis Liv maatte blive saa uskadeligt, almeennyttigt og tilfreds, som det paa nogen Maade kan opnaaes ved Opdragelse. Man maa altsaa sørge for 1) at den Unge ikke bliver udsat for Ærgrelse, Sygdom og Smerte 2) og at han vænner sig til en opmærksom Nydelse af det Gode." Hertil anbefaler han da ogsaa Forældre og Lærere regelmæssig at anstille „Dydsøvelse." — „For den fædrene Religion, som en Elev maatte tilhøre, sørger Gejstligheden paa Stedet. Men den naturlige Religion og Sædelæren sørge vi selv for. I Philanthropinet søger man i Begyndelsen først at opbygge til Troen paa Gud, Verdens Skaber, Opholder og Herre. Men naar vi først faae istand en almindelig antagen, christelig, philanthropinst Ordning af Gudstjenesten, saa love vi ogsaa at holde en almindelig, christelig Privatopbyggelse, som ved at fortie Stridspunkterne ikke skulde forarge hverken Protestanter, Katholiker eller Grækere, men tværtom nødvendigviis behage

enhver Christen." Det hedder endog et andet Sted, at ved denne almindelige Privatopbyggelse skulde der ikke forekomme noget Ord eller nogen Handling, som ikke maatte kunne billiges af Enhver, der tjener Gud, han være Christen, Jøde eller Muhamedaner. Siden kunne Gejstlige belære, overtale og overbevise Børnene hver efter sin Kirkes Troesbekjendelse. Paa Anstalten skulde Ingen, som troer en Gud og Dydens evige Værd, være en Kjætter.

Som et oplysende Bidrag med Hensyn til Philanthropisternes Religionsunderviisning tilføies et Stykke af en Opsats, meddeelt af Wolke:

„Idag, beretter Faderen, aabenbarede jeg Frits Guds Tilværelse. Længe havde jeg forberedet ham til dette vigtige Tidspunkt; derved nemlig, at jeg omhyggelig gjorde ham opmærksom paa Alting i Naturen, og ved at jeg, hvor han fandt en Virkning, ogsaa altid lod ham formode en Aarsag." Faderen gik nu i fire Dage ikke ud af Landsbyen med Gutten, for at denne paa den femte skulde være saa meget mere modtagelig og blive saa meget mere greben, naar han første Gang nævnede Gud for ham som Solens Skaber o. s. v. Wolke føjer hertil: „Hvo der vil gjøre Indtrykket paa Barnets Hjerte i denne Tid endnu dybere og end mere vil forhøje Henrykkelsen over det Skjønne i Naturen og over dens Skaber, han maa blive endnu flere Dage hjemme og i de sidste opholde sig med Barnet i et Værelse, hvis Vinduer ere tillukkede baade Dag og Nat og som kun oplyses af et svagt Lys. Dog maa Barnet ikke vide Noget om Forehavendet og i disse sidste Dage være tilstrækkelig beskjæftiget, saa det ikke kjeder sig." Hiin Frits havde før den bestemte Dag aldrig hørt — i det Mindste aldrig skullet høre — Guds Navn; først efter Aabenbaringsdagen fik han Anviisning til at bede, indtil da havde han efter Bordet kun takket sin Plejefader for Mad og Drikke.

Dette kan da være nok til at skildre den Aand, der gik gjennem Opdragelsesanstalten med Hensyn til Religionen; nu med Hensyn til Underviisningen i det Hele. „At lære udenad," siger Basedow, „drive vi kun lidet paa. Til Flid bliver Ingen tvungen, ikke engang ved Tilretteviisning. Dog love vi ved vor hensigtsmæssige Methode dobbelt saa hurtig Fremgang som ellers i de bedste Skoler. Virkningerne kunne allerede sees og vise, at det er sandt, hvad vi love; men naar man blot fortæller dem, synes de utrolige. Alle ere hos os saa fornøjede, at Ingen ønsker sig tilbage til sit Hjem. I et heelt Aar have vi kun sjelden behøvet at bruge Straf. De Unge slippe at sidde meget og lære Mere udenfor, end i Læretimerne. Til at lære et Sprog saa, at man kan forstaae noget Hørt eller Læst deraf, behøve vi 6 Maaneder og i et Aar kunne vi bringe det videre end det i Almindelighed skeer i Skolerne." Endelig kom den bebudede Examen, hvortil indfandt sig adskillige Fremmede. I det Følgende et kort Uddrag af en Beretning om den, der udkom i Form af Breve fra en 12aarig Gut, (Frits) der med sin Fader havde besøgt Anstalten. Frits skriver: „Der ligger to store hvidmalte Huse ved Siden af hinanden, og lige foran dem en stor, rummelig Plads, bevoxet med Træer og mellem Husene og Træerne gaaer Gader. En af de mindre

Elever stod i Døren og spurgte, om vi vilde tale med Hr. Professor Basedow; vi svarede ja; saa førte han os lige til det andet Huus; vi bankede paa og: „Kom ind". Der stod Hr. Basedow bag en Pult i Slobrok og skrev; vi kom noget ubelejlig; dog var han venlig og bad os ikke at tage det ilde op, at han idag havde saa Meget at udrette; om Aftenen vilde han komme at besøge os. Vi gik da strax bort, og omkring i Philantropinet. Vi saa alle Eleverne sammen ved Spisebordet, Store og Smaa, og Madame Wolke var Madmoder. Eleverne have alle kort afklippet Haar og Ingen behøver nogen Haarskjærer; de Smaa gaa uden Halstørklæde med aaben Hals og Skjortekraven brettet tilbage over Klæderne." Saa gaar han over til Examen: „Med de Smaa gik det ret snurrigt til. Først legte de Kommandeerspil, de vare vel 8 å 9 i det Hele. Det foregaar saaledes: Først stillede de sig alle i een Række, som Soldater, og Hr. Wolke er Officier, han kommanderer paa Latin, og saa maa Alle gjøre, hvad han siger. F. Ex. naar han siger paa Latin: lukker Øinene! saa lukker de dem alle fast til; eller seer eder om! saa see de til alle Kanter, eller: efterligner Skrædderen! saa sye de som Skrædder, eller Skomageren! saa trække de Begtraad som Skomageren; og Hr. Wolke kommanderede tusinde snurrige Ting. — De brugte ogsaa en anden Leg, som jeg vil lære dig. Man skriver et Navn bag paa en Tavle, saa de Smaa ikke kunne see det, f. Ex. Navnet paa en Deel af det menneskelige Legeme, en Plante, et Dyr, et Metal, og saa gjette de saa længe, indtil En træffer det, han faar et Æble eller et Stykke Kage til Belønning. Engang skrev En Petersburg paa Tavlen, og sagde, det var en By, han havde skrevet; saa blev der gjettet paa Lissabon, Madrid, Kjøbenhavn o. s. v., indtil En traf Petersburg. — Endnu en Leeg: Hr. Wolke kommandeerte paa Latin, og de Smaa efterlignede Dyrenes Stemmer; man kunde have leet sig fordærvet. Snart brølte de som Løver, snart gjøel de som Haner, snart miauede de som Katte, saa efterlignede de Æslet, Hunden, Ravnen, kort Alt, som blev dem befalet."

„Hr. Wolke bragte derpaa et Maleri, hængte det op og sagde: kjære Børn, jeg bringer eder her et Billede, som I endnu ikke have seet: men jeg siger eder i Forvejen, at det angaaer den alvorligste Sag af Verden, altsaa maa I være alvorlige. Børnene vare det ogsaa. Nu maa jeg først fortælle, hvad Billedet skulde forestille. Det var en frugtsommelig Kone, som sad i en stor Lænestol; og ved Siden af hende stod Manden og holdt hende ved Haanden; paa den anden Side stod et Bord, hvorpaa der laa to smaa Huer, en Pige- og en Gutte-Hue; og paa Gulvet stod en Vandbolle med Svampe i. Derpaa begyndte Hr. Wolke at spørge, hvad det var for en Kone, hvorfor hun saa saa bekymret ud, og hvorfor Manden havde taget hende ved Haanden. Da svarede de Smaa, at det var en frugtsommelig Kone, og den, som stod hos hende det var Manden, som vilde trøste hende thi hun var nu i stor Fare, ja kunde maaskee endog døe. Derpaa spurgte Wolke, hvad de to smaa Huer skulde betyde. Da begyndte nogle af Tilhørerne at lee; men da skulde du have seet, hvor alvorlig han blev; han

rejste sig paa een Gang og sagde til os, at han meget udbad sig, at vi ikke vilde lee ved saa alvorlig en Sag; ellers vilde han heller holde op at undervise. I et Øjeblik blev det bomstille. Han fortsatte da straks og spurgte efter Huerne. Da sagde de Smaa, at man ikke vidste, om der kom en Gut eller Pige; og derfor vare begge Slags Huer anskaffede. Og der var endda en heel Mængde, Hr. Wolke fortalte og spurgte efter, f. Ex. om Vandbøllen. Derpaa holdt Hr. Wolke en Tale til de Smaa, som jeg ikke mit hele Liv igjennem vil forglemme. Hør, kjære Børn, sagde han, jeg er ikke istand til at hade Nogen, men skulde jeg kunne hade, saa maatte det være, hvis Nogen af eder kunde være saa ugudelig at være utaknemmelig mod sine Forældre. Betænker kun, hvad eders Moder har lidt for eder. Hun har været i Dødsfare for eders Skyld, hun har lidt de usigeligste Smerter, eders Forældre have allerede sørget for eder endog før I kom til Verden; hvad mene I, kunne I være taknemlige nok derfor?"

Denne lige saa uskjønne som superkloge Examen kunde ikke lades uberørt, da Basedow selv med Eftertryk fortæller: „vi sige Børnene Sandheden, hvorledes Mennesker og Dyr blive til." Det ophængte Billede var taget af det forhen omtalte Elementærværk og malet i større Format.

Nu Regneunderviisningen: „Først skrev Hr. Wolke efter Diktat et Tal, der var saa langt som min Arm, neppe stod det paa Tavlen, før Emilie begyndte: 149,532 Kvadrillioner, saa og saa mange Trillioner, saa og saa mange Billioner og derpaa Millioner, Tusinder, Hundreder, indtil hun var færdig med det Hele. Saa begyndte de at addere. Hr. Wolke skrev op en lang Række Tal over hverandre, vel ti, og ingen af de Smaa havde Kridt i Haanden: de regnede Alt i Hovedet eller talte paa Fingrene og fik det dog rigtigt paa et Haar; og ofte rettede de endog paa Hr. Wolke, naar han regnede fejl, men han gjorde det naturligviis kun for Spøg. Saa gik det en god Stund, og Tilhørerne havde stor Glæde af, at se hvor flinke de Smaa var, og hvorledes de regnede et Stykke færdigt i et Øjeblik."

Derpaa gik Hr. Wolke over til et Forsøg med alfkens smaa Tegninger.*) Han tog Kridtet og spurgte de Smaa, hvad de vilde, han skulde tegne? en Løve, Løve, skrege de alle i Munden paa hverandre. Nu lod Wolke, som om han vilde tegne en Løve, men i Stedet derfor tegnede han et forfærdeligt stort Næb. Hei hvor de raabte: det er ikke en Løve, det er ikke en Løve. Hvorfor ikke da? fordi den har Næb, sagde de, Løver har ikke Næb. Derpaa tegnede han Ørerne, men meget lange. Da raabte de igjen, at det var ikke rigtigt, det var Æselsøren. Kort de foreskrev Hr. Wolke Alt, hvad han skulde tegne, lige fra Hovedet til Halen; og de standsede ikke med det. De forlangte ogsaa, at der skulde sidde en Gut paa Dyret. Gutten tegnede Wolke med Vilje heller ikke rigtig, snart manglede et Øie, snart et Øre, snart Næsen; men de Smaa mærkede det straks og lode ham

*) I den følgende Øvelse skulde Børnene svare paa Latin, da der tillige var Sprogøvelse.

udføre det. Dette var heller ikke nok. Dyret skulde have Tomme i Munden og Gutten skulde holde Tommen i Haanden; det var en Skikkelse til at lee sig ihjel af! Da dette var forbi, sagde Hr. Wolke, at han vilde tegne noget Andet for dem, da raabte de alle igjen: et Huus, et Huus! Godt, sagde Wolke, hvad er da det Første ved et Huus? Grundmuren, Grundmuren. I et Øieblik tegnede han den. Derpaa bade de ham tegne det første og andet Stokværk og saa Taget; det gjorde han ogsaa. Hvad nu? en Dør, en Dør. Hvor skal Døren staa? midtpaa, midtpaa. Men jeg vil nu ikke sætte den midt paa, sagde han; her skal den staae, og saa tegnede han den temmelig langt hen paa den ene Side. Ja, sagde de Smaa, da maa der ogsaa være en Dør paa den anden Side. Hvorfor det? for Symmetriens Skyld. Da nu dette var gjort, kom de til Vinduerne. Wolke tegnede dem atter galt med Vilje; men de sagde strax, hvorledes det skulde være, og hvilke der vare for store eller for smaa. Saa kom Skorsteenspiberne, og paa dem lod Emilie tegne en Skorsteensfejer med sin Lime. — Derpaa spillede de endnu et nyt Spil; man kastede Lod og den, som det traf, maatte forklare et Billede. Billederne forestillede alskens Kunstnere. Det første skjønnede jeg ikke; det var en Drejer; men alle de andre kjendte jeg; de forestillede en Maler, en Billedhugger, en Skriver. Billedhuggeren havde en Mejsel i Haanden og mejslede paa en Minerva og Stuen stod fuld af Statuer."

Paa enhver af de tre Examensdage holdtes Gudstjeneste efter Basedows Anordning. Første Dag en almindelig Gudstilbedelse; Christus nævnedes ikke; den anden Dag var det ved at betragte Naturen og henvise til den indre Stemme i vor Samvittighed, at man vilde undervise om og opbygge til Troen paa Gud; ogsaa her heller ingen Christendom, men mat poetisk Prosa f. Ex. „For Tingenes Begyndelse rislede ingen sagte Bæk, og bruste ingen rivende Strom." Endelig tredie Dag en almeenchristelig Undervisning og Samvittighedsøvelse, som begyndte med Psalmen: Vi troe, vi alle troe paa Jesum Christ; første Vers, Troen paa Gud Fader, ansaa man sig færdig med den foregaaende Dag; denne Gang sluttede man sig til de tre Troesartikler, som de almeenchristelige, og man bad for Katholiker, Grækere, Protestanter, for Alle, som erkjende Gud og den, han udsendte, endog for — Jøderne.

Philanthropinet vandt mange Venner, men ogsaa mange Modstandere. Endog mellem Wolke og Basedow opstod der en heftig Strid, som dog tilsidst endte med en Udsoning. Anstalten talte i 1778 33 Elever og i 1782 53. Ligeledes anlagdes der flere andre saadanne Undervisningsanstalter efter Philanthropinets Mønster, og af disse var den meest berømte den, som Salzmann anlagde i Schnepfenthal og som endnu bestaaer. Der fremkaldtes i det Hele ved disse Bestræbelser et nyt Liv og Arbeide i den pædagogiske Verden, især i Tydskland og Schweitz. Blandt Philanthropisterne bør ogsaa nævnes Campe, som har udgivet en Mængde Skrifter for Unge og Gamle, hvoriblandt især hans „Robinson den Yngre" er bleven bekjendt. I Aaret 1790 døde Basedow, omtrent 67 Aar gammel; — hans oftere omtalte Datter Emilie blev Aaret før gift med Præsten Coutius ved Bernburg. —

Meget Sælsomt og Besynderligt var der altsaa ved Philanthropinet, saa Meget, at det Hele næsten forekommer som et pædagogisk Vrængebillede. Dog vilde det være høist urigtigt at stille det Gode ved Anstalten og dens Lærere i Skygge. — Med Hensyn til disse sidste maa vi med Agtelse anerkjende deres redelige og uegennyttige Vilje, hvor forskjellige Tanker vi end forresten kunne have om dem; de omfattede Sagen med udeelt Hjerte og opofrende Kjærlighed. Har da nu disse Mænds hele Arbejde været forgjæves? Visselig ikke; ville vi overtyde os derom, maa vi tage i Betragtning, hvorledes den Tids Pædagogik i det Hele taget var beskaffen. Ungdomstiden var dengang for de Fleste en Plagetid, Underviisningen haard og hjerteløs streng. Man bankede Grammatiken ind i Hukommelsen, ligesaa Bibelsprog og Vers. Herhen hører Beretningen om Häuberle, Jubellærer i en By i Schwaben; han havde været Lærer i 51 Aar og 7 Maaneder og i denne Tid efter en ikke overdreven Beregning tildeelt: 911,527 Stokkeslag, 124,010 Pidskeslag, 20,989 Klaps med Lineal, 136,715 Haandslag, 10,235 Daask, 7905 Drefigener, 1,115,800 Knert i Hovedet, 22,763 Notabener med Bøger. 777 Gange havde han ladet Gutter knæle paa Ærter og 613 paa et trekantet Træ o. s. v. En sædvanlig Skolestraf var at lære udenad den 119de Psalme. Skolestuerne vare triste og mørke. At Børnene nogensinde kunde arbejde med Lyst, faldt Ingen ind, ligesaa lidt som at de havde Dine til Andet end til at skrive og læse. I denne Tid maatte desuden de arme Børn af høiere Stand bære friseret, med Puder og Pomade indsmurt Haar, galonnerede Frakker, korte Benklæder, Silkestrømper og en Kaarde ved Siden; det var for raske, friske Gutter den værste Pine.

Al denne Daarlighed søgte nn Philanthropinet at modarbeide; det var derfor intet Under, at det vandt Bifald og Understøttelse over hele Europa, man længedes efter Ungdommens Frigjørelse. Nu sørgede man for den legemlige Uddannelse paa en Maade, som det aldrig forhen var skeet, og afskaffede hiin Gutternes naragtige og pinagtige Klædedragt. Man kan let tænke sig, hvor vel de syntes om at slippe ud af disse Tvangsfrakker, Tvangsstrømper og Tvangshalstørklæder og i Stedet derfor at kunne bære de bekvemme Matrosjakker og have Halsen fri, med tilbagebrettet Skjortekrave, og saa dertil at slippe al Puder- og Pomade-Smuds og de lange Haarpunge. Legemet blev øvet og hærdet, og Gutterne lærte at snekkere og dreje og tumlede sig meget i det Frie. Det var tillige især disse Mænd, der arbejdede paa at faa udryddet de forfærdelige hemmelige Synder i Skolen. Ogsaa med Hensyn til selve Underviisningen havde disse Philantropister erhvervet sig megen Fortjeneste. Det laa dem meget paa Hjerte, at Børnene skulde lære med Lyst, ikke med Ulyst. Heri havde de visselig Ret, om de end paa mange Maader tog Fejl i Valget af Midler til at fremkalde Lærelysten. Mange Lærere ere kjærlighedsløse og ligegyldige mod Børnene og bryde sig ikke om, enten de vise Lyst eller Ulyst ved Underviisningen. Men Saadant straffer sig strengt. Kuns hvis Eleverne arbejde med Lyst og

deres Samvittighed holdes vaagen, kuns da kan Læreren udrette noget Betydeligt. Blot at spørge efter, hvad Børnene have Lyst til, fører til en slavisk og vrang Opdragelse, og blot at lægge Beslag paa deres Samvittighedsfuldhed fører til Miskjendelse og Forsømmelse af de personlige Anlæg, saa man paa tyranniſt Viis fordrer Alt af Alle. I første Tilfælde tager man ikke Hensyn til Børnenes Vilje men kun til deres Evner, som man da mener udvikler sig af sig selv og som derfor Læreren altsaa aldeles maa underordne sig og rette sig efter. I det andet Tilfælde tænker man blot paa Børnenes Viljekraft og opmuntrer dem til at udrette Alt, endog det Umulige. I Philanthropinet tog man nu stort Hensyn til Børnenes Lyst og Behag og for lidet Hensyn til deres Samvittighedsfuldhed og Pligtfølelse, man tog jo endogsaa ved Belønninger og Udmærkelser (Ordener for Flid) den daarlige Forfængelighed til Hjælp. Dette skede vistnok forresten i Modsætning til den gamle Læremaade, den altfor strenge Tugt, der hverken spurgte efter Børnenes Lyst eller Samvittighedsfuldhed, men vilde sætte Alt igjennem ved Frygt. — I mange Henseender blev ved Philanthropisterne Undervisningsmethoden forbedret, men Religionen er Opdragelsens Grundvold, og af denne Grundvolds Soliditet afhænger hele Bygningens Godhed. Basedows Huus var bygget paa Sand, og hvor priisværdig end Opførelsen af enkelte Dele af Huset var, saa var det dog i det Hele uhyggeligt og ustøt. I Stedet for den christelige, fornyende, for Tid og Evighed blivende Tro skabte man sig et eget vandigt, kraftløst og taabeligt Makværk af naturlig Religion. Af et saadant tomt Frø kan der aldrig fremvoxe nogen for Tid og Evighed frugtbringende Plante.

Skole-Efterretninger.

Kristiania den 10de April. — Ved velvillig Imødekommenhed er vi sat istand til efter Stiftsdirektionernes Indberetninger (sml. Lov af 16de Mai 1860 §§ 82) at give et Uddrag af den tabellariske Oversigt over Almueskolevæsenets Tilstand ved Udgangen af 1861.

Anmærkninger til Tabellerne.

ad 1) For Tromsø Stift opført efter den tidligere Lønningsmaade og med det mindste Beløb, som blev udredet.

ad 2) Opført for Tromsø Stift med det laveste Beløb og for Lærere, der have fri Bolig i Skolebygningen og spise ved eget Bord.

ad 3) Paa Grund af den kompresse Sats fik Sætteren ei Plads for to ½ Skill. i Rubrikken for Skolekassens samtl. Udg. hvilket for Nøiagtigheds Skyld anmærkes.

ad 4) Stiftsd. bemærker, at for 1861 er Kostholdsgodtgjørelse i Virkelighed udbetalt med langt større Beløb, da saadan Godtgjørelse til alle de tidligere ansatte Lærere ved faste Skoler er indbefattet i den udbetalte Lærerlon og saaledes i Regnskaberne ikke særskilt beregnede.

ad 5) Her forudsættes en hel Fastskole for hver Fastskolelærer og en Omgangsskole med dens 2, 3 eller 4 „Roder" for hver Omgangsskolelærer.

ad 6) Det er de statistiske Tabellers Følgeorden, som ved Provstiangivelsen er benyttet.

ad 7) For 1826 haves ei fuldstændig statistisk Opgave over de Skolepligtiges Antal, derimod haves en saadan for 1828, hvilken — som den nærmeste — her er benyttet.

ad 8) Hvor ingen Løn er anført for Fastskolelærerne, er denne indbefattet enten deres Løn som Kirkesangere eller i den Løn, de havde af privat Værk eller Brug.

Provstier.	Skolekredse.	Faste Skoler.	Omgangsskoler.	Skolekassens samtl. Indgifter i. A. 1861.	Skolepligtige Børns Antal.	Antal Lærere. Examinerer.	Antal Lærere. Uexaminerer.	Lavmaal af Løn for Skolelønge. 1)	Kosthold sgodtgj. i Penge for Skolelønge. 2)	Antal Lærere med Tjenstt. 7–15 Aar.	Do. over 15 Aar.	Antal Lærere der tilsigere Kirker.
Tromsø Stift.				Spd. ß				Spd. ß	Spd. ß			
Søndre Helgeland	165	20	145	2161. 113	3419	13	26	- 84	- 84	9	12	12
Nordre Helgeland	101	45	56	2111. 39	2512	15	13	1 —	- 30	4	10	8
Søndre Salten	119	27	92	1367. 102	2416	12	16	1 —	1 84	3	11	7
Nordre Salten [3]	108	36	72	2059. 46	1885	11	12	1. 24	1 —	5	9	7
Lofoten	58	54	4	2274. 77	1594	12	8	1. 72	- 112	7	5	9
Vesteraalen	64	27	37	1030. 115	1531	10	4	1 —	1 —	3	3	6
Trondenæs	69	54	15	1081. 21	2151	12	7	1 —	- 112	4	5	4
Senjen [3]	84	60	24	882. 95	2054	7	9	1. 72	- 84	3	4	7
Tromsø	177	70	107	2569. 104	3253	18	12	1 —	- 90	4	6	7
Vestfinmarken	97	58	39	4223. 87	1901	16	14	1. 30	- 100	5	5	9
Østfinmarken	62	45	17	1863. 109	1253	8	17	1. 60	1 24	6	4	7
Tromsø Stift	1104	496	608	21627. 69	23929	134	138			53	74	83
Trondhjems Stift.				Spd. ß								
Nordre Dalerne	97	68	29	6124. —	3698	40	14			10	15	15
Søndre Dalerne	116	32	84	3366. 68	3938	38	20			14	11	11
Fosen	149	50	99	2570. —	4242	13	36			6	26	17
Indre Nordmøre	75	43	32	2295. 29	2894	14	26			8	8	10
Ytre Nordmøre	57	15	42	1069. 74	2109	9	17			5	12	8
Ytre Romsdal	52	19	33	1362. 19	1341	7	13			5	4	7
Indre Romsdal	58	45	13	848. 92	1944	9	13			4	9	12
Søndre Indherred	88	58	30	5080. 32	4315	23	24			12	29	12
Nordre Indherred	85	58	27	2918. 66	3125	24	31			13	10	12
Namdal	69	34	35	1547. 85	2307	14	17			10	8	17
Trondhjems Stift	846	422	424	27182. 105	29913	201	201	Var for Lavmaalsbestemmelsen (ifølge § 27) meget forskjellig i de forsk. Præstegjelde; fra 1–2 Spd.	I Forbindelse med Leie af Skolelokaler var Kosthold sgodtgjørelsen for Læreren fra 8 Dir til 9 Dir.	87	132	121
Bergens Stift.				Spd. ß				Spd. ß	Spd. ß			
Nordre Søndmøre	115	73	42	1303. 4	2508	6	38	Intet Lavm. appr.	- 80	—	—	9
Søndre Søndmøre	105	44	79	1044. 47	2232	4	38		- 86	—	—	8
Nordfjord	104	47	57	1486. 92	2925	6	48	1. 24	- 96	—	—	15
Søndfjord	164	74	89	1501. 46	3707	4	48	1. 24	- 96	—	—	17
Ytre Sogn	98	12	86	1103. 18	2193	6	33	1. 24	- 60	—	—	14
Indre Sogn	72	36	36	1684. 113	2927	3	39	1. 24	- 96	—	—	19
Hardanger og Voss	110	41	69	2272. 5	3562	26	32	1. 24	- 96	—	—	13
Nordhordland	141	7	135	1100. 19	4537	8	48	1. 24	1 —	—	—	15
Midthordland	145	77	69	2693. 36	3861	12	45	1. 24	- 87	—	—	14
Søndhordland	121	61	87	1476. 73	4106	14	56	1. 24	- 84	—	—	22
Bergens Stiftsprovsti	1	1	—	445. 113	109	—	2	1. 24	- 84	—	—	—
Bergens Stift	1176	423	749	16121. 86	32667	89	427					146
Kristiansands Stift.				Spd.								
Øvre Thelemarkens østfjeldske	58	27	31	1017	1771	15	16	Det efter den nye Skolelov regulerede Lavmaal af Lærerens indtægter vandt i Kraft førend den 1ste Januar 1862.	Spd. 60	5	4	10
Do. Do. vestfjeldske	99	25	74	1798	2221	45	6		80	13	9	16
Østre Nedenæs	87	22	65	2091	2566	12	37		—	8	11	10
Vestre Nedenæs	110	64	46	8408	3858	38	32		280	17	16	12
Robygdelaget	77	20	57	1633	2237	12	32		94	12	11	15
Mandal	120	42	78	2795	2952	11	52		343	15	12	13
Lister	162	9	153	1842	3487	5	54		37	13	9	12
Dalerne	113	11	102	1163	2225	5	48		10	4	10	7
Jæderen	98	7	91	1695	2239	4	25		73	6	2	9
Stavanger	78	19	59	1659	2038	4	28		223	7	—	9
Ryfylke	130	11	119	1358	2959	5	44		67	10	6	13
Karmsund	76	21	55	1592	3623	23	26		4	14	10	11
Kristiansands Stift	1208	178	930	27051	32173	179	400		1271 [4]	124	100	137

Til denne Udsigt skulle vi efter statistiske Tabeller føie en Oversigt over Tilstanden for 35 og 25 Aar siden, nemlig i 1826 og 1836. For vore Læsere vil det sikkert have sin Interesse at kunne anstille en Sammenligning mellem Før og Nu.

Provstier.[6]	De skolepligtige Børns Antal.		Fastskolelærernes Antal.[5]		Fastskolelærernes Løn.				Omgangsskolelærernes Antal.		Omgangsskolelærernes Løn.			
	1828[7]	1836	1826	1836	1826		1836		1826	1836	1826		1836	
					Spd.	ß	Spd.	ß			Spd.	ß	Spd.	ß
Tromsø Stift.														
Helgeland	4259	4381	7	11	280.	—	425.	90	16	29	373.	—	610.	60
Salten	2202	4134	3	4	170.	—	190.	—	22	28	438.	72	644.	96
Tromsø	1448	1774	2	3	106.	—	140.	—	10	10	185.	46	250.	—
Senjen	1841	3278	1	3	11.	—	11.	—	17	23	403.	105	515.	60
Vesteraalen	909	1415	10	10	613.	68	593.	100	6	7	303.	24	299.	4
Vestfinmarken	1017	1220	—	4	—	—	103.	—	9	10	214.	—	265.	90
Østfinmarken		814	—	2	—	—	70.	—	8	10	183.	—	251.	—
Tromsø Stift	11676	17016	23	37	1180.	68	1533.	70	88	117	2101.	7	2836.	70
Trondhjems Stift.					Spd.	ß	Spd.	ß			Spd.	ß	Spd.	ß
Nordmør	3495	3984	—	—	—	—	—	—	32	42	585.	108	883.	60
Romsdal	2306	2859	—	2	—	—	—	—	25	34	527.	—	676.	24
Nummedal	1467	1954	—	1	—	—	19	—	16	26	403.	—	471.	—
Indherred	6747	6293	6	7	214.	72	186.	48	46	74	1105.	—	1699.	96
											253⅔ V. V.		82⅔ V. V.	
Fosen	3158	3418	—	—	—	—	—	—	27	28	535.	72	604.	50
											237½ V. H.		551½ V. H.	
Dalerne	5986	6953	3	5	70.	—	105.	72	63	70	1343.	12	1598.	73
Trondhjems Stift	23159	25461	9	15	284.	72	311.	—	209	274	4499.	72	5933.	63
											450¾ V.		634½ V.	
											B. og H.		B og H.	
Bergens Stift.					Spd.		Spd.				Spd.	ß	Spd.	ß
Nordhordlehn	4810	5419	—	1	—		6		47	55	419.	49	561.	60
Søndhordlehn	3762	4649	—	1	—		6		45	66	370.	86	586.	—
Hardanger og Voss	3354	3394	—	1	—		10		30	35	315.	96	485.	—
Ytre Sogn	2033	1941	3	5	12		64		23	23	196.	—	291.	—
Indre Sogn	2480	2848	3	4	—		—[8]		29	31	183.	—	303.	104
Nordfjord	2420	2378	—	3	—		40		31	39	203.	72	360.	90
Søndfjord	3424	3149	—	3	—		22		34	45	389.	72	589.	—
Søndre Sondmøre	1957	2080	—	2	—		26		23	30	221.	24	340.	—
Nordre do.	2340	2351	1	2	16		35		27	31	351.	72	535.	—
Bergens Stiftsprovsti	57	86	—	1	0		64		1	1	11.	—	4.	—
Bergens Stift	26637	28295	7	23	28		273		290	356	2661.	111	4056.	14
Kristiansands Stift.					Spd.	ß	Spd.	ß			Spd.	ß	Spd.	ß
Vestre Nedenæs	2716	3347	4	5	198.	—	198.	—	35	44	925.	—	888.	82
Jæderen	1669	1860	—	—	—	—	—	—	19	24	133.	—	394.	—
Mandal	1663	1555	—	2	—	—	12	—	25	29	412.	5	537.	—
Lister	3549	3591	—	—	—	—	—	—	45	50	729.	—	933.	—
Dalerne	2127	2273	—	1	—	—	24	—	25	29	312.	6	488.	—
Stavanger	1540	1515	—	1	—	—	60	—	17	19	231.	2	273.	112
Ryfylke	2298	3130	1	2	—	—	—	—	32	38	205.	12	417.	90
Karmsund	1418	1632	1	1	—	—	—	—	14	22	120.	88	288.	—
Østre Nedenæs	1789	2402	6	7	235.	—	284.	—	34	35	715.	—	669.	—
Raabygdelaget	1939	1403	—	—	—	—	—	—	18	29	221.	48	335.	75
Øvre Telem., østfj.	2760	1491	—	1	—	—	30.	—	24	26	306.	—	378.	—
Do. Do. vestfj.		2199	1	3	—	—	85.	35	31	30	381.	—	435.	6
Kristians. Stiftsprst.	362	333	1	2	25.	21	60.	—	3	4	50.	—	100.	—
Kristiansands Stift	22930	26731	14	25	458.	21	753.	35	322	379	4741.	41	6138.	65

(Forts.)

Christiania Stifts Skolelærermøde afholdes i Begyndelsen af August d. A. Til at overvære dette Møde indbydes Stiftets Lærere, og ville Lærere fra de andre Stifter saavel som enhver Anden, hvem Almueskolens Vel ligger paa Hjerte, være velkommen.

Følgende Samtaleemner foreslaaes:

1. Hvorvidt kan Skolen tilregnes Skylden for, at dens Elever i sit senere Liv saa ofte gjøre lidet eller intet Brug af, hvad de har lært?
2. Om Skolens opdragende Virksomhed.
3. Optager Religionsundervisningen formegen Tid i Almueskolen?
4. Om Undervisning i Naturkundskab i Almueskolen, paa hvilken Maade og i hvilket Omfang.
5. Om Gymnastikundervisningen, er den gavnlig og udførbar i Almueskolen?
6. Hvad er at gjøre for snarest muligt at faa Oldnorsk indført som Fag ved vore Seminarier?
7. Hvorledes kan Lærerstanden modarbeide de Fordomme, som endnu findes mod den?
8. Hvilken Anledning tilbydes Almueskolens Lærere til videre Uddannelse for sit Kald og til at gjøre sig bekjendt med forbedrede Skoleindretninger?
9. Maa ikke Stiftsseminarienes Udvidelse foretrækkes for Lærerskolers Oprettelse?
10. Er ikke et Gjennemsyn og en Forbedring af Skoleloven af 1848 for Kjøbstæderne ønskelig og nødvendig?

Forsaavidt Nogen ønsker at foreslaa andre Emner, maa disse inden Juni Maaneds Udgang indsendes til Christiania Skolelærerforening, Nordre Skole.

Da Kommitteen i Anledning af den for Ole Vig paatænkte Mindestøtte har meddelt, at Støtten er færdig, har man tænkt at lade Afsløringen foregaa under Lærermødet og undlader derfor ei at gjøre Ole Vigs Venner opmærksom herpaa.

Dagene for Mødets Afholdelse ville senere blive bekjendtgjorte.

Christiania den 10de April 1863.

Paa Lærerforeningens Vegne

G. Hansen. L. Michaelsen. C. Nielsen.
L. Skjægstad. A. Johnsen.

Sverige. — Foruden den i Nr. 2 meddelte Skrivelse fra Hr. Organist og Lærer Landén har vi fra en anden svensk Skolelærer modtaget følgende Brev*):

*) Ligesom vi tidligere har indført 3 af vore svenske Brødre talende i deres eget Sprog saaledes ogsaa nu denne vor 4de svenske Korrespondent. Disse Mænd dele Anskuelse med hverandre om Folkeskolens Væsen og dens Krav paa en gjennemgribende Udvikling. De Meddelelser fra Broderlandet, som dette Blad har indeholdt og nu indeholder, er et tro Udtryk for den Anskuelse af Forholdene, som

Hjertlig tack för samvaron i Göteborg och välkommen till Jönköping i sommar som tillstundar! Vi hoppas då vid 4de allmänna Svenska Folkskollärare-mötet få se icke så få norrmän och danskar ibland oss. Bringa denna vår allvarliga och hjertliga helsning till de norske folkskollärarne: Välkomna till Läraremötet i Jönköping 1863!*) Jernvägen från Göteborg till Jönköping är nu färdig, med undantag endast af en sträcka af 3 mil hvilken sträcka till nästa sommar likväl är färdig. När man är i Göteborg, är man således endast 6 à 8 timmars väg från Jönköping.

Vid vår Riksdag, som nu är samlad i Stockholm, blifva heta stride rkämpade uti folkskolesaken. — Ett parti, hvars banerförare är utgifvaren af Göteborgs Handels Tidning Mag. S. A. Hedlund, vill klämma ihjel den egentliga folkskolan, dermed att små- eller gubbe- och käringskolor, sådana de från 1700 talet allt intill 1842, då nu gällande folkskolestadga utkom, varet vanliga inrättas i stor mängd samt här och der så kallade högre folkskolor för de i andligt och ekonomiskt afseende mera lyckligt lottade inrättas. Följden af dessa inrättningar blefve den, att visserligen alla barn finge lära läsa innantill samt utantill Luthers Lille Katekis, men dermed vore också deras skolgång slut, enär allmogen finner detta kunskapsmått tilräckligt.

Det andra partiet vill att småskolan skall vara en verklig förberedelse till den egentliga folkskolan och derföre icke vara något sjelfständigt utan en folkskolan tillhörande 1ste klass.

Detta parti, hvars banerförare är Kyrkoherden Otterström, vill vidare att folkskolan skall vara så inrettad at 1) alla barn få lära läsa, skrifva och räkna och 2) att de allraflesta (och icke allenast ett fåtal) derutöfver få inhämta det allmänaste af Geografi, Historie, Naturlära och Matematik hvilket allt kan ske uti vanliga folkskolan sådan den nu är med examinerade lärare, hvilka dock sjelfva böra beredas både bättre bildning och aflöning.**) I stället för s. k. högre folkskolor vill detta parti — och dertill höra folkundervisningens varmaste och insigtsfullaste vänner — hafva tillämpningsskolor för de särskilda Yrkena.

---

vi under Lærermødets Forhandlinger i Göteborg bannede os, og som endmere er bleven bestemt gjennem de Skrifter fra begge Hold, som vi medbragte, og som vi har næret Lyst til at meddele en Del af her i Bladet, men hvortil Plads stedse har manglet.

*) Dette Møde er berammet afholdt den 7de, 8de og 9de Juli. Ifølge „P. och Inr. Tidn." for 24de Marts har Hs. Maj. Kongen resolveret, at 500 Rd. Rm. skal udbetales af offentlige Midler til Trykningsomkostninger for Forhandlingerne ved dette Lærermøde.

**) Under 5te December f. A. har Hs. Maj. Kongen befalet Domkapitlerne, at de snareste muligt skulle virkeliggjøre § 4 i Skoleloven af 1842, nemlig stille et passende Stykke Jord til Skolelærernes Brug, dels for eget Behov af Jordfrugter og dels til Undervisning i Træplantning og Podning.

Red.

Det förstnämda partiet (— Rudenschöldt — Hedlund — Kyhlbergska partiet —) ligger öfver i prat och tidningsskrifveri, men under i sak. Det har gjort sig kändt för att använda mindre hederliga medel till sina syftens befrämjande, genom att frambära lögnaktiga beskyldningar etc. dem ingen värdat seg om att besvara.

Alla utsegter äro att det af Otterström, Rosenberg, Professor Carlsson m. fl. ledda partiet skall till sakens bästa segra vid Riksdagen. Vi hoppas och önska det åtminstone.

Och nu ett godt nytt år! Måtte Herran i nåd hålla sin starka hand öfver Skandinaviens folk och land, och måtte äfven för en sann och kristelig folkupplysning det ingående tidskiftet bära välsignelserika frukter!!

31te Decbr. 1862. J. A. Z.

Danmark. — Dhrr Lærere Kraiberg og Lauritsen underrette i „Nordisk Skoletidende" og „Samleren" om, at de i Marts har havt adskillige Møder — i Korsør sammen med Lærer Carlsen, og i Kjøbenhavn med bl. A. Formanden i den pædagogiske Forenings Bestyrelse — hvori det besluttedes, at der skal rettes en Opfordring til Danmarks Lærere om at udvælge „7 mænd, der skulle danne den bestyrelse, der træffer alle forberedende skridt" til det nordiske Lærermøde i 1864. Disse forberedende Skridt skulle navnlig bestaa i snareste mulig at affatte og tilstille Brødrene i Naborigerne „den endelige indbydelse og udarbejde et program for mødet, der må være færdigt inden årets udgang, at indgive et andragende til regeringen om bevilling af en sum, som bidrag til at bestride omkostningerne, at gøre skridt til at skaffe deltagerne saavel fra Danmark som fra Norge-Sverige en billig frem- og tilbagereise, at sørge for, at skoleudstillingen bliver beriget med passende og belærende læremidler fra de nabolande, navnlig England, hvor saadanne kulturfremmende genstande ere skredne vidt frem, at drage omsorg for at der dannes et udvalg i Kjøbenhavn til at træffe alle stedlige forberedelser til mødet og udstillingen osv." — Dhr. tilføie, at Hs. Høiærværd. Overskoledirektor With har givet dem Haab om Medvirkning i flere Retninger. Professor P. A. Berggren har lovet at udgive et Sanghefte indeholdende foruden „Vor Gud han er saa fast en Borg" og „Deilig er Jorden" 12 danske, 6 norske og 6 svenske Folkesange. En Etatsraad har lovet at „virke for at en sangfest af kjøbenhavnske folkeskolers elever kunde vise det standpunkt hvorpaa sangen kan komme til at staa i folkeskolen — —."

Udnævnelser og ledige Bestillinger.

Kristiania Stiftsdirektion: I Smaalenenes Amt: 9. Juli 1862: Andreas Olsen (fra Rakkestad Seminarium) ved Brekke Brugs Skole i Rakkestad. — 13de August: Hans Andersen (fra Rakkestad Sem.) i Ous, Anner til Rakkestad (tillige af Biskopen bestikket som Kirkesanger sammesteds). — 11te Octbr.: Seminarist fra Asker Andreas O. Goen i Haabol. — 26de Novbr.: Seminarist fra Asker Edvard J. Lie i Vaaler. — 31de Januar 1863: Seminarist fra Asker Martin J. Berg i Ode-

marks Annex til Aremark (tillige af Biskopen bestikket som Kirkesanger sammesteds). 4de Febr.: Andreas O. Kragefet fra (Solum Sem.) i Skibthvet. — I Hedemarkens Amt: 22de April 1862: Hans A. Berg i Elverum. — 9de Mai: Seminarist fra Stordøen Carl F. E. Bjørlykke i Nordre Odalen. — 12te Septbr.: Ole C. Ødegaard (fra Ringsaker høiere Almueskole) og Ole K. Sundbø (fra Solum Sem.) i Trysil. Seminarist fra Aster Christian T. Baardsæt, de constituerede Lærere, Ole Mathisen, L. Aasen, O. Gjertz og Ole Engen, samt Hans A. Bakken (fra Ringsaker høiere Almueskole), samtlige i Ringsaker. — 20de Septbr.: Seminarist fra Klæbo, Ole J. Halle i Storelvedalens Annex til Aamot. — 29 Septbr.: Seminarist fra Klæbo Peter T. Dybdahl til Underlærer ved Nore Reendalens faste Skole. — 10de Decbr.: Seminarist fra Aster Martin Bergersen i Vaaler. — 12te Decbr.: Seminarist fra Aster Anders H. Nielsen i Brandvolds Annex til Grue. — 24de Decbr.: Seminarist fra Aster Ole O. Hoff, Hjælpelærer Gulbrand Jensen og constituerede Lærer Peder A. Bækken, alle i Elverum. — 29de Decbr.: Gulbrand Gulbrandsen (fra Lands Seminarium), Johan Olsen, Christian Elisen, Seminarist fra Aster Ole J. Rud, Skolelærer Thorsten T. Huset (fra Solum Sem.), Seminarist fra Aster, E. Nicolaysen, Skolelærer Ole S. Næsset (Størens Seminarium), samtlige i Stange. — 6te Jan. 1863: Seminarist fra Stordøen Bendix J. Eithun i Indset Annex til Kvikne (tillige bestikket til Kirkesanger sammesteds af Biskopen). 13de Januar: Seminarist fra Aster Johan B. P. Aas i Opstad Annex til Søndre Odalen (tillige af Biskopen bestikket til Kirkesanger sammesteds). — 2den Febr. Christen C. Boldt Romedal. — 4de Febr. Johannes Johnsen (fra Rakkestad Seminarium) i Søndre Odalen. — 16de Febr. Seminaristerne fra Aster Anders Thune i Grue og Simen S. Høye i Brandvolds Annex til Grue. Seminarist fra Stordøen Ole O. Næsheim i Reendalen (tillige af Biskopen bestikket som Kirkesanger ved Drevsjø Kapel). — 7de Marts: Seminarist fra Aster Ole C. Rost i Tyldalens Annex til Tønset (tillige bestikket af Biskopen til Kirkesanger sammesteds). — I Akershuus Amt: 22de April 1862: Seminarist fra Stordøen Ole O. Syse i Gjerdrum. — 29de April: Seminarist fra Aster Christian Nielsen i Enebak (tillige bestikket af Biskopen til Kirkesanger sammesteds). — 9de Juli: Seminarist fra Aster Poul Christophersen i Gjerdrum (tillige af Biskopen bestikket til Kirkesanger sammesteds). — 13de August: Seminaristerne fra Aster Hans Borgen i Fenstad Annex til Næs og Johannes O. Frogner i Kraakstad. — 21de Septbr.: Seminarist fra Aster Lars A. Dahlen i Nannestad. — 3die Novbr.: Seminaristerne fra Aster Jens E. Thirud i Frons Sogn og Halvor Halvorsen i Hurdalen (den første tillige af Biskopen bestikket til Kirkesanger sammesteds). — 19de Novbr. Skolelærerne Torsten Johannesen i Blaker Annex til Urstoug og Ole T. Ode (fra Lands Seminarium) i Urstoug. — 8de Decbr.: Seminarist fra Aster Ole Jensen i Sørum; (tillige af Biskopen bestikket til Kirkesanger sammesteds). — 21de Decbr.: Seminarist fra Klæbo B. Wilhelm Klüwer Westgaard ved Strømmens Brugsskole i Skedsmo. — 6te Januar 1863: Seminaristerne fra Aster Andreas M. Tanum i Bærums Annex til Aster og 13de Jan.: Ole L. Christiansen i Frogner Annex til Sørum (tillige af Biskopen bestikket til Kirkesanger sammesteds). — 4de Febr.: Seminarist fra Aster Christopher Johannesen i Ski Annex til Kraakstad. — 26de Febr.: Seminarist fra Aster Ole A. A. Bjerke ved Hurdalens Glasværks Brugsskole. — 28de Marts: Seminarist fra Aster Jacob O. Napstad i Nitedal.

I **Frænens** Præstegjeld, ytre Romsdals Provsti, er en Kirkesanger- og Skolelærer-Bestilling ledig. Den aftraadte Kirkesanger har opgivet sine Indtægter som saadan til 50 Spd. aarlig. Skolen holdes for Tiden i to leiede Kreds-Stuer, 24 Uger om Aaret, for en Løn af 1 Spd. 48 Skill. Ugen og Kost in natura. Snareſt mulig vil dog en Klokker-Gaard med Familie-Bolig og Lokale for en fast Skole blive anskaffet. Ansøgningerne, som maa stiles til Throndhjems Stifts-Direktion og være ledsagede med paalidelige Attester, bedes indsendte pr. Molde inden 6 Uger til undertegnede Sognepræst. Jos. Jervell.

Rettelser i Nr. 3: S. 34 L. 1 f. n. læst læs lært.
— - - 13 f. n. Efter Bibelhistorie mgl. et Komma.
— 36 - 1 f. v. „Katekismens 5 Parter. Luthers Forklaring — læres o. s. v. læs: Katekismens 5 Parter. — Luthers Forklaring læres o. s. v.
— 43 - 13 f. n. Laubær- læs Laurbær-.
— 44 - 8 f. n. „at de ei har" læs: at de nu har.

☞ Almueskoletidenden udkommer fra nu af paa Undertegnedes Forlag. Subskriptionsprisen for nærværende Aargang er med Porto iberegnet **60 ß.** (= 2 Rd. Rm. svensk = 1 Rd. dansk), der betales forskudsvis. Subskriptionen er bindende for den hele Aargang. — **P. T. Malling.**

Kristiania. Redigeret af S. M. Krognæs. — Trykt og forlagt af P. T. Malling.

Almueskoletidende.

„Lader de smaa Børn komme til mig og forhindrer dem ikke; thi Guds Rige hører Saadanne til." Mark. 10, 14.

Nr. 5. Aarg. 3. | Indhold: Paaskekvad. — Aab. 2, 10. — Om Pensionssagen. — Kristiania Almueskolevæsens Budget for 1863. — Literære Efterretninger. — Ledig Bestilling. | Mai 1863.

Påskekvad.*)

Påske, — blid er påskedagen
Runden frem af stille-ugens nat.
Lover Herren! Jesus vandt os sagen,
Hvorved bort er taget synderplagen,
Hvorved vi har fået liv og retfærd fat.

Påske, — var ei påskemorgen,
Hvor var håbet da, hvad var vor tro?
Hvilken ende var der da på sorgen?
Hvem mon da hos himlens Gud stod borgen
For os arme? — Alt med Jesus døde jo!

Påske, — „påskedag" er ordet,
Som er kristenfolkets „mærkes-skrift." —
Påske, spotten over fredagsmordet —
Jesus Krist med guddomsmagt omgjordet
Dødens grumme lænker brød - uhørt bedrift!

Påske, — tak for påskeglæden,
Jesus Kriste, evig tak for den!
Tak, du gav os troens liv herneden!
Tak for håb om liv i evigheden! —
Alle tunger, op, lovpriser frelseren!

Påske, sig mig, om du kjender
Påskeglæden i dens fylde ret,
Om dit hjerte i dens sødhed brænder,
Og hvis ei, om da du sukke sender
Op til ham, vor broder, ven, med bøn om det?

Påske, — livets fest. O give
Jesus, påskefyrste, livets sol,
Os den nåde, at i dig vi blive!
Synd og sorg alt mer af os udrive,
Til vi fro og rene stande for din stol!

P. E.

Aab. 2, 10.

Op til Kamp, op til Kamp! Tag dog Vaabnene fat;
Er her nu Tid til ledig at staa?
Ser du ikke, hvor Fienderne har dig kringsat,
Hvor de søge, dig fangen at faa?

Op til Kamp! Ja, thi det var den Gave, som rakt
Blev dig, medens i Buggen du laa,
Og Kamp er den Lod, som dig Livet har bragt,
End i Døden i Kamp skal du staa.

Op til Kamp! Ja, thi det var jo Løftet du gav,
Da dig Gud som sin Arving antog;
Det var Eden, du svor, at du alt til din Grav
Vilde vogte den Arv, du modtog.

O, saa let kan du miste din Arvelod skjøn;
Hvis du værnende om den ei staar;
Thi den brølende Løve jo altid i Løn
For at sluge dig, trindt om dig gaar.

*) Kom for sent til forrige Nummer. Red.

Hvor du vender dig hen, staar dig Fiender nær,
Rundt i Verden, ja selv i din Barm;
Og mod dem under Vaaben, paa Vagt stedse vær,
Kjæmp imod dem, blir Kampen end varm.

Ja, varm vil den blive; snart falden du laa,
Hvis alene i Kampen du var;
Dog forsagt kun ei vær; frem du modigen gaa,
Ved din Side en Hjælper du har;

Een, som prøvet i Striden, selv Sejrherre er,
Han til Sejr og vil føre dig frem.
Han bar Troen til Skjold, han bar Ordet til Sværd,
Det var Vaabnerne; brug du og dem!

„Uden Kamp ingen Sejr", det ei glemme du maa!
Hør hans Ord: Hvis du tro holder ud,
Til du blegner i Døden, skal hisset du faa
Seierskronen at bære hos Gud.

A. K—n.

Om Pensionssagen.

III. Fra Kristiania Skolelærerforening.

Fredagen den 27de Febr. var Kristiania Lærerforening samlet for at tage under Overveielse tvende til samme indløbne Skrivelser angaaende Pensionssagen, den ene fra Vestre Borgesysels Provsties Lærerforening,*) den anden fra Fredrikshalds Lærere. Den første opstiller mod Kristiania Lærerforenings Forslag følgende Indvendinger:

1) At Bidragene til Grundfondets Dannelse efter Kommitteens Forslag ere altfor smaa.
2) Tiden, hvori Bidragene skulle ydes, for kort.
3) At Lærerne skulle være udelukkede af Indretningen.
4) At man ikke paa Forhaand skal gjøre Noget for at sikkre sig Statens Hjælp.

Den knytter dertil følgende Forslag:

1) En Pensionsindretning saavel for Lærere som for Enker bør søges oprettet.
2) Man indgaar til Storthinget med Ansøgning om at erholde en Sum af Staten til Grundfondets Dannelse, imod at Lærerstanden forpligter sig til at svare en lignende eller dobbelt saa stor Sum.
3) Forat tilveiebringe den tilpligtede Sum faar enhver Lærer i 5 paa hinanden følgende Aar at svare 3 % p. a. af sin Løn.
4) Ethvert senere tiltrædende Medlem har ligeledes i 5 paa hinanden følgende Aar at svare den samme pCt. af sin Løn, ligesom Alle, der ville blive pensionsberettigede, efter de nævnte 5 Aar har den aarlige Kontingent at erlægge.

---

*) Denne Skrivelse findes i sin Helhed optaget i „Den norske Folkeskole" for d. A. No. 3, hvortil henvises.

Skrivelsen fra Fredrikshald foreslaar, at Bidragene skulle være frivillige i den Forstand, at Enhver yder efter Evne og Lyst uden Hensyn til den Løn, han oppebærer.

I Anledning af disse Skrivelser bemærkedes i det Væsentlige:

Vestre Borgesysels Lærerforening har hovedsagelig for Øie et klækkeligt Grundfond og antager, at Udsigten til at opnaa dette skal vække større Interesse for Sagen. Den opstiller en stor Sum og siger: Se, den kan I faa, om I vil; men den overser, hvorvidt Lærerstanden er istand til at honorere de Vexler, som trækkes paa den. V. B. Lærerf. mener: jo større Resultat man opstiller, desstørre vil Interessen blive for at naa dette. Kristiania Lærerf. mener; den gode Sag skaber Interessen og Resultatet. At ikke heller V. B. Lærerf. sætter Lid til den paa saadan Maade vakte Interesse, fremgaar deraf, at den senere foreslaar at lægge Beslag paa andre Faktorer til at vække samme. Et stort Grundfond kan være en ønskelig og god Ting, men det tilveiebringes ikke derved, at man forespeiler sig selv og Andre store Tal, taler store Ord om, hvad man kan og vil, og saa tilsidst dog lægger Hænderne i Skjødet, og fordrer, at Andre skulle handle først. Dette gjør nemlig V. B. Lærerf., naar den tilslut dog kommer til det Resultat, at man først skal henvende sig til Styrelsen for af denne at faa en Sum til Grundfondets Dannelse. Hvad nu denne Henvendelse til Styrelsen angaar, da har det for det første noget Underligt ved sig, at betragte Lærerne som uvillige Børn, for hvem der maa opstilles et Lokkemiddel for at faa dem til at gjøre noget, og dernæst er en saadan Henvendelse i og for sig uudførlig. Den skal nemlig motiveres ved og baseres paa, „at Lærerstanden forpligter sig til at svare en lignende eller dobbelt saa stor Sum." Men trøster da virkelig V. B. Lærerf. sig til, paa Forhaand at fastsætte en Sum og at overtage Forpligtelsen for samme, og tror den, at Styrelsen vil eller kan reflektere paa en saadan Forhaandsforpligtelse?

Det af V. B. Lærerf. opstillede Exempel om Lensmændene passer ikke her; thi det var ikke Lensmændene, som hos Styrelsen androg om Bidrag, men derimod Styrelsen, som greb Initiativet; her skulle derimod Lærerne komme og sige: hjælp os, forat vi kunne faa Lyst til at hjælpe os selv. Sligt kan voxne Mennesker ikke gaa ind paa, fordi en indre Følelse siger dem, at det er den bagvendte Vei, og Krist. Lærerf. kan ikke paatage sig et saadant Hverv.

V. B. Lærerf.'s Hovedanke er dog den, som fra forskjellige Hold er fremkommen, at nemlig Lærerne skulle være udelukkede fra Indretningen. Anken herover maa vel væsentlig antages at hidrøre derfra, at denne Bestemmelse kom uventet. Oprettelse af en Pensionsindretning har jo alt i flere Aar været paa Tale, og man har da gjerne altid tænkt paa Lærerne og kanske nærmest paa dem. Forslaget om en Enkepensionsindretning alene er da paa en Maade noget Nyt og Uventet; at det derfor i Begyndelsen vækker Modsigelse, er naturligt og rimeligt. Men ligesaa rimeligt er det

ogsaa at slutte, at Krist. Lærerf. ikke uden gyldige og tvingende Grunde i en Sag, hvori det gjælder at opretholde Fællesinteressen, har slaaet ind paa en Vei, der kunde befrygtes at svække denne. Vel kan man ikke herinde godkjende den Attest for Sneverhjertethed og Egeninteresse, som baade Lillesands og V. B. Lærerf. offentlig have givet de ugifte Lærere; man haaber tvertimod, ligesom det er skeet herinde, at mange af disse i Gjerningen ville bevise dens Usandfærdighed. Men derfor kan det, som foranført, være rimeligt nok, at dette nye og uventede Forslag ikke strax overalt finder Medhold ei blot hos ugifte, men ogsaa hos gifte Lærere. Men hvorfor har da Krist. Lærerf. fremsat det? Simpelthen, fordi den fandt kun at have Valget mellem at faa Noget eller Intet. Ifølge det Kjendskab,*) man havde til Skolelærerstandens økonomiske Stilling trindtom i Landet, vovede man ei at opstille høiere Fordringer, end skeet er, allermindst Fordringer, der ei kunde fyldestgjøres, men som maatte fyldestgjøres for at faa Alt, som ønskeligt var, nemlig en Pensionsindretning for Enker og for Lærere. To saadanne Indretninger vilde jo have krævet mindst det Dobbelte, rimeligvis langt mere. Det nytter ei her at tale om Patriotisme, om at anstrænge sig til det Yderste; for Mange maa dette allerede ske for at fyldestgjøre, hvad der herfra er foreslaaet. Store Tal eller Løfter paa Papiret give ei den Enkelte større Evne, og selv forudsat, at en Sammenblanding af begge Indretninger havde været tilraadelig og vilde have sikkret Sagen en mere almindelig Deltagelse fra alle Hold, saa baadede dog en større Sum af Vilje uden Evne, lidet i et Foretagende af denne Art. Hvad forøvrigt det Utilraadelige i en Sammenblanding af begge disse Indretninger angaar, da fandt man herinde, at maatte bøie sig for den større Indsigt og Sagkyndighed, baade fordi dette er det ene Rigtige og baader bedst i Sager, som man selv ei har Skjøn paa, og især fordi dette var den eneste Betingelse, under hvilken man overhovedet kunde vente at faa Noget istand. Det er jo navnlig at forudsætte, at hvormeget end Lærerne anstrenge sig, saa vil det dog neppe lykkes dem med egne Kræfter at fuldføre Værket, ialfald maatte det jo være ønskeligt at kunne søge Bistand, om det behøvedes, og i ethvert Fald vilde det for Indretningen være gavnligt i sin Tid at faa Regjeringens Approbation. Men naar nu „sagkyndige Mænd" erklærede en Sammenblanding af forskjelligartede Forsørgelser af et og samme Fond for en Uting, fordi de forskjelligartede Forsørgelser have forskjellige Forudsætninger og Krav, der vanskelig lade sig forene, og true Indretningens sikkre Bestaaen, da vilde det været ikke blot urigtigt, men aabenbart uforsvarligt at indbyde til Oprettelse af en Indretning, hvorved man paa Forhaand vidste, at man baade skadede Indretningen og afskar den Adgang til den Bistand af det Offentlige, som den i sin Tid baade

*) Dette Kjendskab er intet løst; thi Lærerforeningen har Medlemmer fra Landets forskjelligste Egne.

kunde ønske og tiltrænge. Man skal i saa Henseende oplyse, at Kristiansands Stifts Lærere for længere Tid siden søgte at bringe istand en Pensionsindretning for Lærere og Enker. Alt ordnedes paa det Bedste og Statuter forfattedes. Disse indsendtes til Kontrolkommissionen for at faa dem anbefalet til Regjeringens Approbation; men man fik dem tilbage med den Besked, at en saadan Sammenblanding af forskjelligartet Forsørgelse ikke kunde anbefales. Det tør heraf være indlysende, hvad Krist. Lærerf. havde udsat sig for, om den havde vraget de „Sagkyndiges" Raad og fulgt sit eget Hoved eller Hensynet til, hvad der maatte antages at vække størst Interesse, og derefter udsendt et Forslag og en Indbydelse Landet rundt, der i sin Tid havde baaret samme Frugt som Statuterne fra Kristiansand og ialfald havde foranlediget uendelige Forviklinger ved de indkomne Bidrag. At Krist. Lærerf. med slige Følger for Øie ikke kunde gjøre dette, tiltrænger intet Bevis. Den havde saaledes baade af Hensyn til Lærerstandens økonomiske Stilling og til Indretningens fremtidige Tarv kun Valget mellem Noget eller Intet. Den valgte det, som er bedre end Intet, et Noget, som den anser for ønskeligt og gavnligt, ja nødvendigt. At dens Valg, menneskeligt tænkt og talt, ikke var det klogeste, kan saa være, forudsat at Egeninteressen skal være den bedste Løftestang til et Godes Opnaaelse; men at dette Valg, kristeligt tænkt og talt, er godt og prisværdigt, at det fortjener at støttes af Enhver, der tænker ud over sin egen Person, at det vil blive støttet af Enhver, der har Hjerte for Enkens og de Faderløses Tarv, det er vist. V. B. Lærerf. siger om de ugifte Lærere: „Ja selv om de Alle tænkte paa at gifte sig engang, saa tro vi Mange vilde ræsonnere som saa: det er tidsnok at tænke paa Enker, naar man har faaet en Kone." Nu ja, et saadant Ræsonnement er tænkeligt, ligesom ogsaa dette: hvem veed, om min Kone bliver Enke, eller: hvem veed, om jeg bliver en gammel Lærer; det er bedst at spare mine Skillinger, til jeg bliver mere vis derpaa. Saa kan der visselig ræsonneres; men naar V. B. Lærerf. lægger „Mange" af Skolelærerne et saadant Ræsonnement i Munden, da faar dette staa for dens egen Regning. Saameget er ialfald vist, har V. B. Lærerfor. Ret i denne sin Tro, da kan man lægge bort dette og ethvert Forslag, sigtende til Skolelærerstandens fremtidige Tarv og bygget, ikke paa den Enkeltes Evne, men paa Standens Fællesinteresse. Krist. Lærerf. lod sit Forslag gaa i Retning af Enkens Forsørgelse, fordi den fandt denne Foranstaltning mest paatrængende nødvendig, fordi Enken med en Flok Smaa om sig er værre faren end en gammel Lærer, selv med Kone og Børn, og fordi Skolelærerne som ethvert kristent Menneske, bør tænke paa de Svage og Umyndige, paa dem, der have ondt for at hjælpe sig selv, før de tænke paa sin egen Person. V. B. Lærerf.s Exempel om det syttiaarige Ægtepar er ifandhed uhyggeligt. Den mener, at „Konen med god Grund kan ønske Livet ud af sin Mand, der er saa uheldig at have et langt Liv." At der kunde existere en Kone med et saadant Hjertelag, er jo tænkeligt, skjønt

vi haabe, til Menneskehedens og Skolelærerstandens Ære, lidet sandsynligt; men at en Skolelærerforening vil give hende Attest for at kunne gjøre Saadant „med god Grund", selv om hun var i den allerydersteste Elendighed, det skulde man ikke have ventet.

Forøvrigt bør det fastholdes, at om man finder det rigtigst først at sørge for Skolelærernes Enker, saa er dermed en Forsørgelse af de gamle Lærere ikke udelukket for bestandig. Kun sker ikke, som V. B. Lærerf. vil, Alt paa engang, hvorved man maa kræve mere, end Lærernes Evne for-tiden tillader, og derved udsætter sig for Intet at faa istand. Lad Lærer-standen her i det Mindre vise, at den har Øie for Standens Vel, — og den viser dette bedst netop i et Anliggende, hvor den Enkeltes personlige Interesse er udenfor, — det turde da ogsaa vise sig, at det „at sætte Lid til Statens og Kommunens Hjælp" ikke er saa „tynd en Trøst," som V. B. Lærerf. spaar. Lad den gifte og den ugifte Lærer vise, at han agter sin Stand, at han, saavidt hans Evne rækker, vil fremme dens Tarv uden Sneverhjertethed og Egeninteresse, det skal da ogsaa her vise sig, at den sande Selvagtelse vinder Andres Agtelse og aabner Øiet og Hjertet for billige og rimelige Krav.

Naar V. B. Lærerf. anker over, at Bidragene ere for smaa, og at Tiden, hvori Bidragene skulle ydes, er for kort, da glemmer den, at Krist. Lærerf. for det første ikke paa langt nær stevner saa langt frem som V. B. Lærerf. vil, og at den dernæst har indrettet sine Fordringer efter sit Kjend-skab til Skolelærernes Stilling i det Hele taget. Den ønsker nemlig, at Ingen af Mangel paa Evne skulde være udelukket, fordi den anser det for bedst, at Mange — helst Alle — ere med i et Anliggende, der angaar den hele Skolelærerstand; ja den tror, at for Sagens endelige Udfald et Bidrag af 3000 Spd. af de fleste Lærere har større Betydning end et Bidrag af 4000 Spd. af færre.

Fredrikshalds Læreres Forslag om at lade Bidragene være frivillige efter Enhvers Evne og Lyst, uafhængig af hans Løn, tror man ikke vil føre til det Resultat, den venter sig deraf, ligesom man derved indtil Sagens endelige Afslutning vilde være aldeles paa det Uvisse om Resultatet, hvorimod en Fastsættelse af Bidraget, naar nogen Tid er gaaet, giver Ad-gang til en nogenlunde Beregning over, hvad der kan ventes at ville ind-komme, hvilket for Sagens videre Fremme er saare ønskeligt. Man antager endvidere, at Evnen til at yde større eller mindre Bidrag i det Hele og Store taget, vil være betinget af Lønnens Størrelse. Den foreslaaede Skala er desuden sat saa lavt som muligt, og naar man overalt vil ind-rette sig, som Kristiania Lærere have gjort, nemlig maanedlig lægge tilside endel af sit Bidrag, altsaa 5, 10, 20 eller 30 ß., da vil Opofrelsen neppe kunne medføre noget trykkende Savn. Forøvrigt er det jo en Selvfølge, at den fastsatte Skala ikke i nogen Maade afskjærer Adgang til at yde større Bidrag. Fredrikshalds Lærere have opfattet Sagen aldeles rigtig, naar de

betragte de ydede Bidrag som en Gave til Grundfondets Dannelse, og det var at ønske, at denne Betragtningsmaade maatte trænge mere og mere igjennem, saa for Fremtiden den megen Tale om klækkelige Fordele, om Renter af sine Penge o. dsl. kunde forstumme. Hvo, der ifandhed har Hjerte og Die aabent for sin Stands Ære og Vel, han lukke ikke Haanden, hvor det gjælder dens Tarv, om det end ikke strax ogsaa rammer hans eget. Det kan dog times ham, at han ser sin afdøde Broders Hustru lide Nød, og det turde da falde ham tungt paa Hjerte at maatte sige sig selv: den Nød kunde du ved en liden Skjærv i rette Tid have bidraget til at lindre.

Naar Krist. Lærerf. indskrænkede Tiden for Bidragenes Ydelse til 2 Aar, da skede dette, fordi ved et Anliggende af dette Slags en Udhaling gjennem et længere Tidsrum dels kan befrygtes at svække Interessen og dels kan volde mangfoldig Ugreie formedelst de enkelte Læreres Flytning eller Dødsfald og deslige. Forøvrigt ansaa man det fastsatte Tidsrum for tilstrækkeligt til at opnaa det beskedne Maal, man havde sat sig; thi dette var ikke et overmaade stort og klækkeligt Grundfond, — ikke paa langt nær saa stort, som det, V. B. Lærerf. havde faaet ud, — men derimod et Grundfond, saa stort og tilbleret paa saadan Maade, at det kunde vidne om Skolelærerstandens enige Vilje til efter bedste Evne at faa istandbragt en til Standens Tarv sigtende, i kristelig og borgerlig Henseende berettiget og derfor i alle Maader gavnlig og hæderlig Foranstaltning.

Følgende Beslutninger sattes derpaa under Votering:

1) Kristiania Lærerforening holder fast paa sin tidligere Indstilling, hvad Bidragenes Størrelse angaar (bifaldt mod en Stemme for Forslaget fra Fredrikshald om frivillige Bidrag).
2) Lærerforeningen tror, at den fastsatte Tid af 2 Aar er den mest hensigtsvarende (enstemmig bifaldt).
3) Uagtet Lærerforeningen tilfulde erkjender det Ønskelige og Gavnlige i Oprettelsen af en Pensionsindretning for Lærere, holder den dog, væsentlig af Hensyn til Pensionsindretningens fremtidige Tarv og til Lærernes økonomiske Stilling, fast paa sin tidligere Indstilling, at der først og fremst bør oprettes en Enkepensionsindretning (enstemmig bifaldt).
4) Lærerforeningen formener, at Skolelærerstanden først og fremst selv maa vise, hvad den vil og kan, førend den indlader sig paa nogen Henvendelse til Staten eller Andre om Bistand (enstemmig bifaldt).
5) Lærerforeningen kan saaledes ikke indgaa paa noget af de tre af V. B. Lærerf. fremsatte Forslag, og anser den det fjerde som nærmest angaaende Statuterne denne Sag uvedkommende (enstemmig bifaldt).

IV. Fra Redaktionen.

Den klare og paa nøiagtig Undersøgelse grundede Fremstilling, som i Pensionssagens Anliggende er given baade tidligere og nu af Kristiania

Skolelærerforening, har i sig selv gjort det ufornødent for os at sige Noget i den Sag. Naar vi aligevel nu tillade os at lægge et Ord med i Laget, da er det den splittende Diskussionsmaade, hvorpaa man er traadt op mod Kristiania Skolelærerforening, som dertil er Aarsag.*)

Har Flere et Fællesanliggende, der er en stor Sag, og som kun ved Kræfternes indbyrdes Sammenvirken kan blive til hvad det efter sin Bestemmelse og Natur skulde blive, da ved Enhver, at det ikke gaar an for den Ene at drage i Øst og den Anden i Vest. Indordner den Enkelte sig ikke under de Mange, med andre Ord, gaar ikke den Enkeltes Interesse op i den fælles Interesse, — lader man ikke Omstændighedernes Magt faa bestemme Virksomheden, bliver der af den store Sag snart — Intet.

Denne almindelige Erfaring er anvendelig paa Pensionssagen.

Baade Kristianias, Kristiansands, Akers og mange andre Kredses Lærere vil nok ligesaa gjerne som andre have Pension. De tage gjerne imod den ad den Vei, som Andre vil have den paa; men de bøie sig aligevel for Omstændighederne. Kristiania Skolelærerforening har hverken kunnet eller villet opkaste sig til Herre over Omstændigheder og Forholde i denne Sag; men den har fundet det raadeligt at bøie sig for disse efter at have undersøgt dem; den har raadspurgt Mænd, der eie en Indsigt i saadanne Sager, som man vel andensteds ikke har saa let for at opvise Sidestykke til; den har maalt den paatænkte Pensionsindretning med Indretninger af samme Natur, og saa har den bygget sin Plan. Foreningen har vistnok ikke sagt Alt hvad den kunde sige; men den har paa Sagens nærværende Standpunkt sagt saa meget som den burde eller rettere som den vilde sige. Den har slet ikke faret saaledes hen i Taagen som det lader til Enkelte synes, men den har gaaet Middelveien og har lagt en gjennemførlig Plan. Denne har man ved dissenterende Forslag søgt at give mangehaande Bagslag, medens det her gjaldt intet mindre end „at i **Gjerningen** vise, at man omfatter Sagen med velfortjent Interesse." Naar Sagen var saa at sige lagt i Kristiania Skolelærerforenings Haand, og denne havde benyttet de Kilder, der stod den til Raadighed, synes det som om man ogsaa baade enigt og snart burde have fulgt dens Plan. Foreningen har ikke kunnet tvinge Nogen til at følge Planen; men det synes saa rimeligt, at Enhver burde have tvunget sig selv til at følge den, for snareste muligt at faa Noget istand og igang. Hvad der, efter den Maade, hvorpaa Sagen fra forskjellige Hold

*) Som Medlem af Akers Skolelærerforening og som boende udenfor Kristiania, har vi ingen Andel i Kristiania Skolelærerforenings senere Udtalelser. Vi afgive da ikke Stemme baade der og her. Dette for at forebygge en Misforstaaelse. Vi skal benytte Leiligheden til at bede Hr. O. S. give nøie Agt paa, baade hvad Kristiania Forening (her i Bladet) og Kristiansands Forening (i Morgenbladet) har sagt. Dersom han da fremdeles finder det Umagen værd at der borttages nogen Plads her i Bladet for hans „Ogsaa Noget om Pensionssagen", ville han give os det tilkjende.

har været opfattet og omhandlet, vil resultere af Planen, er vel endnu uvist; men vist er det, at de øvrige Forslag allerede have givet et Resultat og det er Forsinkelse i Tid; om de fremkalder det andet og temmeligt, nærliggende: Forpurring i Sag, lade vi være usagt. Det forekommer os klart, at naar man havde en ganske anden Sandsynlighed for, at en Enkepensionsindretning vilde faa den offentlige Garanti, som for saadanne Indretningers Bestaaen er af uomgjængelig Fornødenhed, end der er Haab om at faa for en Børne-Lærer-Enkepensionsanstalt, saa har man Ret til med Kristiansands Skolelærerforening at spørge: „Hvorfor ikke nu holde fast paa den ene Fugl og ikke slippe den, for i sin Griben efter de Ti, ingen at faa?" Naar den samme Forening siger, at den har „fundet det baade fornuftigst og rettest at bøie sig for sagkyndige Mænds Raad og Udtalelser denne Sag betræffende; thi liden Hygge vilde det være i ved brillante Tilbud og vidtstrakte Forhaabninger at faa samlet — muligens et større Fond, men saa igjen se sig skuffet og kun høste lidet Udbytte af de surt nok erhvervede Skillinger, hvormed man har bidraget til et saadant mere omfattende Selskabs Stiftelse," saa maa vi dertil sige: Hyggeligt skulde det have været for Landets Styrelse og dets Nationalforsamling om man havde faaet se den ganske Lærerstand tænke og tale som saa; det vilde have afgivet et godt Vidnesbyrd om Fællesaand og Fællesvirken i denne Stand.

Saavel den første som den nuværende Pensionskomite, ja vi kan vel næsten sige den hele Skolelærerforening, har behandlet denne Sag under dyb Følelse og haardt Tryk af Sagens Vigtighed og Vanskelighed. Derfor har den saameget mere maattet udtale sig med Forsigtighed, vel vidende, at næsten ligesaamange Øine udenfor som indenfor Lærerstanden vogte paa dens Ord.

Det er et besynderligt Argument mod Planen, at de ugifte Lærere ikke ville gaa ind paa den; det er noget nær det samme som at sige, at de ei ville gifte sig. Men det vil de dog, det kan vi sige trygt. Og ligesaa trygt sige vi, at det ligger ei alene i deres egen og nærmeste Interesse, men ogsaa i deres Kalds, ja endog i en vis Forstand i deres Stands Interesse, at de i ædel og bedste Forstand stifte „et godt Parti," et Parti saa godt som det er dem muligt. Den Opgave, en Lærers Hustru har at løse, er ingenlunde ringe; den løses ikke af Enhver. Men bortseet fra mange andre Hensyn tage vi her kun et og spørge: Naar nu „velagtede unge Karl" af en Lærer skal ud at søge sig en Ledsagerinde, naar har han da — pekuniært talt — helst Udsigt til at kunne stifte godt Parti, enten naar han Intet har gjort for Pensionsindretningen, eller naar han kan sige: „Du sidder ikke igjen aldeles tomhændet om jeg dør førend Du, Du faar Pension." Ja, men hun kan dø førend jeg, og saa ere jo Pengene spildte? Ganske sandt; men finder Du det ikke Umagen værd, at sætte paa Spil for hende saapas som her er Tale om, under den almindelige Forudsætning „vove vinde og vove tabe," saa lev ugift, det er dig da tjenligst, og allerhelst tjenligt for den Kvinde, Du ønskede dig.

Hvad nu angaar Fordringen til Staten, at den allerførst skal række Haanden til Dannelsen af Pensionsfondet, da synes vi man i dette Tilfælde forrykker Ordenen. Lærerens Hustru er ikke først og nærmest Statens Hjælperinde men Mandens. Og dens Hjælp, man har været i de kraftige Aar, dens Bistand venter man at nyde i de svage. I Regelen faa ikke de Geistliges Enker Pension af Oplysningsvæsenets Fond, men af den just for dem oprettede Enkekasse, der bæres af de Geistliges aarlige Bidrag. De Geistlige selv derimod faa Pension af Oplysningsvæsenets Fond. Det samme er Tilfælde med Skolelærerne. Staten har i Gjerning vist, at den vedkjender sig Forpligtelsen til at pensionere Lærerne. Regjeringen forelægger Storthinget en særskilt Pensionsliste for Skolelærerne. Af det sidste Trienniums 102 Ansøgere blev Pension nægtet kun 7, men det udelukkende enten paa Grund af Vedkommendes Velstand eller Mangel paa Vidnesbyrd for hæderligt Liv, eller nogenlunde Dygtighed; men ingenlunde for Prinsipets egen Skyld. At denne Pensionering ikke er foregaaet i den Udstrækning med Hensyn til Beløbenes Størrelse, som man kunde ønske sig, er en anden Side af Sagen, som her er uden Betydning, hvor Talen er om Principet; thi dette er et, enten der ydes 10 eller 1000 Spd.*) Denne Forpligtelse kan man gjerne lade hvile paa Staten; Tiden er neppe endnu kommen til at afløse den i dette Stykke. Men den Tid er forhaanden, at Lærerne skal vise, at de vedkjende sig den kristelige og borgerlige Skyldighed, at sørge først og fremst for sine Egne. En hjælper sig selv, naar han hjælper sine Egne. Staten hjælper vist ogsaa, naar Lærerne har gjort hvad de kan; men dens nærmeste Forpligtelse til at hjælpe en Pensionsanstalt paa Fod, indtræder da naar Lærerne ville ordne sine egne Pensionssager, og naar den Tid kommer, da tvivle vi ei om, at Staten gjør Sit; thi Sympathierne for Skolen og dens Lærere er nu i stadig Stigende. Og derfor ville vi holde det stærkt frem, at gjør man Fordringer paa Staten, naar dens Skyldighed ligger nær, saa skal Lærerne ikke spare at sige sig det selv, at de bør selv staa i Skranken, og ei kunstigen unddrage sig, naar Kravet med al Ret allernærmest angaar dem. Baade i den Omstændighed, at Lærerens Hustru er hans og ei nærmest Statens Medhjælperinde, og i den Erfaring, at naar flere Formaal slaaes sammen, opsluges de af hinanden indbyrdes, saavelsom deri, at Læreren, men ei Enken, har allerede Udsigt til Pension, ligger Grunden til, at der nu først bør søges bragt en Enkepensionskasse istand. Læreres og Enkers Pensionsindretninger bør være adskilte. Vi skulde derfor meget ønske, at

*) Man har Exempel baade paa at Storthinget har bevilget Lærerpensioner, som Regjeringen har fundet Grund til at nægte, og paa at Hs. Maj. Kongen har i Statsraad forhøiet indstillede Lærerpensioner. Naar f. Ex. Regjeringen efter en temmelig svag Anbefaling pensionerer med 25 Spd. en Mand, der paa engang har været Kirkesanger, Omgangsskolelærer og Oppebærer af ikke ubetydelig Hjælp af Fattigkassen (Kfr. Kgl. Resol. af 5te Decbr. 1859), saa skal man ikke kunne sige, at den i Prinsipet nægter Statens Pligt til at yde Lærerne Pension.

man overalt, — ja endog i Tromsø Stift,*) thi det Nordlandske Kirke- og Skolefond kunde aligevel komme Sagen til Hjælp — ville slutte sig til Kristiania Forenings Forslag for at noget Fast og Sikkert jo før jo heller kan komme istand. Vil man nu Noget til Bedste for sine Enker, saa gjøre man Noget, og det snart. Efter de Ytringer, som faldt førend man havde nogen Plan, troede vi, at naar en saadan efter modent Overlæg var lagt, vilde man i en Fart tegne sine Bidrag, og Resultatet gives allerede saa betimeligt, at man kunde have forelagt nærværende Storthing Sagen; men deraf kunde Intet blive; thi Ord og Tilskuerskab har hidtil nærmest givet sig tilkjende. Sagen maa vidt og bredt gribes an med en anden Bestemthed og Fart, end det hidtil er skeet, skal der blive noget af den. Fortsætter man med blot at ophobe Forslag — hvem skal endelig afgjøre dem? — og ikke derimod den Enkelte indordner sine Betænkeligheder under den fælles Interesse, og Samtlige enigt og virksomt griber Sagen an efter den Plan, Kristiania Forening har lagt, saa vil denne Række Meddelelser „om Pensionssagen" snart afsluttes med en vemodig Klagesang ved dens Begravelse.

Kristiania Almueskolevæsens Budget for 1863.

Udgift.

A.	Lønninger:					
	a.	Gage til Skoleinspektøren. .		750	Spd.	
	b.	6 Lærerposter	á 350 Spd.	2,100	—	
	c.	6 Do.	= 300 —	1,800	—	
	d.	6 Do.	= 275 —	1,650	—	
	e.	12 Do.	= 250 —	3,000	—	
	f.	12 Do.	= 200 —	2,400	—	
	g.	6 Lærerindeposter	= 150 —	900	—	
	h.	1 Do.	= 120 —	120	—	
	i.	1 Do.	= 48 —	48	—	
	k.	1 Lærer i Gymnastik à 120 Spd.		120	—	
	l.	Til midlertidig Lærerhjælp . .		300	—	
	m.	Personlige Tillæg:				
		Skoleinspektør G. Hansen . .		250	—	
		Skolelærer C. Holt		25	—	
		— Chr. Knudsen . .		25	—	
		— C. Knudsen. . .		28	—	
		Lærerinde Jfr. C. Grevesmöhlen		15	—	
	n.	En Assistent ved Sangundervisningen		10	—	13,541 Spd. „ ß.

*) Det var først efterat Ovenstaaende var sat, at vi fik se Grundregler for en nylig oprettet Pensionsanstalt i Tromsø Stift. Derfor er der her ei taget Hensyn til den Indretning. Det behøves desuden heller ikke.

			Transport	13,541 Spd. „ ß.
B.	Husleie:				
	Leie af Lokale til Grønlands Skole, samt midlertidig Godtgjørelse af 3 Spd. maanedlig til en Lærer ved denne Skole, saalænge endeel af hans Bolig benyttes til Skolelokale			156 — „ =
C.	Godtgjørelse for Brænde og Reenhold:				
	a. Personlig Godtgjørelse for Afsavn af tidligere tilstaaet Brænde og Lys á 24 Spd. 48 ß. til 5 Lærere, 10 Spd. 48 ß. til 1 Lærer og 6 Spd. til 1 Lærer	138 Spd. 48 ß.			
	b. Reenhold af Pipervikens Skole	60 — „ =			
	c. Reenhold af Gader ved Pipervikens og Grønlands Skoler	33 — „ =			
	d. Reenhold af 9 Værelser i Grønlands og Oslo Skoler á 8 Spd. . .	72 — „ =		303 — 48 =
D.	Brænde, Gas og Lys:				
	a. Veed, Kul og Cokes til samtlige Skoler	548 Spd.			
	b. Gas og Lys til til samtlige Skoler	270 —		818 — „ =
E.	Til Bøger og andre Undervisningsapparater .			700 — „ =
F.	Til Skolebud, Reenhold og Brændeskjæren:				
	a. Ved Nordre Skole	300 Spd.			
	b. Ved Sagenes Skole	156 —		456 — „ =
G.	Nyt Inventarium			200 — „ =
H.	Brandkontingent og Assurance af samtlige Skolers Inventarium.			200 — „ =
I.	Særskilt Undervisning for særdeles aandssløve Børn og for saadanne, som af særegne Aarsage ei bør søge Skolen			100 — „ =
K.	Eugenias Haandgjerningsskole			400 — „ =
L.	Reparationer og tilfældige Udgifter.			760 — 72 =
			Tilsammen Udgift	17,635 Spd. „ ß.

Indtægt.

A.	Klokker Svendsens Bidrag til en Lærers Lønning		100 Spd. „ ß.
B.	Renter af det Osterhausiske Legat		200 — „ =
C.	Skolepenge af Betalingsskolen		1200 — „ =
		Lateris	1500 Spd. „ ß.

			Transport	1500 Spd. „ ß.
D.	Udleie af Lærerboliger og andre Rum:			
a.	1 Familiebolig i Pipervikens Skole	80 Spd.		
b.	1 Do. i Nordre Do. . . .	80 —		
c.	1 Do. i Grønlands Do. . .	50 —		
d.	1 Do. i — Do. . .	50 —		
e.	2 Værelser i Grønlands Skole	50 —		
f.	1 Do. i Oslo Skole . . .	25 —		
g.	Leie af forskjellige Rum i de nye Skolebygninger.	200 —	535 —	„ =
		Tilsammen Indtægt . . .	2,035 Spd.	„ ß.
		Udgift	17,635 Spd.	„ ß.
		Indtægt. . .	2,035 —	„ =
Byens Tilskud til Almueskolevæsenet bliver altsaa . .			15,600 Spd.	„ ß.

Literære Efterretninger.

Umiddelbart efter at Pastor Bernhoft — ved sin Forflyttelse til Ekersund — i Juni afslutter den af ham (en Tid i Fællesskab med Pastor Muus) i 7½ Aar med ufortrøden Iver og megen Nidkjærhed, i fast Erkjendelse af den lutherske Bekjendelses Ypperlighed for Kirken og for den Enkelte, redigerede **Norsk Kirketidende** træder **Lutherst Kirketidende**, udgivet af Professor Gisle Johnson i dens Sted. — Vi har tidligere hentydet paa den Nødvendighed, som det er for Læreren at sysselsætte sig med theologisk Læsning; Tidernes Tegn opfordre dertil. Saavel Lærerens egen aandelige Udvikling som hans Skole kræver, at han med al Flid søger at erhverve sig en saavidt mulig dyb og vidtgaaende theologisk Indsigt. Godt og vel er det at Skolen og Læreren lægger sig efter mange Fag, men man vogte sig for at det ei sker formeget paa Kristendomskundskabens Bekostning. Vor Tid er en hurtigt ilende Tid med alle sine Forretninger. Den lader de materielle Interesser blive forherskende næsten paa alle Hold; og hvem ved hvor længe det er til den fører „Frafaldet" med sig ogsaa*) over til os! Saa glædelig som Tilstanden nu end i flere Henseender er i vor theologiske Verden, saa hvo ved hvor længe det varer. Læreren har et stort Kald i og for den Kirke, der fostrede ham, og det baade nu og for Fremtiden. At „lære Guds Ord purt og rent og som det sømmer sig Guds Børn lade det udtrykkelig tilsyne i sit Levnet" det er først og fremst hans Kald og Opgave. Med „al Langmodighed og Lærdom" skylder ogsaa han i sin Kreds at vidne mod Vildfarelserne og føre Ordets Sværd. Til den Ende behøver han et godt Forraad af Kristendomskundskab. Naar den er forenet med et kristeligt Sind, er den ei alene det nødvendige, sikre Grundlag for en god Kristendomsundervisning, men den er skikket til at veilede Læreren under hans Fremtræden i en bevæget Tid og til at kaste et forklarende Lys ud over alt hvad der paakalder hans Opmærksomhed. Det maa derfor være ham en Trang, at søge og benytte de Hjælpemidler, han i den Retning kan overkomme, ja, han vil endog ofte savne Meget, han har Brug for. Vi kan saaledes ikke Andet end med dyb Beklagelse tænke paa den Ubønhørlighed, som Professor Johnson lægger for Dagen med Hensyn til Udgivelsen af sine Forelæsninger over den systematiske Theologi, et Værk, der er fuldtsaameget tiltrængt som ønsket og begjæret.

Af disse Ytringer fremgaar, at vi med mere end almindelig Interesse for Sagen henlede vore Læseres Opmærksomhed paa det Blad, som den med dette Nr. følgende

*) Bjørnstjerna Bjørnson skriver nu i „Nordisk Tidsskrift for Literatur og Kunst" (I, 10 H.): „De fleste af Tydskkands fremragende Digtere, Forfattere, Lærde og største Parten af den yngre studerende Ungdom ere Atheister. Den kristelige Religion er dem et „overvundet Stadium. Den i Norden, der læser dette, vil det gaa som mig, at han i Begyndelsen ikke vil tro det. Jeg kan da intet andet Raad give, end selv at iagttage Fænomenet."

Plan indbyder til Subskription paa. At „Lutherſk Kirketidende" vil indeholde „kirkelig" Læsning af ægte Art, derom kan man allerede paa Forhaand føle sig fast forvisset. Med Herrens Bistand og Kraft har man herfor Borgen i Udgiveren, en Mand med hvem Dr. Rudelbach „lykønsker den lutherske Kirke til at have vundet en saa udmærket Arbeider, der baade har Sands for det kristne Folks aandelige Nød og Besindighed og Kraft i Pagt med historisk exegetisk Lærdom til at forsvare vor Kirkes gode Vidnesbyrd."

— **Gammelt og Nyt.** Et Tidsskrift til Oplysning og Opbyggelse for lutherske Kristne. Udgivet af Gisle Johnson, Jac. Dybwads Forlag. 1 Hefte paa 8 à 10 Ark udkommer hvert Fjerdingaar til en Pris af 30 ß frit forsendt med Posten. Subskriptionen gjælder for 1 Aargang, der bestaar af 4 Hefter. Dette Tidsskrift, hvoraf de 3 første Hefter ere udkomne, er i dyb Forstand stikket til at give Oplysning og Opbyggelse. Det Gamle og Nye fra Naadens Rige fremtræder hovedsagelig gjennem Levnetsbeskrivelser. Og er det ikke baade oplysende og opbyggeligt at erfare, hvorledes Guds Ords Lys faar straale ind i Synderens Hjærte, hvorledes han vinder Seier paa Seier under sin aandelige Kamp, og hvorledes en Afspeiling af Naadens Lys trænger udad for at kaste et Skin ind i Andres Hjærter til Kristi Erkjendelse og Annammelse. Den historiske Fremstilling fængsler altid Opmærksomheden, og her hvor den tages i Guds Ords Tjeneste, for at vise Sammenhængen mellem den kristelige Lære og det kristelige Liv, maa den for Læseren blive oplysende til Kald Selvransagelse og Veiledning. Tillige kan den opbygge nye hellige Forsætter, styrke Troen, Gjenkjærlighed til Herren og fremkalde hans sande Lov og Pris, og berede i Hjertet Glæde og Fred. I denne Retning gaar Tidsskriftet, hvis Indhold ligesom Alt hvad der kommer fra Professor Johnson, denne store Dogmatiker, er behandlet med sjelden Omhyggelighed, Grundighed og Udførlighed. Særdeles henlede vi Opmærksomheden paa hans Midfasteprædiken, (holdt i Vor Frelsers Kirke) der er indført i 3dje Hefte. Forøvrigt give vi Læserne bedst Begreb om Tidsskriftet, naar vi angive dets Indhold: 1ste Hefte: Den hellige Kolumban. Den trofaste Hyrdes Jesu Kristi Pris og hans sande Faars Trøst fremstillet af den Hellig-Aand i den 23de Salme. Ernst den Fromme. Luther om kristelig Børneopdragelse: I. Vigtigheden af kristelig Børneopdragelse a) Ved kristelig Børneopdragelse er det at Kristenheden igjen skal blive hjulpen paa Fode; b) Ved kristelig Børneopdragelse gjør man Satans Rige det største Afbræk; c) Hvor Børnenes Opdragelse forsømmes, der kan heller ikke det verdslige Regimente trives; d) Kristelig Børnetugt er den Gud velbehageligste Gjerning. II. Den kristelige Børneopdragelses Opgave: a) Guds Rige hører de smaa Børn til; b) Til Guds Lov og Pris og for Himmelen skulle Børn opdrages). — 2det Hefte: c) med Opdragelsen kan man ikke begynde tidlig nok. III. Betingelsen for kristelig Børneopdragelse: a) Guds Ære og Guds Frygt er Grundvolden for al kristelig Børneopdragelse; b) Hertil er Bøn det bedste Middel; c) Et godt Exempel er bedre end smukke Ord; d) Uden Tugtelse ingen Opdragelse. Johannes Brenz. Patriarkernes Navne. Johan Fresenius. Fædrenes Længsel efter Herrens Komme i Kjødet. Kristus ved Farisæernes Bord. — 3dje Hefte: John Newton. Luther om kristelig Børneopdragelse. IV. Hindringer for kristelig Børneopdragelse: a) Den fornemste Hindring for alt Godt og Hovedkilden til alt Ondt er Synden; b) Kun at sørge for verdslige Fornøielser og timeligt Udkomme er Synd; c) Hvor Guds Ord ikke bliver øvet i Huset, der kan Kirke og Skole ikke bære megen Frugt; d) For stor Strenghed er ligesaa fordærvelig som for stor Mildhed; e) Uvenlige Ord, stormende Væsen og Skræmmebilleder gjør kun Skade. V. Følgen af en forfeilet Opdragelse: a) Forældrenes Ansvar; b) Børnenes Fordærvelse. — En Midfaste Prædiken.

— Paa Hr. Bogtrykker Mallings Forlag vil udkomme „**Tidsskrift for Norsk Historie og Sprog.**" De Mænd, der har sat sig i Spidsen for dette Værk, er DHrr. Universitetsstipendiater Sophus Bugge og O. Rygh, Assistenter ved Rigsarkivet H. J. Huitfeldt og E. Sars samt Adjunkt L. Daae. I Planen ytre DHrr sig saaledes: „Siden Langes Tidsskrift gik ind, har vor Literatur savnet et selvstændigt Organ for de historiske og de dermed nærmest beslægtede Videnskaber. Dette Savn har, som vi tro, været beklaget af disse Videnskabers Venner og Dyrkere. Vi besidde allerede flere betydelige Hovedverker over den fædrelandske Historie, men derimod kun yderst faa Monographier, populaire, eller strengt videnskabelige Afhandlinger over enkelte Partier af samme, som dog — idetmindste forsaavidt den senere Deel af vor Historie angaar — ere nødvendige, før en mere omfattende Bearbeidelse kan blive tilfredsstillende udført, og hvorved Videnskabens Resultater desuden vinde mere almindelig Indgang hos det læsende Publicum. Der mangler ikke Stof til saadanne; i de store Samlinger af Oldskrifter og Actstykker til Norges Historie, navnlig i de sidste Aarhundreder, som Samlersliden efterhaanden har gjort tilgjængelige, er der et rigt Materiale til mindre historiske og sproglige Arbeider, som vel ikke vilde have benligget saalænge ubenyttet, saafremt der havde existeret et passende Organ for deslige literaire Frembringelser,

Det er for om muligt at bidrage til at afhjælpe dette Savn, at Undertegnede have forenet sig om at udgive et „Tidsskrift for Norsk Historie og Sprog". Hensynet til, at i et lidet Land som vort enhver enkelt Videnskab kun kan tælle faa Dyrkere, gjør det raadeligt, at man, saavidt muligt, søger at forene Kræfterne og Interesserne. Planen med dette Tidsskrift er derfor, at det ogsaa skal omfatte de med Historien nærmest beslægtede Videnskaber. Det vil saaledes ikke alene optage Arbeider over Emner af Fædrelandshistorien men tillige saadanne, som henhøre til den nordiske Sprog- og Oldtidsvidenskab, samt ethnographiske eller statistiske Skildringer af enkelte Dele af Landet og Folket. Foruden originale Afhandlinger vil Tidsskriftet ogsaa levere Oversættelser og Uddrag af fremmede Skrifter, der ere af Interesse for vort eget og de andre nordiske Folks Sprog og Historie, Anmeldelser af Værker, der angaa disse Gjenstande, samt en og anden Gang, dog undtagelsesvis, Actstykker, der have en mere almeen Interesse. Vi have henvendt os til flere af vore udmærkede Videnskabsmænd, blandt hvilke det er os tilladt at nævne Professor P. A. Munch, Professor Aschehoug, Lector Fr. Brandt og Antiqvar N. Nicolaysen, der have givet os Haab om deres Bistand."

Tidsskriftet vil udkomme i 2 halvaarige Hefter, hvert paa 10 Ark. Prisen 72 Skill. pr. Hefte, er 1 Spd. 24 Skill. pr. Aargang frit forsendt med Posten. — Subskriptionen er bindende for Aargangen.

— **Nissens Samtaler over Bibelhistorien** udkommer nu i 2det Oplag paa Woldikes Forlag. De 2 første Hefter ere bidkomne. Vi benytte Leiligheden til at anbefale enhver Kristendomslærer den Bog, og henvise forresten til Hr. Seminarbestyrer Høyers velbefoiede Anmeldelse for. Aarg. S. 77. Ligesom Læserne ifjor gjennem Hr. Høyers Afhandling om Undervisning i Bibelhistorie sik en Prøve paa denne Bogs Indhold, saaledes vil det ogsaa iaar blive Tilfælde i hans Afhandlings 2den Del, som desværre er bleven gammel — ei hos ham men hos os —; den optages, saasnart Lærermødeforhandlingerne fra Kristiansand ere meddelte.

— Ifølge nylig modtagen Skrivelse fra Hr. Woldike har han, i Henhold til vor gjentagne Anmodning, besluttet sig til at besørge udgivet i Oversættelse Chr. **Palmers** saa fortrinlige **Pædagogik**, et Værk, vi baabe at mangfoldige Lærere anskaffe sig.

— **Er det Guds Villie, at Christendommen i vore Dage skal udbredes blandt Hedningerne og hvorledes kan dette ske paa den bedste Maade?** Af Jens. Vahl. Kjøbenhavn. Fr. Woldike. 234 S. 8vo. Den Kjendsgjerning, at saa mange ikke blot Vantroende men ogsaa christelige Mænd, hos hvem man turde vente at finde aabne Øine og medlidende Hjerter for Næstens aandelige Nød, miskjende og mistyde den nu til fornyet Liv vaagnede Hedningemission, betvivle dens christelige Berettigelse, eller „angribe den hele Maade, hvorpaa Missionsværket drives nu tildags af protestantiske Christne", har foranlediget Udgivelsen af dette Skrift. Efterat Forfatteren har vist, at Herrens sidste Befaling til Apostlene (Math. 28, 19) ei alene gjaldt dem, men gjælder den Dag idag, og at det er den hellige Skrifts udtrykkelige Lære, at alle Folk skulle blive delagtige i Frelsen, giver han en Udsigt over Missionens Gang fra den apostoliske Tid indtil vore Dage, en Udsigt, som rører et omfangsrigt Studium af de mange spredte Kilder, og imødegaar han klart og bestemt de Indvendinger, som man, dels af Hensyn til Hjemmets legemlige og aandelige Nød og til vor trosfattige Tid, dels af Hensyn til hvad der skal ske i de sidste Dage, nemlig Israels endelige Omvendelse til Herren, har troet at burde gjøre mod Missionsarbeidet blandt Hedningerne i vore Dage. Med en Grundighed, som for Anmelderen lader Intet tilbage at ønske, undersøger han derpaa og med Besindighed besvarer Spørgsmaalene: hvem der skal tage sig af Christendommens Forkyndelse, om Missionen bør være konfessionel ved hvilke Midler Christendommen skal udbredes blandt Hedningerne, hvad der udkræves hos Missionæren, og slutter med nogle Ord om „Dannelse af Missionsmenigheder og Missionens Afslutning." Da nu Bogen derhos er skrevet med christelig Varme for Missionens Sag, er det Anmelderens Ønske og Haab, at den ved Herrens Velsignelse vil bidrage ikke Lidet til at vinde flere Missionsvenner og fremkalde mere Missionsiver, end der for Tiden findes blandt os. — m.

— **Anvisning til at bede**, af Dr. v. Kapff. Oversat. Kjøbenhavn. Woldike. Pris 36 ß. (dansk). Vi anbefale denne Bog til dem, som ønske et klart besindigt og veiledende Vidnesbyrd om Bønnens Nødvendighed, den Christnes Bøn og dens Virkninger. — m.

— **De nyttige Dyr** og deres Virksomhed til Utøjets Udryddelse. En kort Veiledning for Landmænd og Gartnere af Dr. C. W. L. Gloger. (Woldike) — Med denne Overskrift er der for et Par Aar siden udkommet en liden Bog i Danmark. Hensigten med Bogens Udgivelse er at oplyse Alle, der befatte sig med Jord og Havedyrkning, om hvilken Betydning flere vilde Smaadyr, der nu hyppig forfølges, have i

Guds Opholdelses-Økonomie. De, som allerede har noget Kjendskab til Dyrlæren, vil vel ikke finde saa meget Nyt, og for Saadanne er Bogen heller ikke skrevet; men af desto større Vigtighed er det for den i Overskriften nævnte Samfundsklasse at indhente de Oplysninger og modtage den Veiledning, Bogen tilbyder. Vi for vor Del finder desuden, at Bogen er — vi kan gjerne sige især — en Bog for Skolelærere, og derom vil vi tale et Par Ord. — Ved den sidste Almueskolelov er det paalagt Kommunerne at skaffe idetmindste en Del af Almuelærerne et Stykke Jord til Brug, saalænge de staar i Skolens Tjeneste. Hermed er tilsigtet baade en Forbedring i Almuelærerens Kaar og især at knytte en saa talrig og indflydelsesrig Samfundsklasse, som Almuelærer-Standen med Tiden vil blive, des fastere til Fædrejorden. Det er saa naturligt, at jo flere og stærkere de Baand er, der knytter ham til Fædrenelandet, jo varmere hans Kjærlighed dertil er, desto varmere, modigere og bedre Fædrenelandssønner vil han gjennem Skolen hjælpe til at opdrage. Men er Almuelæreren bleven Jorddyrker, saa falder det af sig selv, han bør være dygtig ogsaa som saadan. Hans 10 eller 15 Maal Jord bør være et Mønsterbrug i det Smaa for de Smaa, hans 1 Maal store Hauge bør være Mønster for mange Kjøkken- og Frugthauger i hans Kreds. Denne Plet Jord maa han derfor dyrke med Flid og Omtanke, ikke blot for at øge sin Indtægt, men især for at gavne de Smaa, der overlades til hans Vejledning og ser op til ham som den Flinkeste i Alt. Paa denne Plet Jord skal han i Handling vise Sandheden af, hvad han af Naturlæren finder det nyttigt at fortælle Børnene inden Skolens Døre. Eller, paa Marken skal, om man vil, den egentlige Naturkunskab vindes: der er Bogen opslaat, man blade kun forsigtig og langsomt! Hvilken Lejlighed en dygtig Lærer har ved slige Udflugter til at vække Lyst til Efterligning, Sans for Orden og Syn for Hygge, er overflødigt at skildre. — At naa slig Dygtighed, at man kan nytte Jorden med Fordel, er ingen let Sag. Mange er Hindringerne, som stiller sig En iveien, og ikke mindst den, som den utallige Vrimmel af ødelæggende Insekter og Kryb forvolde i vor korte Sommer. Mange vil dele Frugten med os, mange nøier sig neppe med mindre end det Hele. Kan vi neppelig holde Haand over Markens Grøde i Bod og Kjælder, saa er det rent umuligt at gjøre det paa Marken selv. Men her er det ogsaa, Skaberens vise Forsyn har sørget for de fleste Medarbejdere til den flittige og opmærksomme Dyrker. Det gjælder altsaa kun om at yde disse Medhjælpere en fredet Arbeidsmark, mer forlanger de ikke! Nægter man dem dette, saa udebliver sjælden Følgerne længe. Ovennævnte lille Bog giver paa en høist klar og tiltalende Maade den fornødne Underretning om, hvilke vilde Dyr, der gavne ved at ødelægge skadeligt Kryb, og saaledes bør fredes paa det Omhyggeligste. Vi har med Flid tilraadet Almuens Lærere at læse den og læse den vel, baade for selv at drage ligefrem Nytte deraf, som især for at indskjærpe de Unge Ærefrygt for Guds vise Forsyn, saa de ikke, som hidtil saa altfor ofte sker, blot af Kaadhed og Uvidenhed ødelægger eller plager disse smaa værgeløse men uregnelig nyttige Dyr. S.

— I Forbindelse med ovenstaaende os velvillig meddelte Anmeldelse skal Red. nævne **Nordisk Tidsskrift for Biavl** udg. af Baron Bretton paa Woldikes Forlag. Fra Norge haves en Medarbeider i A. C. Hanson. Kun i ringe Mon bos os men i Sverige i stor Udstrækning fysle Skolelærerne med Biavl. Der er den Sag stadig diskutteret baade i Lærermøder og i Skoleblade. Det foreliggende 1ste og 2det Hefte indeholder bl. A. om Biavlen i Almindelighed, om Boliger for Bierne, om Varmen for dem, Honningbiens Naturhistorie osv. Tidsskriftet, der er Organ for den i 1861 i Malmø stiftede „Nordiske Forening af Bivenner, udkommer med et Hefte á 3 Ark hveranden Maaned efter Omstændighederne ledsaget af oplysende Afbildninger." og koster 1 Spd. pr. Aargang.

Ledig Bestilling.

Klokker- og Graverbestillingen ved vor Frue Kirke i Trondhjem er ledig. Samlet Indtægt, Udgifterne fraregnede, omtrent 340 Spd.; deraf fast Indtægt: i Huusleiegodtgjørelse 50 Spd. og af et Jordstykke et Snees Spdlr. Udgifterne ere: 40 Spd. aarlig til den nuværende Graver ved Domkirken og desuden til Ringning, Gravning m. m. Den eventuelle Klokker og Graver har ikke Erstatning for Tavlepenge, heller ikke Krav paa de saakaldte Sangpenge, hvorimod han uden Godtgjørelse maa finde sig i Ilens og Bymarkens mulige Fraskillelse fra Menigheden, i hvilket Tilfælde han dog forholdsviis vil fritages for Ubredelse af de 40 Spd. til Graveren ved Domkirken. — Ansøgninger, stilede til Biskoppen indleveres inden 6 Uger til undertegnede Inspection.

Trondhjem i Vor Frue Kirkes Inspection den 22de April 1863.

C. Daae. M. T. Holterman.

Kristiania. Redigeret af S. M. Krognæs. — Trykt og forlagt af P. T. Malling.

Almueskoletidende.

„Lader de smaa Børn komme til mig og forhindrer dem ikke; thi Guds Rige hører Saadanne til." Mark. 10, 14.

Nr. 6. Aarg. 3.

Indhold: Lærermødeforhandlinger i Kristianfand. — Om Salmesang. — Edvard Johnsen. — Skole-Efterretninger. — Literære Efterretninger. — Strøbemærkninger.

Juni 1863.

Uddrag af Forhandlingerne ved Skolelærermødet for Christiansfands Stift den 9de, 10de og 11te Juli 1861.

(Meddelt af Skolelærer K. Lydahl.)

(Fortsættelse fra Nr. 2.)

Eftermiddagsmødet aabnedes med Afsyngelse af Salmeversene: „I Jesu Kirkes milde Favn o. s. v. og Bøn af Skolelærer O. Nielsen (Dybvaag). Det opstillede Emne: „Om kirkehistorisk Undervisning" indlededes saaledes af E. Endresen (Christiansfand).

„Jeg maa forelobig bemærke, at jeg slet ikke foler mig skikket til at indlede dette Spørgsmaal; men da jeg har været med at foreslaa det til Behandling og er blevet anmodet om at bringe Samtalen derom paa Glid med et Par Ord, faar jeg gjøre det, saa godt jeg kan, og Forsamlingen faar tage til Takke med, at det bliver i al Ufuldkommenhed og Simpelhed. Der er flere Ting, som gjør, at jeg ikke indlader mig paa nogen udtømmende Besvarelse af dette Spørgsmaal, — og blandt disse vil jeg nævne: 1) Hvad dette Fag, der skal være Gjenstand for vor Samtale, angaar, foler jeg saa godt, at jeg langt mere trænger til at belæres end til at belære, da jeg af Erfaring saa godt som Intet kan sige, siden jeg endnu ikke har havt nogen ordentlig og sammenhængende Undervisning i Kirkehistorie; 2) Undervisning i dette Fag — forekommer det mig — er noget altfor Nyt — har altfor meget været tilsidesat og forglemt — i Sammenligning med andre Undervisningsgjenstande, der efter min Mening ere af underordnet Vigtighed, hvorfor jeg tror, at Spørgsmaalet derom trænger til en saa grundig og flersidig Besvarelse som muligt, hvilket vist langt mere vil blive Tilfældet under Samtalen, da flere Ældre og Dygtige ville fremkomme med sine Erfaringer og Formeninger, end om jeg, selv om jeg var istand dertil, mere alene vilde forsøge en vidtloftig Indgaaen paa det Enkelte, der vedkommer denne Sag. Dette haaber jeg er nok til Undskyldning for, at jeg ikke gjør stort Andet end henpeger paa de Punkter, hvorom jeg ønsker, at Samtalen nærmest skulde dreie sig.

Jeg synes da, at Spørgsmaalet væsentlig maa dele sig i 3 Hoveddele (uagtet den første Del ikke ligefrem ligger i Spørgsmaalet, vil rimeligvis

det Følgende vise, at denne ogsaa bør være med — som den første og vigtigste Del): 1) Hvorfor er kirkehistorisk Undervisning nødvendig i Almueskolen (altsaa om Nytten deraf)? 2) I hvilken Udstrækning bør samme meddeles? samt 3) paa hvilken Maade?

1) Af al Slags Historie indtager, efter mit Skjøn, naar der hensees til det Vigtigste, næst efter Bibelhistorien, der jo er Grundlaget for Christendomsundervisningen, Kirkehistorien den første Plads, a) da den jo maa ansees hovedsagelig som en Fortsættelse af Bibelhistorien og tjene til at belyse og frugtbargjøre den øvrige Religionsundervisning.

Det er for mig noget besynderligt, at man i det Vide og Brede har talt og skrevet om Nødvendigheden af at faa indført som Undervisningsfag i Almueskolen t. Ex. Naturhistorie, Verdenshistorie o. fl., der jo ogsaa i og for sig selv ere bra nok, og som jeg slet ikke vil slaa Brag paa, medens man forholdsvis saare lidet har slaaet ind paa at tale og skrive om Nytten og Nødvendigheden af at faa indført i den christelige Almueskole „Christi Kirkes Historie" o: Beretning om det Naadens og Aandens Riges Udbredelse og Udvikling ud igjennem Tiden fra dets Stiftelse af, — det Rige, hvori vi selv og de christne Skolebørn ved Daaben ere indlemmede. I senere Tider synes man dog, som glædeligt er, at have faaet Øinene lidt mere op for Vigtigheden af kirkehistorisk Kundskab. I Forbindelse med den første Grund staar ogsaa den b) at i Kirkehistorien findes — som praktisk Christendom betragtet — de bedste Exempler, hvormed man paa en for Børn passende og tiltalende Maade bedst kan oplyse og anskueliggjøre de theoretiske Sandheder i Børnelærdommen, der uden saadanne Exempler, især for Smaaborn, kunde være altfor abstrakte og uforstaalige.

At „Erfaringen er den bedste Læremester", gjælder ogsaa her, synes jeg, idet man ved Exempler ligesom stiller Sandheden klart frem for Barnets Erkjendelse og Selvbevidsthed og viser, hvilken Indflydelse samme ved den Helligaands Naadevirkning har udøvet i Livet i den og den Retning, paa den og den Person o. s. v., hvilket, som et Middel i Guds Haand, mere kan bringe Barnet til Selvprøvelse, Anvendelse af Barndommen paa sig og Sammenligning imellem sig og dem, hvis Exempel bliver fremtrukket, og i hvis Hjerte og Levnet Christendommen er bleven levende stadfæstet; thi det maa bestandig fastholdes, at den indre Betingelse for i Sandhed at være Medlemmer af den hellige, christelige Kirke er, har været, og bliver altid den samme, nemlig Hjertets fuldstændige Overgivelse til Gud ved Troen paa Jesum, om end ikke Alle paa Grund af Forskjelligt bære ligestore udvortes Frugter af Christendommen, om jeg saa maa sige. For det 3die vil jeg ogsaa nævne, at jo alsidigere og grundigere Kjendskab man har i Kirkehistorien, desto bedre — som et Middel i Guds Haand — vil man holdes inden de rette Grændser med Hensyn til Lærdommen og ikke lade sig bevæge af ethvert „Lærdoms Veir" i en saadan Opvækkelses- og Gjæringstid som den nuværende, der har sine lyse og mørke Sider,

baade hvad Læren og Livet angaar. Man ser nemlig da, at mange Udskeielser nufortiden ikke er noget Nyt, men en Gjentagelse af, hvad der har skeet før, om endnu i Et eller Andet forskjelligt fra det Forbigangne (t. Ex. Mormonismen som Affødning af og beslægtet med Muhamedanismen). Man lader sig ikke da saa snart bedaare af, hvad der kan begynde og synes nok saa sandt, derefter mere og mere bliver en Sammenblanding af Sandhed og Løgn, og siden næsten bare Løgn, naar man iforveien ved, hvad det er. Og at, om jeg maa anvende det her: „Christus er ikke kommen for at stifte Fred, men Sværd," at Kirken og hvert enkelt Medlem deraf, mere eller mindre, altid *har havt, vil og maa have*, for bedre at renses og udvikles, foruden indvortes saa og udvortes Fiender at stride imod; men det har nok vist sig og skal — ifølge Jesu Forjættelse — vise sig indtil Dagenes Ende, at, om „Sandheden trykkes og trænges, saa knuses den dog ikke," men seirer altid *tilslut* over Løgnen, og derfor er det bedst at være af — og tro imod — Sandheden. Vi regne os jo for evangelisk *lutherske Christne*, og i Kirkehistorien have vi netop baade ved Ord (Bekjendelsesskrifterne) og *Exempler* (Kirkefædrenes, Martyrernes o. Fl's. Tro og Levnet) Regler for, hvorledes vi som sunde og ægte lutherske Christne skulle forstaa Skriften, tro og leve efter samme. NB. Alt ved den *Helligaands Oplysning og Naadevirkning alene*. Som den *sidste Grund* vil jeg tilføie, at kirkehistorisk Undervisning ogsaa kan bidrage og anspore til mere Sands for den christelige Kirkes Udbredelse baade her hjemme blandt „døbte Hedninger" og ude i Hedningelandene, (altsaa til Missionsvirksomhed), idet man bliver bekjendt med flere og flere af de Personer, der mere eller mindre — direkte eller indirekte — have efterkommet og fulgt Jesu Befaling om, at „gaa hen og lære alle Folk," og man hører om de velsignelsesrige Frugter af Lydigheden mod denne Befaling. — Tillige at det bliver os klart og alvorligt lagt paa Hjerte de store Fortrin, som alle *de* have, der bo i *de christne Lande* fremfor de i *de hedenske*. Saaledes kommer jo ogsaa Missionshistorien til meget at falde sammen med Kirkehistorien. Dette forekommer mig ere de vigtigste og væsentligste Grunde for Nødvendigheden og Gavnligheden af *kirkehistorisk* Undervisning i Almueskolen, foruden andre, der ogsaa kunne tale for alslags historisk Undervisning, vel at mærke, naar den foregaar paa den rette Maade, hvilke jeg dog ikke vil berøre, da de ikke henhøre under denne Opgave. Disse Goder af k. U. i Skolen faa jo nærmest Børnene godt af; imidlertid kunne ogsaa Læreren, Børnenes Forældre m. Fl. faa Del i dem i mer eller mindre Grad og paa forskjellige Maader.

2) Der ere saamange forskjellige Omstændigheder, der maa tages i Betragtning, naar der er Tale om det andet Punkt: „I hvilken Udstrækning osv.", at jeg ikke rigtig ved, hvad jeg skal sige derom, og jeg vil derfor nærmest overlade det til Forsamlingen at besvare dette Spørgsmaal. Som saadanne Omstændigheder kunne t. Ex. nævnes: Børnenes forskjellige Alder

*

og Udvikling, den forskjellige — kortere eller længere — Undervisningstid, hvorledes Læreren selv er osv. Forsaavidt som Kirkehistorien ikke kan blive med som Fag paa Timetabellen, troer jeg, at Læreren bør se til mundtligt at faa saa meget som muligt deraf med under andre Fag, der gribe ind i samme, f. Ex. under Bibellæsning i Ap. Gj., der indeholde om Kirkens Grundlæggelse og første Udbredelse; under Bibelhistorien og det lille korte, men gode Uddrag af Kirkehistorien, der er føiet til som Tillæg i Vogts Bibelhistorie, (der bruges her i Byen og formentlig paa mange andre Steder); under Gjennemgaaelsen af Katekismen og Forklaringen, navnlig under 3de Artikel, 2den Bon osv., saaat Børnene ialfald faa en nogenlunde grundig Udsigt over Kirkens Stiftelse og videre Skjebne og Kamp i Verden, i saa stor Sammenhæng som mulig efter Tidsfølgen. Nærmest tror jeg, at Læreren bør holde sig til de vigtigste, vakreste og for Børn mest passende Tildragelser, — til Historien om Kirken selv i dens oprindelige, ægte og indre Betydning (usynlige Kirke, Helliges Samfund, som den i vor Børnelærdom kaldes), som f. Ex. de første Christnes Historie, de mærkeligste og paalideligste Martyrhistorier, Reformationshistorien, enkelte mærkelige Personers Biografier — saa fuldstændigt som muligt, og fortælle dem nogenlunde udførligt efter Børnenes Tarv, og efterhvor man har Tid til, og saa forbinde disse Fortællinger med hverandre saa kort som muligt, saa at ikke Børnene blive overlæssede med formange unødvendige Navne og Aarstal. Derimod mener jeg, at Læreren mere kan forbigaa Udskeielser fra Kirken i flere Retninger, uden forsaavidt disse staa i Forbindelse med, hvad Børnene kjende til i Nutiden. En anden Sag er det, hvis Læreren faar Kirkehistorie med som særskilt Fag; thi da kan han mere følge en bestemt Plan, som han enten lægger sig selv, eller følge en i en Lærebog given, hvis han ikke selv er flink nok til at fortælle mundtligt, hvortil der ogsaa udfordres større Forberedelse, og det er desuden bedre at læse godt op for Børnene af en god Bog, end at fortælle slet. Den bedste Kirkehistorie til dette Brug er uden tvivl den nylig udkomne og meget anbefalede Lektor Nissens, der ogsaa nærmest er bestemt til Skolebrug vistnok noget for stor og vidtløftig for den lavere Almueskole endnu. For at Læreren selv kan faa grundigere og nærmere Bekjendtskab i Kirkehistorien kan ikke nokſom efter mit Skjøn anbefales ham Westermeiers, der saa klart, christeligt og lutherſk kaster Lys over baade det Gode og Onde, der mer eller mindre ligefremt har i Guds Haand bidraget til Kirkens Udvikling og Udbredelse ud igjennem Tiden. Fra denne Bog, synes mig, kan han faa Beviser for og Dom over, hvad han gjennemgaar efter en mindre, ligesom den ogsaa, saameget som muligt benytter Bibelen til Stadfæstelse paa Indholdet.

3) Hvad Maaden for det Sidste angaar, hvorpaa kirkehistoriſk Kundskab bør meddeles Børnene, vil jeg nævne som det Første og Vigtigste, at det Historiske, der fortælles, maa fuldkommen stemme overens med Virkeligheden; med andre Ord, at Undervisningen bør være sand, (hvad der er

tvivlsomt, troer jeg, Læreren bør forbigaa for ikke at vække Tvivl om Alt hos Børnene), samt at Børnene faa det rette Begreb om det Sande og Falske i de mere eller mindre forskjellige religiøse Retninger, — bedømt efter den paalideligste Provesten — Bibelen, forstaaet og forklaret i evangelisk luthersk Aand. Forøvrigt beror det saameget paa enhver Lærers Eiendommelighed, hvilken Maade, han helst vil bruge for at naa det samme Maal, enten han f. Ex. mest vil bruge den examinerende, fortællende eller samtalende Maade. Eller hvad der forekommer mig ganske godt i flere Henseender, at der haves saamange Expl. af en god liden Kirkehistorie paa Skolen, at Børnene ved Læsning og Forstandsøvelse engang imellem kunde bibringes kirkehistorisk Kundskab; og at Børnene kunde have en saadan Bog hjemme at læse efter i for bedre at huske og bevare det paa Skolen Gjennemgaaede. Jeg troer overhovedet, det vil være vanskeligt og kanske utilraadeligt at faa det dertil, at Børnene sættes Lexier for i Kirkehistorie, da de have saa meget Andet at lære udenad, der maa gaa foran, og som de bestemt maa lære, hvis deres Evner m. m. tillade det. Jeg for min Del foretrækker helst mundtligt at fortælle dem eller læse op et vist Afsnit enten det Hele i Sammenhæng i 1 Time, og saa examinere det samme op igjen i en følgende Time, forinden der fortælles noget Nyt, naar man nemlig har med nogenlunde flinke og udviklede Børn at bestille, eller ogsaa hvis man har for sig mindre udviklede Børn, Skridt for Skridt at fortælle mindre Dele af Afsnittet ad Gangen og med det Samme examinere disse op igjen, førend man gaar videre; thi saa blir man færdig med det Samme, og de smaa Børn ere ikke da saa udsatte for at gaa „Sur" i det Fortalte. Jeg troer, at under Religionsundervisningen gode kirkehistoriske Expl. og Fort. godt og til mere Gavn kunne træde istedet for unødvendig udtværrede og tørre Begrebsudviklinger, hvortil man gjerne mere eller mindre ere tilbøielige, og som baade optager langt mere Tid, og hvorved man neppe er istand til at gjøre Sandhederne saa klare og lærerige for Barnets Forstand og saa opbyggelige for Hjertet som ved det førstnævnte. Tilslut vil jeg, idet jeg saa alvorligt ønsker og allerede har udtalt mig for, at Kirkehistorien maa indtage den Plads, den tilkommer, iblandt Skolefagene, heller ikke glemme at minde mig selv og Andre om, at man ikke gaar over til den Yderlighed at lade Undervisningen i dette Fag, selv om det bør være et af Yndlingsfagene, ske paa de andre Fags Bekostning. Bibelen, Bibelen: Bogen over alle Bøger, hvorefter Alt maa bedømmes, og Undervisningen deri og derefter, maa fremfor Alt sættes øverst og ikke lide Skaar i sin Ret. Hermed være da dette Samtaleemne indledet i Ufuldkommenhed og Simpelhed, ligesom jeg ogsaa inderlig ønsker, at Enhver paa Sandhedens Grund prøver, hvad her er sagt, og uforbeholdent i Kjærlighed og Gosslighed fremkommer med sine Meninger og Erfaringer, især de ældre og erfarne Lærere, som her ere tilstede, hvad enten disse Udtalelser da stemme overens med mine eller ikke, — saa at Alt maatte bidrage til,

at vore Skoler, der kaldes og skulde være christelige Skoler, virkelig og isandhed kunde mere og mere blive Plantesskoler baade for Christi Kirke paa Jorden i dens stridende Tilstand, og — som Følge deraf for samme — i Himmelen som triumferende; at dette maa ske til Guds Ære, vort og Andres Gavn, derom ville vi, hvis vi selv ere virkelige troende og christelige Lærere, frem for Alt forene os i Bon med og for hverandre til vor Fader i Himmelen ved sin Helligaand for Christi Skyld." —

Som af Foredraget vil sees, delte Indlederen Emnet i 3 Parter: 1, om Nødvendigheden af kirkehistorisk Undervisning, 2, om dens Udstrækning og 3 om Maaden, hvorpaa den retteligst bør bibringes Børnene, hvilken Inddeling man fandt det passende at befølge under den paafølgende Diskussion, som hovedsagelig faldt saaledes ud:

Kunde det end ikke siges, at denne Undervisning i strængeste Betydning var nødvendig, var den imidlertid i den Grad ønskelig, og dens Nytte saa saare stor, at den ingenlunde maatte savnes i Almueskolen. Christi Kirkes Udvikling og Kamp, Christendommens seierrige Udbredelse maatte vel indtage en høi Plads blandt det Stof, som Skolen skjænkede. Denne Kirkes Stiftelse blev Barnet underrettet om gjennem Bibelhistorien, men hermed standsede ogsaa denne; Herrens naadige Forjættelse: „Helvedes Porte skulle ingen Magt faa over den" læste det i sin bibelhistoriske Lærebog, men dennne Forjættelses Opfyldelse skulde det ogsaa see, og det viste Kirkehistorien saa skjønt og saa tydeligt. Det lille Sennepsfrøes Udvikling og Vext, Hedenskabets Forsvinden, og Christi Lys's Fremtrængen, hvilken Lærer maatte ei inderlig begjære, ja kunde vel undlade at tale til Barnehjerterne herom? Og hvad skeet er, og overantvordet til Historien, er jo saa saare skikket til at belyse og afklare Tilstandene i Nutiden, — som det har gaaet, vil det gaa, og ligesom det baade hist og her i de svundne Dage har synes, som om Guds Kirkeflok skulde udryddes, saa synes den fremdeles baade paa det ene og det andet Sted, som Lyset skulde udslukkes, men indtrængende raaber Fortiden til os: den naadige Forjættelse er ja og Amen, Herren er stærkere end alle sine Fiender. Sørgeligt var det vistnok, at først i den senere Tid denne Undervisnings store Ønskelighed var almindelig opgaaet men godt var det, at saa er skeet; i en ordentlig Religionsundervisning kan det historiske Stof ikke mangle. Dette var Forsamlingens eenstemmige Formening — hvad der blev talt om dette første Punkt robede ingensomhelst Meningsforskjellighed, men indeholdt et Vidnesbyrd om den almindelig følte Trang til at omtalte Undervisning alt mere kommer til sin Ret. —

Man udtalte Ønskeligheden af, at dette Fag tildeles sine bestemte Timer, da Stoffet er saa nyt, at det nokſom kunde tiltrænges. For Nærværende var imidlertid paa Timeplanen dette Fag ikke opført, og Betænkeligheder udtaltes derfor om, hvorvidt man havde Lov til at foredrage det under de almindelige Religionstimer. Disse Tvivl syntes Pluraliteten imidlertid ikke at dele; saavel i de bibelhistoriske som i de egentlige Religionstimer var

ei alene Anledning til at fremdrage kirkehistoriske Exempler, men Undervisningen i disse vilde saare befrugtes, om Læreren hentyede til Kirkehistorien og frembar af dens Stof. Var der end derfor ingen særskilte Timer tildelte dette Fag, havde imidlertid Læreren ei alene Anledning, men maatte ogsaa føle det som en Pligt leilighedsvis at foredrage det, i hvilket Sidste han saameget mere maatte bestyrkes, som jo i de nylig autoriserede bibelhistoriske Læreboger er tilføiet et kirkehistorisk Anhang, som altsaa skal læres og udvikles. Som enhver Historie er mest tiltrækkende for Barnet, naar den er en fortsat historisk Biografi, saa var man enig i, at Kirkehistorien saameget som muligt burde være en christelig Biografi; streng chronologisk Orden var her af mindre Vigtighed. Under Samtalen herom syntes den Tanke hos en Enkelt at aabenbare sig, at hovedsagelig kun de Personer burde blive at fremstille, som har bidraget til Guds Riges Fremme; men under Diskussionens Udvikling forenede ogsaa denne sig med de Øvrige i at udtale, at ei alene Guds Kirkes Forkjæmpere men ogsaa dens Fiender burde faa sin Plads og Omtale. Kirkehistorien er jo Fortællingen om Guds Riges Kamp, og Kampen kan jo ei beskrives uden at de, som have ført den beskrives. Bibelhistorien indeholder jo ogsaa Exempler baade paa det Gode og det Onde; tales der om en Luther, maa der ogsaa tales om Pave m. m. og de mest fnysende Fiender bevise jo ved deres Undergang Guds Forherligelse. De falske Lærdomme maatte ingenlunde forties; — Fortiden skulde afsløre og hjælpe Nutiden; — en anden Sag var det, at enkelte Personer for Barnet maatte forties, at enkelte Lærdomme af det ikke kunde begribes, ja virke forstyrrende. Fornuftigt — men ei ensidigt Valg kunde skee; en vidtloftig Omtale f. Ex. af Muhamedanernes Paradis var paa sit urette Sted. —

Sluttelig udtalte Flere Ønsket om at maatte benytte en bestemt Lærebog. Den mundtlige Undervisning var vistnok god, men ei tilstrækkelig. En Taler troede, at Lektor Nissens Kirkehistorie godt kunde benyttes baade som Lære- og som Læsebog; men de Fleste af Forsamlingen kunde herom ingen Mening have, da de endnu ei kjendte Bogen. Ligeledes ytredes — af en anden Taler — at man burde hjælpe sig med Anhanget i Vogts Bibelhistorie og selv i passende Grad udvide det, en Mening som dog ei lod til at vinde Medhold, da man nok helst ønskede en egen Lærebog. Til en saadan kom istand paapegedes Hensigtsmæssigheden af at hjælpe sig med Citat af det Fornødne. Af de Forsamlingen bekjendte Læreboger fandtes ingen passende for Almueskolen. —

Mødet sluttedes med Salmen: „Lov og Tak og evig Ære" og med Bøn af E. Endresen. — (Forts.)

Hr. Red. G. Bergh og jeg om Salmesang.

Ved at læse Den norske Folkeskole No. 7 for d. A. stødte jeg paa en Anmærkning af Hr. G. Bergh saalydende: „Herved mindes jeg stærkt om

hvor forunderligt slæbende og bedrøvelig tungt Psalmesangen lød ved det store Lærermøde i Christiania for 2 Aar siden. Der var mange Stemmer, der hørtes, og blandt dem et stort Antal Kirkesangeres; men netop Bodstonen raadede og intet af den Freidighed eller Livlighed, som skulde været saa opløftende at høre fra en slig Forsamling. Det var ret som om de pibende, skurende, gnistrende Psalmodikonstrog ledsagede hver af de seige, udholdende Stavelser. Aaret efter hørte jeg Psalmesangen ved Kirkemødet i samme By. Hvilken Forskjel! Aldrig har jeg hørt et mere gribende, opløftende Kor, end det som opfyldte den høie Universitetssal med friske, klingende, jublende Høitidstoner. Det kan gjerne indrømmes, at Kirkemødets Lokale bedre egnede sig for at give Sangen Gjenlod og Fylde, end den lave Sal nede i Latinskolen. Men vist er det, at Maaden at synge Psalmerne paa, Tempoet og Toneprægget her var noget ganske Andet, saa at sige aldeles Modsat."

Uagtet jeg er kommen rent af Lave med at skrive offentlig, har jeg dog ikke Lyst til at lade Anmærkningen gaa uændset hen. Med Hr. Bergh er jeg enig i, at Salmesangen ved nævnte Lærermøde gik forunderligt slæbende og bedrøvelig tungt, og det gik mig svært nær at saa skulde være. Det kom mig dog ikke aldeles uventet, thi ved Lærermøderne i Christiania og paa Hamar de to foregaaende Gange gik det ogsaa smaat, dog meget bedre end ved sidste Møde. Paa mine ensomme Fodture havde jeg tænkt over denne Sag og ønsket ved sidste Skolelærermøde at fremkomme med Motion under det forberedende Møde til en ønskelig Forandring, men netop Søndags Eftermiddag holdtes her Missionsgudstjeneste, og blev jeg derved hindret fra at komme til Hovedstaden førend Mandags Formiddag. Da stod, om jeg ikke erindrer feil, Hr. Klokker Engebret Hougen paa Ordførerstolen, og da vidste jeg den hellige Grav vel forvaret. Men — man respekterede ikke Ordføreren, naar der skulde synges, og den første den bedste Skrighals blev den Tonegivende. Jeg saa Candidater, Kirkesangere og Skolelærere med filosofisk Skjæg og tænkte: Disse Herrer maa vel have baade Smag og Øvelse, iallefald tyder deres lærde Ansigter derpaa. Men nei, Tonerne bleve siddende fast i deres Skjæg og kom først los af dets Irgange efter Minutters Forløb. Især var dette Tilfældet, da man skulde synge den saare deilige Melodi af H. Rung til Modersmaalet af Grundtvig. Jeg trampede i Gulvet af Ærgrelse, men En irettesatte mig og sagde: Sky, Gut!

Hvad jeg her offentlig har yttret, er fremkommet ved Hr. Berghs Note, uden hvilken jeg vilde holdt Tand for Tunge til det forberedende Møde ved næste Lærerforsamling. Saa har jeg da ogsaa et Forslag, saa lydende:

„Christiania Skolelærerforening anmodes om til Lærermødet dette Aar at vælge en Sanganfører enten i eller uden for Byen, og denne forestaar da Sangen under Samlingen." Vilde saa de Deltagere, som have Gehør og Stemme, slutte sig om denne, og de som Gud har givet mindre Anlæg i denne Henseende, holde sig mere passive, tør jeg antage, at Salmesangen hverken vilde blive „forunderligt slæbende" eller „bedrøvelig tung"; men til Op-

byggelse selv for det mest kræsne Øre, forsaavidt Hjertet er modtageligt for aandelige Salmer og Sange.

Hr. Berghs Note giver mig ogsaa Anledning til nogle Reflektioner, som jeg heller ikke skal holde tilbage. Bodstonen raadede, heder det. Kan være! Den, der imidlertid har følt sit Hjertes inderlige Sønderknuselse under Syndens Aag, lader ikke høre ilde om denne Bodstone, og om han end, naar Hjertet har faaet Frimodighed i Troen paa Faderen og Sønnen og den Helligaand, aflægger denne Tone for at stige frit opad med sin Sang som Fuglen i Vaarmorgengryet, saa kan han dog ikke fordømme den, der endnu bliver noget tilbage paa Veien. De skurende, gnistrende Psalmodikontoner seigpinede Stavelserne hedder det videre.*) Saa! Det var fornævnte filosofiske Attributer hos Enkelte og Fattigdommens og Kummerens trange Kaar hos Andre, som trak Tonerne i det Uendelige, og hvorfra de ikke kunde frigjøre sig selv i Christiania. Trættende Arbeide paa den ene Side og faa eller ingen Livets Bekvemmeligheder paa den anden giver faa jublende Høitidstoner, medens Ære og Hæder og Livets Komfort giver friske, klingende, gribende, opløftende Kor, især naar de komme fra eget Kjød og Blod. Mindre rosværdigt vilde det ogsaa været, om den skandinaviske geistlige Intelligents, som har modtaget Undervisning i Sang og Messe af vore største Musici, skulde lade høre forunderligt slæbende og bedrøveligt tung Salmesang under en saa høiærværdig og ærværdig Forsamling, saa meget mere, som man maa antage, at Bodstonen er ukjendt paa Parnassets Top; jeg fristes iallefald lettelig af Hr. Berghs Ord til at tro, at denne kun kan findes hos den elendige, fattige, blinde og nøgne Synder, men ikke hos den, der altid har siddet paa Mose Stol.

Maatte nu baade den forhaabede Sanganfører, de bedre Kaar, den nye Skolelov stiller i Udsigt for Almuelærerne, og en paa den rette Troens Grund freidig Aand opkvikke Læreren, saa vil baade Tempoet og Tonepræget blive bedre ved næste Lærermøde. Hr. Bergh og jeg har da heller ikke skrevet forgjæves.

En Deltager i Lærermødet.

---

*) Jeg mindes her Morgenbladets nye Ord: Seminaristtheologi, en Theologi, som enhver Seminarist kan haandtere (Morgenbladet før og No. 101 d. A.). Kunde man nu ikke i Lighed hermed danne et Ord og sige: Seminaristsang, en Sang, der er en forunderligt slæbende og bedrøvelig tung? Alt hvad Skolelærerseminarierne hidtil har lært sine Elever i Kristenlære og Sang er da følgelig Jurret noget Pjat som nævnte Blad udtrykker sig.

Indf. Anm.

Morgenbladet har sjelden en Smule Plads for Forsvar men tilstrækkelig for Angreb især paa Seminarister og paa det alvorlige Kristenpræg. Nys gav det sig af med at ville kontrollere Skole-Pressen i hvad angaar Sømmelighed og Renhed i den aandelige Atmosfære. Dette er ikke den første Gang at det Komiske har forenet sig med det Ironiske.

Red.

†

Den 18de Mai sidstl. afgik ved Døden Seminarist, Lærer ved Frederiksstads Realskoles Forberedelsesklasse og Organist i Glemminge, **Edvard Johnsen** omtrent 33 Aar gammel. Skolen har ved denne Mands Død lidt et stort Tab; thi faa Lærere kunne sættes over ham hvad Aandens Begavelse, Flid i sit Kald, Hæderlighed i Liv og Trofasthed i Venskab angaar. Men, Gud havde givet ham en svag Konstitution og et mindre tiltrækkende Ydre, og dette i Forbindelse med en beskeden Tilbageholdenhed gjorde ham mindre bemærket og bekjendt udenfor den Kreds, der var saa heldig at nyde godt af hans rige Aand. Johnsen var lig Diamanten, der skinner klarere, jo mere man beskuer den. Havde man først vundet hans Fortrolighed, udfoldede der sig altid lysere og lysere Sider hos ham; Folder havde han ikke, og kan Frelserens Ord om Nathanael anvendes paa et Menneske i vor Tid, tør jeg med Tryghed anvende dem paa ham og sige: „Sandelig det var en Israelit, i hvilken der ikke var Svig." Ofte gik jeg hen paa Skolen til ham for at høre ham undervise de Smaa, og gik jeg altid beriget tilbage, uagtet hans Stemme ved en tiltagende Brystsvaghed var mindre sonnor, Noget, Mange sætter mere Pris paa end Stoffets reelle Gehalt. Engelsk og Tydsk læste han som sit Modersmaal, hvorom han efterlader sig godt Vidnesbyrd af Stordoens sjeldne dygtige Seminariebestyrer, Hr. Sognepræst E. Kierulff, ligesom han ogsaa havde skuet et langt Stykke ind i Naturvidenskaberne. Som hans mangeaarige Ven lærte jeg hans kristelige Retning nøie at kjende. Paavirket af Göethe, Schiller og andre tydske Forfattere vare hans Anskuelser en Tid noget tydske men lidt efter hvert toge de en anden Retning, og fandt han, ubemærket for Verdens Øine, gjennem indre og tilstødende ydre Kampe Fred i den barnlige, enfoldige Tro, i Troen paa sin Skaber, sin Frelser og Helliggjører og stille nynnede han med Salmisten: Herren er min Hyrde mig skal ikke fattes. Han lader mig ligge i skjønne Græsgange; han leder mig til de stille rindende Vande; han omvender min Sjel og fører mig paa Retfærdigheds Veie for sit Navns Skyld. Og naar jeg skal vandre gjennem Dødens Skyggers Dal, vil jeg ikke frygte for Ondt; thi Herren er med mig, hans Kjæp og Stav skulle trøste mig.

Saadan var vor sidste Samtale om hans Haab til og Fred i Herren, og først da, naar Christendommen har gjennemsyret vort hele „Jeg," ere vi modne for det himmelske Rige og kunne erholde af Naade Retfærdighedens Krone, som Herren paa hin Dag vil give alle dem, som her har elsket hans herlige Aabenbarelse.

H.

Skole-Efterretninger.

Kristiania Stifts Skolelærermøde vil blive afholdt den 3dje, 4de og 5te August forstkommende. Søndag den 2den August Kl. 6 Eftermiddag holdes et forberedende Møde i Nordre Skole i Møllergaden.

— Skolelærermødet for **Kristiansands Stift** er berammet til Afholdelse i Kristiansand den 16de, (Kl. 9) 17de og 18de Juli d. A. Til Behandling er foreslaaet: 1) Hvorfor indtræder Mange urettelig i Lærerstanden, og hvem har alene den rette Kaldelse? 2) Hvad bør foretrækkes: Fag- eller Klasselærere? 3) Forklaringens rette Brug i Almueskolen. 4) Om Pensionsindretningen for Landets Skolelærere. 5) Om Tugt og Tvang i Skolen. 6) Sangens rette Betydning i Almueskolen.

— Skolelærermødet for **Trondhjems Stift**, som var tænkt afholdt i Sommer, er udsat til ved Aarets Slutning.

— Lærerskolen i Balestrand, Bergens Stift, begyndte sin Virksomhed i Februar Maaned. Den tæller 24 Elever.

— Paa Foranledning fra en Stiftsdirektion har Det Kgl. Kirkedepartement tilkjendegivet, at Lærere, der ere ansatte efter Loven af 14de Juli 1827 ikke kunne afskediges uden efter Dom, og at følgelig Bestemmelsen i Lov af 16de Mai 1860 om Afskedigelse kun er anvendelig paa Lærere, der ere ansatte efter at denne traadte i Kraft.

— I sin til det Kgl. Kirkedepartement afgivne Indberetning om „Det offentlige Skolevæsens Forfatning i adskillige tydske Stater tilligemed Ideer til en Reorganisation af det offentlige Skolevæsen i Kongeriget Norge" siger Rektor Bugge: „Nytten af, at idetmindste eet Kollegium af flere theoretisk og praktisk duelige og dertil alene ansatte og lønnede Mænd leder et Lands Skolevæsen, er saa begrundet i Sagens Natur, at den ikke behøver videre at fremhæves, og saa almen erkjendt, at jeg ikke kjender noget Land i det civiliserede Europa, hvor dette ikke finder Sted, undtagen mit Fædreneland. Selv i de mindre Stater i Tydskland (Baden, Würtemberg osv.) er Ministeren omgiven af flere eller færre Raader, hvis bestandige Omsorg er henvendt paa Undervisningsvæsenet, og som fælles raadslaar om dets Tarv og forberede og indstille Sagerne. Det Velgjørende, i at Mænd af Faget sidde i Autoritetskollegierne, ytrer sig paa mange Maader i Preusen. Og det kan ikke være Andet, end at den Interesse og Varme, de overalt vise for Skolevæsenet, maa gyde Liv og Kraft i dettes Aarer fra øverst til nederst.*)

Denne Hentydning og Anke blev der hos os lagt Vægt paa først da Hartvig Nissen traadte frem for at tale Skolens Sag. Det lod til at

*) Om det elementære og borgerlige Skolevæsens Forfatning i de preusiske Stater, Konger. Sachsen osv. (1839) S. 106.

hverken Styrelse eller Folk havde opladt Die for Skoledirektørinstitutionens Betydning og Nødvendighed. Man læste nok saadanne Ytringer som: „Imellem den høieste Landsøvrighed og de lokale Skoleforstanderskaber er der Plads for et aldeles teknisk Skolekollegium. Fra dette maa de Betænkninger udgaa, som den øverste Bestyrelse behøver for Lovgivning og organiske Indretninger; i det maa Skolevæsenet finde sin staaende Repræsentation men ogsaa sin staaende Inspektion, thi kun tekniske dannende Foresatte formaa at bedømme de pædagogiske Præstationer og vælge Midlerne til deres Fremme.“*) Men hvem vovede at tænke sig en saa stor Ide ført ind i Praxis hos os? Det var et Held, at den Mand, der med mest Bestemthed og den største Klarhed stillede sig i Spidsen for Skolereformen, ikke alene kunde sige, men ogsaa virkelig viste, at han havde Taalmodighed til at holde Kampen ud. Først i 1859 kunde han bebude en Nedlæggelse af sin Pen dels af den Grund, at enten Sagens Stilling er saadan, at Kampen maa føres over fra de skrivende til de handlende Mænd,“ dels fordi hans „Stilling til Sagen ikke længere“ gjorde „det til Pligt for“ ham at „anvende Pennen i dens Tjeneste.“**) Og han sparede ikke Flid eller Omtanke for at bevæge de „handlende Mænd“ (Nationalforsamlingen) til at tage sig af Sagen som en stor Sag. Hvad der nu nærmest bevirkede, at hans Forslag om Skoledirektører kom ind i Loven, enten direkte hans klare grundige Fremstilling eller indirekte den Ligegyldighed for Skolen, som viste sig fra flere Hold, hvorfra man helst skulde have ventet Bistand, er vanskeligt at afgjøre; der fandt vel nærmest en Vexelvirkning Sted. Det var ogsaa paatide, at der kom nye Elementer ind i Skolestyrelsen, som baade kunde kvikke, opmuntre og hjælpe de gamle Kræfter, og tillige fremkalde og styrke nye. Man kan ikke andet end uvilkaarlig faa Indtrykket deraf, naar man læser saadanne Fremstillinger som f. Ex. Referatet af Forhandlingerne i Nedenæs Provstiers theologiske Forening den 22de Juni 1862: „Man gik derpaa over til at anføre de Forretninger, som besværede Præsterne og hvorfra de især maatte ønske sig fritagne. I Spidsen for samme sattes enstemmigen: a. Fattigvæsenet, b. Skolevæsenets Styrelse, c. Attestvæsenet, d. Listevæsenet, e. Medicinalvæsenet, f. Valgvæsenet, g. Folke-Avls- og Fætællingen.“ Litr. b. motiveredes saaledes: „Der blev gjort opmærksom paa, hvilken overmaade stor Forøgelse i Præstens Pligter og Ansvar og Beslagtagen af hans Tid, Skolevæsenets Ordning og Bestyrelse havde medført under vor nye Statsforfatning. Tilforn var Skolevæsenet meget simpelt indrettet, Skolerne faa, Fordringerne til samme almindeligvis ringe, og Præstens befalede Virksomhed indskrænkede sig hovedsagelig til Konfirmandernes Forberedelse. Siden 1814 var ved Folkemængdens Tiltagelse Skolernes Antal paa de fleste Steder fordoblet. Nu var det paalagt Præsterne flittig at

*) Kurtmann: Haandbog i Undervisnings- og Opdragelseslære S. 360 fg.
**) Hartvig Nissen: Kristiania-Posten No. 204, 1859.

besøge Skolerne, aarlig at holde Skoleexamina, give Børnene Charakterer i forskjellige Fag, præsidere i Skoleformandskaberne, være med at mulktere Forsømmelige, ligne Skolebidrag, Skolehold, udjevne alskens Mishligheder, give Beretninger o. s. v. Alle vare enige i, at meget af Præstens Tid derved optoges, og at en tung Byrde var lagt paa hans Skuldre, idet han havde Omsorgen og Ansvaret for flere 100 Børns Oplysning og Opdragelse. For ret forsvarligt i vore Dage at kunne rygte dette Kald maatte Præsten ei være ganske ubekjendt med Pædagogik og dermed beslægtede Videnskaber, hvis Studium baade kræver Tid og Penge. Dog var man enig i, at uagtet Skolevæsenet hos os tildels var og lod til mer og mer at blive en Statssag, saa kunde man ligesaalidt nu som nogensinde hos os undvære Geistlighedens Hjælp med Hensyn til Almueskolevæsenets Styrelse og Tilsyn, og man antog, at den norske Geistlighed ei heller nogensinde, om den kunde, vilde unddrage sig for det dermed forbundne Arbeide og Ansvar, da man erkjendte Kirkens og Skolens nøie Forbindelse og vilde anse det for alle Parter lige fordærveligt, om i det nogen væsentlig Forandring blev foretagen. Man fandt det saaledes nødvendigt, at Præsten maatte overtage Ordningen og det pædagogiske Tilsyn med Almueskolen, men antog, at det Pekuniære ved samme, som Ligning, Mulkters Ilæggelse o. m., kunde overtages af Andre."*)

Det var vel noget lignende Forholde, Dr. Rudelbach havde isigte, da han skrev: „Lad os have Mod til at gribe i vor Barm og tilstaa det sande Sagforhold: at Kirkens Opsyn nu ogsaa over Folkeskolen er et meget ufuldstændigt." „Fra denne ydmygende Selverkjendelse af" siger han dernæst „vil den rette Grændselinje kunne drages. Et Statsopsyn over Skolerne ud af Skolens Midte selv, dog under Kirkens Medvirkning for Alt hvad der angaar Opdragelsen og Religionsundervisningens udelukkende Styrelse af den, vil fra nu af, i Religionsfriheden Periode, blive aldeles nødvendig. Allerede i Reformationsaarhundredet møde vi de bestemteste Spor af Pædagogikkens selvstændige Uddannelse, og som en Følge deraf, det samme Forhold, som man nu i vor Tid fra saa mange Sider finder forunderligt, at idetmindste et Overopsyn over Skolerne krævedes som var udgaaet af Skolens Kræfter og Gaver selv."**)

I Samstemmighed med denne Grundbetragtning er §§ 80 og 81 i Loven af 16de Mai 1860 blevne til. Ved disse sattes „med sjelden Liberalitet, og, naar tilborligt Hensyn tages til vore smaa Forholde, storartede Opoffrelser grundlagt Institution i Virksomhed," idet „ikke Regjeringskommisionens Lovforslag med dens Skolereferenter, der neppe vare mere end Biskoppernes og Stiftsdirektionernes Skrivere og Haandlangere, men Hr. Nissens

*) Theologisk Tidsskrift for den norske Kirke (1853) 4de Bind S. 584.

**) „Den evangeliske Kirkeforfatnings Oprindelse og Prinsip" S. 355 og 354, hvor det tillige endog bedder, „at af hundrede Geistlige neppe to, tre have fattet Pædagogikkens Opgave."

private Lovforslag med de selvstændige Skoledirektører, som sideordnede og uafhængige Medlemmer af Overbestyrelsen i de respektive Distrikter lagdes til Grund for den vedtagne Lov."*)

Den samme Tanke kom nys for Dagen under en Storthingsdebat. Stiftamtmand Vogt ytrede: „Da det ansaaes klart, at Skolevæsenet tiltrængte en stærkere Styrelse, ansatte man da Skoledirektører uden Myndighed, blot til at reise om og have Opmærksomheden henvendt paa Skolevæsenets Anliggender? Nei, man indlemmede dem i Myndigheden, gav dem Plads i den Autoritet som danner Styrelsen i de Dele; man lod ikke Stiftsdirektionen have Myndigheden og den anden Autoritet være omreisende."**)

Hvad det nu forsamlede Storthings Protokolkomite siger i denne Sag, skal Læseren faa se en anden Gang.

Literære Efterretninger.

Ved Kgl. Res. af 23de f. M. er det blandt andet naadigst bestemt: A. 1. At den af Stiftsprovst Jensen samlede og af ham i Forening med en Commission, bestaaende af Professor Rasch, Skoledirecteur Haslund, Sognepræst Jørgen Moe, Skoleinspecteur Hansen og Kirkesanger Feragen, gjennemgaaede „Læsebog for Folkeskolen og Folkehjemmet, naadigst autoriseres til Brug for Landets Almueskoler. 2. At det overdrages til Stiftsprovst Jensen, saafremt ikke alle i Manuscriptet indtagne Stykker maatte kunne rummes paa 40 trykte Ark, at udelade de sammesteds nærmere betegnede Stykker, om hvis Udeladelse han for dette Tilfælde er kommen overeens med den nævnte Commission. — B. 1. At et Beløb, stort 1278 Spd., naadigst tillades udredet til Boghandler Cappelen af de af Oplysnings-Væsenets Fond til Udgivelse af en Læsebog for Almueskolen bevilgede Midler, mod at han overtager Forlaget af det første Oplag af Bogen, stort 50,000 Exemplarer, paa de af Departementet for Kirke- og Undervisnings-Væsenet nærmere opstillede Betingelser.

— Den 6te Mai havde det **brittiske og udenlandske Bibelselskab** sin Aarsfest i London. Fra Selskabets Oplag i London var udsendt 1,518,469 Expl. og fra dets Depoter i Udlandet 615,391 Expl= **2,133, 860 Expl. hellige Skrifter.** Selskabet har udgivet i det Hele 43,044,334 Expl. hellige Skrifter

— **Forklaring over Brevet til de Romere** af Dr. F. A. Philippi i Oversættelse og Uddrag ved Wilh. Kaurin, Seminarielærer, 1ste og 2det Hefte — à 24 ß. Bergen. C. Floors Forlag. Strax vi modtog dette Værks 1ste Hefte, henvendte vi os med det til en Theolog for at faa en Anmeldelse. Vedkommende har imidlertid formedelst uafviselige Hindringer været nødt til at gjøre Udsættelse. Uagtet hans Anmeldelse snart er i Vente, vil vi forelobig henlede Opmærksomheden paa Værket, der tiltaler os meget, om vi end havde ønsket Mere af Forfatterens Udvikling. Foruden at henvise til Hr. Kaurins egen Udtalelse i den Plan for Værket, der ledsagede

---

*) Hentet fra en Redaktionsartikel i „Dagbladet" for 30te Mai 1863. Vi maa dog sige, at vi i endel andre Punkter misbillige hin Artikel, navnlig i dens Krav paa Skolens Adskillelse fra Kirken, hvilket Skoletidenden — saagodt den formaar — vil modsætte sig. Det er ogsaa ubetinget, under et Udfald mod en fremragende dygtig Skoledirektørs saa at sige Privatsysel, at hente sig Støtte i een Skriftvexel i forskjellige Blade," som nok næsten en og samme Person er Fosterfader til. Det burde overalt være skjønsomme Folks Maal, at hellere understøtte end modarbeide Mænd, der med Arbeidsiver forene Arbeidsdygtighed og Indsigt i Forening med Lyst til at gavne baade sig selv og Andre.

**) Storthingstidende (Forhandl. i Storth. 27 Februar) for 1863 Nr. 49.

vort Blad, skal vi hidsætte den Dom over Forfatteren, som staar at læse i Theologisk Tidsskrift for d. ev. l. Kirke udg. af Caspari, Johnson og Nissen, hvor det i 5te Binds 3dje Hefte heder: „Skjønt denne Forfatter (Professor Philippi i Rostok) just ikke hører til de meget skrivende Theologer, har han dog navnlig ved sin ogsaa hos os (blandt Theologerne) velbekjendte Kommentar til Romerbrevet tilstrækkelig godtgjort sin Beretigelse til at indtræde i Rækken af den Kirkes Dogmatikere, der er grundet paa Guds Ord og fremvoret af Romerbrevet som dette Ords Kjærne og Middelpunkt. Her møder os dyb Indtrængen i Skriftordets inderste Kjærne, inderlig og urokkelig Fasthængen ved Kirkens Bekjendelse, ædel Simpelhed og gjennemsigtig Klarhed i Fremstillingsformen." Hr. Kaurin, der nærmest tager Hensyn til „dannede Skolelæreres Tarv," hvem Bogen bliver en „Studiebog," har givet Fremstillingen Sammentrængthed, saa Meget er givet paa hvert Ark, og Forlæggeren udstyrer Værket ligesom alt, han udgiver, meget godt. Det er et godt, glædeligt Tidens Tegn, at de, som har Anledning dertil, søge at afhjælpe „Skolelæreres Tarv." Vedkommende fortjener herfor megen Tak. Nissens Kirkehistorie, Horns Sjælelære og Kaurins Philippis Kommentar m. fl. ere værdifulde Gaver, som Lærerne ialfald efterhaanden vil vide at sætte Pris paa og benytte med Taknemmelighed.

— Med dette eller følgende Nr. omsendes Subskriptionsindbydelse paa en Samling af **Biskop Herslebs Prædikener**, udgivne af Lærer og Boghandler i Kristiansand, C. R. Berge. Vi har tidligere omtalt Hersleb, og skulle her kun tilføie, at blandt de faderlige Raad, som Kapit. Lütken, Forfatt. til „Hellige Opmuntringer," gav sin Søn, der havde ofret sig til Herrens Huses Tjeneste, var ogsaa dette: Læs Herslebs Præstevielsestaler. I Lighed dermed kan siges til dem, der ofre sig til Ordets Betragtning: Læs Herslebs Prædikener. Efter vor Opfatning har Biskop Hersleb og Professor Johnson noget tilfælles i Prædikemaaden. Medens mange Prædikanter gaa en hel Del Omveie, for at slippe bort fra Texten, gaa disse lige ind paa den og behandle dens Kjærne. — I Berges Udgave gives flere Prædikener end i den tidligere her anmeldte dansk Udgave, og desuden foretager Berge med stor Forsigtighed en lempelig og velbetænkt Omforming, som bestaar dels i at omsætte Sætningernes Ordlag, saa disse nærme sig den nubrugelige Sprogform, og dels i at ombytte fremmede og forældede Udtryk med hjemligere og mere bekjendte. Vi sige dette efter at have sammenlignet nogle af de allerede trykte Ark med de ældre. Da Bogen er lagt under Pressen, imødeser Udgiveren Subskriptionslisterne i paategnet Stand snarest muligt tilbagesendte

— Ankommet er **J. Nissens Samtaler over den bibelske Historie** 2det Oplags 3dje og 4de Hefte. Værket udkommer i 10 Hefter. Subskriptionsprisen er 2 Spd 8 ß. Bogladeprisen bliver 2 Spd. 24 ß.

— Af **Kvældstunden**, udg. af M. Troan, er udkommet Nr. 11, der indeholder en interesant Skildring af Livegenskabet i Rusland — under Overskrift Vlaska tuder. Kand. Belsheim oversætter nu **Speners** Forklaring over **Luthers Katekismus**. Den vil udkomme i Bergen paa Beyers Forlag. —

Strøbemærkninger.

— Da Hr. Sognepræst Jervell virker i Nærheden af Bolsø, hvor han før Kaldets Deling var Præst, og han har lagt megen Lærer-Venlighed for Dagen, gjettede vi paa ham som Forfatter til Livsbilledet i Nyhedsbladet af Skolel. J. Ulleland. Desangaaende har nu Hr. Jervell skrevet os til og sagt: „Jeg skylder Sandheden at oplyse, at ikke jeg men den nuværende Sognepræst til Bolsø er Forfatter til hint ligesaa tro som vakre Livsbillede." Læseren bedes derfor i Skoletidenden Nr. 3, øverst paa Side 48 at sætte Schelderup istedetfor „formentlig Jervell."

— Hr. Asa foetida! Det Første, Deres Opsats i Morgenbladet Nr. 129 mindede os om, var Ordene i Fritjofs Saga: „Vælg ikke til Fortrolig Enhver, som vil — — — Det er unødigt paa To at lide, Og Verden ved, o Halfdan, hvad Trende vide;" det 2det: fra Anonymitetens Skjul kan et forfærdelig hensynsløst Ordspil i Storatalenhedens Tjeneste styrte hen over Folk; det 3dje: En kan revse Andre for det, han i en ganske anden høi Grad selv begaar. Ligedan som at Asa foetida (efter Deres egen Fortolkning i „Dyvelsdræk") formaar at rense Atmosfæren og udbrede Vellugt i Ens Nærhed, ligedan ere slige fra den morgenbladistiske Sprogverden laante Grovheder stikkede til at „kontrollere Pressen." En gaar langt mere opmuntret end nedbøiet frem foran saadant Skyts; thi det er just paa saadan Slagmark man kan synge med Digteren:

„Sandheds Sag — Seirer kun i Nederlag."

Af Deres Opsats, og af den Maade, hvorpaa De har pløiet med Samsons Kalve, kan det ialfald ansees sandsynligt, at De er den, som har givet vor Modstander Underretning om, hvem der var vor Skienske Meddeler. Desuden har De tilstrækkelig vist, hvilken Ubetydelighed det er i Deres Øine, at En først i al Hemmelighed og som Raadgiver udforsker Tingene bag Kulisserne, og siden benytter det vundne Bytte i Modstanderens Tjeneste. Om man ikke i ringeste Maade fortænker Dem i, at De forsvarer en Mand, i hvis Faders Hus De har nydt saameget godt, og med hvem De senerehen har havt Anledning til at omgaaes, har man derfor ikke opgivet Forøringen til Dem om at fælde en skaansom og retfærdig Dom, naar De indlader Dem paa at stolemesterere Nogen. Trods deres fede r sige og skrive vi fremdeles „Lovens Haandhæver" ligesom „Bladets Læser," „Landets Indvaaner," „Byens Borger," medens Tanken omfatter Alle, denne Betegnelse er anvendbar paa. I Sagens Anliggende har vi sagt hvad der skulde siges, og det skal være sagt som nok sagt. Vi har ikke strevet, som De tillægger os, at vi „ingenlunde" vilde have Sætningen anvendt paa den Enkelte; men netop for det omtvistede Tilfældes Skyld har vi anvendt den paa En, uden dog nogensinde at give den Udseende af at skulle anvendes paa ham i al den Udstrækning, den i sig selv har. Derfor har vi udtrykkelig skjelnet imellem negativ fra tidligere Forholde bentede advarende — Erindring, og positiv Bestyldning for direkte Modstand. Havde De været saapas Logikker som De giver Dem ud for at være Naturkyndig, kunde nok Forskjellen og Sammenhængen heri med Lethed have sprunget Dem i Øinene.

— Hr. D! Da vi i Morgenbladet har erklæret, at vi i Egenskab af Red. aldrig svarer der paa Angreb, og vi ikke vil ofre Stort af Skoletid. til personligt Selvforsvar, lade vi det Hele bero med ovenstaaende Svar til Asa foetida. Naar han siger, at Almueskoletidendens Polemik viser „fuldstændig Mangel paa Diskression," har „sat sig ud over de Hensyn, som skyldes Sandhed og Sømmelighed", er fremmed for „Ærlighed, Sømmelighed og Sandhed" følgelig er en „Pressesudskeielse," der virker skadelig for det „sociale og sædelige Liv," og Redaktøren betragtes af ham snart som en „formentlig journalistisk Størrelse," snart som en „Skribler," snart som et „Samfunds" „formentlige Chef," Nogles „Autoritet" og snart som en Mand, hvis „Betragtningsmaade er saa indskrænket," at det Hele maa tage en Ende med Forskrækkelse, da er det Personligheder, vi lade staa for Vedkommendes egen Regning. Han har nok i den Skræk, der er faren i ham ved Tanken paa Skoletidendens Sprog, thi det ser ud til, han frygter lignende Følger deraf, som af de Udtalelser, der har fremkaldt „den nuværende polske Opstand, som muligens kan medføre en europæisk Krig."

— DHr. **Red. for Nordisk Skoletidende!** Ikke „aldeles ubegrundet" men ganske berettiget var vor Bemærkning. Vi konfererede ikke med DHrr.s Medarbeider førend efterat Bemærkningen var trykt, og behøvede det ei; thi allermindst **han** strev saa eiendommelig Dansk, som det saa ud til i Deres ærede, frisindede Blad. Der maatte en Omforming have fundet Sted, og saadant et første Skridt vilde vi ikke lade gaa upaatalt. Ei som dansk Medarbeider men som norsk Forfatter har vi nu anmodet ham om at forklare sig i Anledning af den ærede Red.'s Modbemærkning til os i Nord. Skoletid. for 23de Mai (VI B. No. 10) S 148. Hans Svar til os lyder saaledes: „„Tilladelse til at forkorte Indholdet" medførte ingensombelst Ret til at forandre den af mig brugte Retskrivning. Havde jeg kunnet ane, at noget saadant vilde ske, saa skulde jeg nok have taget Forbehold. Den Retskrivning, som Red. kalder „nordisk," formodentlig fordi den ligner mest den, de gamle Sagaforfattere brugte, og burde derfor hellere hedde „oldnordisk," er unaturlig for vort nu brugelige Skriftsprog, hvis Bogstavering er lempet saameget som muligt efter Ordenes norske Udtale, og hvorfor det ikke kan tillades, at de kjører hver sin egen Vei. Saaledes skriver vi kjøre, gjøre o. s. v. med j fordi denne Bogstav tydelig høres i Udtalen, og er derfor ligesaa berettiget Norsk for os Nordmænd, som køre, gøre osv. er Dansk for Dansterne."

— Nylig kom atter Breve vedkommende Skoletidenden sat i **Porto**. Det maa derfor gjentages, at hverken Afsender eller Modtager pligter at betale Porto for Breve, der indeholde Rekvisition enten af hele Aargange eller af enkelte udbleevne Nr. eller angaar Betalingen for Bladet. Afsenderen bør adressere saadanne Breve enten til nærmeste Postkontor eller helst til Kristiania Postkontor, ikke direkte til Forlæggeren, som ellers faar Bryderi med Portoen. Postvæsenet faar Betaling for Besørgelsen af Breve og Penge for Almueskoletidenden ved den Porto, som aarligaars erlægges for Bladet. Naar vedkommende Postaabner faar aabent et Bankobrev til Skoletidenden, forsegler han det, og enten Afsenderen eller han har at føie til Adressen den Bemærkning: „Avissag, vedkommende Almueskoletidenden." Brevet maa da følgelig ikke sættes i Porto. Forandret Adresseangivelse er ogsaa portofri.

Kristiania. Redigeret af S. M. Krognæs. — Trykt og forlagt af P. T. Malling.

Almueskoletidende.

„Lader de smaa Børn komme til mig og forhindrer dem ikke; thi Guds Rige hører Saadanne til.“ Mark. 10, 14.

Nr. 7. Aarg. 3.

Indhold: I Skolen. — Gammelnorsk. — Amtslærerskolerne. — Literære Efterretninger. — Udnævnelser og ledige Bestillinger. — Strøbemærkninger.

Juli 1863.

I Skolen.

Om Morgenen.

Mel. Jesu! dine dybe Bunder.

Her vi samles, kjære Fader!
I det søde Jesu Navn;
Du, som ingen Tid aflader
Stort at fremme Sjælens Gavn,
Du var Skjærm i mørke Nat,
Saa vor Gjerning vi kan fat
Styrkede ved Søvnen tage,
Maatte den dig vel behage!

Lad som Dag og Sol oprinde
Paa det klare Himlens Blaa —
Lys og Liv i Hjertet vinde
Mere og mere Styrke, saa
Udi Flid og Aandens Frugt
Vi en yndig Livets Lugt
Folder ud til Herrens Ære;
Naadens Aand vor Hjælper være!

Om Aftenen.

Samme Melodi.

Tak, o Frelser, Jesu søde!
For den svundne Naadens Dag,
Tak, at Intet Du lod møde
Os til Sinds- og Hjertenag;
Tak for Ordets milde Sæd:
Dette skjænker Hjertet Fred;
Tak for Skolens Ly og Hygge,
Der for Livet kan vi bygge.

Du, vor Fader i det Høie,
Som til Børn naadigt ser,
Hold med os et vaagent Øie,
At, vi ei forforte bli'r
Skjænk os Kraft fra Himlens Hjem,
At vi færdes kan blandt dem,
Som paa Livets Vei'e trine
Og mødrette kaldes Dine!

O. Thorvig.

Lidt om Gammelnorsk.

(Indsendt)

Man ved, at der har været gjort Meget i den senere Tid for at faa Gammelnorsk indført i de lærde Skoler; og har end disse Forhandlinger endnu ikke ført til Noget, saa har man dog Grund til at være glad over, at Gammelnorskens Berettigelse i Skolerne synes mere og mere at være bleven erkjendt af alle Meningsberettigede. Vistnok gives der endnu — det kan man ikke undres paa — dem, som, fordi de nu engang selv ikke have lært at kjende Landets gamle Sprog, anse det for Noget, som heller ikke Andre behøve at kjende, Noget som er ganske unyttigt. Der havde vistnok i forrige Aar opstillet sig en tætsluttet Phalanx af Skolemænd, eller

saakaldte Sagkyndige mod Gammelnorskens Indførelse i Skolerne. Men dette var dog ikke saa meget absolut mod den, som mod dens Indførelse for Tiden, forinden man er bleven enig om at udstøde Noget af de tidligere Fag for at give Gammelnorsken Plads. Der skriges altid om den Overlæsselse, som skal finde Sted i Skolerne. Det forholder sig vistnok saa, at saadan Overlæsselse finder Sted, saalænge enhver Lærer arbeider paa, at Alle Disciple skulle lære Alt, han selv ved i sit Fag, og velsaa det. Og saa vil man have det. Faa Fag, men Grundighed i disse faa, det er Tingen, mener man. „Ikke mangt, men Meget," det er Axiomet. Til en vis Grad kan det være rigtigt; men presses denne Sætning for meget og fremhæves for ensidigt, bliver det urigtigt. Skal hin Sætning nemlig gjælde uden Indskrænkning: saa havde det været det Retteste, at de lærde Skoler havde vendt tilbage til det Gamle, da de fordetmeste kun drev paa med Latin, men ikke lærte stort Andet, ikke engang tænkte paa, at unge Mennesker skulde lære at skrive sit Modersmaal. Man kan derfor meget gjerne vende Sætningen om og sige: „Ikke Meget, men Mangt" og den bliver, til samme Grad som hin, lige rigtig. Dog, her er ikke Stedet til at tale om de lærde Skoler. Den Tid ligger vel ikke saa fjern, da Gammelnorsken vil faa sin berettigede Plads der, og at det vil blive gjort til Pligt for hver Mand, som vil beklæde offentlig Stilling i Landet, at han skal forstaa Landets gamle Sprog, som i det Væsentlige endnu lever paa Almuens Tunge, og hvormed vort nuværende Skriftsprog er saa meget beslægtet, at dette aldrig vil grundigen kunne forstaaes uden Kjendskab til hint — man kan have lært saa mange Sprog og studeret saa Meget man vil forresten. Det maa da vel være en Uting, at enhver studeret Mand ved nok saa godt at forklare alle fremmede Ord, som ere komne ind i Skriftsproget, men derimod slet ikke forstaar sig paa mangfoldige af de simpleste Ting i dette Sprog selv, fordi han ikke kjender det gamle Sprog? Enhver studeret Mand ved f. Ex. at forklare Ord som „suspendere", „agitere", „Commune", „Calcule" osv. men han ved slet ikke, hvorledes den bestemmende Artikel er fremkommen i Substantiverne, hvorledes de paa „s" endende passiviske Verbalformer ere fremkomne, hvorledes Ord som: „Liggendefæ", „Qvæg", „vindskibelig", „tidt" „thi" osv. osv. skulle afledes, og mange andre lignende Ting, uden at han kjender Landets gamle Sprog. Og jeg vil ikke tale om, hvorledes han er udsat for at misforstaa Almuesmanden, hvis Sprog han vel ofte ser ned paa med Foragt, saalænge han ikke kjender Landets gamle Sprog og derfor ogsaa ved, at Almuens Sprog væsentlig er det samme. Dersom det kunde oplyses, hvor ofte der har fremkommet Misforstaaelser imellem Embedsmanden og Almuesmanden baade i Kirken og i Thingstuen og i Skolen, blot fordi Embedsmanden ikke har forstaaet Almuesmandens Sprog og ikke kunnet eller villet gjøre sig forstaaelig for ham, saa skulde man vistnok forfærdes: Jeg skal nævne et Exempel: Jeg ved, at en gammel Sorenskriver engang examinerede et Vidne i en Criminalsag

saaledes: „Hørte Du dem bruge Mundhuggeri?“ (sidste Ord udtalt af ham: Mundhukkeri), vedblev at spørge og spørge op igjen, men fik intet Svar, for en af Lagrettet vovede at spørge Bidnet: „Hørte Du dem trætte?“ da først forstod Bidnet Meningen og svarede. Af slige Exempler kunde man anføre snart sagt saa mange man vilde. Ikke blot i de lærde Skoler og i Realskolerne, men ogsaa paa Skolelærerseminarierne maatte man ønske, at Gammelnorsk blev indført som Undervisningsfag. Men at det kan indføres paa Seminarierne, før det er indført i de høiere Skoler, det kan man ikke vente. Men kan man end ikke det, saa kan man ønske, og vel ogsaa vente, at alle Skolelærere, som nogenlædes have Leilighed og Evne dertil, ville paa egen Haand lægge sig efter Gammelnorsk. Nu er det let at overkomme Hjælpemidler dertil. Ungers „Oldnorske Læsebog“ med tilstrækkeligt Ordregister og Riddervolds „Oldnorske Gramatik,“ som begge ere meget hensigtsmæssige, koste tilsammen ikke fuldt 1 Spdl. Nu, da i de sidste Aar omtrent Halvparten af de Studerende have lært Oldnorsk, vil der vist ogsaa for Mange let være Anledning til at faa Veiledning. Og selv uden den vil det kunne gaa. Der skal ikke Meget til, for at man kan læse den lettere Prosa, saadan som den findes i Sagaerne f. Ex. i Snorre Sturleson. Ved at indtræde som Medlem af det „norske Oldskriftselskab“ vil man ogsaa mod den aarlige Kontingent af 1 Spd. faa dets Skrifter. Falder det kostbart for den enkelte Skolelærer, saa kunde Flere slaa sig sammen derom.

Amtslærerskolerne.

I.

Der er ved den nye Skolelov givet os godt Haab om Fremskridt i vort Almueskolevæsen, men hvorvidt dette Haab skal blive virkeliggjort vil bero paa Amtskommunernes og de engere Kommuners Liberalitet i Bevilgningsager, paa Skolecommissionerne og Skoleopsynets samvittighedsfulde Kontrol, paa Stiftsdirectionernes Viisdom og Forsigtighed, — men mest af Alt paa Skolelærerstandens Dannelse og Interesse for sit Kald. Læreanstalterne for disse have derfor stor Betydning, og jeg har længe ventet, at vore Skoleblade vilde tage dem i Diesyn.

Da man for flere Aar siden rundt om i Landets forskjellige Egne oprettede høiere Almueskoler, gjorde man Regning paa, at der fra disse skulde udgaa en for ukjendt Dannelse blandt vor Landungdom; men de have desværre i de fleste Tilfælder skuffet vore Forventninger. Mange af dem arbeidede med et meget indskrænket Discippelantal lige indtil 1860, da Skoleloven fremtraadte og gav Eleverne Adgang til Ansættelse ved vore Almueskoler. Siden er der vel ved de fleste høiere Almueskoler forenet en Klasse for Lærerlærlinges Uddannelse, fra hvilke allerede mange Seminarister have faaet sin Dimission, og selvstændige Lærerskoler ere ogsaa paa mange

*

Steder i de sidste Aar oprettede. At de høiere Almueskoler ikke svarede til almindelige Forventninger, maatte man finde rimeligt; thi de uddannede ikke Eleven for noget vist bestemt Maal — hvoraf fulgte, at Søgningen til Skolen blev mindre, ligesom og at de færreste Elever fandt sig i at gjennemgaa et heelt Undervisningskursus, — og jeg ved ikke om disse Skoler altid havde en ansvarlig, sagkyndig Autoritet over sig, der fandt sig forpligtet, eller var skikket til at udøve den fornødne Kontrol; — men netop fordi de ikke uddannede Eleven i et vist borgerligt Diemed var deres mere eller mindre heldige Virksomhed af mindre Betydning, — mere beklageligt er det derimod, at heller ikke vore Lærerskoler synes bedre at løse hin Opgave, hvorom de mange til Skolecommissionerne indkomne stygt- og stetskrevne Ansøgninger afgive et temmeligt sikkert Vidnesbyrd. Jeg har endog seet saadanne, skrevne med den ulæseligste Haand, hvori der ikke kunde være Tale om Retskrivning, og man har paa den ene Side det besynderlige Tilfælde, at Stiftsdirectioner har maattet negte Elever fra disse under deres specielle Bestyrelse (L. § 60) staaende Skoler Ansættelse ved Poster, hvortil de vare de eneste kvalificerede Ansøgere, og paa den anden Side, at de have ansat i ret gode Poster saadanne, der af Mangel paa Kundskaber, efter at være dimitterede med gode Karakterer fra en Lærerskole, ikke have kunnet optages ved et Stiftsseminarium. Det er en Selvfølge, at Stiftsdirectioner, som foreslaa Lønslavmaalet sat fra 5—6 Ort ugentlig, og som approberer Lærerens Kost og Herbergegodtgjørelse til 14 Skill. daglig,*) nok ogsaa vil

*) Jeg har hørt sige, at en Stiftsdirection har approberet Lærerens Kost og Herbergegodtgjørelse i et Præstegjeld til 14 ß daglig, og jeg veed, at et Præstegjeld har sat denne Godtgjørelse til 7 ß. — Jeg kan ikke andet her end erindre Wilses Bemærkninger om Skolelærernes Stilling (omtr. 1780) og hvorefter han bedømmer Skolevæsenets Forfatning: „Skolelærerne, siger han, vandre for 10—16 Rdlr. om Aaret om fra Gaard til Gaard, lade sig nøie med den evige Havrevelling til Kost og hvad Bonden vil unde til Sul til Havreleffen.“ Sammenligne vi dette med det ovenfor Paapegede og tage tilbørligt Hensyn til alle Omstændigheder, ville vi maaske finde, at der ialfald paa enkelte Steder er mindre Forskjel paa Lærernes Stilling nu og i forrige Aarhundrede, end man skulde tro. Hine Lærere, som Wilse omtaler, havde ikke brugt hverken Tid eller Penge for at gjøre sig skikkede til sit Kald, Skoletiden varede kanskee kun 10 á 16 Uger om Aaret, — de afholdt Skolen uden Kontrol og naar det faldt dem beleilig, — endelig vare de maaske Haandværkere, som dreve sit Skrædderie, Skomagerie ꝛc. ligefuldt og endog ikke undsaae sig for at trække sit Arbeide med ind i Skolen; — naar man til alt dette erindrer, at alle Fornødenhedsartikler nu ere dyrere end for, at man for 14 Skill. daglig neppe kan gjøre Regning paa noget andet og bedre end „evig Havrevelling og tyndt Sul til Havreleffen“, — saa kan man sandelig ikke finde stor Forbedring i Lærernes Kaar. — Forskjellen er hovedsagelig den, at, medens Læreren i hin Tid var overgivet Almuens Vilkaarlighed i Hensende Kost og Løn, er han nu underkastet Stiftsdirectionernes „Kjærlighedsprincip“ og saadan velvillig Politik som foranstaaende Exempel tyder hen paa. For at det Absurde i forannævnte Kost og Herbergegodtgjørelse kan end tydeligere vise

være noisom i sine Fordringer til de ansættendes Lærere, men det er neppe rigtigt af dette Hensyn at udstrække Noisomheden ogsaa til Lærerskolerne; thi disse skulle danne Lærere ikke alene for Stiftet, men for Landet, og at lade unge Mennesker uddanne sig i et vist Diemed, som de paa Grund af Dannelsens Utilstrækkelighed aldrig vil kunne see realiceret, er en for disse Stakler altfor stor Skuffelse. Men hvad er da Grunden til, at vore Lærerskoler ikke hidtil have kunnet tilfredsstille billige Fordringer, medens vore Stiftsseminarier med særdeles Held have løst sin Opgave? —

For nogen Tid siden kom en Dreng til mig og spurgte, om jeg vilde tilraade ham at indtræde i N's Lærerskole. Jeg kjendte hans Evner og Flid og tvivlede ikke paa at han godt vilde kunne tilegne sig, hvad Andre formaaede at lære; men da jeg ved Undersøgelse fandt, at man vilde indstrænke Undervisningscursusset til ¾ Aar, fraraadede jeg ham paa det Bestemteste. Vel gaar alting fort i vore Dage, men at danne Skolelærere ved Hjælp af Damp og Telegraf, gaar dog vel ikke an, og jeg fandt denne Tidsbestemmelse for et fuldstændigt Undervisningscursus, at være saa hensynsløst sat, at jeg maatte betragte den som en ren pædagogisk Feil, der lige meget vidnede om Ubekjendtskab til vor Almueungdoms Dannelse og de Forkundskaber, som man med Hensyn derpaa kan forudsætte hos den indtrædende Elev som med Sjeleevnernes almindelige Udviklingsproces og med de Kundskaber og Kvalificationer, vor Tid fordrer hos den vordende Skolelærer. Man har jo fuld Erfaring for, at Seminariernes treaarige Cursus trænges vel, og uagtet det vel maa erkjendes, at det i Almindelighed ere vore mere begavede Ynglinge, som have søgt hen til og ere blevne optagne paa disse Læreanstalter, vide vi desuden, at mangen Seminarist ved altfor anstrengende Læsning og Afvexlingen fra det tilvandte arbeidende til det stillesiddende Liv, har givet sin Helbred et Knæk, som han vel aldrig senere har forvundet. Naar man nu paa Lærerskolernes Dimissionsliste finder opført ikke alene Stiftsseminariernes Lærefag, men ofte 2—3 andre, som alt skal læres i ¾ Aar, saa maa man med fuld Grund frygte, at man i end større Grad forsynder sig imod hin Opdragelsens første Grundsætning, „at bevare og udvikle en sund Sjel i et sundt Legeme," — eller og at Lidet eller Intet tilegnes af de opførte Fag, — „Meget af Navn, Lidet af Gavn." — Det vilde vel neppe være rigtigt, at tildele Lærerskolerne et ligesaalangt Undervisningscursus som Stiftsseminarierne; thi disse skulle jo være høiere Undervisningsanstalter og danne Lærere ogsaa for de mere udviklede Almueskoler, medens man maa være tilfreds, naar Lærerskolerne

sig, skal jeg henvise saavel til Diætgodtgjørelsen, som andre offentlige Betjente modtage, og — naturligvis trænge, og, skjønt det klinger noget haardt, til hvad Stat og Kommune betaler for Straffangers Bespisning. Ved Bodsfængslet f. Ex., hvor Indkjøbet sker i det Store efter Licitation, altsaa paa den allerbilligste Vis, der kostede, efter trykt Beretning for 1861, hver Fanges Bespisning 13,46 ß daglig og ved ialfald et Par af Amtsfængslerne gives 24 ß daglig til hver Fanges Bespisning.

meddele Eleven Dygtighed for Omgangsskolen og den lavere Kredsskole. For at spare Tid kunde man vist, uden synderlig Skade for Eleven som vordende Lærer ved de lavere Almueskoler, borttage flere af de opførte Fag, saasom Methodik, Sjelelære og Logik, samt Tegning; — de nødvendige Vink kunde mundtlig meddeles ham heri under de practiske Øvelser, — og man kunde i andre Fag, som Verdenshistorie og Geografi indskrænke Stoffet adskilligt. Men hvorledes man end afskjærer og indskrænker, saa vil dog ¾ Aar være en for kort Tid til Uddannelse af vordende Lærere. De Fordringer, som vor Tid stiller til Skolelærerne ere ikke ubetydelige; Kommune, Stat og Kirke har hver efter den nye Lov sine Krav til Almueskolen og saaledes ogsaa til Lærerne. Det Kundskabsforraad, som med Nødvendighed skal tilegnes, vil til enhver Tid blive betydeligt, og det maa gjøres til Sjelens fulde Eiendom, uden hvilket det hverken kan have sandt Værd som Dannelsesmiddel for Eleven og heller ikke komme Skolen tilgode; — udenadlærte, ufordøiede Flosklер vil kun tjene til at danne Kommediebajasser, som vi i vore fortidige Almueskolelærere har havt nok af. Lærerne maa have vundet Erkjendelse af Dannelsens Velsignelse og Ønske om at gjøre dem til Andres Eiendom; — han maa, hvor han sættes, have et aabent Øie for det Usande og Slette, og forstaa at modarbeide dette fra det rette Standpunct; — men for at kunne komme saa langt, maa han selv være dannet. Foruden alt dette maa han ogsaa ved Lærerskolen lære at kjende Methoderne og erhverve sig Færdighed i at anvende disse. Naar nu hertil erindres, at man ikke efter forhaandenværende Omstændigheder kan gjøre Regning paa store Forkundskaber i Almindelighed hos den indtrædende Elev, at det gaar en god Stund hen inden han rigtig kan orientere sig i de nye Forholde, navnlig forinden han formaar at udvikle nogen selvstændig aandelig Virksomhed, saa maa det visselig tilfulde erkjendes, at det enten er en høist hensynsløs Fordring, man har til Lærerskolen, dens Lærere og Elever, eller ogsaa man undervurderer Almueskolens Betydning, og lukker Øiet for det Maal, denne skal arbeide til, ved den satte Tidsbestemmelse.

Sammenligner man nu de Fordringer, Skoleloven gjør til den ansættendes Lærer, med dem, som man med rimelig Grund kan gjøre til Lærere uddannede ved ¾ Aars Cursus, saa vil man vist finde, at Lovens Fædre havde en ganske anden og høiere Fordring til Kundskaber og Dannelse hos den uddannede Lærerelev; thi som Ikkekvalificerede, — men som i Nødsfald brugelige —, nævner den saadanne, der have gjennemgaaet mindst den lavere Afdeling af en høiere Almueskole, og derhos et eetaarigt Kursus som Lærerlærling ved en Skole, hvis Lærer er bemyndiget til at antage Lærerlærlinge til Veiledning.

Hvad jeg saaledes først og fornemmelig anser som Aarsag til, at vore fra Lærerskolerne udgaaede Seminarister ikke svare til billige Fordringer er, som paavist, først og fornemmelig den altfor korte Undervisningstid i Forbindelse med formange Undervisningsfag. —

Saavel for at man skal kunne gjøre Underviisningscursusset saa kort som muligt, som for at kunne naa et desto høiere Maal af Oplysning og Dannelse, bør man være meget forsigtig med Hensyn til Optagelsen af Elever, og nøie prøve saavel Forkundskaber som Evner. Jeg frygter for, at man i saa Henseende har været for slap ved vore Lærerskoler. Hvad Forkundskaber angaar, er man vistnok nødt til at stikke Fingeren i Jorden og undersøge, hvad Land eller Distrikt man er i; thi man kan ikke lade Skolen staa tom, fordi Aspiranterne ikke medbringe den ønskeligste Foruddannelse, og Forkundskaberne ere desuden af mindre Vigtighed end Hensynet til Evner, hvorom man fra vore Seminarier har havt Erfaring nok. Det har ikke været ualmindeligt der at see Elever, som vare indkomne med meget maadelige Forkundskaber, i det andet Aar at sidde forrest paa Bænken, medens deres Klassekammerader, der ved deres Indtrædelse havde mange Kundskaber, havde vanskeligt ved at klare sig. — Det er desuden til de gode Evner, uddannede for Skolen, vi nære det bedste Haab. — Man kunde maaskee ville indvende, at det ikke er saa let en Sag at prøve Evnerne, — „man seer Ingen længer end til Tænderne;" — og dog troer jeg, at en erfaren Lærer, ved sin Undersøgelse ligesaalidt lader sig bedrage med Hensyn til Evner som Kundskaber. —

Dernæst skal jeg henlede Opmærksomheden paa Lærerskolens Lærere. Læreren er Skolens Sjel. Paa ham vil det hovedsagelig bero, hvorvidt dueligе Lærere derfra skulle udgaa. Det er ikke alene hans Kundskaber, men i Forbindelse dermed hans practiske Dygtighed, hans Bekjendtskab til Almueskolen og Folkelivet, hans Personlighed og det heldige Forhold, han derved formaar at stille sig i til Eleverne, hans Flid og Iver for sit Kald i Forbindelse med hans Interesse for Folkeskole og Folkeoplysning, — Alt i levende christelig Aand, — som betinger dette. Jeg skal ikke her indlade mig paa det meget omtvistede Punct, om theologiske Kandidater eller Seminarister bør foretrækkes ved disse Skoler. Min Mening er, at en dygtig Seminarist er bedre end en maadelig Kandidat, og en dygtig Kandidat bedre end en daarlig Seminarist. Det er ikke Navnet men Kvalificationen, det her kommer an paa. Hvad Kundskaber angaar, har vist baade den dygtige Stiftsseminarist og Kandidaten nok. Jeg har kjendt Lærerlærere, som har været i Besiddelse af udmærkede Kundskaber, men som høist maadeligt har skilt sig ved sit Hverv, og jeg har kjendt Lærerlærere med færre Kundskaber, som har virket heldigt, netop ved de andre Egenskaber, de besad.

Lærerens practiske Dygtighed nævnte jeg ogsaa som en nødvendig Betingelse for en dygtig Lærerlærer. Denne Fordring er saa indlysende, at den ikke trænger til nogen Begrundelse. Kun skal jeg paapege, at denne Dygtighed hos Lærerskolens Lærer ikke maa bestaa alene i en naturlig eller blot tillært ubevidst Færdighed i Udøvelse af Underviisningsfaget, men meget mere tillige en klar og begrundet Anvendelse af Methodikkens Grundsætninger. Jeg har hørt dygtige Lærere, og navnlig flinke Katecheter, men som ikke

har kunnet gjøre Rede for de af dem anvendte Regler. Saadanne, saa gode de end kunne være, tilfredsstille neppe med al sin Dygtighed Lærerskolens Fordringer. — Den her fremstillede practiske Dygtighed, faar man vel neppe tilfulde hverken paa Universitetet eller ved Seminariet, men kun ved stadigt og ufortrødent Arbeide i Almueskolen. Almueskolen paa Landet maatte saavel i denne som i andre Henseender formentlig være for ham den bedste Øvelsesmark; thi foruden, at den giver ham god Leilighed til at udvikle den omtalte Dygtighed, giver den ham ogsaa den bedste Anledning til at lære Landalmueskolen, for hvilken han især skal uddanne sine Elever, at kjende, han kan derved erhverve sig et Kjendskab til Almueforholdene og Folkelivet, som unegtelig vil komme ham tilgode ved hans Virksomhed som Lærerlærer, idet det sætter ham istand til at bedømme sine Elever, der vel i de fleste Tilfælde ville udgaa af Folket, fra det rette Standpunct, at vælge og anvende Lærestoffet, afpasse Underviisningssproget og oplyse sine Foredrag med passende Exempler, samt at modarbeide Fordomme.

Til dette maa Iver og Interesse for Skole- og Folkeoplysning og fremfor Alt det christelige Sind komme. En Leietjener, eller En, som kun sværmer for det enkelte Fag og driver dette paa de andres Bekostning, duer ikke. Unge fra Universitets- eller Seminari-Skolebænken nylig udgaaede Lærere er ligesaalidet at anbefale. At vælge Lærere for disse Skoler er en saare vanskelig og vigtig Sag.

Idet jeg slutter disse Linier, skal jeg ikke undlade at udtale det Ønske, at vore Lærerskoler maatte vorde mere og mere heldige i deres Virksomhed, saa at der fra disse maatte spredes mere og mere Lys og Sandhed over Fædrelandets Dale. — X.

II.

I samme Retning som denne Meddelelse gaar et Lærermødereferat, vi har modtaget. „Man fandt det mindre rigtigt, at Statens Midler bruges til at oprette flere Lærerskoler, naar de ei ordnes saaledes, at de formaa at tilfredsstille Tidens og Lovens Fordringer, men saaledes at de snarere staa iveien for Seminariernes Virken i en større Skala. — — — Skulde en eller anden Kommune helst søge sig Lærere med den mindre Uddannelse, bør den, som tidligere, søge sine Lærere fra Konfirmandbænken. — — — — — — Disse kunne de da betragte som staaende paa lige Linje med Grøftegraveren eller Stenbryderen eller i det Høieste med den Skrædder, Skomager, eller Bødker, som opslaar sit Værksted Side om Side med dem i Skolestuen. Dette bliver da Kommunens egen Sag og ei Statens, saasnart den ikke har sat sit Anerkjendelsesstempel paa disse Mænd som Lærere — — —." Da denne Sag sandsynligvis bliver behandlet paa Kristiania-Lærermødet, undlade vi denne Gang at optage Mere om den. Vi skal kun, hvor enig vi forresten end er i det Foregaaende, lade en anden Side af Sagen stimte frem. Lærerskole og Lærerskole er to Slags. Man ved, at

Stiftsseminarkursuset er reglementeret til kun 2 Aar, — at det paa Stordsen strax udstraktes til 2½ og senere til 3 Aar er en Undtagelse, som skyldtes hverken Regjeringen eller andre Autoriteter men udelukkende Seminarbestyrer Daaes Nidkjærhed og Dygtighed saavelsom stærke, berettigede Fordring paa Duelighed hos dem han dimitterede, — og naar da f. Ex. Tonsbergs Lærerskoles reglementerede Kursus er 1½ Aar og der 3 Lærere ere i Virksomhed, kan man ikke sige, at heri er indbyrdes Misforhold. Dertil kommer, at man maa respektere den Aand, som satte de ældre Lærerskoler igang; de bares af Amtskomunernes Interesse og Midler. Saalænge der ikke bedre end nu sørges for, at et større Elevantal optages i Stiftsseminarierne, er det godt at der haves Lærerskoler at ty til. Nu i Overgangs- og Omreguleringstiden ere de endog nødvendige Surrogater flere steds, saa at, naar man ser Sagen fra den Side, man maa domme mildelig om de ældre Lærerskoler. Anderledes stiller Sagen sig, naar Blikket vendes mod Fremtiden, og der er Tale om en Lærerdannelse og en Lærerstand, der skal svare til Skolens Tarv, Folkets Udvikling og Lovens Aand. Da maa man vakkert og bestemt bede de Styrende: Lad ikke Landet oversvømmes af smaa Lærerskoler. Disse vil i Længden berede en Skuffelse for Folket, og allermest for de Mænd, som udgaar fra dem. Det er forresten i det Hele en beklagelig Ting, at der haves mange Kuld Lærere. Skolen har Trang til Lærere med en Dannelse, der mindst svarer til Seminardannelsen hidtil, og allerede maa der gjøres stærke, bestemte Krav paa at Lærerdannelsen ved Seminarierne sættes i stigende Forhold. Et Lærerkursus af mindst 3 — helst 4 Aar*) — og Plads for næsten dobbelt saa mange Elever som nu, er i Skolens og Lærerdannelsens velforstaaede Interesse en velberettiget Fordring, som man bør lægge Styrelsen varmt paa Hjærte. Deraf følger, at hvis man ikke i Vakansetilfælde vil nedlægge Lærerskolerne, maa man udvide dem, saa de svare til Stiftsseminarierne saadan som disse nu ere.

Af de Spørgsmaal, som Kristiania Lærerforening har opstillet til Behandling, egner, foruden Nr. 6, 8 og 10, ogsaa dette Spørgsmaal sig til „videre Forfoining" end til en blot Diskussion, der gjengives i et Referat. I Kirkedepartementets Almueskolevæsens Kontor arbeides med gode, velvillige Kræfter for Skolen og dens Lærere, saa der er Haab om, at man i Skolens Anliggende der vil laane Øre til Forestillinger fra Lærerne. Vi skal tillade os at foreslaa, at man ved eller efter Kristianiamødet indgaar gjennem Stiftets Skoledirektører med Forestillinger til Regjeringen om de Resultater, man ved Behandlingen af de nævnte Spørgsmaal er kommen til.

I Form af Bebreidelse har det nok etsteds været sagt, at vi arbeide paa at vække Misfornøielse hos Lærerstanden med dens Dannelse og med dens Løn. Dette har, ret forstaaet, overrasket os som en tilfredsstillende Ros.

---

*) Men den daglige Læsetid til kun 4 Timer, thi ei udtæres men uddannes skulle Elever og Lærere.

Thi det skal siges høit, at de Mænd, der i disse Reformernes Dage tillade sig at føre et offentligt Ord i Skolens Tjeneste, ikke blot med al Ret fordre større Lærerløn, for at Lærerstanden ikke fremdeles skal henslæbe sine Dage i Armodens Kaar, men ogsaa, og det ligesaa bestemt, gjør Krav paa klækkelig Lærerdannelse, at Kundskab og Oplysning kan gjennemtrænge og bemægtige sig Land og Folk. I den Tanke synge vi som Landstad:

„Norge over vore Grave
Blomstre som en Herrens Have."

Red.

Literære Efterretninger.

Udvikling af de christelige Hovedlærdomme i deres Sammenhæng. Af J. C. L. Plenge. 170 S. 55 ß heftet. Kjøbenhavn, Fr. Woldike. — Denne foreliggende Bog, der er „Frugten af en lang Aarrækkes Syslen med de Ting, som høre til Guds Rige, og med Ungdommens Undervisning om disse", giver vaa en simpel og enfoldig, men tillige opbyggelig Maade en skriftmæssig og forholdsvis grundig „Udvikling af de christelige Hovedlærdomme i deres Sammenhæng" til Vink og Veiledning for begyndende Religionslærere ved Gjennemgaaelsen af Luthers lille Katekismus. Det sees at have været Forfatteren især om at gjøre at fremstille den ledende Aand i det christelige Læresystem, at udvikle de egentlige Hovedtræk af den christelige Lærebygning, Lov og Evangelium, Synd og Naade, — idet han derhos praktisk har villet modarbeide den uforholdsmæssige Vægt, som man ofte lægger paa Enkeltheberne, — en Opgave, Forfatteren efter min Mening har løst paa en, i det Hele taget, tilfredsstillende Maade. Intet væsentligt Spørgsmaal, hvis populære Behandling maatte medføre nogen Vanskeligheb, er forbigaaet. At gaa ind paa Enkeltheder maa jeg undlade, dels af Hensyn til den indskrænkede Plads, Bladet har at raade over, dels og fornemmelig fordi det turde være saa meget overflødigere, som Gjennemlæsningen af Bogens første Ark vil føre Læseren til en langt sikrere Dom end selv en temmelig vidtløftig Anmeldelse. Jeg anbefaler Bogen ikke blot til de yngre Religionslærere, hvis Tarv Forfatteren især har havt for Øie ved Valget og Ordningen af Stoffet, og for hvem den saaledes nærmest er bestemt, men ogsaa til de ældre og mere øvede, hvem den ogsaa giver gode Vink. Den egner sig desuden ogsaa for Læsere i en videre Kreds blandt dem, der ønske Oplysning om sin Saligheds Sag. —m.

— **Symra.** Tvo Tylster med nya Visor. Christiania 1863. P. T. Mallings Forlag. (Pris 8 ß.) — Under ovenstaaende Titel er der udkommen en liden Digtsamling i Landsmaalet, som paa det Bedste fortjener at anbefales Skolelærere og Andre og det ingenlunde blot for sin Prisbilligheds Skyld. Digtsamlingens Forfatter er anonym; men han har vistnok tidligere udgivet flere Skrifter under Navn. Han er ikke nogen „Lappefrædder", der tror at det danske Sprog i vore Bøger skal blive norsk blot derved, at et eller andet norsk Ord indflikkes hist og her, og endel bløde Konsonanter ombyttes med haarde. Men han skriver det norske Landsmaal, som det lever paa Almuens Læber i Landet rundt, blot at det er sat i en normal og rigtig Form med stadigt Hensyn til Gammelnorsken, saaledes som i Sommers „Noregs Saga". Digtsamlingen indeholder, foruden et „Fyresløv" og et „Tillag", der benævnes „Livssyn", i Slutningen, følgende 24 korte Smaadigte: Gamle Norig, Nordmannen, Dei gamle Fjelli, Heimvegen, Gamle Grendi, Vaarbagen, Sumarkvelden, Haustvisa, Hugen, Von og Minne, Saknad, Elskhug-Kvæde, Det einlege Standet, Vanvyrdnad, Tolugt Mod, Tjon og Von, Fals og Fuff, Uvitingskap, Høgferd, Hugen til Rikdom, Att og fram, Gløymska, Livet, Nøgje. Flere af Digtene ere satiriske. Her meddeles til Prøve Gamle Grendi:

1. Tidt eg minnest ein gamall Gard
med store Tre og Runnar,
Vollar, Bakkar og Berg og Skard
og Blomster paa grøne Grunnar.
Der eg hadde meg so godt eit Rom:
Hus og Mark med baade Bær og Blom,
alt eg nøytte som ein Eigedom
med baade Lut og Lunnar.

2. Der var Dalar og Lider nog,
der Lur og Bjøllor klungo:
Der var Ruster og fager Skog,
der tusund Fuglar sungo.

Tett med Stova stod ei Bjørk so breid,
der badde Skjorerna sitt aamle Reid,
Staren song i kvar ein Topp, som beid,
og Erlor i Tunet sprungo.

3. Heima var eg so vida kjend
og slapp inn, kvar eg vilde,
i kvart Hus i den heile Grend,
om endaa Folket kvilde.
Der var Kjenningar i kvar ei Kraa,
og naar eg ukjende Folk fekk sjaa,
spurde eg radt, kvar dei var ifraa,
og dei var lika milde.

4. Var det nokon, som der leid vondt
og vardt fyre Tap og Svilla,
braadt det spurdest um Bygdi rundt,
og alle tykte, det illa.
Ofta minnest eg mi gamle Grend,
naar eg framand ut i Verdi stend,
heimlaus, frendelaus og litet kjend,
og likar paa Leiken illa. (Indr.)

Verdenshistorie. Læse- og Lærebog for Almue- og Borgerskoler ved Siegw. Petersen. Paa J. W. Cappelens Forlag. 1860. Pris indb. 36 ß. — „Oplysning, Oplysning!" er nu Dagens Løsen; men mærkelig nok lægge ikke alle saakaldte Fremskridtsmænd samme Mening i dette betydningsfulde Ord. Nogle tænker sig ved Oplysning kun Tilegnelsen af de Kundskaber, som dygtiggjør Folk til Erhvervelsen af det daglige Brød og ved sin praktiske Anvendelse fremmer deres økonomiske Velvære. For Saadanne er Naturkundskab Hovedsagen; den skal være Dannelsens Centralpunkt, hvorom alle andre Kundskaber skal dreie sig, ligesom de ikkeselvlysende Planeter omkring Solen. At det er Materialismen, som her begynder at vise Tænder, kan ikke nægtes, og hvad Følgen deraf bliver, vil Fremtiden vise. Ligeover for denne nye Dannelsesretning er der Andre, som bylde en aldeles modsat, meget aammel Anskuelse, den nemlig, at omendskjønt Naturkundskaben og alle andre verdslige Kundskaber ikke ere absolut syndige i sig selv, saa er de dog i mangfoldige Henseender forførende og fra Gud bortledende, saa de idetmindste bringer Ens religiøse Liv til at kjølnes om ikke aldeles kvæles; derfor bør der kun undervises i Religion i Almueskolerne. Dog maa man, for Religionsundervisningens Skyld og til Fremme af den Kristnes videre Opbyggelse i Herren ved at kunne læse i Bibelen og andre gudelige Bøger, lære Børnene at læse, og desuden kun tage med det høist Nødvendige af Skrivning og Regning. De, som i en større eller mindre Grad hælde til denne Anskuelse benævnes i Almindelighed „de Stille i Landet", „de aandelig Opvakte" eller „Pietister". Hvorvidt disse Navne og især det sidste er rigtigt betegnende som Partinavne skal jeg her ikke indlade mig paa at afgjøre, men kun gjøre opmærksom paa, at de strengeste og mest ensidige iblandt disse Mennesker vil have Kristendommen snøret ind i en Tvangstrøie, hvor den kun skal aabenbare og ytre sig under visse ydre paatagne Maneter, saasom Hælden paa Hovedet, ydre Miner og Fagter, en saate og klynkende Stemme, der blot synger Jeremiader over Verdens Synd og Daarskab o. s. v. Dette er efter disses Mening de væsentligste Kjendetegn paa en sand Kristen. Men saadant et blot Udvortes, et ydre Skin, er i sin Natur nøiesaa materialistisk som Materialismen, disse tror at modarbeide. Saaledes finder man da ogsaa her en Bekræftelse paa Sandheden af den Sætning: „Yderlighederne berøre hinanden." — Forholder dette sig nu virkelig saa, saa maa det være Folkeskolens vigtigste Opgave, at give den opvorende Slægt en Dannelse, som kan blive den et Skjold, et trofast Værn mod de Brændinger, som tørne ind paa dens enkelte Individer, snart fra den ene, snart fra den anden af disse to ensidige Retninger. Men skal Dannelsen blive et saadant solid Bolværk, saa maa der i Almueskolen optages et Fag, som hidtil er bleven lidet paaagtet. Jeg mener her almindelig Verdenshistorie. Den er rigtignok en verdslig Kundskab, men alligevel staar der skrevet paa dens Tavler med uudslettelige Træk, at hvor stor og beundringsværdig end „Aanden i Naturen" kan være, saa er dog Menneskeaanden endda større og beundringsværdigere og skabt for et langt høiere og ædlere Formaal end at være Materialismens Træl, — og at Gud leder ligesaa forsynsfuldt Folkeslagenes verdslige Begivenheder, som de aandelige paa Kristendommens Omraade. Tillige foresveiler Historien os gjennem Tidernes Begivenheder den vigtige Sandhed, at hvis vi som Kristne ret sørger for at forberede os til Borgerskabet i vort himmelske Fædreneland, saa vil vi heller ikke ringeagte vort Fædreland her paa Jorden, men ellske det og ikke finde noget Offer paa dets Altar for stort, naar derved fremmes dets Lykke og Held.

Da det her ikke er min Agt at tale i det Vide og Brede om Historiens Nytte, saa maa Læseren undskylde disse Bemærkninger. Jeg har fundet dem nødvendige for at vise, hvor vigtigt det er, at Verdenshistorie bliver et staaende Fag i Almueskolen. Vel er der gjort en glædelig Begyndelse i denne Henseende derved, at Fædrelandets Historie allerede læses i flere Almueskoler; hvilket er en befoiet og frugtbringende Imødekommen af vort Folks Sands for historisk Læsning; men man bør ikke standse her ved Fædrenelandets Grændse, man maa ogsaa give Børnene Anledning til at kige ind i andre mærkværdige Folkeslags Historie og fremfor alt gjøre dem bekjendt med

de Begivenheder, som har havt den største og mest afgjørende Indflydelse paa Nationernes Skjæbne og aandelige Udvikling i forskjellige Retninger, hvis Børnene skal høste den ovenfor paavegede Nytte af den historiske Kundskab, de faa tilbys. Men skal dette Maal naaes, saa maa Læreren forstaa sig paa den Kunst at fortælle Historien for Børnene, og i Forbindelse dermed give disse en i Faget passende Lærebog i Hænderne, som de kan læse i hjemme for at indprente sig desbedre, hvad de har hørt af Læreren paa Skolen. Paa saadanne for Almueskolen passende Lærebøger i almindelig Verdensbistorie har der ligetil 1860 været en næsten total Mangel her hos os. Da kom Siegw. Petersen med sin, og derfor er vi ham megen Tak skyldig. Med sin sædvanlige Dygtighed har han i et folkeligt — ja jeg tør sige meget norsk — Sprog vidst at fremstille de vigtigste og mest interessante historiske Begivenheder paa en for Børn tiltalende Maade. Som bekjendt indeholder de fleste af de mindre Lærebøger i Verdensbistorie for det meste blot en Sammendyngen af Persons- og Stedsnavne, samt en frygtelig Mængde Aarstal. Petersen har derimod søgt saameget som muligt at undgaa disse for Børn — ja Vorne med — saa kjedelige Anstødssteene, der kun vækker Ulyst istedetfor Lyst til historisk Læsning. Dog har han bist og her nedenunder i Anmærkninger tilføiet saadanne Registre, om jeg saa tør udtrykke mig, formodentlig i den Hensigt at de skulle tjene Børnene til Støtte for Hukommelsen, hvis Læreren vilde fortælle mere end hvad Bogen indeholder. Dette kan ikke være at laste; men dog tror jeg, at det i de fleste Tilfælde vilde været hensigtsmæssigere, at Forfatteren ogsaa havde udfyldt den Plads, som disse Anmærkninger indtager, med historisk Fortælling. Vil Læreren ellers gaa videre i sin historiske Undervisning, saa ved han nok at meddele Momenter, som Børnenes Erindringskraft vil hugge sig fast i. Dette gjør jeg her opmærksom paa, ikke for at forkleine Bogen, men kun for at vise, at den ogsaa indeholder Et og Andet, som kunde være anderledes, hvilket bedst vil erfares af de Lærere, som benytte den i Skolen, og det var ønskeligt, at Nogen af disse vilde udtale sig offentlig derom, saa kunde saadant rettes paa i en ny Udgave, som jeg forventer Bogen vil opleve. Hvad jeg derimod kan gjøre, er at anbefale Bogen paa det Varmeste til Almueskolens Venner, Lærere og Forældre, der har et aabent Øie for Historiens Værd, og som derfor gjerne vil, at man i Skolen maa vække og „nære hos de Unge Sandsen for historisk Læsning og Ærefrygt for ham, hvis Vilje fuldbyrdes gjennem Verdensbegivenhederne."

M. Troan.

— **A B C og Læsebog.** Ved S. Neve. Første Afdeling. Woldikes Forlag. Kjøbenhavn 1862. Af ABCer findes en Mængde saavel her som i Danmark. Og omendskjønt de alle har kun et eneste Formaal, nemlig Læsekunstens første og forberedende Øvelser, saa er de dog med Hensyn til Planen mere eller mindre forskjellige. Den her i Overskriften nævnte begynder med de smaa Bogstaver; umiddelbart derpaa gives Brug af disse i en Mænge En- og Tostavelsesord. Saa kommer de store Bogstaver hvilke ogsaa ledsages med et rigboldigt Tillæg af Stavelsesøvelser. Ved Siden af Trykbogstaverne staar her ogsaa de gotiske Skrivbogstaver. Derpaa gaaes over til de latinske, hvor netop samme Plan følges, og de latinske Skrivbogstaver tages med paa samme Maade som de gotiske. Da Forfatteren bebuder, at han i anden Afdeling vil meddele nogle Bemærkninger om Bogens Brug, saa skal jeg udsætte med min Dom over den, indtil hin udkommer, og blot her foreløbigen bemærke, at jeg anser det som et særdeles Fortrin ved Bogen, at den har en stor Mængde passende Stavelsesøvelser, endskjønt der paa flere Steder i Overgangen fra det Lettere til det Sværere gjøres Sprang, som det vil falde Begyndere i Stavekunsten vanskeligt at hoppe efter.

M. Troan.

— **Historiske Fortællinger om Islændernes Færd hjemme og ude.** Efter de islandske Grundskrifter ved N. M. Petersen. 1 B. 2den Udg. Woldikes Forlag. Kjøbenhavn 1862. Disse Fortællinger indledes med en kort Beskrivelse af Islands naturlige Beskaffenhed, og et Omrids af dets Historie fra Landets første Opdagelse til det blev underkastet den norske Konges Septer i det 13de Aarh. Derpaa følger i første Bind en Oversættelse af Fortællingen om Egil Skallagrimsen, der udentvivl er en af de interessanteste Personalhistorier, som Nordens Sagaliteratur eier. Enhver Lærer, som har Tid og Anledning dertil, bør derfor læse den. Sproget er saa folkelig dansk som det kan ønskes, omendskjønt der bruges enkelte Udtryk og Vendinger, som vil skurre i en Nordmands Øren, fordi Norsk og Dansk nu ikke længere er aldeles ligt i Et og Alt, hvilket en og anden af vore egne Literater endnu ikke vil erkjende, ikke at tale om skandinavisksindede Enthusiaster i „deiligst Vang og Vænge," der vil, at vi Nordmænd skal aldeles gaa op i Dansheden, især hvad Sprog og Retskrivning angaar.

M. Troan.

— Naar Undertegnede tillader sig at henlede Opmærksomheden paa efternævnte Bøger, der alle er udkomne paa Woldikes Forlag i Kjøbenhavn, saa sker det ikke, fordi jeg finder dem af saa stor Vigtighed og Interesse, at en Skolelærer absolut

bør læse dem, men fordi de er meget passende til Almuebibliotheker, hvis Hylder ofte desværre forsynes iblinde, da det er umuligt, at en enkelt Mand eller nogle Faa kan kjende alle for Almuen passende Bøger, som findes i den danske og norske Bogverden. Jeg tror derfor, at det i denne Henseende er meget gavnligt at enhver, som kan, gjør opmærksom paa de de nye Bøger, han finder passende til Folkelæsning.

— 1. **Telegraferne i Verdenshavene.** Af H Bkerzy. Som bekjendt sætter mange af Naturvidenskabens Dyrkere liden eller næsten ingen Pris paa Historiens Studium, og dog har ogsaa hin Videnskab sin egen Hist'orie, som de alligevel dyrke, og det med megen Flid. Beviser herpaa har vi nok af i næsten hvert eneste naturvidenskabeligt Værk, som udkommer, og saaledes ogsaa i denne lille Bog, der fortæller os om alle de Forsøg, man har anstillet for at lægge Telegrafer over forskjellige Have, og Resultaterne af samme. For den, som har Lyst til Læsning af naturvidenskabeligt Indhold er Bogen meget interessant og tillige belærende. Da han her vil se, hvor overordentlig stor Indflydelse en saadan Havtelegraf vil have paa de oplyste Folkeslags baade aandelige og materielle Velvære og tillige gjøre Epoke i politisk Henseende, saa den bliver af verdenshistorisk Betydning, trods den nævnte Ringeagt for Historie, det vil da sige, hvor Havtelegraferne lykkes, hvilket desværre endnu er skeet kun paa de færreste Steder, man har gjort Forsøg. — Hvad, som kan være at udsætte paa denne lille Pjese, er, at den ikke er skreven i et rigtig simpelt og almenfatteligt Sprog, hvilket er en aldeles nødvendig Betingelse ved alle Bøger, som skal tjene til Folkelæsning. Dog vil jeg dermed ikke have sagt, at dette er saa ufolkeligt som i mange andre Bøger; det er ikke værre, end at det kan forstaaes af enhver, som har en Smule Dannelse, og det fordres nu snart af Alle og Enhver.

— 2, **Skitser af Livet i et dansk Fængsel.** Fængslerne ere egne Verdener, som længe var en næsten lukket Bog for de Udenforstaaende; ja selv saadanne Anstalters Embedsmænd og Betjente kjendte lidet til hvad der blev tænkt, overveiet og talt inden de tykke Mure og tilspærrede Døre. Men nu, da man mere og mere er kommen til den rigtige Erkjendelse af den kristelige og menneskekjærlige Pligt at virke alt, hvad man kan, til de Fangnes religiøse og moralske Forbedring, har man ogsaa begyndt med for Alvor at lytte til deres Samtaler og lægge nøie Mærke til deres Forhold til hverandre indbyrdes og til deres Tilsynsmænd, for at kunne komme efter, hvad det er deres Tanker egentlig dreier sig om inden Fængslets skumle Vægge. Udbyttet af saadanne Jagttagelser er det, som meddeles i denne Bog. Den kan derfor ikke andet end læses med Interesse af enhver, der føler varmt for disse sine ulykkelige Medmennesker, — og da nu enhver, som bærer Navn af Kristen, og som ikke er aldeles forhærdet eller selv har betraadt Forbryderbanen, bør nære en saadan Følelse, saa kan Bogen anbefales som virkelig god Læsning for hvemsombelst, og det saa meget mere, da den er affattet i Sprog, der idetheletaget er ligesaa forstaaligt for den Lærde som for den Lærde.

— 3, **Tæring efter Næring** og 4. **Det hvide Hus.** Disse to Bøger indeholde hver sin Fortælling, der begge er meget forskjellige fra det Dusinkram af saadan saakaldet underholdende Læsning som vor Literatur er oversvømmet af. Den første af disse Fortællinger viser os, hvorledes det gaar med Folk, naar de begynde at leve over sin Formne, som man siger. Den anden er egentlig en Børnehistorie og bestemt til Læsning for Ungdommen; men Forældre og Opdragere vil ogsaa have godt af at læse den, da de her vil faa at se, hvorledes de, naar de holde paa gamle Fordomme, har forudfattede Meninger og ved enkelte, som det synes, ganske ubetydelige Misgreb i Opdragelsen, kan fordærve et Barn og gjøre det ulykkeligt for dets hele Liv. Begge Fortællinger er saaledes meget lærerige, og har derhos ogsaa det store Fortrin, at de helt gjennem dufter af en kristelig Aand, uden at der spores nogen Tendents til en eller anden sekterisk eller syg- religiøs Retning, hvilket nu er bleven Mode hos enkelte af dem, som befatter sig med at udgive Fortællinger for Folket. M. Troan.

— Dersom Planen vinder Bifald og Understøttelse, agte Lærerne Erikſen (Skien) og Krognæſs (Aker) at forsøge udgivet en **Skriveøvelsesbog**, indeholdende endel smukke praktiske Haandskrifter. De haabe, at Mænd, der interessere sig for et saadant Foretagende, ville opspøre og bidsende til Afbenyttelse udmærkede Haandskrifter, der kunne tjene som Mønster for Haandskrift. Der er tidligere udgivet Haandskrifter til Læseøvelse, men, saavidt os bekjendt, ikke nogen til Skriveøvelse; derfor tænkte man nu at danne et Mellemled mellem egentlige Forskrifter og Skriftlæsningsapparater. Skriveøvelsesbogen tænkes at skulle indeholde baade latinsk og norsk Skrift paa 4 Ark i Kvart. Der er truffen nogen foreløbig Aftale herom med en Litograf; men Alt beror paa hvorvidt Planen vinder Bifald og Understøttelse.

— Paa Beyers Forlag er godt udstyret og til billig Pris (1 Spd.) udkommet „**Aandelige Guldkorn** nedlagte af Gud til Høst for Evigheden. Christelige Fortæl-

linger og Levnetsbeskrivelser. Af Dr. G. H. v. Schubert, oversat af Kand. Gabrielsen." Dette Skrift er delt i 5 Hovedafdelinger, der bør for sig er i Boghandelen at faa kjøbt særskilt. I. Meddelelser fra Riget: 50 kristel. Fortællinger. II. Kristentroens Seier: Missionær Maffat, William Grimshaw, Hjælp i Nøden, Tankesprog fra Forfædrene. III. Naadens Undergjerninger paa aandelig Nødlidende: (Karaktertræk) Præsten J. Fabricius, Oberst Gardiner, Grev Chesterfield og Apostelen Paulus, Generalmajor Andreas Burns. IV. Sangens hellige Magt: 40 Fortællinger. V. Reisefortællinger og Reisebreve: 12 Fortællinger og 19 Breve. — Man taler om gode Folkeskrifter, men vi gad vidst, om dette Skrift ikke skulde fortjene at blive modtaget som et saadant. Der, hvor man sanker Bøger for Børnebiblioteker, bør disse Guldkorn ikke savnes blandt den Sæd man ad den Vei agter at saa i Barnehjærterne. Dette er en Bog, som tilhører Familjekredsene og ei blot Almuebibliotekerne. Schubert forstod at skrive særdeles tiltalende. Hans dybe Sjæleblik, hans opbyggelige Maade at forme sin Fremstilling paa, bidrager til at Sandheden lægges saa nær Hjærtet, at dette neppe kan andet end give Agt paa den. Schubert var Naturkyndig af Fag; men han anstillede ligesaameget Forskninger i Naadens som i Naturens Rige. Endel af sit Udbytte ved den aandelige Forskning meddelte han i et Tidsskrift, han udgav. Derfra ere disse Guldkorn hentede og bragte over paa norsk Grund.

— Udkommet er 1ste Binds Nr. 1 af **Lutherst Kirketidende**, udg. af Professor Johnson. (Dybwads Forlag.) Indhold: Hvad er Kirken? (I.) Kirkel. Erterr. — Vore Læsere bedes gjennem det nedlagte Nr. at henlede Opmærksomheden paa Kirketidenden ei alene inden sin egen Midte men ogsaa i andre Kredse, hvor der maatte kunne tænkes at være en Smule Sands for kirkelig belærende Læsning.

— Til Behandling ved Lærermødet i Jonkøping er foreslaaet 29 Spørgsmaal. Vi kan ikke afse Plads til at gjengive dem i deres hele Ordform, men kun antydningsvis: — Skolens og Folkedannelsens Hindringer, Smaaskole og Almueskole, Minimumskundskab for Folkets Borgerdannelse, Lexielæsningens Ordning, Katekismuslæsning, Kristendomslærebog, Undervisning i Læsning, Skrivning, Regning, Historie, Geografi, Naturhistorie, Tegning, Svensk, Havedyrkning, Gymnastik, — Skoletimeantal, Skolevang, Skolematerialier, Læseplan, Lærer-Hjælpemidler ved Bibellæsning, Skoleprotokol, Kirkesang, Almuebiblioteker, Lærernes Agitpaagivenhed paa Tidens antikristelige Tegn, Esek. 6, 11—18 anvendt paa Skolen og Læreren, Bistand af Lærere til Præster ved Katekismeforklaringer, Skolelærerforeninger, Lærernes Løn- og Pensionering, Seminarlærerdannelse (3 Spørgsm.), Forening af Skole-, Organist- og Klokkerpost, Skolebygninger. — De Mødende anmelde sig hos Lærer Lundegvist. — Det svenske Lærermøde tjor staar os i behagelig Erindring. Mangel paa Plads har gjort at vi intet Referat derfra har kunnet meddele. Men da vi nu har modtaget **Forhandlingarne vid tredje allmanna svenske Folkskolläraremötet i Göteborg d. 9de—12te Juli 1862** udg. af J. J. Holmberg, S. A. Ohmann och J. A. Zachrisson (92 S. st. 8°. 50 Øre = 15 ß. n.), maa vi anmelde dem, og kommer da til Sagen. Det Spørgsmaal, som mest tog Opmærksomheden i Beslag, var dette: „Hvilke Forandringer i Almueskolevæsenets nuværende Ordning er at ønske, a) i Henseende til Smaaskolen, b) den egentlige Almueskole og c) den høiere Almueskole?" Efter en langvarig Debat fattede man efter Rosenbergs Forslag følgende Beslutning: „Da Skoleloven af 1842 med de deri i 1853 skete Forandringer og nærmere Bestemmelser, at Skoledistrikterne ordnes ikke efter Sognene men efter Folkemængden, er den Grund, hvorpaa det svenske Skolevæsen bør udvikles, anser Mødet den Forandring i Skolernes nuværende Organisation ønskelig, at der, hvor Smaaskoler behøves, disse bør være egentlig Underlag for Almueskolen, og, der hvor saakaldte høiere Almueskoler organiseres, bør disse være en Fortsættelse af hin, saa at disse 3 Slags Skoler sættes i organisk Sammenhæng med hverandre, og at Lærerne i den egentlige Almueskole maa uden akademisk Dannelse eie Befordringsret til den høiere." Dette Resultat var Frugten af en stærk Partiernes Brydning. Disses Stilling i dette Spørgsmaal er i Korthed fremstillet i denne Aargang S. 62 og 63 og mere udførligt i 1ste Aarg. Nr. 9 og 10. Der stod i Mødet mægtige Kræfter ligeoverfor hinanden. En Svigersøn af afdøde Greve Torsten Rudenschöld, hvis Minde følgelig var ham dyrebart, stod som Bannerfører for den rudenschöldske Skoleplan. Denne Mand var Redaktøren for Göteborgs Handels- og Søfartstidende, Magister Hedlund, en mægtig Dialektiker, skarp Polemiker med en ildfuld Karakter. Hans Bundsforvandt, Kaptain Kyhlberg, som har udgivet et af Hovedskrifterne i Striden, ventedes, men kom ikke til Mødet. De Rudenschöldske interessere sig nok for Skolen; men ikke synderlig videre end Folk i gamle Dage. Rudenschöld ansaa Almueskolen og en særskilt Lærerstand for en ren Overflødighed. Hvad den almene Mands Børn behø-

vede at lære, kunde gamle Kjærringer, Kroblinge og ueraminerede Lærere meddele. Det vilde, mente han, gaa forvidt og blive for kostbart at tage længere ivei. For at der dog kunde være Adgang for rige og høierestaaende Folks Børn til at faa Undervisning, skulde der oprettes høiere Folkeskoler ved hvilke kun Akademikere skulde ansættes som Lærere. Til disse Skoler skulde der ydes betydeligt Bidrag af offentlige Midler. Herved drog han tilfelts mod en folkelig Lovbestemmelse, som var given i 1842, og som gik ud paa at selv den mest Fattiges Barn skulde faa Adgang til at lære mere end blot en Smule Indenadlæsning og Luthers lille Katekisme kun udenad. Ved Rigsdagen i 1856 fik de Rudenschöldske en Indskrænkning fastsat, som var beregnet paa at undergrave Almueskolen. Denne Omstændighed var det, som fremkaldte den voldsomme Kamp, der førtes ved Göteborgsmødet. (Forts.)

— Med Reisen til Lærermødet i Kristiania forbinde Mange Hensigten at se noget „Nyt" og „Mærkværdigt." Vi skal derfor minde om en Mærkværdighed, som ialfald ved forrige Lærermøde blev glemt: **Døvstummeinstitutet.** Dette er en Anstalt, som baade ved sin Gjerning i sig selv og ved den hæderlige Ledelse, som den er Gjenstand for, saavelsom de Resultater, den fremviser, fortjener ikke mindst Skolelærernes Opmærksomhed og Interesse. Her Balchens Dygtighed, Nidkjærhed og Omhu for de Døvstumme, som Bestyrer af Institutet, den pædagogiske Indsigt og Interesse, som han lægger for Dagen, hvisaarsag han søger Understøttelse af dygtige Lærekræfter, gjør efter vor Formening den hele Anstalt fortjent til Opmærksomhed og Tillid. Saavel i Kristendomskundskab som i Skrivning, Regning, Historie m. m. drives det vidt. Vi har længe havt i Tanke at omtale Balchens Døvstummeinstitut; men Plads — Plads har manglet dertil som til mangt andet. For dem, som besøge Anstalten, behøves ei vore Ord; Institutet taler for sig selv. For Andre er alt andet end en udførlig Beskrivelse jævngodt med Intet. Derfor faar det bero med kort forud for Lærermødet at have bragt Institutet i særlig Erindring. Og dette er desuden en Anledning til at efterkomme en Anmodning om at nævne Johan Kellers „**Nordiske Døvstummeblade,**" som han for en Tid siden indbød til Subskription paa saaledes: „Desværre er det ifølge den Døvstummes Tilstand i de fleste Tilfælde en Umuligbed at bringe ham saa vidt i aandelig Udvikling, at han fuldstændigt kan tilegne sig Indholdet af, hvad der er strevet for Hørende. — For Sprogets overførte Talemaader, finere Nuancer og Vendinger forbliver han fremmed, og med disse gaar som oftest Meningen af det Sagte tabt for ham. Det gjælder altsaa om at lempe Sproget efter hans aandelige og sproglige Standpunkt, dersom han skal indvies i og følge med Udviklingen i den aandelige Verden, hvori vi Hørende ere saa lykkelige at kunne leve. Det er derfor min Hensigt, dersom et nogenlunde tilstrækkeligt Antal Subskribenter tegne sig, hver 8de eller 14de Dag at lade udgaae et Blad, skrevet i saa jevnt et Sprog, at dets Indhold vil være tilgjængeligt for enhver Døvstum, der har modtaget sin Uddannelse i et af Nordens Institutter. — Bladets Indhold vil blive: Religiøse Betragtninger, Skildringer af Naturen og Menneskelivet i Fortid og Nutid, Skildringer af Historien, Det borgerlige Liv og et kortfattet Uddrag af de vigtigste politiske Begivenheder. Et lille Afsnit vil blive udfyldt med Meddelelser om Døvstummeundervisningen i Indland og Udland, nærmest beregnet paa Lærere. Prisen: 2 Mk. 8 ß. dansk kvartaliter." — — —

Udnævnelser og ledige Bestillinger.

Kristiania Stiftsdirektion: Seminarist Hans Bredvei den 28 Mai udnævnt til Lærer ved Nevlunghavn Skole i Brunlanæs, Seminarist Hans Jordbøy den 12te Mai udnævnt til Lærer i Lesje Præstegjeld, Sem. Anders A Tufte udn. til Lærer i Nordre Froen, Sem. Ole Enger udn. til Lærer i Sørsdal Skole i Lier, Sem Erik T. Lime 7de April udn. til Lærer i Vaage høiere Almsk. (og af Biskopen udn. til Kirkesanger i Vaage Hovedkirke.)

Bergens Stiftsdirektion: 11te Desbr. 62: Kirkss. i Vik J L. Rosenlund til Kirkesanger og Kredsskolelærer i Daviken, Elev fra Voss's høiere Almsk. Johan S. J. Langeland til Kredsskolelærer i Hammer. — 18de Decbr.: Elev fra Voldens høiere Almsk. Jens P. Muri til Lærer i Indviken. — 15de Januar 63: Elev fra Voss's høiere Almsk. Johannes K. Glimme til Lærer i Kinn, Seminarist Ole S. Ulvik til Fastskolelærer i Hyllestad, Elev fra Voldens høiere Almsk. Mathias J Thunem til Lærer i Vanelven. — 30te Januar: Elev fra Hjelmelands Skole Knud N. Djuvet til Lærer i Roldal, Elev fra Voldens høiere Almsk. Severin K. Drot-

ningboug til Lærer i Drkoug, Elev fra Voss's høiere Almstl. Lars B. Røen til Lærer i Kinservik. — 27de Febr.: Seminarist Ludvig H. Nøstdal og Elev fra Solums Lærerskole Gunder G. Nyhus til Lærere i Kinn. — 7de Marts: Elev fra Voss's høiere Almstl. Knud A. Simmenæs til Lærer i Haugs, Elev fra Voldens høiere Almstl. Anders N. Duestøl til Lærer i Hjørendfjord. — 26de Marts: Elever fra Voss's høiere Almstl. Ole H. Kvamsø, Gjermund G. Klyve og John O. Fladebø til Lærere i Stordøens Præstegjeld.

— Lærerposterne ved Lærerskolerne i Vessen og i Alten. 3 Mnds. Opsigelse. 350 Spd. Tromsø Stiftsdirektion. — Lærerposten ved Lærerskolen i Egersund. 350 Spd. 36 T. 3 Mnds. Opsigelse, Christiansands Stiftsdirektion. — 3 Lærerposter i Lier: 1) Egge Skolekreds. 36 Uger. 110 Spd. iberegnet Kostholdsgodtgjørelse. Familiebolig og Benyttelse af et Jordstykke; 2) Mehren Skolekreds. 32 Uger. 100 Spd. iberegnet Kostholdsgodtgjørelse; 3) Gullaug Kreds. 32 Uger. 80 Spd. Frit Ophold. 3 Mnds. Opsigelse.*) Sognepræsten til Lier. — En Lærerpost i Aas forenet med Organistposten i Aas og Nordby Kirker. 36 Uger. 54 Spd. og frit Ophold. 30 Spd. og 16 Spd. Christiania Stiftsdirektion. — En Lærerpost i Vardal. 36 Uger. 7 Ort pr. Uge i Løn og 7 Ort ugentlig i Kostholdsgodtgjørelse. Christiania Stiftsdirektion — Lærerposten ved den faste Skole i Sigdals Hovedsogn. 36 Uger. 90 Spd. Christiania Stiftsdirektion. — 3 Lærerposter ved Christiansands Almueskole: 1) en Førstelærerpost 175 Spd. Fri Bolig og Brænde et muligt Lønstillæg af 25 Spd.; 2) en Underlærerpost. 100 Spd. og et Tillæg af 50 Spd.; 3) en Lærerindepost for Smaaborn. 60 Spd. og fri Bolig. 33 Timer ugentlig. Stiftsprovst Lassen. — En Underlærerpost ved Egersunds Almueskole forenet med Organistposten ved Egersunds Kirke. 120 Spd. og 30 Spd. Om Vinteren 28 om Sommeren 33 Timer. 3 Mnds. Opsigelse. Dalernes Provsti. Egersunds Skolekommission. — Kirkesangerposten ved Skaugers Hovedkirke forenet med en Lærerpost. 40 Uger. 104 Spd. og 150 Spd. Fri Bolig Skaugers Skolekommission. Christiania Stiftsdirektion. Auguste Maaneds Udgang. — 3 Lærerposter i Stokke Præstegjeld: 1) ved Gihle faste Kredsskole. 36 Uger. 50 Spd. 48 ß. Kostholdsgodtgjørelse 1 Ort pr. Skoledag. Lærerbolig; 2) ved Søndre og Østreborge Kredse. Samme Skoletid og Løn. Med denne Post er Kirkesangerposten forenet. 80 Spd.; 3) ved Arendals Kirkebygd med samme Skoletid og Løn. Arendals Kirkesangerombud er forenet dermed. 50 Spd. 3 Mndrs Opsigelse. Stiftsdirektionen. Sognepr. Ross. — 2 Lærerposter i Ullensager: 1) En fast Skole i Gjestads Skolekreds 24 Maal Jord; 2) Do. i Elstads Skolekreds. I enhver Skole 2 Værelser med Kjøkken for Læreren. 36 Uger. 90 Spd. Christiania Stiftsdirektion. Præsten i Ullensager.

Kirkesanger- og Skolelærerposten i øvre Hedals Annex ledig. Skoletid indtil 30 Uger. Løn 1 Spd., Kostpold 1 Spd. ugentlig. Kirkesangerindtægten omtrent 30 Spd. Fri Familiebolig i Skolehuset og Jordvei, hvorpaa vdes 2 Kjør og nogle Smaafæ, med Skov og Sæter mod at svare 2½ pCt. af Kjøbesummen, 400 Spd. Posten tiltrædes 1ste October. Ansøgninger indsendes til Sognepræsten i søndre Aurdal inden 20 August.

*) Det sees af forskjellige Avertissementer, at Skolekommissioner snart under en og snart under anden Form søge at omgaa Skolelovens klare Forbud mod Ansættelse paa Opsigelse. Vi haabe, at ingen Stiftsdirektion statuerer Exempel paa saadan Ansættelse. Faar man den paany igang, er der Intet iveien for, at man kan bringe saadanne Skolekommissionsbeslutninger ivei, som f. Ex. den, daværende Kapellan i Førde, N. Friis, i sin Tid der fik istand, at Lærerne skulde opsige sig af Skolens Tjeneste 1 — et helt — Aar førend de kunde forlade den. Slig en Hemsko i Befordringsveien maa man bestemt frabede sig. Red.

Strøbemærkninger.

Kristiansands Stifts Lærermøde er omberammet til Afholdelse den 14de og 15de Juli. Mandag Efterm. Kl. 4 et forberedende Møde.

— I og fra dette Nr. af efterkommes Anmodningerne om at meddele i Uddrag Bekjendtgjørelser om ledige Lærerbestillinger. Det var at vente, at Skolestyrelserne averterede i Skolebladene, men det hører til Undtagelser istedetfor til Regel. — En af vore Medarbeidere i Kristiania har godhedsfuld overtaget den Del af Redaktionsarbeidet, som vedkommer Meddelelsen om Led. Bestil. — Bladet optager fremdeles mod 2 ß pr. Petitlinje, som betales til Forlægeren, udførlige Bekjendtgjørelser om ledige Bestillinger og om udkomne literære Sager.

Rettelser i Nr. 6: S. 92 bedes „1862" rettet til 1852. — S. 94, L. 6 f. n. staar een, læs: „en — S. 65, L. 10 f. o. staar hvem, læs: hvorfor. — S. 95, L. 6 f. n. staar Fortolkning i, læs: Fortolkning:

Kristiania. Redigeret af S. M. Krognæs. — Trykt og forlagt af P. T. Malling.

Almueskoletidende.

„Lader de smaa Børn komme til mig og forhindrer dem ikke; thi Guds Rige hører Saadanne til." Mark. 10, 14.

Nr. 8. Aarg. 3.

Indhold: Om Undervisning i Bibelhistorie. — Mundtl. og bogl. Undervisn. — Pestalozzi. — Min Skole. — Skole-Efterretn. — Literære Efterretn. — Udnævnelser og ledige Bestillinger. — Strøbemærkninger.

August 1863.

Om Undervisning i Bibelhistorie.

Af Seminarbestyrer Ant. Høyer.*)

II.

Overskriften til den Afhandling om Undervisningen i Bibelhistorie, som vi nu her ville meddele, synes at indskrænke Gjenstandens Omfang, da Talen her efter den vil blive især om Undervisningen i det Gamle Testamente og i en særskilt Klasse i Skolen, men vi ville see, at denne Indskrænkning mere er blot tilsyneladende. Alt det Væsentlige, som gjælder om Undervisningen i det Gamle Test., gjælder ogsaa om det Nye Test., kun at det prophetiske og forbilledlige Moment efter Sagens Natur har mere sin Plads i det første, ligesaa at Naaden naturligviis fremstraaler i langt større Klarhed og Fylde i den nye Pagts Husholdning, efterat „Ordet blev Kjød og boede blandt os — og vi saa hans Herlighed, en Herlighed, som den Enbaarnes af Faderen, — fuld af Naade og Sandhed." Man erindre sig her ogsaa det gamle kjernefulde Ord af Augustin: „Det nye Testamente er skjult i det gamle, det gamle er aabenbaret i det nye." Hvad Indskrænkningen til Skolens øverste Klasse angaar, saa have vi allerede i forrige Stykke talt om, hvorledes Anvendelsen og Udviklingen maa blive i Udstrækning og Maade forskjellig paa de forskjellige Trin i Undervisningen. Faar vi saaledes her høre om Anvendelsen i sin videste Udstrækning, saa maa det være overladt til hver Lærers Skjønsomhed, hvor meget eller hvor lidet heraf der kan gjælde paa Undervisningens lavere Trin. I det Væsentlige gjælder her Alt om den bibelhistoriske Undervisning i Almindelighed. Vi ville først meddele den foreliggende Forfatters (Nissens) Afhandling omtrent i sin Helhed, og derefter fremsætte nogle Bemærkninger dertil.

*) Baade Meddeler og Læser bedes venligen undskylde, at denne Afhandl., der var lovet Plads i Nr. 1 først nu fremkommer. Der dukker i Tidens Løb Ting og Hensyn op, som man paa Forhaand ikke havde tænkt sig. Dette gaar paa en eller anden Maade ud over den, der sidder som Mellemmand, og derfor maa han bede samtl. Meddelere i dette Nr. om Undskyldning for at disse Sager ere blevne saa længe liggende. Red.

Om Undervisningen i Bibelhistorie, især det gamle Testamentes, i Almueskolens øverste Klasse.

Idet vi her agte at give en Anvisning til at behandle det bibelhistoriske Stof, som man kalder det, i den øverste Klasse, maa vi først fastsætte, hvad der er det Eiendommelige ved det gl. Test., og hvorfor det egentlig er nedskrevet. Det gl. Test. har en dobbelt Bestemmelse. Den ene fremgaaer af det nye Test., og den anden af Begrebet: Guds Ord.

Naar det nye Test. saa ofte siger: Dette skete, at det skulde fuldkommes, som er talet o. s. v., og naar Christus selv siger: I Mose Lov og Propheterne og Psalmerne er der skrevet om mig, saa henvises vi derved til det gl. Test., hvortil det nye Test. stiller sig i Forhold som Opfyldelsen til Spaadommen, og som derved bliver en Forhistorie for Christus. Dette er det gl. Test. atter paa en dobbelt Maade. Først er det en Historie, der danner Forberedelsen til Christus, og hvis Maal og Afslutning han er. Dernæst er det et Forbillede paa Guds Søns Liv og hans Kirkes Historie, baade ved de historiske Begivenheder og Kjendsgjerninger, som berettes i det, og ved mange Anordninger og Indretninger i Israel. Saaledes bliver det gl. Test. en forbilledlig Fremstilling (en Prototyp) af Christus og hans Kirke. Davids Liv f. Ex. afbilder forud Christi Liv: Møie og Lidelse, Seir over alle Fiender, Glæde og Herlighed under ham i hans Rige. Israels Offre ere et Forbillede paa Christi Forløsning, thi de indeholde kortelig disse Momenter: Synden som Grunden til Offeret, Ophævelsen af Syndeskylden som Hensigten med det, dets Bestemmelse at træde istedenfor den Offrende og endelig dets Reenhed. — Israels Menighed er et Forbillede paa Christi Menighed: den er i og for sig vanhellig, men helliges ved Gud, hvis Folk den er; Menighedens Formaal bestaaer ogsaa i det, som stod skrevet paa Ypperstepræstens Pandebaand: Herrens Hellighed. Vi have nu i det gl. og nye Test. Guds Riges fuldstændige Historie fra Verdens Begyndelse til ind i Evigheden, som især den sidste Bog, Aabenbaringen, fører os ind i. — — —

Det gl. Test. er Guds Ord, d. e. Guds historiske Aabenbarelse i Menneskeheden. Vi lægge stor Vægt paa denne Sætning, thi heri indbefattes det gl. Test.'s Herlighed. Mangfoldige Gange hedder det: Og Herren talede; eller hos Propheterne: Saa siger Herren. Det er for blevet udtalt, at den christelige Religionshistorie er vigtigere end den gammeltestamentlige Historie. Vi bemærke hertil, at vi Intet have imod, at Kirkens Historie læres i Skolen, men tvertimod ønske, at man vil fortælle Børnene Meget om fromme Christnes Liv (f Ex. om Augustin, Justin, Chrysostomus, Valdus, Luther, Knox, Arndt, Francke o. s. v.). Men hvis man stiller Kirkehistorien i lige Linje med det gl. Test.'s hellige Historie eller endogsaa hæver hin over denne, saa maae vi bestemt modsætte os dette. Thi hint „Guds Ord", hvorom vi nylig talte, mangler ganske baade i Kirkehistorien og i hvilketsomhelst Folkeslags Historie paa hele Jordens Kreds; vor Abstraction lægger et Guds Ord ind deri, hvilket vi kun kunne udrage af Skriften. Derimod hedder det her: Gud har talet ved Propheterne og i de sidste Dage ved Sønnen.

Ved dette „Guds Ord", som lyder gjennem alle det gl. Test.'s Fortællinger, blive disse til en forbilledlig Historie om alle de naturlige Forhold, der finde Sted til alle Tider, blandt alle Folk, alle Stænder, alle Aldre og begge Kjøn. Denne Historie indeholdes

i det gl. Test. og tilhører det af Gud udvalgte Israels Folk. Lader os da betragte det gl. Test. noget nøiere.

Vort naturlige Liv fremtræder paa tre Maader: som Familieliv, som Statsliv og som kirkeligt Liv. For disse tre Yttringer af det naturlige Liv er nu det gl. Test. Forbillede og Norm. I den israelitiske Historie have Familie- og Statslivet ligesaavel som det religiøse Liv et religiøst Grundlag. Betragtet fra dette Standpunkt viser der sig fire Momenter i disse Forhold: Synden; Guds Naade; Guds Dom i Ord og Gjerning; det fromme Sinds Hellighed og Herlighed, som fremtræder hos Guds Mænd og i Jehovahs Folk. Men der findes ingen hverken gamle eller nye Folkeslags Historie, hvori disse Momenter samtidig forekomme. Vi ville dvæle noget herved.

Synden viser sig i det gl. Test. udbredt blandt alle Stænder og i alle Forhold; baade den Enkelte og det hele Folk vende sig bort fra Gud. Dette finder vistnok ogsaa Sted i andre Folks Historie; men her i det gl. Test. bliver det næsten altid fremhævet som Synd imod Gud og føles som saadan baade af den Enkeltes og hele Folkets Samvittighed. Noget Lignende forekommer ikke i noget andet Folks Historie. Men det gl. Test. lærer os tillige at kjende Synden i hele dens Dybde, idet der paavises, at den Enkeltes Forsyndelse staaer i Sammenhæng med det Hele, f. Ex. i Akans Historie. Dette var ogsaa Betydningen af den store Forsoningsfest, 3 Mos. 16, som i den christelige Kirke har sit Tilsvarende i Bods- og Bededagen, hvor hele Folket fremstiller sig som syndigt.

Men Guds Naade ledsager altid i det gl. Test. Synderen og viser sig ved nærmere Betragtning næsten i enhver Fortælling, enten denne nu handler om den Enkelte eller om hele Folket. Dette er det evangeliske Moment i det gl. Test. Denne Guds Naade viser sig snart som en Opdragelse af den Enkelte eller hele Folket ved Lidelser og Modgang, f. Ex. naar Jakob maa flygte og derved lærer at holde sig til Gud; snart som en Forjættelse, f. Ex. til Adam om Kvindens Sæd, til Noah: saalænge Jorden staaer —, ved det røde Hav: disse Ægypter skulle I ikke see mere, o. a. St.; snart fremtræder den i Form af en Advarsel, f. Ex. mod at æde af Kundskabens Træ, mod at blande sig med Kanaans Indbyggere for ikke at forføres af dem. Under Kongerne maae især Propheterne formane og advare, og næsten i enhver Fortælling fra den Tid seer man Jehovahs Naade fremtræde paa denne Maade mod hans Folk. Denne Guds Naade viser sig især i sin Herlighed, hvor Gud giver Tid til Omvendelse og altid igjen antager sig sit Folk, naar det ydmyger sig for ham. Saaledes ved Syndfloden, mod Pharao, mod Ninive, under Vandringen i Ørkenen, i det babyloniske Fangenskab o. a. St. — Man har vænnet sig altfor meget til at see Guds Vrede fremtræde i det gl. Test.'s Fortællinger fremfor hans Naade, og dog udtaler Gud allerede paa Sinai, at hans Naade skal være større end hans Vrede; thi han vil hjemsøge Synden indtil tredje og fjerde Led, men vil gjøre Miskundhed i tusinde Led mod dem, som elske ham og holde hans Bud. Som Gud her taler og forjætter, optræder han ogsaa i det gl. Test.'s Fortællinger. Du behøver blot at tage et Exempel. Folket havde syndet ved at tilbede Guldkalven. Da optændes Herrens Vrede, og han vil fortære Folket; men Moses beder: Herre, kom dine Tjenere Abraham, Isak og Israel ihu o. s. v. og — Herren fortrød det Onde, som han havde villet gjøre sit Folk. — Denne Eiendommelighed ved den hellige Historie, som er særegen for den, burde man tage mere Hensyn til ved dens Behandling, end man sædvanlig gjør. Men vistnok

*

viser denne Naade sig først i hele sin Glands i det nye Test.; Ordet: Saa har Gud elsket Verden —, Joh. 3, 16, indeholder Naaden i hele dens Fylde, og af denne Fylde have vi annammet, ja Naade over Naade.

Guds Dom i Ord og Gjerning over Menneskets Gjøren og Laden fremtræder næsten i enhver Fortælling. Jeg skal nævne nogle af disse Guds Domme: Dersom Du gjør Godt, da —; din Broders Blods Røst raaber til mig; Mennesket er Kjød; Herren seer paa Hjertet; paa det Sted, hvor Hundene slikkede Naboths Blod —. I Profanhistorien derimod maa Dommen først abstraheres af Historien, og hvor ubestemt og vaklende og subjectiv er ikke den menneskelige Dom over Personer og Begivenheder. Er Alexander af Macedonien virkelig den Store eller ikke? Hvad var Napoleon? Hvor ganske forskjelligt er han ikke bleven bedømt. Hvad er Kjendetegnet paa en stor Nation? Henvender man disse Spørgsmaal til Menneskene, ville Svarene falde meget forskjelligt. Men i det gl. Test. have vi Guds Domme om Menneskene og deres Værd for ham, og disse Domme have allerede i Aartusinder staaet ved Kraft. (Forts.)

Den mundtlige og boglige Kristendomsundervisning.

II.*)

Onsdagen til samme Tid samledes man atter og efter Afsyngelse af Salmen: „Jeg er din Sædemand, o Gud! osv." og Bøn af H. Hansen, opfordrede Ordf. N. Næsheim til med nogle Ord at indlede det af ham fremsatte og af Forsamlingen antagne Spørgsmaal:

„Hvorvidt er der i den senere Tid lagt formegen Vægt paa den mundtlige Undervisning i Almueskolen?"

Talerens Ord lød omtrent saaledes: „Formeget og forlidet fordærver Alting." — „Maaden er vanskelig at passe." Disse gamle Ordsprog finde ogsaa deres Anvendelse paa Ungdommens Undervisning i mange Henseender. Hvad den mundtlige Undervisning angaar, da var den for ikke ret lang Tid tilbage saa underordnet, at Bogen skulde gjøre Alt. Mod dette sørgelige Uvæsen har der i de sidste Aartier hævet sig mægtige Stemmer, og de have ikke lydt forgjæves. Her er foregaaet en Reformation. Den mundtlige Undervisnings store Fortrin fremfor Pugning er bleven erkjendt med levende Bifald blandt Lærerstanden i det hele Land. Paa mange Steder — for ikke at sige paa de fleste — staar nu en begeistret og kjærligttalende Lærer istedetfor en træg, ordknap og grætten Lexekontrollør. Hvo iblandt os, skulde ikke glæde sig over denne store Forandring til det

*) Læseren bedes at sætte I. under Overskriften „Den mundtlige Undervisning" i denne Aarg.'s Nr. 1 S. 1. — Nærværende Besvarelse af Spørgsmaalet er Fortsættelse af „Forhandlinger ved Skolelærermødet for Kristiansands Stift den 9de, 10de og 11te Juli 1861."

Bedre? Imidlertid har jeg — og vistnok Flere med mig — i de sidste Aar hørt flere Lærere beklage, at de ikke med Hensyn til Anvendelsen af den mundtlige Undervisning have holdt sig indenfor de rette Grændser. Man synes nemlig at have seet mindre fordelagtige Frugter af Undervisningen paa Grund af, at Bogen er bleven formeget underordnet. Denne Bekjendelse er værd at laanes et Øre, og den bør, kjære Medbrødre, være os en gavnlig Advarsel, et Varsko om ikke at skeie ud til en anden Side. Ingen forstaa mig saa, at jeg miskjender den mundtlige Undervisning og ivrer mod den, — nei, rentudsagt: der kan neppe Nogen ynde den i sit Væsen mere end jeg; men derfor er det netop, at jeg ikke vil, at den skal komme i et slet Rygte. Den maa bruges, men ikke misbruges. Men det Sidste har skeet og sker, da Maaden er vanskelig at passe. Den mundtlige Undervisnings Fortrin for Pugningen ere saa store og mange, at det ikke med Et kan søges. Smaaborn som Ældre, Læsekyndige som Ikkelæsekyndige kunne lære, naar en Lærer fortæller, forklarer eller spørger paa en levende, fattelig og anskuelig Maade. Med Nytte saavelsom med Hygge og Glæde kunne Alle lytte til Lærerens Ord, medens blot en Del kunne henvises til Bogen som en ligesaa gjil og dygtig Læremester. En Lærdom, en Sandhed udtalt af den kristelige Lærers Mund trænger maaske mangengang til Hjertet og bliver Liv og Aand hos Barnet, medens hvad det læser neppe trænger ind i Hovedet, og selv om dette sker, bliver det dog længe, ja ofte stedse blot en død Bogstav for Barnet.

Med disse eller lignende Erfaringer for Øie er det vel, at Mange have dristet sig til at slaa Brag paa al Udenadlæren af Bog i Skolen. Barnet skulde nemlig lære Alt ene og alene ved at lytte til Lærerens Foredrag og ved at besvare hans Spørgsmaal For meget faa Aar tilbage var denne Anskuelse temmelig almindelig iblandt Lærerstanden, ja blev hyldet af flere fremragende Skolemænd. Men dette er, med et Ord sagt, at lægge meget for stor Vægt paa den mundtlige Undervisning; thi denne har ogsaa sine Mangler og medfører adskillige Fristelser baade for Lærer og Disciple. Læreren kan nemlig lettelig komme til at snakke altfor meget, saa at han overlæsser de Smaa med Mere end de kunne lære, eller — hans Undervisning bliver svævende og overfladisk. Barnet anspores forlidet til Selvvirksomhed, naar det bestandig blot har at høre og engang af og til at svare, men ikke henvises til Bogen for dels at fuldstændiggjøre, dels fastere at indprente sig Lærerens Ord. Desuden vilde man ved aldrig at give Børnene Lexer, forsømme idetmindste en stor Del af den Pligt at øve Barnet i at benytte Bøger som Lærere, hvilket er af saa stor Vigtighed for Enhver, der lever saa længe, at han træder ind i den store „Livets Skole". Ogsaa om Bøgerne maa det derfor hedde: de skulle bruges, men ikke misbruges. Jo ældre Barnet bliver, jo dristigere kan man være i baade at lægge fore Lexer og i at vise Barnet hen til den eller den Bog, hvor det vil finde Mere end Læreren om den eller den Ting

har Anledning til at sige. Hvad Religionen angaar, da vilde det være Synd, om man ikke vilde benytte Anledningen, som saa ofte gives, til at vise Barnet hen til den dyrebare Lys- og Sandhedskilde, som vi have i Bibelen. Skulde man betænke sig paa at vænne Børn til selv at øse af denne hellige Kilde, naar Barnet først er kommet saa langt, at det kan tilegne sig Noget af Bøger? — Bibelen er ogsaa for Børn. Hvor langt bedre vil dog ikke et Barn, som kan læse, have af at læse Skriftens simple Fortællinger end høre paa og atter høre paa en Lærer, som fortæller slet.

Det er derfor min Mening, at man lægger formegen Vægt paa den mundtlige Undervisning, naar man vil banlyse Bøgerne og især Lærebøgerne af Skolen. I Bibelhistorie, Religion, Historie og Geografi o. s. v. er den mundtlige Undervisning stedse uundværlig, naar det skal gaa; men, naar jeg tænker mig Børnenes hele Skoletid, maa jeg ogsaa sige om „Bøgerne", at de ere uundværlige. For yngre Børn maa de stedse blive underordnede og oftest udelukkede fra Undervisningen; men for ældre Børn maa Lærebøgerne paa Grund af flere Omstændigheder og flere Hensyn omtrent blive sideordnede med den mundtlige Undervisning.

Taleren sluttede med det Ønske, at Herren maatte bevare os i dette som i Alt, hvad der angaar vor vigtige Gjerning, fra Ensidighed, saa vi stedse maa udvælge det Bedste.

Under Samtalen blev ytret omtrent Følgende:

Den mundtlige Undervisning har sine store Fortrin, men den maa understøttes af Bog, ellers var der Fristelser baade for Læreren og Børnene, — for Læreren kunde den let gaa over til Prædiken, og for Børnene laa den Tanke nær, at det var nok, blot at høre efter. Flere Lærere omtalte derpaa sine Erfaringer og sin Fremgangsmaade i dette Punkt, hvoraf fremgik, at man første Gang vilde fortælle — navnlig Bibelhistorien — for de Smaa, anden Gang henvise til Bog og sige: Der staar det, de kunde selv læse det; tredie Gang gives Lektier. Derpaa omtalte man det Forhold, hvori den mundtlige og den boglige Undervisning bør stilles til hinanden, i hvilken Anledning der blev ytret, at man ikke maatte anse den førstnævnte som Hovedsag og sidstnævnte som Bisag, hvortil blev bemærket, at dette maa anses for det rigtigste i Barnets første Skoletid, og Bogen bruges mere i dets sidste Tid paa Skolen. Flere havde Erfaring for, at man før havde gaaet for vidt med den mundtlige Undervisning, idet denne skulde gjøre Alt; dog vilde man endnu benytte den selv med de større Børn, og den burde saaledes gaa Haand i Haand med Bogen gjennem hele Skolen. Der blev gjort opmærksom paa, at Læreren maatte vogte sig for de tvende Yderligheder ved nævnte Undervisningsmaader, kun at man ikke bør henholde sig til den Gjennemgaaen som i gamle Dage. Et Medlem troede, at den mundtlige Undervisning burde være den „dominerende" og den boglige understøttende og veiledende; han anførte for denne sin Mening Herren og Apostlerne som Exempler. Andre derimod holdt fast paa, at Undervis-

ning efter Bog var den nødvendigste, og at det ikke først var i „Livets Skole“ at Bibelen — Bogen — skulde bruges; ja man troede endog, at Bogens Ord burde kunnes — selv Forklaringens. Men Alle vare enige deri, at den mundtlige Undervisning stedse maatte gaa foran. Den Hellig-Aand var virksom ligesaavel ved denne som ved hin og omvendt, hvorpaa der anførtes et Exempel om en Blind, som kunde baade Ord, Vers og Kapitel i Bibelen uden selv at kunne læse. Et Exempel til Støtte for den mundtlige Undervisning. Mod den Ytring, at Jesus og Apostlerne ikke vandrede om med Bøger, blev svaret, at paa den Tid havde man ikke saadanne, nu kunde man henvise til dem (Lærebøgerne), og desuden vilde — efter Fleres Formening — den mundtlige Undervisning veires bort, naar man ingen Bøger brugte. Forøvrigt var der Bøger, som bestemt maa læres, navnlig Katekismen, og Læreren burde behandle den saaledes, at Barnet fik Lyst og Kjærlighed til Bogen og ad den Vei lære den. Under Diskussionen over dette Spørgsmaal syntes Enigheden at blive langt større end i Begyndelsen, og var Alle enige i, at den mundtlige Undervisning var af stort Værd, ja den vigtigste paa Skolens laveste Stade, da Barnet neppe kunde læse; men at Bogen snart maatte komme til og var den vigtigste paa Skolens høiere Standpunkt, og maatte ansees som Slutstenen for Barnets Undervisning paa Skolen.

Man gik derpaa over til at behandle de øvrige Fag: Historie, Geografi, Regning og Norsk. Imidlertid var Tiden saa langt fremskreden under Samtalen, at man ikke fik vexlet mange Ord om sidstnævnte Fag; dog udtalte Flerheden sig derhen, at her stillede Sagen sig ganske anderledes end i Religion. Her maatte den mundtlige Undervisning — navnlig i Almueskolen — nok være den „dominerende“, da man i disse Fag ikke behøvede, ja endog burde vogte sig for at ville indsvøbe sig i Bogstaven; dog ogsaa her var det godt, at have Noget at holde sig til, hvorfor Lærebøger maa ansees ønskelige baade i Norsk, Geografi og Historie; thi ellers var det vanskeligt, at Barnet kunde bevare det Foredragne.

Da man ansaa dette Spørgsmaal for uddebatteret, sluttedes Formiddagsmødet med Salmen: „See, jeg trænger til din Naade“ o. s. v. og med Bøn af Skolebestyrer Storaker (i Søgne).

Lidt af Skolens Historie.

II. Johan Heinrich Pestalozzi.

(I det Væsentlige efter „Süddeutscher Schul-Bote.)

Af Kand. i Theol. Seminarl. John Stenersen.

Pestalozzis navn er vel kjendt næsten af enhver. Staar den almindelige dannelses historie i en inderlig forbindelse med skolens, saa maa

Pestalozzi forundes plads i hin som i denne. Men sin første plads indtager han dog i skolens historie, og det ikke som en, der stod udenfor skolen og paa fjern afstand vilde reformere den med abstracte theorier. Han staar midt iblandt sine børn i skolestuen selv, og der forsøger han at praktisere sine theorier. Med villie og medrette sagde jeg forsøge, thi Pestalozzi formaaede aldrig at gjøre og udføre, hvad han egentlig vilde. Han var alt andet end praktisk. Hans hjerte var varmt, hans sjæl var blid og hans opofrende menneskekjærlighed var stor. Men netop fordi hele denne mands personlighed var saa elskværdig, saa er ogsaa betragtningen af hans liv og gjerning saa vemodig. Da han i sit livs aften efterat have nedlagt sin virksomhed engang besøgte en skole, saa fandt han udfoldet, hvad han havde tænkt og drømt om, men selv ikke formaaet at give virkelighed. Et barn vilde lægge en egekrands om oldingens hoved, men han vilde ikke modtage den. Men hvad den beskedne olding har forskudt, vil dog efterverdenen række ham, og skolens lærere behøver ikke at skamme sig ved at bringe blade til denne krands. Og et saadant blad er det, at jeg bringer ved at gjøre hans liv og gjerning lidt mere bekjendt for almueskolens lærere.

Pestalozzi var født i Zürich den 12te Januar 1746. Han var ikke mere end sex aar, da han mistede sin fader, og dermed den mandlige opdrager. Den moderlige ømhed mødte ham i fuldeste maal, og en tro tjenestepige hjalp moderen i med den største omhyggelighed at pleie og værne om Pestalozzi og hans to søskende. Han beskriver sig selv som en meget kvindeagtig gut, som i aarvis ikke kom frem fra kakkelovnskrogen. Fra denne krog og fra moderens dagligstue lærte han alene verden at kjende, eller rettere sagt: moderens dagligstue var for ham verden. Han havde aldrig smaaguttens fornøielse at tage et tag, eller spille bold og gaa paa skøiter, kort al idrætsgjerning var ham fuldkommen fremmed. Havde det ikke været tilfældet, saa skulde maaske hans liv seet anderledes ud, og ikke saa vemodigt som det nu er. Hans barndomsaar tilbragte bag kakkelovnen giver virkelig nøglen til forstaaelsen og bedømmelsen af Pestalozzi's person. Hvor længe dette liv varede, inden han kom paa skole, har jeg ikke kunnet finde nogen oplysning om. Han beskriver selv sine tidligste skoleaar, og det kan ikke forundre os, at han blev Gjenstand for sine Kammeraters Haan. Han beskriver sig selv som den mest ubehjælpelige og klodset af dem allesammen, og snart betegnede ogsaa ogenavn ham som saadan. Selv led han meget derunder, og ønskede i sit hjerte inderlig, at han ogsaa i legen kunde være den dygtigste blandt dem, men det blev han aldrig. Han var dog bestandig afholdt af sine kammerater paa grund af sin godmodighed og store tjenestagtighed. Paa skolen var han en meget dygtig elev, og ragede i enkelte fag endog over sine medelever. Særlig var det sprog, som interesserede ham, men ingenlunde sprogenes grammatikalske Side. Formen var ham aldeles ligegyldig. Det kom ham dengang bestandig an

paa indholdet. Deraf blev han greben indtil enthusiasme. Sine begeistrede ideer ønskede han allerede tidlig at udøve, men hans praktiske kræfter negtede altid at gjøre sin tjeneste. Og det følsomme barn voxte op og blev til en følelsens mand med den mest levende indbildningskraft. Med den inderligste og ædleste begeistring omfatter han sine pædagogiske ideer, og tillige med en stærk villie, men en villie, som fuldkommen mangler det klare og faste blik paa udenverdenen, og som ikke har lært at tugte følelsen, saa det rolige og nøgterne overlæg kunde gjøre sig gjældende. Han beklager selv sin fuldkomne mangel paa den ting at kunne styre og lede. Og naar vi ledsager Pestalozzi i hans virksomhed som mand, da skal vi komme til at dele denne beklagelse med ham, og desværre maatte bekjende, at den var velbegrundet.

I Pestalozzis hjerte, som rummede saa megen kjærlighed, indtog folket, almuen, allerede tidlig en meget stor plads. Forholdet mellem byen Zürich og den omboende landbefolkning var paa den tid meget spændt. At alt ondt kom fra byen var blandt bønderne en almindelig erkjendelse. Allerede som gut havde Pestalozzi opholdt sig meget hos sin bedstefader, som var landsbypræst, og der indsuget en kjærlighed til folket, men ogsaa et had til de fornemme aristokrater, som undertrykkede almuesmanden, og saa stort var dette had, at han selv bekjender for en af sine venner, at han lettelig kunde være bleven disse despoters mørder. Og for en mand med Pestalozzis gemytsbeskaffenhed er det meget let tænkeligt; saa varmblodige folk ere uberegnelige. Han skulde dog blive bevaret for mørderbanen. En ven, som havde staaet ham meget nær, døde. Paa sit dødsleie kaldte han Pestalozzi til sig, og formanede ham til at vælge sig en stille og rolig livsvirksomhed og fremfor alt ikke indlade sig paa større foretagender uden at have en rolig, koldblodig mand ved sin side. Man kan af dette raad se, at den døende ven kjendte den, han forlod. En del af dette raad skulde ogsaa Pestalozzi snart komme til at følge. Selv blev han kort efter meget syg, rimeligvis for en del en følge af den iver, hvormed han nu drev det juridiske studium, som han havde valgt istedenfor det theologiske, da det løb uheldigt af med hans første forsøg i at prædike. Efter sin sygdom blev han nødt til at opgive sine studier og fik det raad at reise paa landet. Han begav sig da til en meget dygtig landmand i Kanton Bern. Hos ham blev Pestalozzi besjælet af denne ene tanke, at forbedre landmandens kaar. Til denne ende kjøbte han en øde og tør hedestrækning for en billig penge. Her begyndte han da jorddyrkning og landbrug, og forbandt hermed en fattiganstalt. Børnene skulde om sommeren beskjæftige sig med markarbeide og om vinteren med at spinde, væve, læse o. s. v. Selv beklager han senere sin store tankeløshed, og efter fem aars forløb maatte han nedlægge sine store foretagender paa Neuhof, som han havde kaldt sit gods. Hans venner dømte ham til galehospitalet, og miskjendelse og gjæld var alt, som den ædle nybygger høstede fra Neuhof. Han led nu med sin

kone fuldkommen nød og manglede ofte det allernødvendigste, og hans venner ansaa ham for et forrykt menneske, som det ikke engang kunde nytte at hjælpe. Men denne Pestalozzi's ulykke blev dog en lykke baade for ham og — for verden. Det samme aar, 1780, som ødelagde Neuhof og gjorde Pestalozzi til en ruineret mand, grundlagde hans navn i pædagogikkens historie. I dette aar udkom hans første skrift: „en eneboers aftentimer", dette skrift som danner programmet for hans hele senere pædagogiske virksomhed. Skriftet danner ingen sammenhængende Udvikling af et system, men bestaar af korte, afbrudte læsefætninger, mellem hvilke der vel er en tankens men ingen formens enhed. Grundtanken i disse aphorismer er, at den menneskelige viden først faar til sin gjenstand det, som nærmest omgiver mennesket, og først derpaa naaer den, hvad der ligger fjernere. Derfor maa barnets aandskræfter først øves paa ting, som er i dets umiddelbare Nærhed, inden de føres videre. Den konkrete viden (kjendskab til tingene) maa gaa forud for den abstrakte (begreberne). Da nu det nærmere skal gaa foran det fjernere, saa maa mennesket først dannes til medlem af familien, inden det dannes til medlem af samfundet: familiedyderne maa gaa foran borgerdyderne. Men Gud er dog nærmere end baade fader og moder, derfor maa der ogsaa begyndes med ham, thi troen paa Gud helliger og befæster baandet mellem forældre og børn, konge og undersaatter.

Under alle omvexlinger baade i det ydre og indre maa Pestalozzi siges at være bleven tro mod grundtanken i sine: „en eneboers aftentimer"; dog desværre kun med én undtagelse. Aldrig kom gudserkjendelsen til at indtage den fundamentale stilling, som han her synes at indrømme den. Den kom desværre til at træde meget i baggrunden, som det senere hen skal vise sig.

(Sluttes i næste Nr.)

Min Skole.

(Af Kirkesanger T. M. Langlie.)

I.

Du siger saa, min Kjære:
O, hvor det dog er kjedeligt,
ja mangen Gang fortrædeligt,
Skolelærer at være!

Hver evig' Dag at stride
med saadan vild, urolig Flok . . . .
Blot jeg det seer, saa bar jeg nok;
ei jeg det kunde lide.

Om Du af alle Kræfter
arbeider, ofte leit det gaar,
og mangen Gang Utak Du faar,
som Mismod leder efter.

Din Stilling af de Fleste
ansees for at være lav,
ei heller meget har Du af
det, som dog er det Bedste.

Naar Andre Friheb have,
sig kunne muntre nok saa tidt,
naar det behager, da Du dit
maa passe — — stedse slave!

Naar Andre sig kan fryde
i Overflod, da Du i Nød
maaske maa sukke, og for Brød
Du maa dit Hoved bryde.

Nei, Skolelærer være
jeg kunde ei fordrage, Nei!
Langt heller gaa en anden Vei
og være egen Herre!

II.

Du taler saa, og Du har Ret
fra dit Standpunkt betragtet;
men at bemærke har jeg Et
og Andet, Du ei agtet.
Du dømmer, som Du det formaar,
og taler, som Du det forstaar.
Ei Andet ventes kan af Dig
og Andre, som Dig ere lig.

Min Skole er ei, som Du tror,
en Flok af Buber vilde.
Den er en Mark med deilig Jord,
som tidlig eller silde,
naar den bli'r godt og rigtigt brugt,
vil bære Neg og gylden Frugt.
Thi ædel Sæd, med Omhu strød
i Jorden ned, laa der ei død.

Den er en Have skjøn og rar
med mange Blomster fagre.
Gud Fader selv den plantet har,
og Sommerfugle flagre
i den saa lysteligt omkring;
og selv jeg staar som i en Ring
af Roser og Fioler blaa
og af Forglemmigeier smaa.

Vel kan der gives her og hist,
os Ældre til Belæring,
en knuddret, gold og kroget Kvist,
som trænger til Beskjæring.
Den kloge Gartner med Forstand
forbedrer, hvad forbedres kan;
og lykkes hans Bestræbelser,
da dobbelt hjerteglad han er.

Det Kjæreste, Forældrene
paa Jorden fik som Gave,
den største Lyst i Vel og Ve,
de sende til min Have.

Det glade Aasyn af de Smaa
med Smil og Uskyldsstempel paa
min Morgenhilsen er — og da
jeg tror, den kommer ovenfra.

Min Skole er en vakker Hjord
af Smaa, som skulle lære,
hvad Herren taler i sit Ord,
og at de Hans skal være.
De pleies skal i Jesu Navn
og, vises, at Han i sin Favn
dem tog i Daaben, da de ei
forstod et Gran af Livets Vei.

Et vigtigt Hverv! — og vistnok jeg
tidt for mit Ansvar gruer;
jeg frygter ofte, at jeg ei
for Ham, som Alting skuer,
skal findes tro, men blive end
betragtet som en Leiesvend,
der ei for Hjorden Omhu bær,
men træg og ligegyldig er.

Dog — af sit store Rigdomsvæld,
naar jeg kun raaber efter,
Han gyder Visdom i min Sjæl
og styrker mine Kræfter.
Thi Bøn, som Trangen presser ud,
den bæres frem til Himlens Gud
af Rafael — — med Velbehag
Han leder da den gode Sag.

Han sender Aanden varm og øm,
jeg faar, hvad jeg begjærte;
Begeistringen han som en Strøm
nedsænker i mit Hjerte.
Da bli'r min Skole just det Sted,
hvor Salighed og himmelsk Fred
kan nydes, som den nydes kan
af Svage her i Støvets Land.

Hvert Ord bli'r da en Pil af Ild,
som ned i Sjælen trænger;
om Hjertet end er nok saa vildt,
det kan ei modstaa længer
den Kraft — — især, naar Ordets Sæd
bedugges udaf Kjærlighed,
den Himlens Datter mild og rar,
som mangen Jøkel smeltet har.

Naar Herrens Forsorg klart og sandt
bli'r malt, som den bør males,
da Barnet strax i Hjertet fandt,
det Sandhed er, som tales.
Da — tro mig kun — jeg ofte saa
det Troens Svar paa Læben laa:
O Gud! Du sørger og for mig,
jeg som dit Barn tilhører Dig!

Naar Frelserens store Kjærlighed
til os bli'r ret forklaret;
naar Hvad Han stred og Hvad Han led
for os bli'r aabenbaret
ret tydeligt for Sjæl og Sind:
da tidt jeg saa paa Barnets Kind
en Taarestrøm saa klar og ren,
som faldt den ned fra Himmelen.

Men, naar det saa blev klart bevist,
Han seired selv i Døden,
og at Han nu fra Himlen hist
os sender Hjælp i Nøden,
at Han endnu med Almagts Ord
trygt værner om sin frelste Hjord:
O da bag Taaren tung og hed
fremsmilte Tro, Haab, Kjærlighed.

Og naar vi saa med Freidighed
i Haab og Troen bade,
Gud saa vist kjærlig til os ned,
vi blive jo saa glade,
at Ord det ei kan sige ud — —
og med Begeistring op til Gud
paa Troens Vinger Sjælen svang
sig da med hellig Jubelsang.

O Gud! lad denne Jubelsang
fra vore Læber tone
bestandig! Lad mig saa engang
fremtræde for din Trone
midt i Flokken af de Smaa,
som ind og ud af Skolen gaa!
og sige freidigt: Her er jeg
og de, Du Gud! betroede mig!

III.

Sig nu din Mening, Kjære,
om det da er saa kjædeligt,
ja endogsaa fortrædeligt
Skolelærer at være.

Hver evig' Dag at stride,
det er vor Lod. Paa Ladheds Vei
at vandre Nogen baader ei;
thi Gud kan det ei lide.

Og om det stundom hender,
at man for Møien Utak faar
og mangen Gang nedbøiet gaar,
Gud Taalmod altid sender.

Lad mig kun ringe være — —
af Ære har jeg altid nok,
naar jeg kun findes i den Flok,
som kjendes af Vorherre.

Lad Andre kun sin Lykke
i Verden søge — — ei forsødt
de bær det, Stakler, ei forblødt
dem Støvets Lænker trykke.

Ei Kraft i Villien have,
men drives af sin egen Lyst,
af Lidenskaben i sit Bryst —
det er at være Slave.

Og om jeg lidet haver
af Verdens Gods, jeg Brød dog fik,
og uden Trøst jeg aldrig gik
ifra min gode Fader.

Han Himlens Fugle føder,
Han skulde sørge ei for mig?
Hans Velbehag gjør stedse rig
og ringe Brød forsøder.

Min Mening er og bliver:
Gud har bestemt mig for mit Kald.
Jeg derfor trolig virke skal
den Tid, Han Kræfter giver.

IV.

Og det er dog baade vist og sandt,
jeg ingensteds mig saavel befandt,
som naar jeg var i min Skole.
Hu! hvor det stormer udenfor!
Erfaret har jeg i mange Aar,
det luneft var i min Skole.

Mangen Gang tænkte jeg og som saa:
Lidt af Verden du nyde maa,
den er dog lidt trang, din Skole!
Hvor jeg mig bedrog! thi ingensteds
jeg fandt mig saa rolig og vel tilfreds,
som naar jeg var i min Skole.

Tak da af Hjertet jeg sender Dig,
himmelske Fader! forat Du mig
betroed min elskede Skole.
Naar jeg har udstridt og Dagen er endt,
med dine Engle til Himlen mig hent!
Da vil jeg forlade min Skole.

Skole-Efterretninger.

Kristiania. Under 7de Febr. d. A. har det naadigst behaget Hs. Maj. Kongen at resolvere, at der til Oprettelse og Vedligeholdelse af 2 Lærerskoler i Tromsø Stift, den ene beliggende inden Nordlands og den anden inden Finmarkens Amt, naadigst bevilges et Beløb af 50 Spd. en Gang for alle til hver af Skolerne, samt 400 Spd. aarlig til den førstnævnte og 450 Spd. aarlig til den sidstnævnte Skole, hvilke Beløb udredes af de af Oplysningsvæsenets Understøttelsesfond for Terminen fra 1ste April 1863 til 31te Marts 1866 til høiere Almueskoler og Lærerskoler bevilgede Midler, at regne fra den Tid Skolerne træde i Virksomhed.

— Det Kgl. Kirkedepartement har under 19de Juni samtykket i, at Lærerskolen for Nordlands Amt henlægges til Strandstedet Mosjøen istedetfor, som oprindelig paatænkt, til Vefsen. — Lærerskolen for Finmarkens Amt bliver indtil videre henlagt til Bosekop.

— Under 6te Juni sidstl. har det naad. behaget Hs. Maj. Kongen at resolvere, at der til Oprettelse og Vedligeholdelse af en Lærerskole i Ekersund, eller paa et andet dertil passende Sted i Stavanger Amt, af Oplysningsvæsenets Understøttelsesfond naadigst bevilges et Beløb af 220 Spd. en Gang for alle, og 460 Spd. aarlig i Budgetterminen fra 1ste April 1863 til 31te Marts 1866 af de til høiere Almueskoler og Lærerskoler bevilgede Midler, at regne fra den Tid Skolen træder i Virksomhed og indtil videre.

Asker Seminarium. Den 9de Juli sluttede Dimissionsexamen ved Seminariet. Dimittendernes Antal var dengang 43, det største, Seminariet nogensinde har havt. Ved Censuren tilkjendtes følgende Charakterer:

Christopher Andersen, Julius Andresen, Hans Bredvei, Vilhelm Caspersen, Anders Drøvdal, Erik Grønneberg, Hans Gulbrandsen, Christopher Hansen, Johannes Harlem, Anders Hvidsteen, Peder Hohle, Hans Jordhøi, Ole Køyser, Niels Nielsen, Haldor Nordby, Anton Nordli, Ole Olsen Thorvald Olsen, Niels Pedersen, Iver Petersen, Ole Skattebøl, Ole

Skjellaug, Christian Scollert, Christen Steenstad, Christian Stokstad, Ole Skrutvold, Hans Sundby og Lars Thorp erholdt Meget duelig.

Thore Aaberg, Olaus Bondi, Carl Borge, Christian Hval og Mikkel Rønning erholdt Meget duelig +

Christian Eliesen, Bastian Guttormsen, Ole Hansen, Christian Olsen, Johannes Pedersen og Jørgen Vilberg erholdt Duelig + samt

Ole Bjørnstad, Laurits Heiestad, Johan Johnsen og Thor Solhjem Duelig.

De katekhetiske Opgaver til de praktiske Prøver vare altsaa 43. De øvrige 86 praktiske Opgaver vare saaledes fordeelte: Historie 10, Geographi 8, Bibelsk Fortælling 9, Sang 5, Skrivning 11, Modersmaal 19, Regning 19, Anskuelsesøvelse 5 Opgaver.

Opgaven i skriftligt Modersmaal var følgende: Hvorfor er det nyttigt at kjende Kirkens Historie?

De skriftlige Regneopgaver vare følgende:

1) En Grøft, 650 Alen lang, $6\frac{1}{2}'$ dyb og $3\frac{3}{4}'$ bred kan graves af 15 Mand i $8\frac{1}{2}$ Dag, hvor lang Tid udfordres, ifald Grøften skal være $1\frac{1}{3}'$ dybere og $1\frac{1}{2}'$ smalere?

2) En Bonde har to Jordstykker; det ene er i Form af et Kvadrat hvis Side er 620 '; det andet i Form af et Rectangel, hvis ene Side er 360', og hvis anden er 800'. Disse bortbytter han mod et med begge tilsammen ligestort retvinklet Triangel, hvis ene Cathed er 1400', hvor Meget spares da i Gjærdehold?

3) Find mindste Fællesnævner i Brøkerne $\frac{3}{8}$, $\frac{5}{6}$, $\frac{7}{12}$ og $\frac{1}{9}$, og begrund i Korthed Fremgangsmaaden. C. F. B. Horn.

Herø. — For to Aar siden var Skolevæsenet her som næsten overalt paa Søndmøre i yderst daarlig Forfatning, især hvad Skolelærernes Lønning og Kaar angik. Af Præstegjeldets 15 Skolelærere vare de fleste lønnede med 8 à 9 ß. pr. Dag eller for 27 Ugers Undervisningstid 12 Spd. Kun enkelte af de ældre Lærere havde opnaaet et Tillæg af 4 Spd.; men disse Mænd har da ogsaa tjent fra 16 til 30 Aar. Skolen holdtes overalt som Omgangsskole med to à tre Dage hos hver Mand i Omgangen. Lokalerne vare paa mange Steder meget daarlige. Skoletiden var de lovbefalede 9 Uger i hver Rode og Distrikterne bestode som de fordetmeste endnu gjøre, af tre Kredse. — Paa Grund af de Forandringer, som den nye Skolelov medførte, bleve Lærerlønningerne her som overalt forbedrede og Skolerne har man ogsaa søgt at gjøre hensigtsmæssigere paa de Steder, hvor Forholdene tillode det. — De første Forbedringer, som foretoges efter den nye Ordning, var, at her istedetfor den gamle Omgang i hver Hytte, som havde Dør, skulde Skolen holdes i de største og rummeligste Huse og det en Uge hos hver Mand i Omgangen. — Senere er det blevet bestemt, at her skal oprettes Fasteskoler, nemlig i Herø Hovedsogn 2, i Rovde Aneks 2, og i Sandø Aneks 4 altsaa i hele Præstegjeldet tilsammen 8 med 18

Ugers Skole hver. De fleste af dem ere allerede satte i Virksomhed i leiede Lokaler og til 2 af de i Sandø er opført Hus. Til de øvrige tænker man at bygge i Sommer. I hele Præstegjeldet er ialt 14 Skolelærere, af hvilke 5 i Hovedsognet, 3 i Rødde og 6 i Sandø. Af disse have de 9 fast Ansættelse; men kun 2 have særlig Uddannelse for Faget. Desuagtet ere adskillige af de Gamle, som tildels have tjent 20 a 30 Aar meget flinke, og naar jeg tænker tilbage paa, hvor utrætteligt og med hvilket Held mange af dem have virket, er jeg tilbøielig til at regne dem blandt „Martyrerne."

Stemningen blandt Folk ialmindelighed er aldeles imod det nye Skolevæsen og kun Enkelte blandt de mere Oplyste have faaet Øinene op for Nytten af de Forbedringer, det medfører. p.

Literære Efterretninger.

Af **Lutherst Kirketidende** udg. af Professor Johnson er Nr. 2, 3, 4 og 5 udk. Den bl. A. indeholder Fortsættelse af: Hvad er Kirken? og en kirkehistorisk Fremstilling om den seneste Tids religiøse Bevægelser i Sverige. Afhandlingen „om Katekismusstriden i Hannover" er skikket til at fængsle særdeles Læreres Opmærksomhed. Det har sin Interesse at bemærke, at paa samme Tid, som Prof. Johnsons ligesaa skarpt dogmatiske som logisk formede Udvikling af Kirkebegrebet gaar igjennem Kirketidenden, giver hans Kollega, Prof. Caspari, i Theologisk Tidsskrift en Udsigt over Kirkefaderen Augustins Lære om Kirken og hans Anskuelse om „kristelig" og „kirkelig." (B. IV H. 1.)

Udnævnelser og ledige Bestillinger.

Under 29de Juni er Kand. i Theol. Harald Aug. Arnesen udnævnt til Andenlærer ved Holt Seminarium. Under 18de Juli er Kand. i Theol., Seminarl. Jacob Aars naadigst udnævnt til resid. Kapel. til Aker og til Bestyrer og Førstelærer ved Seminariet sammesteds.

Kristiansands Stiftsdirektion: Under 13de Jan. 1863 er Osmund Mosby (Holt) udnævnt til Lærer Øiestads Præstegjeld. — 26de s. M.: Halvor Halvorsen, Lars Thormodsen og Olaus Olsen (Lærerlærlinge fra Strands faste Skole), til Lærere i Strands Præstegjæld. — 11te Febr.: Gabriel Rasmussen (Strands f. Sk.) til Lærer i Finnø Præstegjeld. — Ole Johannesen og Osmund Knudsen (Lærerlærlinge fra Finnø faste Skole) til Lærere i Lye Præstegjæld. — 20de Marts: Jacob L. Næsheim (Kobbervig) til Lærer i Vats Sogn. — 15de April: Johan Chr. Jacobsen (Thime f. Sk.) til Lærer i Horlands Præstegjeld. — Oluf O. Nordbø og Haagen L. Haagemin (Strands f. Sk.) til Lærere i Rennesø Præstegjæld. — Hans Størkersen (Kobbervig) til Lærer i Skjolds Præstegjeld. — Halvor Svendsen og Hans Thorbjørnsen (Kobbervig) til Lærere i Skudesnæs Præstegjeld. — John O. Espeland (Hvideseid) til Lærer i Nissedals Præstegjeld. — 30te April: Gustav Knudsen (Strands f. Sk.) til Lærer i Hetlands Præstegjeld. — 16de Mai: John J. Tanum (Aster) til Lærer ved Østre Molands f. Sk. (Kirkesanger.). — Ommund Knudsen (Thime f. Sk.) til Lærer i Heirefos Sogn (Kirkesanger). — Enok Folquard (?) (Holt) til Andenlærer ved Vester-Molands f. Sk.. — Jens Fuglevig (Lister og Mandals A. h. A. Sk.) til Lærer i Landvig Sogn. — 28de Mai: Sjur Vallentinsen (Kobbervig) til Lærer i Tysvær Sogn (Kirkesanger?). — Johannes Eriksen (Kobbervig) til Lærer i Skjolds Sogn. — 15de Juni: Thor Larsen (Lærerlærling fra Hjelmeland) til Lærer i Nærstrands Præstegjæld. — 25de Juni: Braadland (Holt) til Lærer i Valle Sogn i Søndre Undal (Kirkesanger).

— Lærerposten ved Skarpsno faste Kredsskole i Ringsaker. 36 Uger. 126 Spd. Christiania Stiftsdir. Sognepræsten til Ringsaker. Udg. af Aug. — En Lærerpost i Drsloug. 36 Uger. 1 Spd. 24 ß. pr. Uge. Kost og Logi. Bergens Stiftd. Drsloug's

Skolekom. 6 Uger fra 2den Juli. — Lærerposten ved Revlunghavns faste Skole. 130 Spd. Familieholig. Jord. 9 Spd. 12 ß. til Brænde for Skolen. Brunlanæs Skolekom. 15de August — En Lærerpost i Vang paa Hedemarken. 36 Uger. 1 Spd. 60 ß. Dietgodtgj. 1 Spd. 24 ß. Christiania Stiftsd. Provst Vinsnæs. 6 Uger fra 11te Juli. — Lærerposten ved Borgeskovens faste Skole i Gjerpen. 36 Uger. 97½ Spd. 10 Maal Jord. Fri Bolig. Chr.ania Stiftsd. Sognepræst Holter. 6 Uger fra 22de Juli. — 2 Lærerposter i Lilleelvedalen; den ene i nedre Foldalen 25 Ug. 37½ Spd. Kost in nat. eller 16 ß. pr. Dogn, Lærerbol., tiltræd. 15de Oktb.; den anden i øvre Foldalen 24 Ug. 24 Spd. Kost in nat. eller 1 Spd. pr. Uge, Lærerbolig. Chr.ania Stiftsd. 24de Aug. Sognepr. Johnson. — Hovedkirkes.-Fastskolepost i Ringebo; Gaard: 1 Hest, 12 Fæ, avl. 20 Tdr. Korn, 20 Tdr. Pot.; Klokkertold 10 Tdr. Byg og 30 Spd.; Skole 24 Ug. à 7 Ort Løn og 5 Ort Kosth.; Brænde i Skoven og ¾ Favn hos Beb. pr. Skoleuge. Chr.ania St. 6 Ug. fra 26de Juli, Spr. Hald.

En Skolelærerpost

er ledig i Trøtten Sogn i Diers Præstegjeld. Den aarlige Skoletid er 30 Uger fra Begyndelsen af Oktober til Udgangen af April. Distriktet har 2 Kredsskoler, der holdes i leiet Lokale. For denne Lærerpost, der helst ønskes besat med en Seminarist, er Lønnen 60 Spd. og derhos frit Ophold paa Skolestedet. Andragender maa tilsendes Diers Skolekommission inden Udgangen af August Maaned.

Bekjendtgjørelse.

Inden 15de September førstkommende kunne de, der ønske at optages som Lærlinger paa Lærerskolen i Tønsets Præstegjeld, Østerdalens Provsti, melde sig til Skolens Lærer. Indmeldelsen ledsages af paalidelige Attester om vedkommende Ansøgers Forholde, Evner og Kundskaber, af Døbe- og Konfirmationsattest og af Bevidnelse fra en Læge om, at Ansøgeren ikke lider af nogen smitsom Sygdom. Optages kunne alene de, som ere over 16 Aar gamle, kunne med Færdighed læse saavel trykt som skrevet Stil, skrive en nogenlunde tydelig Haandskrift, regne med Færdighed de 4 Species i ubenævnte Tal og have saamegen Kristendomskundskab, som en vel forberedt Konfirmant pleier at besidde. De Indmeldte have at indfinde sig paa Lærerskolen den 30te Sept. d. A. for at underkaste sig Optagelsesprøve.

Paa Lærerskolens Nabogaarde erholdes Bolig og Ophold for en moderat Godtgjørelse.

Tønset den 15de Juli 1863. Skolens Bestyrelse.

Strøbemærkninger.

Hr. Petari! Deres Opsats er tiltænkt Plads.

Hr. H. i K! Broderlig Tak for Brevet og Meddelelserne! Idelig Sysselsættelse har foraarsaget, at det er blevet smaat baade med Slægtskabs-, Venskabs- og Medarbeiderbreve. Endog meget nødvendige Ting ere i Brevveien blevne tilsidesatte, dog hverken af Ligegyldighed eller Dovenskab. Du undskylder nok derfor venligen.

Hr. A. H. i A. o. Fl. Ligesaa.

Hr. K.! Modtag venlig Tak for Sendingen og for at De har henledet Deres Dimittenders Opmærksomhed paa, naar disse faa sat sig ind i Forholdene der, hvor de ansættes som Lærere, at betænke dette Blad med Meddelelser derifra. Gid Andre maatte gjøre ligesaa! Det er ikke sagt, at vi altid har saa godt Forraad paa Manuskript som nu, eller at Inserater blive saa gamle.

Hr. V.! Fordi Deres Navn er os ubekjendt, maa Opsatsen henlægges. Gjennem en anden Artikel kommer nogenlunde de samme Tanker frem.

— Hr. F. B.! Deres Opfordring tror vi bør bero. En noget lignende Anmodning har tidligere været andensteds at se.

— Hr. M. h.! Ikke for Indholdets Skyld, men fordi vi har saa stor Mangel paa Plads, og fordi vi ufravigelig holde fast ved ikke at optage Nogetsomhelst, hvis Forfatter har undladt at opgive os sit Navn, maa vi lægge det Indsendte fra Dem tilside. Som „Begynder" er det kanske at tilraade, at De i Stilhed øver Dem endnu en Tid. Naar det da gaar, kommer nok baade Dag og Plads for Deres Arbeider.

☞ **Abonnenter paa „Almueskoletidenden", der endnu staa tilrest med Betaling enten for den hele Aargang eller for sidste Halvaar, anmodes om at indsende samme til nærmeste Postaabneri eller direkte med Paaskrift: „Til Christiania Postkontor, Almueskoletidenden vedkommende."**

Kristiania. Redigeret af S. M. Krognæs. — Trykt og forlagt af P. T. Malling.

Almueskoletidende.

„Lader de smaa Børn komme til mig og forhindrer dem ikke; thi Guds Rige hører Saadanne til." Mark. 10, 14.

Nr. 9. Aarg. 3. | Indhold: Mundtl. og bogl. Undervisn. — Pestalozzi. — Skole-Efterretn. — Literære Efterretn. — Ledige Bestillinger. | Septbr. 1863.

Den mundtlige og boglige Kristendomsundervisning.

III.

Hvorledes skal Pontoppidans Forklaring behandles, for at den for Børnene kan have den tilsigtede Velsignelse?*)

Indledningsforedrag af Sognepræst Jacobsen.

For at besvare det foreliggende Spørgsmaal har jeg taget for mig Fortalen, som Pontoppidan har forudskikket sin oprindelige Forklaring: „Sandhed til Gudfrygtighed;" thi jeg antager, at jo mere Bogen bruges efter Forfatterens Hensigt og Diemed, desmere vil den blive til Velsignelse for dem, for hvilke den er skrevet. Denne Bog (Sandhed til Gudfrygtighed) er naturligvis baade større og vidtløftigere end det Udtog deraf, som nu bruges; men hvad han udtaler som Bogens Hensigt, maa naturligvis gjælde forholdsvis ligesaavel Udtoget som Bogen, hvoraf dette er uddraget, kuns med den store Forskjel, at Pontoppidan anser den Kundskabsmasse, som indeholdes i den større, for passende for sin Tid, medens man nu klager over Udtoget som altfor svært og byrdefuldt at tilegne sig for Ungdommen. — At hans Hensigt med Bogens Udgivelse var at skaffe Ungdommen en ordentlig, grundig og tilstrækkelig Indsigt i Religionens Sandheder, er baade udtalt i Fortalen med udtrykkelige Ord og ligger klart i Alt, hvad han forøvrigt i denne ypperlige Fortale yttrer, saavel angaaende Aarsagen til Bogens Tilblivelse som angaaende Maaden, hvorpaa han har søgt at ordne og fremstille Religionens hellige Sandheder. — Han gaar ud fra, at Troen grunder sig paa Kundskab som det, der først udkræves, og skjønt han ingenlunde benægter, at Mange med liden Kundskab have vist Troens store Frugter i deres Liv og Vandel, saa slutter han, at disse Frugter vilde have været endnu rigere og mangfoldigere, om deres Tro var bleven styrket

*) Kyndelmessedag, 2den Febr. sidstl., holdt Skolelærerforeningen i Søndre Jarlsbergs Provsti sit 4de Møde i den af Hr. Svend Foyen i Tønsberg velvilligen overladte Arbeiderboligens Forsamlingssal. Foreningens Ordfører, Hr. Sognepræst Jacobsen, aabnede Mødet med Bøn og indledede Samtalen med ovenstaaende os velvilligen tilsendte, med Tak modtagne Foredrag.

med mere Lys og Kundskab. Dette er vistnok ikke godt, hverken at benægte eller bekræfte, men at han har Ret deri, at Kundskaben maa til, for at Troen kan komme, derom kunne vi ikke tvivle efter Apostelens Ord: „Hvorledes skulle de tro paa den, om hvem de ikke have hørt." — Det kan vel være tvivlsomt, om Troen voxer i Styrke ved Kundskabens Forøgelse, om den end voxer i Klarhed; men allerede derved faar Kundskaben et saare stort Værd. Pontoppidan forklarer dernæst, hvorledes det var i hans Tid, at næsten hvert Stift har havt sin egen Katekismus (formodentlig Katekismi Forklaring) ja endog flere forskjellige, saasom enkelte Præster, der ikke vare fornøiede med den brugelige, selv forfattede og i deres Menigheder indførte visse skrevne Spørgsmaal. Men deraf opstod naturligvis en mangfoldig Lærdoms Form, der, om end Grunden var den samme, dog efter Pontoppidans egen Yttring maatte være meget ubekvem, og, vi kunne vistnok ogsaa lægge til, saare betænkelig, da Mangfoldighed lettelig leder til Forskjellighed, — og derfor underkastede han sig den Kgl. Befaling, som paalagde ham at udarbeide denne sin Bog, indeholdende en almindelig, og efter Nødvendighed tilstrækkelig samt ved Skriftens Sprog overalt befæstet Katekismi Forklaring, der senere af Vedkommende blev prøvet efter den sunde Ords Form.

I denne Forklaring har han, som han selv udtrykker sig, søgt at forene Fuldstændighed med Korthed, Klarhed med Orden og Renhed af den kristelige Lærdoms fornødne Sandhed, idet han stedse har havt for Øie Intet at forse sig mod Ungdommens Hukommelse ved Vidtløftighed, Intet mod hans Begreb ved Mørkhed, Intet mod Sandhedens Sammenhæng ved Uorden og Intet mod Ordenes rette Natur ved affecterede og tvungne Sammenbindelser.

Vi kunne saaledes ikke tage Feil af Forfatterens Hensigt med Bogen i sin oprindelige Tilstand, og uagtet denne Hensigt vistnok ikke saa fuldstændigt kan naaes ved Udtoget, saa synes det dog, naar Bogen i sin første Form erkjendes at være for vidtløftig og besværlig, at Udtoget da desto lettere maatte virke til Øiemedet, nemlig: Bibringelse af en ordentlig og grundig Indsigt i Religionens Sandheder, da de 2 Ting: Vidtløftighed og Grundighed ikke nødvendig betinge hinanden. Men uagtet den saa betydelig er forkortet fra hin første Form, har dog Udtoget om ikke mere saa dog ligesaameget Ord paa sig netop for det, som Pontoppidan vilde undgaa, nemlig: at den meget forser sig mod Ungdommens Hukommelse ved Vidtløftighed og meget mod hans Begreb ved Mørkhed, ligesom der og ved enkelte Steder i Bogen — især i den omarbeidede Forklaring — er ført Anke over Sandhedens Sammenhæng. Det kan vel heller ikke nægtes, at den for tungnemmede Børn selv i sin forkortede Form er Noget for vidtløftig og paa mange Steder svær at fatte, medens det dog vistnok ogsaa maa indrømmes, at den omarbeidede Forklaring paa mange Steder er bleven tydeligere og fatteligere end Saxtorffs Udtog, skjønt den ogsaa paa andre Steder synes at have faaet en større Vidtløftighed end nødvendigt.

Men begynder man ikke med Forklaringen, som man neppe bør, førend i Barnets 11te eller 12te Aar, og efter at det grundigen og ordentlig har lært sin Katekismus og det vigtigste af Bibelhistorien, saa kan jeg ikke antage, at den enten kan være for vanskelig eller for vidtløftig, men at det Kundskabsstof, som den indeholder, nødvendig behøves, om den Unge skal siges at have en ordentlig, grundig og tilstrækkelig Indsigt i Religionens Sandheder, hvilket netop er den Velsignelse, som det er Bogens Hensigt ved Guds Naade at give Barnet. Og dette Maal er især i vor Tid, hvor Sekter og Partier paa alle Kanter mere og mere indtrænge sig i vor Kirke, saa vigtigt, at der til at naa Samme, hverken maa spares paa Anstrengelse fra Lærerens eller Flid og Møie fra Disciplens Side. Har Bogen hidtil idetmindste for Mange ikke svaret til sin Hensigt, da maa dette vistnok mere tilskrives Bogens Misbrug end dens rette Brug. Man har brugt den for de Smaa til Læsebog, man har begyndt paa dens Udenadlæsning, længe før Barnets Sjel paa nogen Maade var forberedt og opladt til dens rette Forstaaelse; derved har Barnet alt fra tidlige Dage faaet en Skræk og Lede til den, saa den efter Confirmationen er kastet bort som en besværlig Byrde, og af Mange maaske aldrig taget frem, uden for senere at plage sine Børn paa samme Maade, som de selv bleve plagede dermed i deres tidlige Dage. Det er imidlertid mit Haab, at naar den først kommer i Børnenes Hænder i de senere Aar og med den Forberedelse, som før omtalt, at den da vil sees med ganske andre Øine og fattes med ganske andet Sind som en Bog, der fæstner og ordner de Lærdomme, de allerede tidligere have hørt og derved bidrager til en klar og sammenhængende Opfattelse af Christendommens Sandheder, uden hvilken de med Alt, hvad de mundtlig kan have lært og hørt, dog lettelig kunne blive som det svage Rør, der bøies hid og did af enhver Lærdoms Veir. Thi til at opnaa en saadan Fasthed og Modenhed er det ikke nok blot at kjende en Del Bibelsteder eller en Mængde bibelske Fortællinger, ikke nok at have hørt forskjellige mundtlige Forklaringer, som snart kunne glemmes paa Veien eller endnu mere forvanskes i en utro Hukommelse, men visselig baade gavnligt og nødvendigt, at hvad de saaledes have lært ogsaa er optegnet for dem, saa at de senere kunne gjentage det for sig selv, hvorved det alene kan bevares i den sunde og gode Lærdoms Form. Derfor lod Gud ogsaa opskrive sin Lov paa Tavlerne, skjønt han altfra Begyndelsen havde ladet den indskrive i Hjerterne. Der har været yttret, at Bogen ikke burde bruges i Skolen, men først ved Confirmationen; men holder man den for vidtløftig og vanskelig at bruge i Skolen, saa vil den endnu mindre kunne være hensigtsmæssig for den korte Tid, hvori Confirmationsforberedelsen i Almindelighed foregaar. Men dersom Bogen var godt lært i Skolen, da vilde der ved Confirmationsforberedelsen blive langt mere Anledning for Præsten til at bygge videre paa denne gode Grundvold ved at gjennemgaa enkelte Dele af det gamle og nye Testamente, hvilket nu ikke kan ske, fordi den forberedende Undervisning

for de Fleste ikke har været tilstrækkelig. Der er ogsaa en Afhandling i forrige Aargangs Folkeskole om Christendomsundervisningen, som ved denne Leilighed ikke bør lades ubemærket. Denne Afhandling indeholder visselig meget godt og sandt; men det gaar Forfatteren som saa Mange, at han gjør al Udenadlæsning til Pugværk. Man kan gjøre en Skjælm Uret, som det heder, saaledes gaar det og med den saakaldte Puglæsning. Man overser det Gode, som ogsaa ved den tidligere Undervisningsmaade er udrettet og tænker sig blot det Uhyggelige og Tankesløse, som vistnok har fulgt med den, dog ikke som en nødvendig Følge af Udenadlæsning eller Lectielæring, der visselig kan drives uden Skade for Forstaaelsen og Tilegnelsen paa samme Tid, som den er en ypperlig Øvelse for Hukommelsen.

Men ligesaa vist som det maa indrømmes, at Undervisningen i de ældre Tider manglede det Liv og den beaandende Vækkelse fra Lærerens Side, som er saare gavnlig, ligesaa vist kan Læreren ogsaa gaa for vidt i sin Bestræbelse for at vække Lyst og Liv hos de Unge, naar han vil gjøre Undervisningen altfor let og magelig og give den ind med Skeer, som man siger. Er Christendomskundskaben et Gode, saa maa den vel ogsaa være sin Møie værd, og det skader visselig ikke, om Barnet tidlig lærer at forstaa, at man ligesaavel maa anstrenge sig for at naa de aandelige gode Ting, som det fattige Barn ofte fra de tidlige Aar maa anstrenge sig for at forhverve den legemlige Føde.

Kunde vi blot gjøre Guds Ords Lærdomme ret kjære for Børnene, saa ville de nok gjøre sig Umage for at lære sine Lectier, og da kan, som en Indsender yttrer i 1ste Nr. af Almueskoletidenden, megen Tid spares for Læreren, hvilket ogsaa er en vigtig Sag; thi skal Børnene paa Skolen ikke blot lære at forstaa og fatte Lærdommen, men skal den saa ofte gjentages for dem, at de tillige lære den, saa paatager Skolen sig at gjøre det Arbeide alene, som den skulde dele med Hjemmet, — jeg tror til Gavn baade for de Forældre, som interessere sig for sine Børn, og til Gavn for Børnene selv; thi drives den mundtlige Undervisning for vidt og for længe, saa svækkes Barnets aandelige Fordøielse o: baade dets Forstand og Hukommelse. Det er ligesaa vigtigt, at Barnet lærer at bevare i Hukommelsen, hvad det lærer, som hvad det hører, og ligesaa vigtigt at det lærer at forstaa en Bog som at forstaa det mundtlige Ord. Jeg antager ogsaa, at de fleste Lærere ikke kunne give bedre og bestemtere Forklaringer end de, som ere givne i Bogen, ligesom jeg er bange for, at man ved at overlade Alt til Lærerens mundtlige Forklaringer vilde faa det samme Tilfælde, som Pontoppidan klager over, nemlig at Lærdomsformen vilde blive forskjellig i hver Skole, og derved Adgangen aabnet til en Mangfoldighed og Vilkaarlighed i Formen, som med Tiden vilde lede til Splittelse og Forvirring i selve Lærdommen. Vi maa i det Hele ikke glemme, at hvor meget Liv og Lyst, der end ved den mundtlige Undervisning kan vækkes, saa kan dog Læreren aldrig træde i den Hellig-Aands Sted, — vi kunne plante og vande,

men Gud giver Vext, — og have vi hjulpet Børnene til at faa en sund og god Christendomskundskab, saa er der givet dem en god Skat, som Herren siden kan benytte, og hvoraf han kan fremkalde Vext og Frugt i sin Tid; thi ligesom det er den Hellig-Aand, som begynder sit Værk i os i Daaben, saa er det han, som ogsaa fuldfører det i Livet. — Dette være især sagt for de ældre Lærere, som have arbeidet i god Tro efter den gamle Methode, at de ikke tabe Modet og mene, at de Intet have udrettet, mod hvad de nu høre, at der udrettes; thi hver Tid har sin Maade. — Den gamle overdrevne Udenadlæsning og Lectielæsing medførte vistnok det stygge Uvæsen, som vi kalde Puggeri; men hvilke Udskeielser den nye for vidt drevne mundtlige Undervisning kan medføre, er endnu skjult. I denne Henseende kan jeg ikke undlade at berøre een Ulempe, som deraf kan følge, nemlig: at medens de letnemme og begavede Børn ved den mundtlige Undervisning hastigen kunne udvikles, ville de tungnemme ofte blive forsømte og overseede, netop fordi det Liv, som den mundtlige Unvervisning vækker, ved disse hemmes og forstyrres, hvilket ikke alene virker uheldigt paa den livlige Lærer, men ogsaa kan virke endmere nedtrykkende paa de Stakler, som føle, at de ere tilovers.

Slutteligen bør det ikke forglemmes, at Forklaringen ikke saa meget er beregnet paa at tiltale Følelsen som at oplyse Forstanden. Følelserne kunne let vækkes hos Barnet, men ogsaa let bortdunste; men jo mere Børnene kunne lære at forstaa Guds gode og barmhjertige Villie til vor Salighed, destomere haaber jeg, det Ord skal opfyldes, som siger: „Oplær den Unge efter hans Veis Beskaffenhed, og da skal han ikke vige af derfra, naar han bliver gammel." Bruges Forklaringen saaledes i Bøn til Gud, saa haaber jeg, at den ikke skal blive til Skræk og Lede; men at den i de senere Aar skal fremstille sig som en gammel Ven, der skal vække mange kjære Barndomsminder i deres Sjel og bidrage til, at Jesu Formaning ikke glemmes: „Uden I blive som Børn, komme I ingenlunde ind i Guds Rige."

Lidt af Skolens Historie.

II. Johan Heinrich Pestalozzi.*)

(I det Væsentlige efter „Süddeutscher Schul-Bote.)

Af Kand. i Theol. Seminarl. John Stenersen.

Sit verdensberømte navn fik **Pestalozzi** ved det Værk, han udgav i det følgende Aar 1781: Lienhard og Gertrud, en bog for folket." Den præmie som det helvetiske selskab havde udsat for en folkebog, vandt Pestalozzi ved dette verk. I sin fattigdom skrev han denne bog paa de ubeskrevne

*) Slutning fra forr. Nr.

blade i sine regnskabsbøger. Han siger selv, at han ikke kan gjøre rigtig rede for dens tilblivelse. Den er ligesom flydt ud af pennen og har udfoldet sig af sig selv, uden at han havde lagt den ringeste plan for den. I faa uger var bogen færdig, og Pestalozzi selv var mest forundret derover. Den var et udtryk af hans inderste hjerte og derfor ogsaa skrevet med en ualmindelig kraft og inderlighed. Bogens hensigt var, „at bevirke en fra folkets sande stilling og dets naturlige forhold udgaaende bedre folkedannelse." Og middelet til en bedre folkedannelse udtaler han i disse ord: „Jeg vil lægge folkets dannelse i moderens haand; jeg vil flytte den over fra skolestuen til dagligstuen." Der, og alene der, mener han kan undervisningen foregaa i sin rolige, trinvise fremadskriden. Moderen med sin kjærlighed, visdom og fromhed iagttager barnehjertets pulsslag; hun forstaar at behandle barnet, fordi hun kjender det, forstaar at danne det alt efter dets særegne individualitet, forstaar at vække de slumrende spirer, og at udfolde dem harmonisk og uden tvang, og alt dette uden kunstige midler alene ved moderkjærligheden, som forstaar at benytte som læremidler de huslige forhold og de huslige omgivelser. Som en saadan moder fremstiller han Gertrud. Og hvad moderen er i hjemmet, det skal læreren være i sin skole. Det var vel ikke Pestalozzis mening at ophæve enhver skole, og gjøre den overflødig. Det var den elementære undervisning, som han vilde lægge i hjemmets, i moderens haand, og saa skulde den lærde skole, fagskolen, bygge videre i samme aand og retning. Men her aabenbarer Pestalozzis upraktiskhed sig klart. Det er ikke ethvert menneskes sag at være lærer, og hvorledes skulde særlig den lavere klasses mødre kunne være skikkede dertil? Hvorledes skal den, som intet ved, kunne lære andre? Pestalozzi følte selv, at det var spørgsmaal, som hjemmets forhold og folkets tilstand aldrig kunde besvare tilfredsstillende. Pestalozzi blev sig derfor selv utro i første øieblik. Hvad moderen manglede i kundskab og færdighed vilde han erstatte ved at give hende bestemte læreboger ihænde. Dem skulde hun da lade sig binde af og holde sig til. Hvor bliver saa den frihed, naturlighed, harmoni af, som Pestalozzi vilde? Den blev forvandlet til ufrihed, stivhed og mekanisme, som han ikke vilde. Han opnaaede netop det modsatte af hvad han vilde, og det traf saa ofte denne mand. Imidlertid gjorde dog bogen megen lykke baade blandt høie og lave, men bidrog ikke til at forandre hans udvortes stilling. Endnu skulde han tilbringe 17 aar i fattigdom og trang paa Neuhof. Da udbrød den franske revolution, som ogsaa forvandlede Schweitz til en republik efter fransk mønster. En af de fem direktører, den ædle Legrand sværmede med Pestalozzi for børneopdragelsen som det bedste middel til at frembringe en bedre slægt. Og begeistret raabte Pestalozzi: „jeg vil blive skolemester!" Snart skulde han ogsaa finde anledning til at blive en skolemester som faa. Stanz i Unterwalden var nedbrændt af Franskmændene, og mange var de fader- og moderløse børn, som ikke havde tag over hovedet. Legrand opfordrede Pestalozzi til at tage

sig af dem, og snart havde han 80 fattigbørn samlet om sig, hvis saagodtsom nøgne legemer var besaaet med snat og skab og utøi af alle slags. Et kloster i Starz blev Pestalozzi indrømmet til denne fattiganstalt. Og vanskelig skal nogen lærer overgaa Pestalozzi i selvfornegtende og opofrende menneskekjærlighed, medens han forestod denne anstalt. „Jeg var," siger han selv, „ikke blot lærer og opdrager, men tillige regnskabsfører, gaardsdreng, ja næsten tjenestepige. Fra morgen til aften var jeg i børnenes midte. Min haand laa i deres haand, mit øie hvilte paa deres øie, mine taarer flød med deres, mit smil ledsagede deres. Deres mad var min, deres drik var min. Var de friske, saa stod jeg midt iblandt dem, var de syge, saa stod jeg ved deres leie." Men snart udbrød der en alvorlig sygdom blandt børnene, og deres paarørende viste sig alt andet end taknemmelige. Aaret efter forvandlede Franskmændene bygningen til et militært hospital, og fattiganstalten var dermed opgivet. Pestalozzi skulde vel ogsaa selv snart have ligget under for de svære anstrængelser. I Starz havde nu Pestalozzi søgt at virkeliggjøre sine ideer: at gjøre læreſtoffet og læremidlerne saa simple, at ethvert menneske selv skulde kunne undervise sine børn. Og denne methode, som han havde begyndt i Starz fortsatte han i den opdragelsesanstalt, som han i aaret 1800 for egen regning oprettede i Burgdorf. Her praktiserede han da hin methode, som vi lære at kjende af den bog, som han udgav 1801 med tittelen: „hvorledes Gertrud underviser sine børn." Bogen skulde være en ledetraad for mødre. Her har Pestalozzi nedlagt sine pædagogiske principer og vi maa derfor dvæle et øieblik ved den. Bogens indhold er først og fremst en dyb beklagelse af den almindelige folkeundervisning og dens methode, den han dømmer at være fuldkommen naturstridig, og anklager den for intet hensyn at tage til de love, som naturen selv har givet for udviklingen af de menneskelige kræfter og evner. Den almindelige undervisning havde intet paalideligt grundlag at hvile paa. Man fik derfor folk, som havde lært at snakke en hel del; de kunde en masse ord og floskler, som de egentlig ikke forstod noget af. De gik alle paa stylter uden selv at vide af det. Pestalozzis opgave blev da at hjælpe folket ned af disse stylter, saa de kunde komme til at gaa ganske naturlig paa jorden. Som det eneste middel dertil opstillede han anskuelsen. Anskuelse blev for ham undervisningens første grundsætning og eneste grundlag. Enhver erkjendelse maa gaa ud fra anskuelse og føres tilbage til anskuelse. Og ved anskuelse forstaar han alt, som menneskets opfatter gjennem sine fem sandser, og særlig da øiet og øret. Barnet maa se gjenstanden med sit øie; efter beskuelsen kommer tingens navn, og saa gaar man over til dens kjendetegn, dens beskrivelse, og af den klare beskrivelse udfolder det klare begreb sig. Al undervisning maa føres tilbage til tal, form og ord. Man maa lære barnet 1) at fatte hver gjenstand som en enhed, afsondret fra alt, som den er forbundet med 2) at kjende dens udstrækning og form 3) dens navn. Pestalozzi staar altsaa som en

fader for det fag, som nu indtager sin plads i enhver barneskole: anskuelsesøvelse. Og altefterſom læreren kommer til at forſtaa og ſkatte betydningen af dette fag, vil han ogſaa indrømme, at Peſtalozzi er et navn ſom ikke fortjener at overgives til glemſelen. Han har lært os, at det gjælder at ſtige ned til barnet, førend man kan drage barnet op til ſig, og at denne dragelſe maa ſke uden voldſomme ſprang, men trinvis, lidt efter lidt altefterſom legemets og ſjælens kræfter udvikle ſig. Og læreren kan være ſaa meget ſikrere paa et godt reſultat, ſom det egentlig ikke gjælder at meddele noget nyt ſtof. Barnet, mener han, er jo intet tomt Kar, ſom først ſkal fyldes med fremmed ſtof. Barnet er fra første øieblik af et levende væſen med en ſelvvirkende kraft. Derfor har det allerede et viſt ſtof inde; det gjælder kun at ſtille dette frem for dets bevidſthed.

Saalænge denne ſætning gives ſin anvendelſe alene paa det rent legemlige feldt, da har den vel for en del ſin ſandhed, og er idetmindſte ikke ſaa farlig. Det kan f. Ex. ikke negtes, at barnet, allerede inden det kommer paa ſkolen ſom elev i anſkuelſesøvelſe, ved, at en blomſt er noget andet end en heſt, og vil aldrig forvexle diſſe to gjenſtande. Den forſkjel, ſom barnet allerede ſelv paa egen haand har iagttaget, ſtiller en anſkuelſesøvelſe over „heſten og blomſten“ klart frem for dets bevidſthed. Men ſin betænkelighed og ſin ſtore fare faar denne ſætning, naar den ogſaa gives anvendelſe paa det ſædelige feldt. Peſtalozzis hovedſætning: „følg naturen“ vilde han ogſaa ber bringe med ſig. Men da kan vi ikke følge ham længere. Naar han ogſaa her taler kun om at bevare uſkyldigheden, at ſtyrke det gode, at udvikle den ſandhed, ſom barnet allerede har i ſig, da ſtaar vi ikke længere paa den ſamme grund. Han har da glemt, at gudsbilledet i ſin renhed ikke mere er tilſtede, og at der derfor ikke ſaa meget kan blive tale om en „ſtyrkelſe“ ſom om „en udryddelſe,“ „en bortſkaffelſe.“ Men det kjender kun Peſtalozzi meget lidet til. Han taler ſaa meget om fromhed og kjærlighed — og han udviſer begge dele, men ikke den fromhed, ſom er en frugt af det gamle menneſkes død, ikke den kjærlighed, ſom ogſaa er en fortærende ild. Humaniteten herſker hos Peſtalozzi, og hvor den er bleven eneherſker, der trives ikke længere tugten. Derfor ſaa det iſaahenſeende kun daarligt ud i Peſtalozzis ſkole, og for en meget væſentlig del er det grunden til, at den redelige mand fik ſaa liden ſynlig frugt af al ſin iver. Saaledes har vi da ſeet Peſtalozzis hovedfortjeneſte og hovedfeil. Men for at dette ſkal træde klarere frem, vil jeg endnu i faa ord ſøge at ſammenfatte, hvad Peſtalozzi egentlig vilde. Og det kan da i en ſum udtales ſaaledes: Enhver undervisning ſkal være overensſtemmende med naturen og rette ſig efter naturens love. Derfor ſkal læreren ikke paa mekaniſk maade bebyrde barnets hukommelſe med fremmed ſtof, men paa en organiſk maade vække og udvikle barnets ſlumrende kræfter og anlæg. Denne udvikling maa ſke regelmæſſig og trinvis, og det ſaaledes, at alle kræfter udvikles og ikke den ene paa den andens bekoſtning. Til dette øiemed maa

undervisningen gjøres simpel og let. Skal det ske, maa man begynde med det, hvormed den menneskelige erkjendelse begynder: med anskuelsesundervisning. Alene da kan den menneskelige natur faa en harmonisk udvikling og en alsidig udvikling, og naa frem til sit eneste maal — humanitet (menneskelighed).

Dette var Pestalozzis pædagogiske grundsætninger. Og i denne dag staar de baade som kjendte og erkjendte og fremtræder maaske som gamle sandheder. Men Pestalozzi skal dog have æren af at have udtalt dem, og dengang var de ikke erkjendte sandheder. Og de, som i denne stund er lærere i vore skoler og som hver dag forsøger paa og bestræber sig for at virkeliggjøre Pestalozzis grundsætninger, de vil ogsaa, ved at tænke tilbage paa sin egen skolegang, erindre, at de i vort land heller ikke er gamle sandheder.

Endnu et par ord om Pestalozzis senere liv. Sin undervisningsanstalt i Burgdorf maatte han nedlægge i 1804. Det følgende aar 1805 grundede han en ny i Yverdun. Og her opnaaede Pestalozzi en europæisk berømthed. Hans elever underviste i Madrid, Neapel og Petersburg. Allevegne fra strømmede unge og gamle mænd til ham, for at lære hans methode. Endog fyrsterne blev opmærksomme paa ham og keiseren af Rusland bevidnede ham personlig sin velvillie. Men allerede i 1808 begynder Pestalozzi at klage over, at kjærligheden ikke trivedes saa godt i anstalten som ønskelig. To af hans medlærere laa i en stadig kamp til stor bedrøvelse for Pestalozzi, som manglede kraft til at styre dem og udøve den overordnedes myndighed. Lidt efter lidt tabte derfor anstalten sit ry, indtil endelig Pestalozzi i aaret 1823 ganske opløste den, og trak sig som en 80aarig olding tilbage til en af sine slægtninge paa Neuhof, hvor han døde i Februar 1827.

Skole-Efterretninger.

Kristiania. Ved Kgl. Resolution af 22 Juni sidstleden er Departementet for Kirke- og Undervisningsvæsenet naadigst bemyndiget til at træffe de fornødne Forføininger til fortsat Udgivelse af Vægkarter for Almueskolen ved Bidrag af de i dette Øiemed af Oplysningsvæsenets Understøttelsesfond bevilgede 650 Spd., mod at det gjøres til Vilkaar for disse Karters Udgivelse, at de paa sædvanlig Maade holdes til Salg gjennem Boghandelen. Derhos er det lige naadigst tilladt Kapitain C. Schwenzen i Kristiania at forhøie Prisen paa de af ham med offentlig Understøttelse udgivne Vægkarter over Europa og Palæstina til henholdsvis 42 og 32 ß, mod at ogsaa disse Karter holdes til Salg gjennem Boghandelen. (Depttid.)

Ved Kgl. Resolution af 22 Juni sidstleden er det bestemt: 1) at den Konsul Mack tilhørende paa Amtmandsbakken i Tromsø By beliggende

Tomt bliver at indkjøbe for Tromsø Seminariums Regning til en Pris af 2000 Spd. — — — 2) at der paa samme Tomt bliver at opføre nye Bygninger indeholdende Læseværelser for bemeldte Seminarium og Familjebekvemmelighed for Bestyreren samt Beboelsesværelser for Eleverne tilligemed Udhuse, — 3) at Departementet for Kirke- og Undervisningsvæsenet naadigst bemyndiges til at træffe de til Bygningsarbeidets Udførelse fornødne Foranstaltninger. (Efter Depttid.)

— Det Kgl. Kirkedepartement har under 16de Febr. d. A. med Hensyn til Examen for vordende Almueskolelærere (kfr. Lov af 16de Mai 1860 § 63), der ei have modtaget Uddannelse ved et Seminarium eller en Lærerskole, fattet for Kristiansands Stift følgende Bestemmelse. 1) „At der ved Holts Stiftsseminarium samt ved Lærerskolerne i Hvideseid og Kobbervig samtidig og i Forbindelse med de sædvanlige Afgangsprøver for Anstalternes Elever bliver at afholde en saadan Prøve, som i Lov af 16de Mai 1860 § 63 og kongelig Resolution af 24de Mai 1862 omhandles, forsaavidt nogen Aspirant dertil maatte melde sig, som fyldestgjør de i efterstaaende § 3 og 4 opstillede Betingelser. 2) Ved disse Prøver udfordres samme Kundskaber og Færdigheder, som ved vedkommende Læreanstalts Afgangsprøve udfordres af dens egne Elever. 3) For at kunne stedes Adgang til Prøve maa vedkommende Aspirant a. have fyldt sit 19de Aar, hvis han ønsker at underkaste sig Prøven ved Stiftsseminariet, og sit 18de Aar, hvis han vil bestaa den ved en af Lærerskolerne; b. enten have deltaget i Undervisningen ved den lavere Almueskole i 1 Aar under Veiledning af en Lærer, der har bestaaet en af de i Lov af 16de Mai 1860 § 63 første Passus omhandlede Prøver, eller i 2 Aar have fungeret som selvstændig Lærer ved Kredsskolen og for denne Virksomhed have erholdt anbefalende Vidnesbyrd for Flid og Dueligheb. c. have tilveiebragt paalideligt Vidnesbyrd for sædelig og retskaffen Vandel. 4) Anmeldelser, ledsagede af de fornødne Attester, skulle være indkomne til vedkommende Læreanstalts Bestyrelse mindst en Maaned før Prøvens Afholdelse; dog kunne Mangler ved de indsendte Attester, hvorom Bestyrelsen snarest muligt har at underrette Vedkommende, efter denne Tid afhjælpes, kun at dette maa være skeet senest inden otte Dage før Prøven begynder. 5) Til at overvære Examinationen og deltage i Sensuren bliver efter Omstændighederne en af de nærboende Præster af Stiftsdirektionen at tilkalde. 6) Efter bestaaet Prøve meddeles Aspiranten en Examensattest, hvori de ham for hvert Fag meddelte Karakterer opføres. 7) Om Udfaldet af de ovenomhandlede Prøver bliver Beretninger at afgive til Departementet i de Indberetninger, der aarlig indsendes til Samme angaaende vedkommende Læreanstalts Virksomhed i det Hele." (Depttid)

— **Høiere Almueskoler** gaves der ikke i Tromsø Stift ved Udgangen af Aaret **1861**. Derimod var der da 2 saadanne i Trondhjems Stift. I sin Indberetning oplyser Stiftsdirektionen at a. **Røros's** høiere Almuesk. er knyttet til Bergstadens lavere Skolevæsen. Læretiden er 4 Aar à 42 Uger.

Der underviſes i Læsning, Kriſtendomskundſkab (hvorunder Bibellæsning og Kirkehiſtorie) Hiſtorie, Geografi, Naturlære, Regning, Geometri, Norſk, Engelſk, Skrivning, Tegning, Sang. I 1ſte Klaſſe betales af Indenbygdsboende 2 Spd.; Udenbygds 4 Spd.; i 2den Kl.: Indenbygds: 3 Spd., Udenb.: 6 Spd. For dem, der lære Engelſk, erlægges desuden aarl. 4 Spd. I 1861 havde Skolen 53 Elever, hvoraf 14 vare konfirmerede. Førſtelæreren er Kand. og har 400 Spd. Løn og fri Bolig; Andenlæreren er Seminariſt og har 220 Spd. Løn ſamt frit Værelſe. — b. **Stangviks** høiere Almueſk. beſtyres af Kirkeſangeren, der har ſeminariſtiſk Dannelſe (Enelærer). Læretid: 2 Aar á 8 Uger. Denne Skole har ingen ſærſkilt Indtægt uden blot 16 ß. ugentlig af hver Skoleſøger, hvilken Betaling erlægges til Skolekaſſen, for hvis Regning Skolen drives, idet der betales 16 Spd. til Løn for Læreren og 4 Spd. for Hus til Skolen. I 1861 ſøgtes Skolen af 15 Elever, hvoraf de fleſte vare konfirmerede. Der underviſes i Læsn., Skrivn., Regn., Hiſtorie, Geografi, Grammatik og Analyſe, Retſkrivning og Stil, Sang.

I Bergens Stift er der 2 høiere Almueſkoler: a. **Voldens**, ſom er forenet med en Kredsſkole, og har 2 Lærere (Seminariſter). 69 Elever. Skolen nyder Bidrag af Oplysningsvæſ. Fond. — b. **Vosſevangens** høiere Almſk., der er forenet med en Faſtſkole, havde 34 Elever, ſom underviſtes af 2 Lærere, hvilke ere ſeminariſtiſk dannede. Oplysningsvæſenets Fond yder Bidrag til Skolen.

Kriſtianſands Stift: a. **Hvideseids** høiere Almueſkole, der er knyttet til Hvideseids Seminarium ſom en ſideordnet Realklaſſe, har en ſeminariſtiſk dannet Lærer (Løn 150 Spd.) og desuden 2 Faglærere, hvoraf den ene, Beſtyreren, er Theolog, den anden er Seminariſt. Læretiden er 2 Aar à 31 Uger. Elevantall. ved Aarets Udg. 9, i hele Aaret 12, hvoraf 2 i ſkolepl. Alder. Fag: Modersmaal, Geografi, Hiſt., Regn., Skrivn., Bibellæsn., Sjæle- og Tænkelære, Sang, Tegning, Matematik, Naturkundſkab.

b. **Borøens** i Dybvaags Præſtegjeld er paa en vis Maade knyttet til Borøens Kredsſkole. Læretiden er 2—2½ Aar, 40 Ug. Underv. aarl. Elever: 19, alle i ſkolepl. Alder. Fag: a. Den lavere Klaſſe: Rel., Bibelhiſt., Forſtandsøvelſe, Retſkrivn., med det Nødvendigſte af Grammatikken, Fortæll. af Fædrelandets Hiſtorie, Geografi, Skrivn., Regn., Sang. b. Den høiere Klaſſe: Modersmaal, Engelſk, Rel., Bibellæsn., Fædrelandshiſt., Verdenshiſt., Geografi, Naturlære, Naturhiſt., Skrivn., Regn., (iſær Handels- og Vexelregning), flerſtemmig Sang. Af Eleverne i den høiere Klaſſe betales aarlig 6 Spd. Offentlig Bidrag: 150 Spd. Læreren er Seminariſt. Løn 220 Spd.

c. **Liſter og Mandals Amts** (i Sogne) er ikke ſat i Forbindelſe med nogen anden Skole. Kurſus: 2 Aar à 44 Ugers Undervisning. Elevantal: 26 — hvoraf ingen ſkolepligtig. Fag: Rel., Hiſt., Geogr., Modersm., Regn., Matematik, Skrivn., Sang. Eleverne modtage Veiledning i at underviſe og navnlig i at katekiſere, og ere efter deres Dimiſſion for ſtørſte

Delen blevne ansatte som Skolelærere, hvortil de, bemærker Stiftsdirektionen, i Regelen have vist sig vel skikkede. Skolens Lærer er Seminarist Storaker.

d. **Kobbervigs** (i Augvaldsnæs) er knyttet til Lærerskolen og Kredsskolen, idet den hele Anstalt er grundet paa Hans Holts og Anne Eegs Legat, hvorefter Skolen bærer Navn. Den har 2 Lærere, begge med seminaristisk Dannelse; Førstelæreren, der tillige er Student, Andr. Olsen, har 250 Spd. Løn, Andenlæreren 100 Spd. Læretid: 2 Aar à 40 Ug. Underv. Elevantal: 23 hvoraf 2 skolepl. Fag: Læsning, Rel., Bibelhist., Norsk, Skrivn., Regn., Hist., Geogr., Sang. — Offentl. Bidrag: 200 Spd. af Oplysn.v. Fond.

— **Kristiania Stifts Skolelærermøde***) aabnedes ved et Forbere-

*) Flere udtalte for os det Ønskelige i at se Navnene paa alle de Brødre, de i disse byggelige Dage vare sammen med. Vi imødekomme her dette Ønske, efterat Bestyrelsen velvilligen har laant os de Lister, hvorpaa Deltagerne tegnedes. Kristiania: Skoleinsp. Hansen, J. W. Kvam, Thorstad, Laurantzen, Andersen, Hallesen, Hvalby, N. Hansen, A. Mathiesen, Lund, Sangl. Dybdahl, Bjerke, Overretssagf. H. Olsen, Skolebud C. Hansen, A. Schollert, Kand. Schnitler, Kand. H. Brun, Kand. Arvesen, Stud. E. Berg, Holaas, Gundersen, Skjegstad, Telegrafrevisor Hansen, Pedersen, C. Nilsen, C. Knudsen, Chr. Knudsen, Organist Hoff, Holm, Waisenhus forst. Thormodsæter, Steffensen, Klokker Svendsen, Borgerskolel. Pedersen, H. Hansen, Sveen, Stud. Blix, T. Fosse, Kf. Dahl, Rustad, A. Johnsen, Caspersen, Enger, A. Chr. Olsen, Mikaelsen, Larssen, Thorkelsen, Lian, Løvstø, Kand. Siegw. Petersen, Haavie, Stud. O. M. Andersen, Pastor Lund, Holter, A. Trøan, Stykjunker Engebrigtsen. — Moss: S. Bjerke, Hetlesæter, Lindemark. — Horten: Lund, Rakkestad, Hallan, Hellerud. — Holmestrand: Borgerskolel. Andr. Bergh, Teye, Kf. Christophersen. — Svelvig: E. Bjørnerud. — Drammen: Henriksen, Bjørund, Insp. Haugnæs. — Haugsund: Larsen. — Tønsberg: Kf. E Hougen, Næss, Sørensen, Syvertsen, Rosaker. — Sandefjord: From. — Laurvik: Moe, Robak. — Langesund: Riis. — Stathelle: P. Bjørnerud. — Brevik: Skolebestyrer Husher, Strømme. — Kragerø: Kf. F. Hougen, Hoel, Eitreim. — Fredrikshald: Insp. Hougen, Andersen, Strand, Fagerberg. — Fredrikstad: Hauge, Disen, Monkerud. — Gjøvik: Kjøbm. Helgeby. — Aalesund: Kand. Borgerskolel. Wenaas, Telegrafist Moe. — Trondhjem: Oden. — Skiptvedt: M. Fos. — Bamble: Kf. Eriksen. — Nordby: Kf. Foss. — Aker: Pedersen, Bentsen, Gjerberg, Gundersen, Ødegaard, O. Hansen, P. Hansen, Knutsen, A. Olsen, Bjuge, P. Jørgensen, A. Jørgensen, Organist Faarlund, Krognæss, Thulstrup. — Asker: Seminarlærer Pedersen, Hellerud, Tanum, Bochmann, Bondi. — Nittedal: Findstad, — Skauger: Kf. Stræte. — Raade: Christoffersen. — Rygge: P. Wærner. — Høland: Myrvold, Nerdrum, Rusel. — Ski: Opsand. — Nordre Odalen: Kf. Nilsen, Breiby, Andersen, Kf. Pedersen. — Hurdal: Kf. Halvorsen, Bjerke. — Hurum: Gunheim, Knudsen. — Rakkestad: Andersen, H. Andersen, Kf. Strandenæs, Olsen, Madsen. — Kraakstad: Kf. Bergh, Frogner, Johannesen. — Id: Kf. Olsen. — Vestby: Andersen. — Trysil: Jensen. — Grue: Vold. — Hillestad: Kf. Gude. — Tjølling: P. Tvedten. — Drangedal: Kf. Holte. — Botne: Svendsen, Kf. Østern. — Soner: P. Aas. — Eker: Dahl, Amundsen, Olsen, Næss. — Thune: Olsen, Andersen, Fredriksen, Haslem, Sogn. —

delsessammentræde Søndag Aften den 2den August. Paa Kristiania Skolelærerforenings Vegne ønskede Skoleinspektør Hansen de Forsamlede velkomne i Herren. Han hilsede dem med Frelserens Ord Mark. 10, 14: Lader de smaa Børn komme til mig osv. Dette Ord er, sagde han, ikke alene den mest passende Overskrift paa enhver Skoledør men tillige den deiligste Indskrift i enhver Lærers Hjærte. Under Guds Ords Banner strider Læreren sikkert og seierrigt. Han trænger ved dets Lys dybere og dybere ind i Barnehjærtet og hans Gjerning krones med Velsignelse. Taleren nedbad Sandhedens, Visdommens og Besindighedens Aand over Forsamlingen til dens Forhandlinger. — Efter nogen Samtale om hvilke af de opstillede Diskussionsemner man først skulde behandle, og efterat Insp. Hansen bestemt havde afslaaet at modtage Valg som Ordfører under det hele Møde, afgaves Stemmesedler paa 3 Ordførere og 5 af de opstillede 10 Diskussionsemner (se Almueskoletid. Nr. 4 S. 61 d. A.). Til Ordførere valgtes: Inspektør Hansen, Skolelærer Mikaelsen og Kirkesanger Hougen (Tønsberg). De fleste Stemmer faldt dernæst paa Kirkes. Hougen (Kragerø), Kand. Arvesen og Skolel. Krognæs. Sekretærer valgtes ikke, da den forberedende Kom. havde aftalt med Redaktion og Forlægger af Aftenbladet, at de skulde have en Hurtigskriver i Mødet. Disse lod da Storthingsreferent, Kand. Christianssen optage og meddele det udførlige Referat, som staar at læse i Aftenbladet, og hvortil vi henvise. Møderne bestemtes afholdte fra Kl. 8 til Kl. 11 Form. og fra Kl. 11½ Form. til Kl. 2 Eftermiddag i Latinskolens Festivitetslokale. I det 1ste Møde, Mand. d. 3dje, behandledes Spørgsmaal:

Glemminge: Heyerdahl, Johannesen. — Hoff i Jarlsberg: Freberg, Kr. Eriksen, Tveten. — Tjømø: Eng. — Aamot: Øyen. — Østre Toten: Kr. Torkelsen, Kr. Henriksen. — Ringsaker: Sigstad. — Hoff i Solør: Underthun. Fet: Schatvedt, Hegen, Gjerløv. — Haabøl: Skjolden, Jørgensen. — Vaaler i Solør: Østby. — Vaaleri Smaalenene: H. Larsen, Feglund. — Aasnæs: Melby. — Vang: Eriksen. — Land: Fælde. — Sørum: Kr. O. Jensen. — Hakedal: Weydahl. — Slagen: Stene. — Eidsberg: Halvorsen. — Næsodden: Kr. Pedersen. — Skedsmo: Tronerud, Brustad. — Lørenskoven: Johnsen. — Jevnaker: Larsen. — Urskoug: Øde, Kr. Hohle. — Onsø: Haagen, Kr. Bjerke. — Vestfossen: Larsen. — Trygstad: Andersen, Hoff. — Nøtterø: Kaldager, Knudsen, Kirkevold, Larsen, Hanssen — Jelsen: Kolstad. — Næs Romer.: Kr. Andersen, Gulbrandsen, Kr. Christoffersen, Borgen. — Næs Hedem.: Gdbr. Mons Lie. — Røken: Kr. Gulbrandsen, Braaseth — Lier: Rasmussen, Enger. — Ringerike: Knudsen. — Modum: Andersen, Krogh. — Ullensaker: Jacobsen, Kr. Haagensen, Kr. Holte, Stokstad, Sæther (Toftes Gave). — Gjerdrum: Kr. Olsen, Gjerdrum. — Nannestad: Nilsen. — Eidsvold: Julsrud, Askheim, Ranem. — Seminaristerne Wormdahl, Bjørlykke, Stadstad. — Et Par Navne vare saa utydelige paa Listerne, at vi ei kunde gjengive dem. I Mødet var ogsaa nogle Deltagere, som ikke antegnede sig. Naar man har læst denne Navnefortegnelse, tænker vist En og Anden som vi: Havde jeg vidst at han og han var der, skulde jeg nok have opsøgt dem og talt med dem.

1) Om Undervisning i Naturkundskab i Almueskolen. Efter Hviletiden gik man over til Spm.
2) Hvorvidt kan Skolen tilregnes Skylden for, at dens Elever i sit senere Liv saa ofte gjøre lidet eller intet Brug af hvad de have lært?

Dette Spørgsmaal holdt man sig til ogsaa Tirsdag i det 1ste Møde. Insp. Hansen ledede Forhandlingerne under Besvarelsen af disse Spm. — I det 2det Tirsdagsmøde lededes Forhandl. af Skolel. Mikaelsen og dvælede man da ved Spørgsmaal:

3) Hvilken Anledning tilbydes Almueskolens Lærere til videre Uddannelse for sit Kald og til at gjøre sig bekjendt med forbedrede Skoleindretninger?

Den følgende Dag, Onsdag d. 4de, holdt man sig til Spørgsmaal:

4) Maa ikke Stiftsseminariernes Udvidelse foretrækkes for Lærerskolers Oprettelse?

Forhandlingerne om dette Spørgsmaal, som dirigeredes af Kirkes. Hougen, afsluttedes i denne Dags 1ste Møde ved en Votering, hvorigjennem samtlige Mødets Deltagere, med Undtagelse af Kandidaterne Arvesen og Schnitler samt 1 eller kanske 2 Andre, besvarede Spørgsmaalet med: Jo.

I det 2det Møde, som dirigeredes af Skoleinsp. Hansen talte man:

5) Om Pensionssagen. 6) Om Nordisk Lærermøde i 1864.

Forhandlingerne begyndte dagl. med Sang og Bøn. Onsdag Eftерm. afsluttedes Mødet med Bøn og Sang, efterat Kirkesanger Holte fra Ullensaker havde udtalt Forsamlingens hjærtelige Tak til Ordførerne og navnlig til Insp. Hansen for den udmærkede Ledelse, hvorunder dette Møde havde gjort sin Gjerning. Næste Møde, om 3 Aar, besluttedes afholdt i Tønsberg.

Onsdag Aften foranstaltede Kristiania Lærerforening en Sexa, til hvilken alle Lærere i Mødet bleve indbudne (gratis) som Gjæster. Den smukke, virkelig storartede Anretning, hvormed Kristiania Lærere opvartede sine Standsbrødre, fortjener baade at omtales og mindes med Tak.

— I Kristiania Lærermøde var der Tale om Lærernes videre Uddannelse. Dette Blads Udgiver ytrede da, skjønt med nogen Usikkerhed, at man i Danmark allerede havde Midler anviste til Lærerstipendier. I dette Stykke har vi anstillet nogen Undersøgelse, og er derved kommet til sikker Kundskab om, at i Aaret 1856 indrettedes der i Kjøbenhavn et Undervisningskursus for begavede Seminarister, til hvis Afbenyttelse „Kirke- og Undervisningsministeriet bevilger Understøttelser til Skolelæreres videre Uddannelse." Hvad der gav Anledning til en saadan Bevilgning var den Omstændighed, at det i ikke faa Kjøbstæder var forbundet med store Vanskeligheder at faa dygtige Lærere i Naturvidenskab, Engelsk, Tydsk, Mate-

matik, og Tegning. Derfor indrettede Kultusministeren et Undervisningskursus i Kjøbenhavn, ved hvilket de fortrinligste blandt dem, der havde bestaaet Seminariernes Dimisionseksamen eller den da paatænkte og senere ved Lov af 15de Januar 1857 oprettede almindelige Skolelærereksamen, kunde opnaa en større Uddannelse. For Aaret $18\frac{5}{57}$ bevilgedes til dette Foretagendes Begyndelse et Beløb af 1250 Spdl. og i de følgende 4 Finantsaar 2400 Spd. aarlig. Det blev derfor overdraget Overskoledirektøren at ordne et saadant Kursus, føre Tilsyn med Undervisningen, foranstalte Prøve ved dennes Afslutning og meddele Vedkommende Vidnesbyrd efter Prøven. Ved Ordningen af dette Kursus lod man det omfatte Størstedelen af de nævnte Fag, medens der gaves for Enkelte, som enten tidligere eller ved Begyndelsen af et Kursus havde lagt fortrinlige Evner og Anlæg i en vis Retning for Dagen, Frihed i Valget af enkelte Fag. Tillige aabnedes der Adgang for allerede ansatte Lærere til ved et kortere Ophold i Hovedstaden, navnlig i Sommerferierne, at modtage en Veiledning i et eller andet Fag, hvorved deres Fagdygtighed kunde forøges og Selvstudiet fremmes. Paa disse 3 Maader blev denne Undervisning ordnet, hvoraf de 2 førstnævnte omfatter et Kursus af omtrent $2\frac{1}{2}$ Aar. — De Mænd, som gjennemgaa det lange Kursus (Seminarister med udmærket, meget d. og duelig) understøttes med 125 Spd. aarlig samt Bøger og Aparater til et Beløb af indtil 50 Spd. Til dem, der navnlig kun i Ferierne faa Anledning til at deltage i denne Undervisning, ydes til Ophold daglig $\frac{1}{2}$ Spdl. og desuden Reisepenge. Undervisningen faa de frit. Af 180 Ansøgere har i dette Aars Sommerferie 1 Løitnant og 29 Lærere nydt godt af denne sidstomtalte Foranstaltning.

— Den pædagogiske Forening i Kjøbenhavn sendte til Lærermødet i Jønkøping en Skrivelse med Anmodning om at vælge en Bestyrelse for den svenske Afdeling af anstundende nordiske Skolemøde. Til Følge deraf blev i Mødet Seminarforstander Qveding, Kantor Rosenberg, Lærer Ljungh og J. A. Rosen valgte til svensk Bestyrelse. Nogen saadan Opfordring indløb ikke hverken til Kristiansands- eller til Kristiania-Mødet. Ved Lærermødet i Kristiania blev dog den Sag omtalt, og det blev overdraget til Kristianias og Akers Skolelærerforeninger at udse en norsk Bestyrelse for Mødet. Man er nu ifærd med at ordne den Sag, efterdi der fra den danske Bestyrelse er ankommen en foreløbig Indbydelse til Mødet, som, mod al Forventning og saa ubekvemt for de Norske som vel muligt, er berammet afholdt d. 19 — 24de Mai 1864.

Literære Efterretninger.

Efter Forelydende er der af Læsebogen for Almueskolen trykt over 10 Ark. — I Hr. Stiftsprovst Jensens Redegjørelse og Plan for Læsebogen omtales en ham ihændekommen Artikel fra en Vestlænding. Denne Artikel var sendt til Optagelse i Skole-

tidenden, men da Læsebogs-Diskussionen allerede var fredet langt frem, ansaa vi det raadeligt at holde Bladet udenfor den, og sendte derfor Artikelen til Hr. Stiftsprovsten. — Det sees, at han vil kalde Bogen: „Læsebog for Folkeskolen og Folkehjemmet." Imod denne Titel har „P. S." rettet en velskreven Artikel i Morgenbl. Nr. 236 d. A. Han beder Hr. Stiftsprovsten at kalde sin Bog enten „Læsebog for Almueskolen" eller „Læsebog for Skolen og Hjemmet," fordi han finder den af Hr. Stiftsprovsten skabte Titel at være „unorsk, søgt, affekteret og uadækvat." I et Svar herpaa (Mgbl. Nr. 239) siger derimod Hr. Stiftsprovsten, at denne Titel er „hjemlig, tiltalende, norsk og adækvat," og til Støtte for denne sin Mening henviser han til en hel Del Ord, hvori Udtrykket „Folk" er indlemmet, saasom „Den norske Folkeskole," „Folkevennen," „Folkesprog" o. s. v. Han bemærker derhos, at „rette Vedkommende," den Kgl. Komission og den Kgl. Resol., har godkjendt den Bogen givne Titel og derfor vil han ei forandre den. — Indsenderens Protest synes dog ikke modbeviist med samme Styrke som den er afviist. Det hjemlige og almindeligt brugte Udtryk i vort Land er i Regelen „Almueskole" hellere end „Folkeskole," naar der i daglig Tale og i Diskussionen berøres den Gren af Skolen, som Læsebogen nærmest er tiltænkt. Man gjenkalde sig desuden i Erindring, at „rette Vedkommende" gav Bogen sin Titel førend det blev bestemt, hvem der skulde udarbeide den. Den 16de Desember 1859 fattede nemlig det samlede Storthing „enstemmig" følgende Beslutning: Til Udgivelse af en Læsebog for Almueskolen paa mindst 40 Ark, udarbeidet i det Væsentlige efter Komiteens Indstilling og som sælges til en Pris, der ikke maa overstige 36 Skill. pr. Expl. bevilges indtil 4000 Spd." I denne Beslutning synes det Ene som det Andet at kunne staa ved Magt. Det var en Besynderlighed, at hvis denne Titel var saa „uadækvat," „fremmed" o. s. v. da ikke En blandt Hundrede i den Nationalforsamling ligefra Statsraad Stang og Rektor Holmboe til Almueskolelærerne og Bønderne skulde have opdaget det. Men det samme Storthing som skrev „Lov angaaende Almueskolevæsenet," ikke „Lov for Folkeskolen," af 16de Mai 1860 bestemte, at der skulde udgives en „Læsebog for Almueskolen."

Ledige Bestillinger.

En Lærerpost i Værdalen. 28 Uger. 2 Spd. pr. Uge, Kost og Logi. Thr.hjems Stiftsd. 10 Lærerposter i nordre Aurdal. 24 Uger, 1 Spd. Ug. og frit Ophold. Chr.ania Stiftsd. Kirkesangerposten i Opdals Anner i Nore og Lærerposten ved Fastskolen; 30 à 35 Spd; 27 Uger; 1 Spd. 24 ß. og 20 ß. pr Uge, samt Kirkesangerposten i Dagliens Anner og en Omgangsskolelærerpost; 6 Spd. 27 Uger. 1 Spd. 24 ß. pr. Uge: Kost og frit Ophold. Chr.ania Stiftsd. En Lærerpost ved Kragerø Almueskole. 180 Spd. 3 Mnd. Opsl. Kragerø Skolek. 31te Septbr. Lærerposten ved Sanne og Soli Brugs faste Skole i Tune ved Sarpsborg. 120 Spd. 2 Maal Jord. 40 Uger. 2 Lærerposter i Sogne. 26 Uger med 26 Spd. 36 Uger med 94 Spd. Sognepr. P. Bjørnson. 6 Uger fra 22de Aug. Kirkesangerposten i Rygge 220 Spd. 115 Spd. Hjælpelærer lønnes dermed. Bolig, Jord. Christiania Biskop. 31te Septbr. Lærerposten ved Askers Seminariums Øvelsesskole med Kirkesangerposten i vestre Bærum 120 Spd. og 24 Spd. Bolig og Have. 10⅔ Td. Havre og 150 Spd. Chr.ania Stftsd. Bærums Skolekms. 4 Uger fra 1ste Septbr. En Lærerpost i Hedrum. 30 Uger. 7 Ort. pr. Uge. Chr.ania Stftsd. Lærerposten ved Herre Værks- og Brugsskole i Bamble 140 Spd. 40 Uger. Bolig. Brænde. Spr. C. Høy.

I Tolgens Præstegjeld er en Skolelærerpost ledig. Der skal anvises i 2 Kredse, hvoraf 16 Uger i den ene, deels i fast Skole, deels i Omgangsskole, — og 12 Uger i den anden i fast Skole. — Skolelønnen er 1½ Spd. ugentlig; — Kost og Logie in natura. — Andragender om denne Post, stilede til Christiania Stiftsdirektion, indsendes inden 1ste Oktober til Tolgens Skolekommission.

Tolgens Præstegaard d. 27de August 1863. H. Sarlund.

Rettelser: N. 3. S. 47 L. 29 f. o. staar „Jdom" læs: Idiom.
- - — 47 — 24 f. n. staar „Innholdet" læs: Innhaldet.
- - — 47 — 23 f. n. staar „synligt" læs: synlegt.
- - — 47 — 21 f. n. staar „Aalmugofolk" læs: Aalmugafolk.

Kristiania. Redigeret af S. M. Krognæs. — Trykt og forlagt af P. T. Malling.

Almueskoletidende.

„Lader de smaa Børn komme til mig og forhindrer dem ikke; thi Guds Rige hører Saadanne til." Mark. 10, 14.

Nr. 10. Aarg. 3. | Indhold: Om Undervisn. i Bibelhistorie. — Pressefrihed. — Bemærkning. — Skole-Efterretn. — Literære Efterretn. — Udnævnelser og ledige Bestillinger. — Strøbemærkninger. | Oktober 1863.

Om Undervisning i Bibelhistorie.

Af Seminarbestyrer Ant. Høyer.

II.*)

„Det fromme Sind fremtræder ingen Steder saa ophøiet og herligt, baade i religiøs og sædelig Henseende, som i det gl. Test.'s Fortællinger. Jeg vil blot anføre Noget af Davids Liv. Ligesom en Hjort skriger efter Vandstrømme, saaledes tørster hans Sjæl efter Gud; han vil falde i Herrens Haand, thi hans Barmhjærtighed er stor; ved Midnat staar han op forat takke Gud, Ps. 119, 62; hvor dyb er ikke hans Syndsbevidsthed, hvor sand og inderlig hans Anger; hvor priser han ikke Guds Naade, imedens Herrens Haand hviler tungt paa ham. Hvor ophøiet er ikke Moses i sin Forbøn for Folket, i at taale og lide; — og det samme gjælder om alle det gl. Test.'s „Troeshelte," som de Gamle kaldte dem. Dette indre og ydre religiøse Liv, som var dybt rodfæstet i Israel, bryder ofte frem i sin Herlighed hos hele Folket, naar det bliver sig sit høie Kald bevidst, at det er bestemt af Gud til at være et helligt Folk, Jehovas Eiendom og et Kongerige af Præster, 2 Mos. 19. Vi ere altfor meget vante til kun at betragte Israel som det halstarrige, ulydige Folk, der irettesættes og trues og straffes af Gud, hvilket rigtignok ogsaa træder os imøde paa alle Blade af det gl. Test. Men Israel har som Modsætning hertil en Side, som jeg dristigt kan paastaae ikke findes hos noget Folk i Oldtiden, men som kun fremtræder igjen, og vistnok i endnu større Skjønhed, i det nye Israel, i Christi Menighed, nemlig dette, at det religiøse Sind og Liv ofte viser sig i sin Herlighed hos hele Folket. Da man undertiden overseer denne Eiendommelighed ved Israel, vil jeg anføre et Par Fortællinger, hvor den især falder i Øinene. Josva 22. Efterat det forjættede Land er erobret og fordeelt, roser Josva Ruben, Gad og den halve Manasse Stamme og sender dem tilbage til deres Hjem med den skjønne Formaning, V. 5: Holder det saare flitteligen at gjøre det Bud og Loven, som Mose, Herrens Tjener, bød Eder, at elske Herren Eders Gud og at vandre i alle hans Veie og at holde hans Bud og at hænge ved ham og at tjene ham i Eders ganske Hjerte og i Eders ganske Sjæl. Efter denne Formaning velsigner han Folket. Naar har en Feltherre nogensinde taget Afsked med sin Krigshær paa denne Maade? De to og den halve Stamme drage

*) Fortsættelse fra Nr. 8. Afsluttes i Nr. 11 eller 12.

nu bort til deres Arvedeel hiinsides Jordan og opreise paa Grændsen et stort, smukt Alter, V. 10. Herover forbauses de andre Stammer; de komme med en Krigshær og spørge. Vende I Eder fra Herren og bygge Eder et Alter? Værer ikke gjenstridige mod Herren at bygge Eder et Alter foruden Herrens vor Guds Alter. De anse nemlig hiint for et Offeralter, hvad det ingenlunde var, og for et Tegn paa, at hine Stammer ville skille sig fra dem. Da svare de to og den halve Stamme høitideligt, V. 22: Den stærke Gud, Gud Herren, den stærke Gud, Gud Herren (det gjentages forat gjøre Udtrykket høitideligere), han veed det, og Israel skal vide det: dersom det er skeet i Gjenstridighed, og dersom det er skeet i Overtrædelse mod Herren, saa frelse han os ikke i denne Dag. Derpaa vedblive de: Det skal ikke være et Offeralter, men et Vidne mellem os og Eder, intet Adskillelsens Tegn, men et Tegn paa vor Forbindelse og Samfund med de andre Stammer; thi Eders Børn maatte engang sige til vore Børn, V. 24: Hvad have I at gjøre med Herren, Israels Gud? Herren har jo sat Jordanen til Landemærke imellem os og imellem Eder, I have ingen Deel i Herren. Da skal, V. 27, dette Alter være et Vidne imellem os og imellem Eder, at, V. 28, vore Efterkommere kunne sige: dette Alter er Herrens Alters Lignelse (ligner det) og vidner om, at vi høre sammen med Eder. Da siger Præsten Pinehas, V. 31: Idag kjende vi, at Herren er midt iblandt os. — Ja, man maa vel sige, at dette var en smuk og herlig Dag i Israel, da hele Folket aflagde den høitidelige, store og smukke Bekjendelse, som staaer i V. 22. Men jeg spørger endnu engang, om man kan anføre mig et Exempel paa noget Lignende hos et andet Folk. — En anden Fortælling. Josva holder den sidste Landdag, C. 24, og foreholder endnu engang Israels Ældste og Øverste og Dommere og andre Embedsmænd Alt, hvad Jehovah havde gjort mod sit Folk. Derpaa giver han dem Valget mellem at tjene Jehovah eller Afguderne, men tilføier straks den Bekjendelse: Jeg og mit Huus, vi ville tjene Herren. De svare: Det være langt fra os, thi han har ført os ud af Ægypten. Josva foreholder dem nu, hvor vanskeligt det er at tjene Herren, thi, V. 19, han er hellig og nidkjær og bærer ikke over med Eders Overtrædelser og Synder; det er, som om han vilde sige: Hedningernes Guder ere meget mere overbærende med Hensyn til Synden, følger dem! Men Folket er fast, V. 24: Vi ville tjene Herren vor Gud, og vi ville høre hans Røst. Josva opreiser nu en Mindesteen og siger til Folket: Denne Steen skal være til Vidnesbyrd imod Eder, at I skulle ikke negte Eders Gud. Dette var en hellig Dag i Israel, hvor een hellig Følelse gjennemtrængte hele Folket. Naar da senere det store, hellige Forsæt: Vi ville tjene Herren og høre hans Røst, ikke kom til Udførelse i Israel, saa viser dette os Syndens Magt, som kun kan overvindes ved Forløsningens endnu større Magt; men hertil var Tiden endnu ikke moden. En lignende Opvækkelse og Beslutning at tjene Herren, som paa Josvas Tid, viser sig atter i Israel paa Esras Tider. See Esra, C. 9 og 10. Ligeledes 1 Sam. 7 og 2 Kron. 15, 12—16.

Saaledes tro vi da at have paaviist det Eiendommelige ved den hellige Historie i det gl. Test., hvorved den udmærker sig fremfor Alt, hvad der ellers kaldes Historie. Det Guddommelige og Menneskelige mødes her paa den inderligste Maade og i alle Stænder, saaledes som vi ingensteds gjenfinde det i noget Folks Historie. Et smukt Sted af E. W. Krummacher kan have Plads her, da det passer paa hvad der er sagt: „Guds Ord er, ligesom Immanuel, mægtigt og dog medfølende, evigt og timeligt,

himmelsk og jordisk, ophøiet og ringe, imponerende og dog jevnt og simpelt. Det frembyder stedse nye Skjønheder for os, hvilke Tider, Egne eller Stænder vi end tilhøre, og eier en Ynde, som aldrig ældes, som stedse tilfredsstiller, men aldrig trætter. Medens menneskelige Bøger kjede ved længere Brug, synes Guds Ord os stedse kosteligere, herligere, dybere og mere opløftende, jo længere og grundigere vi læse det. De hellige Toner fra denne Aabenbaring henrykke det himmelsk sindede Menneskes Hjerte, hvad enten han boer i Hyrdehytter eller i Paladser, paa et fattigt Tagkammer eller i Orkenens Telte. Den henvender sig til Børn, og det er ofte dem, der vise os Veien til Himlen og til Herren; den henvender sig til Hyrder, og det er ofte dem, der afsløre os Guds Veie. Den taler til Konger og Skriftkloge, og det er ofte igjen dem, der i Skriften lære os at kjende vor Jammer, at ydmyge os for Gud, bekjende vor Synd og bede den rette Hjertebøn. Huuslige Scener, Samvittighedens Bekjendelser, Hjertets hemmelige Udgydelser i Bønnen, Reiser, Ordsprog, Aabenbaringer af Hjertets skjulte Dybder, et Guds Barns hellige Vandel, afslørede Svagheder, Syndefald, Synderens Opreisning, nye Erfaringer, Parabler, fortrolige Breve, theologiske Afhandlinger, Forklaringer over et eller andet gammelt Skrift, Folkehistorie, militære Aarbøger, politiske Fortegnelser, Skildringer af Gud, himmelske Syner, praktiske Raadslagninger, Leveregler, Herrens Domme, hellige Sange, Forudsigelser om det Tilkommende, Fortællinger fra Evighedens Dybder, ophøiede Oder; alt dette og mere end dette findes i Bibelen i en ved sin Majestæt gribende Mangfoldighed og Sammenhæng. Under alle Former den samme Sandhed! Det er stedse det fortabte Menneske og den frelsende Gud, hvorom Alting dreier sig."

Saaledes have vi da ogsaa i det gl. Test. en Norm for Bedømmelsen af Alt, hvad der skeer i Verden. Men der skeer intet Nyt under Solen, thi hvad der nu skeer hos os, er for længesiden skeet saaledes. „Eiendommeligheden ved det gl. Test.'s Oekonomie bestaaer i den ganske enestaaende og uforlignelige Maade, hvorpaa det Politiske og Religiøse, det Aandelige og Naturlige, det Historiske og Ethiske gjensidigt gjennemtrænge hinanden. Den, der engang har kastet et Blik ind i denne vidunderlige Sammensmeltning af hine store Modsætninger i det gl. Test.'s Personligheder, Embeder, Tilstande og Begivenheder, vil i dette af Guds Finger skabte og af Guds Aand tegnede Forbillede have den evig gyldige Maalestok for Bedømmelsen af alle menneskelige Forhold og Tilstande." Baumgarten, Tolv Theses om Kirkens Nutid og Fremtid. 1848. — Det er et stort Ord, som Hamann har sagt: Enhver bibelsk Fortælling er en Spaadom, som opfyldes i ethvert Menneske. Ja sikkert; vil Du vide, hvorledes din Handlemaade skal bedømmes, naar Du gjør dette eller hiint, saa læs denne Historie, deri finder Du din Dom. Har man denne Betragtning af det gl. Test.'s Indhold, saa overfører man det umiddelbart og uden videre Reflection paa vore nuværende Forhold, og dette er den rette praktiske Agtelse for Skriften som Gudsord. Saaledes have store og fromme Mænd ogsaa altid betragtet den hellige Historie og fundet deres egen Historie i den. Et Par Exempler. Hamann siger: Jeg erkjendte mine egne Synder i det jødiske Folks Historie og takkede Gud for hans Langmodighed mod dette hans Folk, fordi intet Andet end dette Exempel kunde berettige mig til at nære et lignende Haab Det Samme bemærke vi hos Luther. Der findes ofte følgende Udsagn i hans Breve: Den Gud, som bevarede de tre Mænd i den gloende Ovn,

lever endnu. Hvad vil det sige i Luthers Aand og Mening? Guds Forelse med de tre Mænd er noget Faststaaende for ham; han er forvisset om, at naar et Menneske har samme levende Tro som hine Mænd, vil Gud ogsaa handle som dengang. Disse tre Mænds Historie er en Spaadom for Luther, som han haaber ogsaa vil opfyldes i hans Liv; og Historien beretter os, at det virkelig er skeet.

Indrømmer man nu, at det gl. Test. har den høie Betydning at være en forbilledlig Historie om Christus og om alle vore naturlige Forhold i Familien, Staten og det kirkelige Liv, en Historie, hvori Gud selv er handlende, saa veed jeg ingen Læregjenstand, som man bør drive paa med større Omhu ved Siden af det nye Test. end netop det gamle Test. Disse Ting ere blevne Forbilleder for os, siger Apostelen i 1 Cor. 10, 6, og mærk vel, han siger: Forbilleder, men ikke: Exempler; thi vi skulle lære at gjenfinde vort eget Billede i det gl. Test. Hvorledes dette er at forstaae, viser Apostelen i de følgende Vers ved at tage Fortællinger i det gl. Test. og overføre dem umiddelbart paa Menigheden i Corinth, f. Ex. V. 8: Lader os ei heller bedrive Hoer, som nogle af dem bedreve Hoer og faldt paa een Dag tre og tyve tusinde. V. 11: Alt dette skete dem til Exempel, men det er skrevet os til Advarsel.

Man bebyrde mig ikke for at ville hæve det gl. Test. paa det nye Test.s Bekostning; thi dette ligger fjernt fra mine Tanker, ellers maatte jeg jo ogsaa ville have de Christne gjorte til Jøder igjen. Men medens Alle ere enige om at lovprise det nye Test., er Antallet meget ringere af dem, som rose det gl. Test. og anbefale dets Studium, hvorfor det vel kan gjøres nødigt engang at fremhæve denne Deel af Skriften. Spørger man nu, hvorledes det nye Test. forholder sig til det gl. Test., saa bliver Svaret dette: Det nye Test. maa for det Første betragtes som Opfyldelsen af Spaadommen, hvad det Christologiske angaaer, og dernæst maa nødvendigviis enhver Fortælling i det gl. Test. sees i det nye Test.'s Lys, eller betragtes christeligt, saaledes at Forløsningens Moment kommer med i Betragtning, naar en Fortælling overføres paa vor Tid. Det Historiske i det nye Test. er vistnok ogsaa Norm for vore naturlige Forhold; men disse Forhold forekomme i det gl. Test. i større Mangfoldighed og paa en mere omfattende Maade baade med Hensyn til deres ydre og indre Side, og de enkelte Personers Charakteertegning er tillige fuldstændigere end i det nye Test., alene med Undtagelse af Herrens eget Liv. I det nye Test. er der givet vor Reflexion større Spillerum, i det gl. Test. er der neppe Plads til Reflexion for ideel Historie.

Nu vil det heller ikke kunne falde os vanskeligt at antyde, hvorledes det gl. Test.s Bibelhistorie skal behandles i Skolens øverste Klasse.

Enhver Fortælling i det gl. Test. handler om en Begivenhed, der er skeet paa et bestemt Sted, i en bestemt Tid, og har overhovedet en historisk Grundvold. Dette, nemlig hvad Begivenheden i og for sig er, afseet fra alt Andet, bør være det første Moment i Behandlingen, og man maa ikke strax rykke en Fortælling bort fra dens hjemlige og nationale Sphære og opfatte den blot som et Forbillede. Derved vilde man tilintetgjøre hele Israels Historie, der dog ligesaa godt har Ret til at existere, som Grækernes og Romernes.

Forelserne med Guds Folk og Anordningerne og Indretningerne i Israel, der ere Forbilleder paa Christi Liv og hans Menighed, blive da ogsaa at behandle som saadanne. Især maa det fremhæves der i det nye Test. betegnes som Forbilledligt.

Dernæst blive alle de Fortællinger, som ikke paa en tvungen Maade lade sig opfatte som Forbilleder paa Christus og hans Menighed, at tage som Forbillede og Maalestok for Bedømmelsen af de menneskelige Forhold, saaledes at de fire ovenfor antydede Momenter derved komme i Betragtning. Man fremhæver da 1) Synden og dens Følger: der er det og det Bud overtraadt, der har jeg krænket den hellige Gud, bedrøvet den kjærlige Gud, der har jeg syndet mod den alvidende og allestedsnærværende Gud, der har jeg betynget min Samvittighed, styrtet mig selv og Andre i Elendighed. 2) Guds Naade, som den fremtræder i Historien og viser sig i Forelserne med den Enkelte og hele Folket: Hans Øine ere aabnede over alle Menneskens Børns Veie, Jer. 32; han formaner, advarer, trøster, prøver, tugter, belærer, beder og tilgiver, Alt af Naade og ifølge sin rige og uudtømmelige Forbarmelse. 3) Guds Dom i Ord og Gjerning over den Ugudelige, den Fromme, den Ydmyge, den Angerfulde, den Forstokkede, den Taalmodige, den Lydige, den stille Hengivne, den ydmyge og troe Bedende o. s. v. 4) Det fromme Sinds Hellighed og Herlighed, som viser sig i Kjærlighed til Gud, Ydmyghed, Bøn, dyb Anger, Erkjendelse og Bekjendelse af sin Synd, Hengivenhed i Guds Villie, stille Taalmodighed, Tillid, Lydighed o. s. v. Et eller andet af disse fire Momenter, som især fremtræder i Fortællingen, udhæver man, viser, at Gud i denne Fortælling taler til os og overfører nu de daværende Forhold paa vor Tid, idet man tillige benytter Begivenheder af det daglige Liv og Børnenes Erfaring, Steder af det gl. og nye Test., af Psalmebogen og Catechismen, som passe hertil, og formaner, advarer, opmuntrer, trøster og styrker saaledes Børnene ved den hellige Historie.

Dette og ikke Andet er der at gjøre i den øverste Klasse. Mangen Læser og Lærer vil maaskee synes, at det er lidet. Men jeg for min Deel vil gjerne tilstaae, at jeg ikke kan istemme deres Mening, der sige: I den øverste Klasse kommer det ved Bibelhistorien fremfor Alt an paa Overblikket, Sammenhængen, Chronologien og Begivenhedernes Følge; man bør ikke opholde sig ved de enkelte Fortællinger, som ere lærte i Elementar- og Mellemklassen. Jeg har ogsaa selv tidligere været af samme Mening, men har nu opgivet den. Det er forekommet mig, at vi ved hin Fremgangsmaade rammes af Claudius's Ord: Vi efter Skygger jage, og mangen Kunst opdage, og komme længer fra vor Vei. Hovedsagen ved den bibelhistoriske Underviisning i hele Skolen er, at Lærer og Disciple med Bibelen i Haanden fordybe sig i den enkelte bibelske Fortælling i de ovenfor antydede fire Retninger. Sammenhængen, Overblikket, Cronologien og Hensynet til Profanhistorien tabes ikke af Øie i den øverste Klasse; men disse Momenter tages kun med i Betragtning, forsaavidt de tjene til at oplyse den enkelte Fortælling og den Mands eller Tids Historie, hvorom der er Tale. Det er overhovedet kun underordnede Hensyn. Man glemme dog ikke, at Øvelse i Gudfrygtighed er det Første og Sidste, som det kommer an paa, og hvorfor store og smaa Børn, ja voxne med, skulle kjende og lære den hellige Historie. Ved det saa meget yndede „Overblik" begunstiger man let en død Viden, medens Historien selv altid er ny og levende. Jeg har i over tyve Aar underviist i Bibelhistorie, men jeg maa tilstaa, at den enkelte Fortælling desuagtet hvert Aar er ligesaa ny for mig som for Børnene.

Aldrig at forlade Historien, men altid blive ved den, At lade Historien selv tale og at holde sig i Baggrunden med sit eget Raisonnement,

er et Par Grundsætninger, som det daglig bliver mig mere og mere magtpaaliggende at følge, jo længere jeg underviser i den hellige Historie. Kunde jeg omarbeide alle disse Samtaler over Bibelhistorien, saa vilde mange af dem blive anderledes, end de nu ere. Jeg tilstaaer gjerne, at jeg i mange af dem er gaaet altfor meget bort fra Historien, og jeg gjør denne Tilstaaelse, forat Andre kunne undgaae den samme Feil. Men tillige vil jeg ogsaa henvise til et Par Samtaler, hvor det efter min Mening er lykkedes mig bedre at følge hine to Grundsætninger, nemlig: Josephs Historie; Judas Odelæggelse; Daniel; de tre Mænd i den glødende Ovn; Moses, Guds Tjener; Jonas; Sauls Død, o. a. Behandlingen af det nye Testamente frembyder i denne Henseende langt færre Vanskeligheder, ogsaa af den Grund, at her er langt flere Forarbeider at benytte. — Overhovedet maa Læreren først selv være dygtigt inde i den hellige Historie. Vi læse altfor Meget om Bibelen, men langtfra nok i den. Vi vilde have meget mere Nytte af at læse Skriften selv uden Commentarer. Hvoraf kommer det dog, at man saa sjeldent ved Undervisningen hører en Prophets Udsagn og Ord af Lærerens Mund? — og hvilken Skat vilde vi dog ikke finde heri, især i den nuværende, forvirrede Tid! Ingen vil dadle, at man, som det hedder, følger med Tiden, men til ret at forstaae den og orientere sig i den, naar dens mægtige Bølger overskylle vor indskrænkede Forstands Dæmninger, tjener, idetmindste for mig, altid den hellige Historie, som stedse beholder Ret.

Dog — tilbage igjen til vore Bemærkninger forat slutte dem! Jeg kunde have Lyst til her at give et methodisk Vink, grundet paa Erfaring. Der gives visse Afsnit af Historien, som man hvert Aar, naar man vender tilbage til dem i Skolen, maa selv læse igjen med stor Flid forat kunne foredrage dem for Børnene. Saadanne Afsnit ere f. Ex. Jødernes Historie under Rigets Deling, Profanhistoriens Forbindelse med den prophetiske Tid, de sidste Propheters Historie i det gl. Test. Naar nu jeg som Lærer ikke engang kan bevare dette „Overblik," denne „Sammenhæng" fra det ene Aar til det andet, hvad modtage saa Børnene deraf? sikkert ingen aandelig Føde. Vilde jeg ikke bære mig meget fornuftigere ad og udrette langt Mere, naar jeg uden at gjøre mange Omstændigheder fortalte Elias's og Elisas Historie, eller lod Propheterne selv tale og da tillige sagde til Børnene: Vi ville engang tænke os, at Propheten igaar havde opskrevet det Guds Ord, som han her meddeler os, og ville da lægge Mærke til, hvorvidt det endnu passer paa os, som er talt for 2500 Aar siden. — Men have Børnene ikke allerede saa mange Gange hørt Elias's Historie? Jo, ganske sandt, men man hører den ikke alene gjerne igjen efter et Aars Forløb, men anvender den ogsaa som et Forbillede paa sine egne Livsforhold eller sit eget indre Liv, og dette kan kun skee i den øverste Klasse.

Iøvrigt er en god Behandling af Bibelhistorien i den antydede Retning ikke let, men meget, ja meget svær. Det er meget lettere at give et Overblik eller et Referat, end at fordybe sig i de enkelte Fortællinger eller i en from Mands indre Liv eller at vise den guddommelige Naades uendelige Rigdom imod den fortabte Menneskeslægt. Det Første kan en Dreng næsten præstere som en Stileøvelse, til det Sidste kræves en Lærer, i hvis eget Hjerte de Strenge gjentone, som den hellige Historie anslaaer. Guds hellige Aand give alle os Lærere sin Bistand dertil!

Om hvorvidt den norske Skolelærer tør gjøre Brug af Pressefriheden.

(Optaget fra „Nordisk Skoletidende.")

Da jeg i min Opvæxt kom saavidt i Aandsmodenhed, at jeg kunde forstaa mig en Smule paa Aviser og deres Indhold, spurgte jeg mig ofte selv under Læsningen af en eller anden anonym Opsats, som tiltalte mig: Hvorfor har ikke Forfatteren navngivet sig? Det forekom mig, at naar han talte den rene Sandhed, saa burde han ikke være bange for at fremtræde under aabent Visir; Folk, det vil sige Mennesker med Dannelse, maatte dog være saa fornuftige, at de ikke forfulgte En, som kjæmpede for en god Sag, som arbeidede i Sandhedens Tjeneste, om han lod det avislæsende Publikum vide, hvem han var. At man kunde forvexle Ens Person med Sagen, han skrev om, forekom mig næsten som en Umulighed. Dog disse lyse Billeder svandt snart; Tiden og Erfaringen dvælede ikke længe, førend de gav mig at forstaa, at saadanne Forespeilinger ikke svarede til Virkeligheden.

Da blev der ikke længere Spørgsmaal hos mig om, hvorfor saa mangen Avisforfatter fremtraadte anonymt, men om hvilke Fiender det var, som under det modsatte Tilfælde vilde have angrebet hans Person, eller hvilke Grunde det ellers kunde være, som bevægede ham til at skrive unavngiven. — Naar jeg her taler om Grunde for at skrive anonymt, saa vil jeg strax nævne en, som baade i kristelig og menneskelig Forstand er særdeles smuk, nemlig Beskedenhed. En kan føle sig opfordret til at tale et Ord med i Diskussionen af et eller andet af Tidens brændende Spørgsmaale, eller til at lede Opmærksomheden hen paa Ting, som bør underkastes Drøftelse; men han vil ikke stikke sig frem, som man siger, derfor lader han sit Navn staa in blanco. Men mærkværdig nok, medens den i Sandhed Beskedne saaledes søger at undgaa alt Skin af at ville optræde som nogen Autoritet, saa jager Folk i Almindelighed netop efter at have Autoriteter at støtte sig til i de forskjellige Meningsudvexlinger. En Mening kan i og for sig selv være nok saa gjæv, den kan ogsaa være klart og tydeligt udtalt af baade den Ene og den Anden; men den duer ikke, den ansees blot for Sludder, saalænge en saakaldet Autoritet ikke har kanoniseret den. Er dette derimod skeet, da løftes den til Skyerne som et Orakel og troes af sine Bekjendere som et himmelsendt Evangelium. Vilde saaledes f. Ex, en Arbeidsmand, hvis han kunde, skrive om Arbeiderens Stilling ligeoverfor de andre Stænder og derved fremhæve en og anden vigtig Sandhed, som før har været ligesom bedækket med Støv, saa vilde Flertallet af de saakaldte Dannede virkelig gjøre Nar af de udtalte Tanker og Anskuelser, blot fordi de kom fra en Arbeider. Tog derimod en Lærd, en Statsmand fat paa Sagen og udtalte de samme Grundsætninger, da vilde Mange strax krumme sig og udbryde: „Der ligger virkelig megen Sandhed i, hvad han her siger; vi maa respektere saadanne Udtalelser" osv. Selv de lærde Stridigheder og politiske Kjævlerier er heller næsten ikke andet end et Slags Paaberaaben

paa Autoriteter, hvis Meninger man lader fremtræde gjennem Mund og Pen under forskjellige Variationer og kjæmpemæssige Skikkelser.

Med disse Foreteelser for Die vil vi nu se lidt paa vort Almueskolevæsen, hvis Reform og Forandringer i forskjellige Henseender høre til Tidens brændende Spørgsmaale. Loven af 1860 angaaende Skolevæsenet paa Landet fordrer en Kamp paa Liv og Død mod de gamle Forholde, som ikke svarer til Tidens Fordringer. Kommunernes Formandskaber og Skolekommissioner skal staa som Bannerførere i denne Kamp, som er bitter nok for mange af dem, der nødigt vil gribe for dybt i Kommunernes Pung. Som Overgeneraler staar Skoledirektørerne for at paase, at Striden fremmes til Seir, og Skolevæsenets nye Maskineri sættes i ordentlig Gang. (Om Resultatet af denne Overkommando kan man endnu ikke danne sig nogen Mening, da dens Virksomhed er saa ny). Byerne, især de større, har ogsaa begyndt at reformere sit Almueskolevæsen. Er Byen, efter hvad vi ifølge vore smaa Forholde maa kalde en af de større, saa interesserer man sig der saa meget for, hvad jeg her vil tillade mig at kalde Storskoler; det vil sige: man har faaet en Slags særdeles Appetit paa at slaa flere mindre Almueskoler sammen til en større, hvilket har overmaade meget baade for og imod sig, alt eftersom fra hvilken Side man betragter Sagen og finder, at Skolen er organiseret. For da at kunne faa saadanne mindre letvindte og mere indviklede Maskiner til at gaa, maa der ogsaa ansættes Skoleinspektører, hvis vigtigste Forretning da hovedsagelig bliver at udarbeide Undervisningsplaner og Timetabeller, til hvilket Arbeide theologiske Kandidater skal være særdeles kvalifiserede.

At man under en forserende Gang gjennem dette Kaos af Reformer og Omkalfatringer let kan begaa en og anden Feil er naturligt; idet man søger at opfylde Lovens Bogstav er det ikke sagt, at man i Alt rammer dens Aand, hvortil mange Kommuners utidige Kniberi i pekuniær Henseende især bidrager overmaade meget. Derfor bliver mangensteds de af Loven fordrede Reformer kun tilsyneladende gjennemførte, fordi man mangler de nødvendige Resurser. Naar nu hertil lægges Mangel paa Kundskab og praktisk Indsigt, Skolevæsenet vedkommende, hos dem, som skal være Reformens Bærere, saa kan der ikke ventes, at Resultatet af disse Bestræbelser overalt og i enhver Henseende bliver saa heldigt, som det kunde ønskes. At det saa er, indser og føler vist Ingen bedre end Skolelærerne, der nu, saa at sige, staar med det ene Ben i Fortiden og med det andet midt opi de nye Reformer. (Forts.)

Atter en liden Bemærkning.

I Anledning Hr. Asa foetidas fortsatte Angreb paa S. M. Krognæs i Morgenbladet Nr. 198 d. A. skal jeg tillade mig at yttre et Par Ord. Krognæs saar i dette Inserats næstsidste Passus ogsaa høre ilde for min

Skyld; men her maa jeg selv bære Ansvaret, thi det var aldrig min Skik at lade mig beskytte ved Andres Vaaben eller at skjule mig under deres Vinger.

Til de for Hr. A. f. stodende Ord gav Hr. Sognepræst G. Bergh selv Anledning. Thi i samme Øieblik, Hr. Bergh nedrev Skolelærersangen, hvori jeg ogsaa var enig med ham, fremstillede ham Deltagerne i hint Møde som Mesterſangere, og det forekom mig, som om han derved med andre Ord vilde sige, iallefald kunde det tydes saa: „Skolelærerne ere nogle rene Puslinger, som ikke engang kunne synge en Psalme nogenlunde ordentligt; men vi, ja her høre I selv, vi kunne ogsaa synge, synge høit i Sky, i jublende Chor.“ Denne Sammenligning var her unødig, — man kan godt nedsætte En uden straks derpaa at hæve en Anden, — og kunde ligesaa vel gaa ud paa at „undergrave Tilliden til de beskikkede“ Skolelærere, som mine Bemærkninger gaa ud paa at „undergrave Tilliden til de beskikkede Ordets Tjenere;“ og en Smule Protest fandt jeg nødvendig. Jeg havde vistnok ikke glemt hin Digters Ord: Min Søn, vil Du i Verden frem osv., men saa vidt er jeg ikke gaaet i Kryberi, at jeg kan finde mig i Alt, som maatte komme fra høiere Steder, lig hin Undergivne, Dølen saa vakkert omtaler i sin engelske Bog. — Det er dog besynderligt, hvor snart man kan blive forkjettret. Jeg tør, uden at gaa Sandheden for nær, bemærke, at jeg er den første af Seminaristerne i Landet, som i al Beskedenhed har søgt at tale vor Sag saavel i materiel som i intellektuel Henseende gjennem en Mængde Indlæg i Dagblade og Tidsskrifter, og hvori jeg senere saa udmærket blev understøttet af Hr. Skolebestyrer H. Nissen og enkelte andre lærde Mænd, hvoriblandt jeg med Tak erindrer Morgenbladets daværende Redaktion, som velvilligen optog mine mange Inserater uden at mit Navn engang var den bekjendt uden under et fremmed Mærke. Men det kunde aldrig falde mig ind som Lærer i den norske Almueskole at undergrave Tilliden til de beskikkede Ordets Tjenere; derved undergrov jeg jo mig selv, saavist som der mellem Kirken og Skolen er den inderligste Forbindelse, thi, løsreven fra Kirken, er og bliver Almueskolen kun et Rør. Men Et er det at undergrave Tilliden til de beskikkede Ordets Tjenere, et Andet at paatale et eller andet Misgreb eller en uheldig Yttring af en enkelt Person. Vil A. f. forbyde os dette, er han en Pave, hvem Flere end jeg ville vogte os for. I den lille Katekismus staar: Adlyder Eders Veiledere og værer dem hørige! Dette skal vi vel mærke os; men et andet Sted staar der ogsaa: Enhver tale Sandhed med sin Næste, efterdi vi ere hverandres Lemmer. Disse Udtalelser ville ikke gjøre Skade i Palæstinas Vingaarde eller blandt dets Olietræer — skikkelige Folk gaa ikke Ræveveie eller bruge Rævehaler hverken i Liv, Tale eller Skrift — (vide A. f. Inserat), men vel tænde Ild i Asa foetidas af upræpparerede, udestillerede og ikke laborerede Medikamenter vel forsynede Apothek.

Sluttelig et Par Ord i Almindelighed. — Hvorvidt Krognæs enten privat eller offentlig har fornærmet Hr. A. f. skal jeg lade være usagt. Jeg staar i samme

Forhold til begge disse Mænd: de ere mine Medlærere inden Folkeskolen. Striden har dog paa mig gjort det Indtryk, at Hr. A. f.'s Blod synes at være fyldt med mange urene Vædsker. Som en probat Medicin vil jeg derfor i al Venlighed anbefale ham et Qvintin Akasietræ. Faar han først drukket dette blodrensende Middel, saa ville Filisteren Asa foetida og Israeliten Samson atter mødes med Fredens Palmegrene, og vi Andre forskaanes for en saa saare uhyggelig Strid.

11te August 1863. Fornævnte Deltager i Lærermødet.

Skole-Efterretninger.

Kristiania. — Fra den norske Afdeling i Bestyrelsen for det paatænkte nordiske Skolemøde er os tilstillet følgende Indbydelse:

Undertegnede, der ifølge Valg for Danmarks Vedkommende ere sammentraadte som Bestyrere for „det nordiske Skolemøde 1864," tillade sig herved allerede nu at indbyde Skolens Lærere og Venner i de tre nordiske Riger til et almindeligt Møde her i Kjøbenhavn, der agtes afholdt fra den 19de til den 24de Mai, begge Dage medregnede.

Idet vi udsende denne foreløbige Indbydelse, som vi udstede med det Haab og den Tillid, at den vil finde Gjenklang og vinde en almindelig Tilslutning overalt i Norden, opfordre vi dem, der maatte føle sig kaldede til at holde Foredrag, der holde sig indenfor Folkeskolens Omraade, til inden dette Aars Udgang for Broderrigernes Vedkommende gjennem de respektive Landes Bestyrelser til den danske Bestyrelses Formand og for Danmarks Vedkommende umiddelbart til Samme at gjøre Anmeldelse om disse.

Det fuldstændige Program for Mødets Afholdelse vil blive udstedt saa betids, at samtlige Deeltagere i god Tid kunne have Underretning derom, hvorhos vi tilføie, at den danske Bestyrelse skal lade sig det være magtpaaliggende at gjøre Adgangen til Mødet saa let og lidet bekostelig som muligt.

I Bestyrelsen for det nordiske Skolemøde 1864, Kjøbenhavn den 17de August 1863.

C. Appel, Lærer i Tønder.	Brondsted, Skoleinspekteur i Kjøbenhavn.	Fr. Frolund, Skoleinspekteur i Kjøbenhavn.
Frolund, Lærer i Holstebro.	A. Hoffmann, Kand. theol. Lærer i Kjøbenhavn.	J. Holbech, Prof., Skoledirektør i Kjøbenhavn. Bestyrelsens Formand.
Johan Keller, Skolebestyrer i Kjøbenhavn.	Kraiberg, Overlærer i Aarhuus	Krebs, Overlærer, Insp. i Kjøbenhavn.
C. L. Larsen, Borgermester i Kjøbenhavn.	J. Lauritzsen, Lærer i Odense.	G. Morch, Lærer i Løit ved Aabenraa.
Th. Olivarius, Skoleinspektør i Kjøbenhavn.	Petersen, Lærer i Stege paa Møen.	Ch. Skaarup, Lærer i Flakkebjerg.
	Tranberg, Lærer i Vallekilde.	

A. Hoffmann,
Bestyrelsens Sekretær.

Idet Undertegnede, der af Christiania og Akers Skolelærerforeninger ere valgte til Medlemmer af Bestyrelsen for Skolemødet i Kjøbenhavn i 1864, udsende ovenstaaende Indbydelse, anmode vi dem, der paa Mødet ønske at holde Foredrag, om til Undertegnede G. Hansen at gjøre Anmeldelse derom. Denne Anmeldelse, hvori ønskes opgivet det Emne, hvorover Vedkommende vil holde Foredrag, maa inden Midten af Decbr. Maaned d. A. indsendes hertil.

Med Hensyn til Tiden for Mødets Afholdelse samt hvad der forøvrigt staar i Forbindelse med Mødet, forbeholde vi os senerehen, efter nærmere Konference med Bestyrelsen i Kjøbenhavn, at meddele det Fornødne.

Christiania, den 28de Septbr. 1863.

F. A. Haslund, Skoledirektør. H. Hansen, Skoledirektør. G. Hansen, Skoleinspektør.

L. Michaelsen, Skolelærer. A. Troan, Skolelærer.

— **Stordøens Seminarium.** Opgaverne, som Dimittenderne i Sommer fik til de skriftlige Katechisationer, vare tilsammen 36. — Opgaven til Stiil eller Udarbeidelse var: Hvorfor er Selvkundskab saa vigtig for en Almueskolelærer?

Under den praktiske Prøve fik Dimittenderne at behandle paa staaende Fod eller uden Forberedelse følgende Opgaver: a) Religion. — Den Helligaands Kald. — Joh. 1, 12. 13. — Synden skal ikke herske over Eder ꝛc. — Guds Billede efter den 1ste og 3die Artikel. — Gal. 5, 22. — Joh. 16, 23 — Joh. 3, 16. — Qvindens Sæd etc. — Loven er vor Tugtemester til Christum — Rom. 6, 14. — Joh. 3, 5. 6. Ydmyghed — Rom. 8, 1. — Hvorledes falder Mennesket ud af sin Daabspagt? — Naadestanden — Joh. 10, 11. — Matth. 20, 28. — Rom. 3, 20. — Ephesr 2, 8. — Retfærdiggjørelsen — Hvorfor er det fornødent at gjøre gode Gjerninger? — Markus 16, 16. — Christi kongelige Embede — 1 Kor. 14, 15. — Matth. 16, 26. — Hvad lover Mennesket Gud i Daaben? — 1ste Bøn — Rom. 3, 28. — Johannes 4, 24. — 1 Kor. 2, 14. — Rom. 13, 10. b) Bibelhistorie: Roverne paa Korset — Høvedsmanden af Kapernaum — Klinten og Hveden — De 10 Spedalske — Figentræet — Jesus i Gethsemane — Den barmhjertige Samaritan — Syndefaldet — Abraham kaldes fra Kaldæa — Jesu Opstandelse — Den kananæiske Qvinde — Det fortabte Faar — Farisæeren og Tolderen — Arbeiderne i Viingaarden — Zakkæus — De betroede Pengesummer — Peders Fald — Enkens Søn — Indtoget i Jerusalem — Stefanus — Jesu Daab — Den store Fiskedræt — Sædemanden — Abraham offrer sin Søn — Jesus som Barn i Templet — Mose Kaldelse til Israels Befrier — Bryllupsgjæsterne.

№	Dimittendernes Navne.	Hovedcharakteer.	Grad.
1	O. Stromme	Meget duelig	2den Grad (2, 2.)
2	O. Froland	do.	2den do. (1, 8.)
3	T. Roen	do.	2den do. (2, 04.)
4	M. Espelid	do.	2den do. (2, 16.)
5	A. Aarbø	do.	1ste do. (1, 9.)
6	A. Olsen	do.	1ste do. (1, 8.)
7	J. Bottelsen	Duelig	1ste do. (2, 26.)
8	N. Monsen	Meget duelig	2den do. (2, 2.)
9	L. Hauge	do.	2den do. (2, 01.)
10	N. Ystaas	do.	2den do. (2, 1.)
11	O. Synæs	do.	1ste do. (1, 8.)
12	J. Thysfin	do.	2den do. (2, 4.)
13	R. Ladvig	Duelig	1ste do. (2, 2.)
14	J. Askeland	do.	1ste do. (2, 6.)
15	J. Alvær	Meget duelig	2den do. (2, 2.)
16	O. Brandanger	do.	1ste do. (1, 6.)
17	K. Skjærvheim	do.	2den do. (1, 9.)
18	M. Osnæs	Duelig	1ste do. (2, 6.)
19	O. Rolland	Meget duelig	2den do. (2, 1.)
20	J. Lunde	do.	1ste do. (1, 8.)
21	K. Lien	do.	1ste do. (1, 6.)
22	E. Jensen	do.	1ste do. (1, 9.)
23	A. Busæth	do.	1ste do. (2, 1.)
24	O. Ronneberg	Duelig	1ste do. (2, 49.)
25	A. Asbjørnsen	Meget duelig	2den do. (2, 2.)
26	T. Østensø	do.	1ste do. (1, 8.)
27	J. Grødem	do.	2den do. (1, 9.)
28	F. Brække	do.	2den do. (2, 1.)
29	L. Johnsen	do.	2den do. (2, 1.)
30	K. Kyvig	do.	2den do. (2, 1.)
31	H. Lindebrække	do.	2den do. (2, 2.)
32	A. Baartvedt	do.	1ste do. (1, 8.)
33	N. Telnæs	do.	2den do. (2, 01.)
34	P. Thorsen	do.	2den do. (2, 2.)
35	O. Monsen	do.	2den do. (1, 7.)
36	H. Hauge	do.	2den do. (2, 2.)

Man har nu som forhen 3de Hovedcharakterer, men hver af disse have igjen sine 2 Grader, første og anden. Efter Gradsangivelsen er anført den Qvotient, som fremkommer ved at dividere Charakterernes Sum med Fagantallet. Ingen fik f. Ex. Meget godt i første Grad med mindre han for den praktiske Prøve i Skolen havde faaet reent 2. A. W. Gjøsteen.

— **Hurdalen.** For 100 Aar siden blev Almueskolen baade i Hurdal og Feiring betjent af 1 Lærer. I 1777 bleve der ifølge Kgl. Resolution, af disse 2de Sogne dannet et eget Præstegjæld; tidligere annekterede de under Eidsvold. Da blev der ansat 1 Skolelærer i hvert Sogn. Klokker i Præstegjeldet blev Skolelærer og en Anden ansat til Lærer i Feiring. Klokkeren blev gammel og Synet slog ham feil, saa han i 1807 maatte nedlægge sin Skolebestilling. Sognepræsten søgte efter en Lærer i hans Sted, og fandt da en 19 Aars gl. Tjenestegut, som vel kunde læse i Bog men hverken kunde skrive eller læse Skrift. Denne Lærer anvendte da fra 19de Mai 1807 en Del af Søndagene til sin Øvelse i Skrivning og Regning. Den 11te Januar 1808 begyndte han at holde Skole, blev strax sendt til vedkommende Provst, fik Bestikkelse til at være Skolelærer i Hurdals Hovedsogn, i hvilken Funktion han endnu er, og synes, uagtet sin høie Alder, at besidde baade Aands og Legemskræfter til at vedblive sine Forretninger i flere Aar.*) Han har været Kirkesanger siden 12te Mai 1815.

For den i 1808 ansatte Skolelærer var det just ikke noget favorabelt. Pengereduktionstiden faldt ind, nemlig fra 1807 til 1816 da som bekjendt, 1 Daler tilsidst gik ned til 2 ß, og i dette Tidsrum var Skolelæreren ikke den Sidste, som fik føle Virkningen heraf. Han kunde ikke skaffe sig de fornødne Klæder af Skolelønnen, men maatte i Ferierne bøde paa Mangelen ved at gaa paa grovt Arbeide hos Bønderne, da private Informationer ikke var at tænke paa. Han ponsede bestandig paa Skoleundervisningens Forbedring. I Aaret 1815 blev i Nærheden af Hovedkirken oprettet en fast Skole, og ovennævnte Person beskikket saavel til Lærer som til Kirkesanger. Lønnen blev da for det første 36 Daler uden andre Emolumenter — just ikke nogen misundelsværdig Post; Klokkerindtægten var i dette Præstegjeld meget ringe. — Lønnen ved denne Skole er da fra det sidstnævnte Aar successiv forøget 5 og 5 Spd.: — men med lange Mellemrum til 65 Spd. I 1856 eller 57 forøgedes Skoleundervisningstiden fra 32 Uger til 40 — hvor Skolekommissionen var saa raisonabel at gjøre Paalæg af 3 Spd., men Skolekommissionen for 1860 gjorde et ganske andet Hop, idet den bestemte Lønnen til 90 Spd.

1815, da den faste Skole traadte i Virksomhed, blev en Omgangsskole

---

*) Denne Meddelelse var skreven 14de Juli 1861, men et Tilfælde bar foranlediget, at den ei kom os ihænde forend den 8de August d. A. Vi skal tillade os at gjentage vor tidligere Anmodn. om at blive meddelt saadanne Skoleefterretn. fra de forskjell. Egne af Landet. Alene derved, at Mange, som har Anledning til dels gjennem Forhandlingsprotokoller i Visitats- og Skolekomissions-Møder dels gjennem ældre Mænds Fortælling at erkyndige sig om Skolesagens Stilling og Gang, samle og offentliggjøre saadanne Smaastykker af Skolens Historie, kan Materialer tilveiebringes for en norsk Skole-Historie. Efterslægten vil sikkert vide de Præster, Kirkesangere og Lærere Tak, der bringe tilveie og meddele som Arv saadanne historiske Materialer. Red.

oprettet, 1823 en til og, saavidt erindres, det 3die Omgangsskoledistrikt oprettet, saa at Skolen da i længere Tid betjentes af en fast Lærer og 3 Omgangsskolelærere. Med Skolen i Hovedsognet har der Tid efter anden foregaaet flere Forandringer alle sigtende til en fremadstigende bedre Oplysning, og saavidt vides har Ungdommen i Hurdalen ikke staaet tilbage for de nærvedliggende Præstegjelde, især i Kristendoms-Kundskab.

Især i de 2de sidste Aar er der truffet flere Forbedringer med Rodestuers Opbyggelse, og efter den sidste Skolelov i Skolekredsafdelinger, saa at nufortiden ingen Omgangsskole er i hele Hovedsognet. For at bestride Udgifterne er der nu udlignet 70 ß. pr. Skylddaler. J.

Literære Efterretninger.

— Der var en Tid da Skolelærerforeninger oprettedes i en Fart Landet rundt. Flere af disse Foreninger opløstes dog snart. Nu reiser sig atter Foreninger her og der, og der holdes Skolelærermøder. Endel af de deri førte Forhandlinger indføres dels i Skolebladene, og dels, paa Grund af den indskrænkede Plads, disse have, i de politiske Blade. Stundom indføres Referater baade i et af Skolebladene og i Aviser. Saaledes stod der i Dagbladet for April et velskrevet Referat fra Lærermødet i Lilleelvedalen afholdt i de 3 sidste Desemberdage f. A. og det trykkes tillige i „Folkeskolen." I Sommer stod der i Morgenbl. et Skolemøde-Referat fra Evje. I „Gjengangeren" læstes ogsaa i Sommer Noget, der skulde gjælde som Referat fra et Lærermøde paa Horten. Den Udførlighed og Pynteligbed, som Udtryk for overlægen Visdom, der i dette Referat var givet en enkelt Skolelærers Udtalelser i Modsætning til Sognepræst Dietrichsons og Andres Ord, hvilke stadigen forsynedes med en Række Spørgsmaals- og Udraabstegn, er vel skikket til at betegne endel Grundtvigianeres Maade at fremme deres „Oplysning" paa. Ved Dristighed og stærk Ordbram skal Grundtvigianismens Ensidighed plantes, dens „Liv" skabes og dens „Opdagelse" indprentes. Den Ordstrøm, som flyder ud af denne Anskuelses Talsmænd, har et Slags Blændkraft, og den giver disse et Overlægenhedens Anstrøg, som indgyder Andre Frygt for at møde dem paa det offentlige Felt. Denne Frygt vil dog efterhaanden ved Guds Bistand tabe sig, endog om det skulde ofte blive Tilfælde, hvad vi kjende Exempel paa nylig er skeet, at en dygtig Seminarist, der som Ansøger fik af vedkommende Præst det Spørgsmaal, om han var Grundtvigianer, paa Svaret „Nei" fik Hentydning til at man da ikke ønskede ham. Men, for at vende tilbage til Referater, Et vil opnaaes, naar man møder Præster og refererer deres Udtalelser saaledes som paa Horten Dietrichson og i Trondhjem Skoledirektør Berg i Stiftsmødet for et Par Aar siden, og det er, at man da holder Præster og Theologer udenfor Møderne, medens det maa ansees overmaade ønskeligt at de deltage i dem. Dette er ogsaa Præsternes Skyldighed. I deres Hyrdeembedes Medfør skulle de give Agt paa „Lammenes Rogt" i deres Menigheder. De skulle ikke blot øve „Kirkens Tryk" paa Skolen men ogsaa yde „Kirkens Hjælp" til den.

— En Literaturhistorie er en for Skolelærerne særdeles ønskelig Ting. Der er vel neppe Nogen, som med større Begjærlighed imødeser en paa grundigt Studium og sund Dømmekraft bygget Udsigt over vor Literatur end Skolelæreren. Afdøde Professor N. M. Petersens Danske Literaturhistorie, 1853, er vistnok et kostbart Værk, men det er ogsaa et Værk, som er værdt at læse. Professor Welhaven bar havt Stipendium, for at udarbeide en norsk Literaturhistorie, men om man snart ser noget fra hans Haand i den Retning, er endnu ubekjendt. Universitetsbibliothek-Amanuensis, P. Botten Hansen, vilde være istand til at yde vigtige Bidrag til en Literaturhistorie, om han lagde Haand paa et saadant Arbeide. Men Arbeidet er vanskeligt, og lader sig ikke med den fornødne Sikkerhed og Grundighed udføre af en ung Student, allermindst paa en kort Lysttur. Literaturhistorikeren maa have stiftet et fortroligt Kjendskab til Landets hele Literatur, han maa eie en moden og udgjæret

Dømmekraft, et øvet, prøvet Blik og alsidige Kundskaber. Det foreliggede Skrift: „**Den norske Literatur fra 1814 indtil vore Dage.** Et Bidrag til den norske Literaturhistorie af H. Olaf Hansen" (Kjøbenhavn 1862. Woldike), er imidlertid ikke fremvoxet af saadan Rod. Derfor yder det, istedetfor et endog tarveligt „Bidrag," en flydende Resoneren, som ofte modsiger sig selv. Etsteds siterer Forfatteren en Afhandling i Nord. Tidsskrift for Literatur og Kunst. Den Afhandling, der fik Plads i Tidsskriftet efterat Hansens Bog var udkommen, fandtes underskreven med et H. Om Illustreret Nyhedsblad hedder det f. Ex. at det „udmærker sig ved stadig Opbøien af Middelmaadigheden;" men den Feil har det saamen ikke gjort sig skyldig i ligeoverfor denne Bog. Er det „den norske Literatur siden 1814, Forf. har beskrevet, saa eier Norge ikke en historisk eller theologisk eller juridisk Literatur. Medens A. Munch er behandlet som en Smaagut, er P. A. Munchs Virksomhed ikke det ringeste omtalt.

— Paa Jac. Dybwads Forlag er udkommet „Additions-, Substraktions-, Multiplikations-, og Divisions-**Tabeller**, samt Forklaring over Mynt Maal, Vægt og Tidens Inddeling og over enkelte udenlandske (Sver. Danm., Holl., Frankr., Engl., Russ., Berlin) Mynter og deres Værd i norske Penge. Pris 4 ß.

— **Kortfattet Lommebog** i Kundskaben om Mynt, Maal og Vægt, samt om enkelte Steders Kursforholde m. m. af Anton Schøth. (Dybwads Forlag. 12 ß.) er udgiven for Handlende og nyttig for Lærere i Regning.

— Paa Woldikes Forlag udkommer heftevis (8 à 10 Hefter): „**Menneskelivet.** En kristelig Haandbog for Unge og Gamle. Af Dr. Fr. Ahlfeld. Oversat af Kand. Olsen." — I dette Skrift ledsager Forfatteren Mennesket fra dets Livs Morgen til dets Livs Aften med en erfaren Kristens praktiske Raad, Paamindelse og Veiledning for mange af de Tilfælder, der møde En, og flere af de Forholde, et Menneske er eller kan blive stillet i, — Alt paa Guds Ords Grund og i dets Lys. Værkets praktisk-kristelige Tendents, Bibliskhed saavelsom klare, opbyggelige, varme Fremstilling giver det en stærk Anbefaling.

Udnævnelser og ledige Bestillinger.

Til Lærer ved Mosjøens Lærerskole i Vefsen har **Tromsø** Stiftsdirektion ansat theologisk Kandidat Johannes Engebretsen Belsheim og til Lærer ved Bossekops Lærerskole i Alten Seminarist, Kirkesanger i Tromsøsundet Versvend Sivertsen.

— 1 Fastskolepost i Nauen i Sem; Lærerbolig, Have, Løn og Kost 102 Spd. 80, ß. eller 120 Spd., om Kredsen finder sig tilfreds med den Ansatte; pligtig og frivillig Skoletid tilsl. 40 Uger; Sems Skolekommission pr. Tønsberg 15de Novbr. — 2 Lærerposter i Gjøvik: Førstelærerposten 150 Spd. og Hus; Andenlæreren 100 Spd. 33 Timer ugentlig; Førstelæreren pligter at undervise i en videregaaende Klasse; 6 Uger fra 30te Sept. — 1 Fastskolepost i Haagestad i Tjødling: Løn og Kost 120 Spd. — 35 Uger; søges til 20de Nov. tiltrædes ved Nytaar.

Ledig Skolelærerpost.

Paa Nordfjordeidet — Eids Præstegjeld — er en Kredsskolelærerpost, der strax kan tiltrædes, ledig. Undervisningen foregaaer i fast Locale, og Skoletiden er for nærværende fastsat til 30 Uger aarlig. Lønnen er for 18 Ugers lovbefalet Skole 1 Spd. 24 ß. pr. Uge, hvortil kommer Kost og Herberge in natura paa eller ved det Sted, hvor Skolen holdes — og for mindst 12 Ugers videre gaaende Undervisning er indtil videre bestemt i aarlig Løn 48 Spd. hvorunder ogsaa er indbefattet Godtgjørelse for Kost og Herberge. Andragender forsynede med fornødne Attester og stilede til Bergens Stiftsdirection indsendes i betalte Breve inden 6 Ug. til „Eids Skolecommission."

Eids Præstegaard i Nordfjord den 12te Septb. 1863. U. Bugge.

Skolepost.

I Hadsel Præstegjeld, Vesteraalens Provsti er en Skolelærerpost ledig. Skoleholdet 36 Uger, Løn 1 Spd. 90 ß. pr. Uge. Kosthold in natura. — Med Posten er forenet Organistjenesten med 30 Spd. Løn. — Den ansatte Lærer forpligtes til uden Godtgjørelse at overtage Bestyrelsen af Almuebogsamlingen. Ansøgning til Tromsø Stiftsdirection tilstilles snarest mulig Stedets Sognepræst.

Hadsel den 2den Oktober 1863.

I Vindgelens Anner i Tolgens Præstegjeld er fra forsk. Nytaar en Almueskolelærerpost ledig. Der skal undervises i 2 Kredse, — 12 Uger i den ene i Omgangsskole, og 13 Uger i den anden i Faste skole. Skolelønnen er 14 Spd. ugentlig, — Kost og Logie in natura, Andragender om denne Post, stilede til Christiania Stiftsdirection, indsendes inden 23de Nov. d. A. til Tolgens Skolecommission.

Tolgen d. 8de Oct 1863. H. Sørlund.

Strøbemærkninger.

For dem, der i sine Geografier rette Indbyggerantallet efter de offentliggjorte Folketællingslister, skal vi for Sveriges Vedkommende anføre, at den 31te Desbr. 1862 havde Stokholm 119,327 Indb., Fahlun 7,320, Ämål 1,665, Nora 1,200, Malmö 20,573, Gefle 11,677, Upsala 8,999, Kalmar 8,497, Jønkøping 8,144, Örebro 8,070, Helsingborg 5,771, Westervik 5,329, Arboga 3,678, Aastersund 3,542, Söderhamn 3,130, Kristinehamn 2,826, Oskarshamn 2,443, Mariestad 2,365, Warberg 2,202, Umeå 2,700, Wimmerby 1,830, Köping 1,730, Södsköping 1,614, Strengnæs 1,589, Falköping 1,329, Granna 1,271, Abudiksvall 2,807, Filipstad 1,903, Hjo 1,195. Af hele Rigets Folkemængde var 1,929,522 af Mandkjøn og 2,036,377 af Kvindekjøn. Byboerne vare 459,576 og paa Landet boede 3,406,313.

Fra afd. Anthon Bergh havde vi, som tidligere anført, 2 Opsatser. Disse sendte vi til hans Broder, Borgerskolelærer Andr. Bergh; men Postvæsenet befordrede ikke Brevet frem, og saaledes ere Opsatserne blevne borte. Dette er den beklagelige Aarsag til at de her ere udeblevne.

„Nordisk Skoletidende" angiver, at Tiden for det nordiske Skolemøde er bestemt „fra 19de Mai — Torsdag efter Pintse, fordi i Sommerferien er alt hvad der hedder Skole, i Kjøbenhavn opløst, og da er en stor Del af de Folk, Mødet behøver, borte fra Byen." „De fastsatte dage ere heldige: folk ere tilstede og — bogen nylig udsprungen." Til Nord. Skolet.'s Medarbeider i Kristiania, der har indsendt Mødebemærkninger angaaende den fastsatte Tid, skrives under 16de Sept. „Spørgsmaalet har været alsidig drøftet, og kan tiden næppe forandres."

Hr. o.! Endskjønt aldeles enig med Dem, maa vi dog lægge Deres Opsats om Forkl. tilside. Aarsagen dertil er den, at vi længe nok har holdt paa med at byde Læserne aarsgamle Stykker. Dette kan vi ei stadigen fortsætte med. Vi har nu saameget Manuskript som behøves for at fylde en hel Aargang, og altsammen finde vi læseværdigt. Herved er vi stillet en Smule ubehageligt; thi vi vilde nødig vrage Andres Arbeider. Vi blive dog tvungne af Omstændighederne hertil. De ærede Indsendere, hvis Opsatser vi ikke optage, bede vi venligen undskylde dette. Os vilde det nu være baade behageligere og lettere at redigere 2 end 1 Nr. maanedlig; men de pekuniære Hensyn fraraade fremdeles Bladets Udvidelse, og derfor er vi, som sagt, nu nødte til at lade meget af baade Andres og egne Arbeider ligge ubrugte.

Hr. H.! Ogsaa Deres Opsats om Forkl. maa, ene og alene af Mangel paa Plads, blive udenfor Skoletidenden.

Hr. S. F.! Deres Insf. om Skoleeramen havde vi kortet paa, for at give det Plads; men maa dog nu lægge det tilside.

Hr. A. T.! Opgiv os Deres fulde Navn. Noget kortet paa kan da det Indsf. faa Plads i næste Aargang.

Hr. F.! I næste Aarg. optages Deres Opsats om Forkl.

Hr. N.! Noget kortere kan deres Opsats faa Plads i næste Aargang.

Hr. N.! Deres Lit. Efterr. i næste Nr.

Hr. A. Deres „Skolelæreren skal trækkes frem," maa vi lægge tilside.

Hr. b.! Optages dog alligevel.

Hr. Red. Carlsen i Slagelse! For at faa Samleren kompl. maa vi udbede os godhedsfuld tilsendt for 1861 Side 129—136, 201—208 og for 1862 Nr. 18 og 31.

☞ **Abonnenter paa „Almueskoletidenden", der endnu staa tilreste med Betaling enten for den hele Aargang eller for sidste Halvaar, anmodes om at indsende samme til nærmeste Postaabneri eller direkte med Paaskrift „Til Christiania Postkontor, Almueskoletidenden vedkommende."**

Kristiania. Redigeret af S. M. Krognæs. — Trykt og forlagt af P. T. Malling.

Almueskoletidende.

„Lader de smaa Børn komme til mig og forhindrer dem ikke; thi Guds Rige hører Saadanne til." Mark. 10, 14.

Nr. 11. Aarg. 3.

Indhold: Ved en Skoleeramens Slutning. — Lærermødeforhandl. i Kr.sand — Nordisk Skolemøde. — Pressefrihed. — Skole-Efterretn. — Literære Efterretn. — Udnævnelser og ledige Bestillinger. — Bekjendtgjørelse.

Novbr. 1863.

Ved en Skoleeksamens Slutning.

Saa skal vi atter sige
Et Skoleaar Farvel;
Thi skal vor Lovsang stige
Glad fra vor unge Sjæl
Til ham, som aarle, silde,
Med Kjærlighed stod nær,
Til ham, al Godheds Kilde,
Som har de Smaa saa kjær.

Mod Kundskabs lyse Rige
Os Aaret førte hen:
Lad det da kun bortvige,
Vi glade staa igjen.

Forgjæves ei hengik det,
Den Visbed har vi dog,
Thi han fra hvem vi fik det
Han hen til sig os drog.

Paa Arbeidet os venter
Nu Friheds glade Tid;
I den vi Styrke henter
Igjen til freidig Flid.
Lad den, o Gud, os blive
Paa Gavn og Glæde rig,
Du Lyst og Kraft os give
At blive fast ved dig! A. K — n.

Uddrag af Forhandlingerne ved Skolelærermødet for Christianssands Stift den 9de, 10de og 11te Juli 1861.

(Meddelt af Skolelærer K. Bjørnhl.)

(Slutning.)

Eftermiddagsmødet aabnedes Kl. 2½ ved Affyngelsen af et Salmevers og Bøn af Skolelærer Næsheim. — Da „fjerde Opgave om behørig Luftvexel i Skolelokalerne ɔc." nu skulde tages under Behandling, besteg paa Opfordring af Ordføreren Hrr. Doktor Lochmann Talerstolen og udviklede i et meget populært Foredrag, det man meget gjerne skulde have seet at kunne meddele in extenso, om Luftens Beskaffenhed og Bestanddele, samt paaviste klart og letfatteligt Nødvendigheden af behørig Luftvexel i Skolerne og han kunde ikke nokſom lægge Lærerne paa Hjerte, at gjøre Alt, hvad der staar i deres Magt til, at de nye Skolebygninger, som muligens vilde blive opførte, lagdes paa ophøiede, luftige Steder, og at Værelserne bleve forsvarlig høie og rummelige; thi man maatte lægge Mærke til, at hvert Barn behøvede mindſt 50 Kubikfod Luft; — i Danmark haves ialminde-

lighed mindst 90 Kubikfod Luft for hvert Barn, og paa Østlandet havde man foreslaaet for hvert Barn et Kubikrum af 180 Kubikfod, men blev forandret til 133 Kubikfod, — ja man havde endog 250 Kubikfod Luft for hvert Barn paa Nissens Skole i Christiania; —*) dernæst maatte han ogsaa formane Læreren til flittig at udlufte Skoleværelserne, om det var muligt ved hver Times Slutning, men særlig i Frikvartererne ved at lade Vinduer og Døre staa aabne, saa at der kunde blive en fri Luftstrømning saavel ind som ud. —

Efterat dette særdeles interessante Foredrag var holdt, udvikledes en livlig Samtale med Doktoren, der villig besvarede de mange Spørgsmaale, som rettedes til ham, — og navnlig dreiedes Samtalen om Ventillationsovnens Indretning. Herr Oberstlieutenant Wergeland, som overvar disse Forhandlinger, havde den Godhed at overrække Skolelærer Aadnesen en Tegning af Ventillationsovne, da denne syntes at have stor Interesse for samme. Disse Ovne ere omgivne af et Rør, hvis ene Aabning gaar ud igjennem Væggen og den anden i Skolen. Luften bliver da ved at gaa igjennem Røret opvarmet, men for Skolens Vedkommende kan en saadan Indretning ikke ansees nødvendig, især da man af Erfaring ved, at man i Almindelighed ere meget trøge til at bevilge endog det Allernødvendigste til Almueskolerne. Doktoren var fornøiet over, at finde Lærerstanden saa gjennemtrængt af Overbevisningen om Nødvendigheden af behørig Luftvexel i Skolerne, hvilken han haabede Enhver vilde bringe i Udøvelse, og den bedste Ventillation var at udlufte tilbørlig. Som Læge maatte han derfor paa det bestemteste tilraade, at Børnene gaves Frikvarter ved hver Times Slutning, ikke alene for Luftvexlingens men ogsaa for Bevægelsens Skyld — Noget Børnene især saa høiligen tiltrænge. Alle vare enige med Doktoren heri, men frygtede dog for at finde altfor stor Modstand i de forskjellige Egne til at faa Lov hertil; thi man havde Erfaring for, at man paa mange Steder fandt et Frikvarter endog hver halve Dag for at være overflødigt. Doktoren oplyste derpaa, at et Menneske maa have et saa stort Kvantum Luft i 24 Timer, at den i Vægt udgjør 3 Gange saa meget som det menneskelige Legems Vægt, og naar man da tænker sig 30, 40, 50,

*) I „Indbydelsesskrift til den offentlige Examen i Nissens Latin- og Realskole i Juni og Juli 1862, udg. W. Kleist Gedde og Hartvig Nissen" hedder det S. 15: „Det gjennemsnitlige Kubikrum, som Skolen i dette Skoleaar har budt sine Disiple er 203', Minimum, i 4de Fællkl. b 118', Maximum, i 3die Realkl. 312'. — Til Sammenligning hermed skulle vi hidsætte de Fordringer, som Dr. Hornemann i Skriftet: „Sundhedspleien og Skolerne" opstiller med Hensyn til Minimum af Kubikfod Luft eller frit Rum for hver Discipel. Hans Fordringer ere, at der for
Børn mell. 7 og 10 Aar bør være mindst fra 90—100 Kubikf.
— — 10 — 14 — — — — — 110—120 —
— over 14 — — — — — 150—170 —." Red.

ja endog flere Børn samlede i et lidet Værelse i flere Timer uden tilbørlig Udluftning, hvor fordærveligt vilde ikke dette virke saavel paa Barnets som paa Lærerens Sundhed? 3 Kvarters Undervisning og 1 Kvarters Bevægelse i frisk Luft vilde give et større Udbytte end at holde ud 1½ eller 2 Timer ad Gangen.*) Da man fremdeles nærede Frygt for, at det ikke vilde tillades at have et helt Kvarter fri ved hver Times Slutning, ja, Mange vilde da faa en velkommen Anledning til at beskylde Læreren for at tragte efter Magelighed, — saa vilde Doktoren, at dette skulde være en Paastand fra ham, ja, han troede forvist fra den hele Lægestand, og da vilde ikke Folket faa Grund til Anke over Lærerne; men af Hensyn til det Bestaaende skulde han ikke have Noget imod, at man blot fik 10 Minutters Frist ved hver Times Slutning. Forsamlingen antog da eenstemmigt et Ønske udtalt i følgende Form:

„Forsamlingen fandt det ikke alene ønskeligt, men tillige aldeles nødvendigt, at der foruden de anordnede Frikvarterer maatte ved Slutningen af hver af de øvrige Skoletimer gives Børnene en Frist af 10 Minutter." —

Mødet sluttedes derpaa med Afsyngelse af Salmen: „Et Trin jeg atter har idag osv." og Bøn af Skolelærer P. A. Knudsen (Arendal).

Thorsdagen den 11te samledes man Kl. 9 Form. og efter Afsyngelsen af Sal.: „I Gud vil jeg mig glæde" og Bøn af Skolelærer A. Pedersen, indledede Ordføreren Spørgsmaalet: „Om Festligheder i Skolen" i følgende Grundtræk:

„Vort nu foreliggende Spørgsmaal tænker jeg ikke behøver mange indledende Ord — og i denne Tanke skal jeg ogsaa være meget kort.

Naar man taler om Festligheder i Skolen, da maa man visselig dermed ikke forbinde Tanken om ydre Glands og Herlighed — Skolens simple Tag og ringe Udstyr i det Hele, ligesom dens høie Bestemmelse og dens fattige Indboere kan dermed ei forenes. Ved de omtalte Festligheder maa da vel nærmest forstaaes en i Herrens Navn, til hans Ære, af den christelige Lærer foranstaltet, den sædvanlige Regelrethed afbrydende, forskjønnende Tilstelning, i den Hensigt at vende Børnehjerterne til Herren, i Kjærlighed drage dem nærmere til Læreren og til Skolen, ligesom de ogsaa for Læreren selv ville tjene til Opløftelse og Styrkelse, og ei være uden Virkning paa Forældres og Foresattes Syn og Sands for Skolens Gjerning. Ved denne og hin i Livet, i Skolelivet, sig tilbydende Anledning at samle Børnene og om muligt deres Vedkommende til en simpel Høitidelighed, som Christi Sendebud at fremtræde ligeoverfor dem med Guds Ord, afpasset efter den stedfindende Anledning, vil Læreren visselig have et velsignet

*) Man oplyste, for at bevise, hvor fordærvet Luften i Skolerne endog kan blive, at paa en Skole holdtes engang ud ved Examen saalænge, at de antændte Lys ganske udslukkedes. Refer.

*

Middel til at bringe Hjerterne til Gud og til sig og til sin Skole, ligesom hans eget Hjerte vil have godt deraf. Vel fremtræder han daglig som Guds Ords Prædikant, men i de egentlige Undervisningstimer og i den for disse fastsatte Orden; — vi lide Alle godt Afvexling, en større Høitidelighed i Skolens Gjerning er meget at sætte Pris paa. Lad da Lærer og Børn og Forældre og Andre samle sig til fælles Lovprisning, lad Læreren fremtræde som Ordets Fortolker og anvende den stedfindende Anledning for Børnene; den dertil medgaaende Tid vil ei være spildt. Ved Examens Slutning at kaste Blikket paa den svundne Tid og udover den kommende, at lægge paa Hjertet Guds store Velgjerning mod Børnene ved at berige dem med al god og nyttig Kundskab, tale et Opmuntrings- et Formanings-, et Trøstens-Ord, knyttet til de tilbagelagte Stadier paa Livets, paa Skolens Vei, — ved Aarets Begyndelse og Ende i Børnekredsen at anstille de dertil hørende Betragtninger og gjøre den for Barnet passende Anvendelse, ved lydelig Lovprisning for Herrens Naade, ved Bøn om hans Velsignelse, Tilgivelse, Styrke og Kraft; ved de kirkelige Feste at lade deres Betydning ret opgaa for Børnehjerterne, ved Barnets Udtrædelse til Konfirmation at lægge dem det Tilbagelagte paa Hjerte, at skildre dem Overgangen til det mere selvstændige Liv i Forbindelse med den hellige Handlings Betydning, at lægge dem paa Hjerte, hvor det gjøres behov at anbefale sig til Herren og tro paa ham, ved Sommerferierne at tale til dem om Guds Kjærlighed, blandt Andet deri, at han nu ogsaa vil unde dem i legemlig Henseende at styrke og vederkvæge sig, osv., vil Læreren faa velkomne Anledninger til at gjøre godt mod Barnehjertet. Ved Sang og Bøn og Tale i det pudsede Skolelokale, med Børnene klædte i deres Høitidsdragt og med deres og Skolens Venner om sig, vil Læreren ved de sig her ham tilbydende Leiligheder have et velsignet Middel til at drage Hjerterne til Gud, til sig og til Skolen. — Skjønt vilde det være, om den christelige Lærer ogsaa hertil kunde finde Understøttelse af den christelige Præst, om ogsaa denne nu og da vilde indenfor Skolens Vægge glæde med sin Nærværelse og tolke Gudsordet for de Smaa.

Hvad skulle vi endvidere sige til Juleaftenen! Skulde det ikke baade hist og her kunne gaa an paa denne at samle Børnene og om muligt ved ydre Kjærlighedsbevisninger, ved et lidet Juletræ, f. Ex. bringe Takken til Alkjærligheds Fader frem fra de Smaa. Af egen Erfaring ved jeg, hvad denne Aftens simple, hjertelige Festligholdelse formaar.

Og saa en liden Udflugt i det Landlige — skulde ikke Læreren ogsaa der godt kunne bygge sig til Gud Faders Ære? — Dette være da nok til at begynde Spørgsmaalets Behandling.

Efter Foredragets Slutning opfordredes Forsamlingen til at udtale sig om de i sin Hjembygd havde saadanne Feste samt hvorledes. Medens Alle vare enige i, at en almindelig Fest vilde være til stort Gavn for Skolen, viste der sig nogen Meningsforskjel i Henseende til Tiden for samme, idet

Nogle ansaa Julen for den mest passende Tid, medens Andre vilde have den henlagt til kort før Sommerferien. En Lærer havde brugt at samle Børnene Juleaften dels om et udpyntet Juletræ, hvorpaa vare anbragte Ordene: „Se jeg forkynder Eder en stor Glæde," og heraf benyttet Anledningen til at minde om Julen og dens vigtige Betydning; eller og blot samlet dem for ved Bøn og Sang at lægge dem den tilstundende Høitid med dens Vigtighed paa Hjerte. Herimod anførtes, at det maaske var mindre rigtigt at trække Børnene ud fra Hjemmet Juleaften, og at det udsmykkede Træ — især i Landdistrikterne — kunde vække Forargelse, hvorpaa endog fortaltes et Exempel fra Haa paa Jæderen. Flerheden ansaa derimod Sommeren for den mest passende Tid, og mentes der da fra en Side, at Børnene kunde komme sammen for at aflægge Prøve paa, hvad de havde lært. Dette modsagdes af Andre, der ikke ønskede Festen betragtet som nogen Examen, men derimod troede det retteste, at flere Skoler f. Ex. alle i et Sogn samledes paa et Sted og da morede sig (i det Frie, hvis Veiret tillod det eller ogsaa i Hus) med Sang, og da Lærerne imellem talede nogle Ord til dem. Alt, mente man, maatte ledes af den dygtigste Lærer, og lagdes der særlig Vægt paa, at det vilde være vel, om alle Lærere vare besjælede af den rette Aand. Man burde og søge at formaa Stedets Præst og saa mange Menighedslemmer som muligt til at deltage. Som Forsamlingens enstemmige Ønske fremhævedes, at man ved enhver Tilstelning i Skolen burde søge at drage — om muligt — alle Børnenes Forældre hid, for herved at vække deres Interesse for samme, ligesom man ogsaa burde benytte enhver Anledning f. Ex. Konfirmation, Examen osv. for at forhøie Skolen og dens Gjerning for Børnene. Flere troede det gavnligt, om der ved saadanne Leiligheder kunde uddeles en eller anden liden Gave, enten som Flittighedsbelønning eller til fattige Børn. Herimod udtalte Mange sig paa det Bestemteste. Ingen Gaver, hverken gives eller modtages, da det paa den ene Side kunde lede til Hovmod og Misundelse, og paa den anden blev en indirekt Tiltale til Barnet: „Her ser du, at du er fattig."

Efter Forsamlingens Ønske overtoge Ordførerne og de tre Sekretærer fra Byen at uddrage et Referat af Forhandlingerne. Et Møde hvert 2det Aar i dette Stift blev udtalt som ønskeligt; det overlodes til Christiansands Skolelærerforening at bestemme det Nødvendige i saa Henseende. Mødet sluttedes med Afsyngelsen af Sal. „Lov og Tak og evig Ære." Ordføreren sagde derpaa Forsamlingen Farvel, og, idet han opfordrede den til først at bringe Herren Tak for, hvad han under Samværet havde skjænket, for hvert Lærdommens Vink, hvert Kjærlighedens Ord og al Dragelse til ham og til hinanden indbyrdes, lagde han dem de Ord paa Hjerte: „Vær tro i din Gjerning." Han mindede om, at det var Herrens Gjerning, et vigtigt tungt og besværligt Arbeide, men ogsaa et saare skjønt Kald, at udbrede Guds Rige blandt Børnenes Kreds. Man maatte give Agt paa sig selv

og paa Lærdommen, thi paa Læreren hvilede ubefæstede Øine, af ham skulle ubefæstede Hjerter lære. Det var godt at vide dem vel befæstede, naar de engang skulde vandre ud i Verden; det var godt, om man engang kunde samles der, hvor der er godt at være, og at kunne sige: „Herre, her er jeg, og dem, du har givet mig!“ og da som den tro Tjener modtage Naadelønnen. Dernæst nedbadedes Herrens Velsignelse over den hele Forsamling, over vore Sjælehyrder og vort Stifts Overhyrde, samt over hver Skolens Ven og Medarbeider.

Paa Forsamlingens Vegne takkede Hr. Aadnesen Ordføreren for den Dygtighed, Ufortrødenhed og Kjærlighed, hvormed han havde ledet Forhandlingerne; samt Viseordføreren og Enhver, der velvillig havde assisteret ved Mødet, hvis Minde vilde længe bevares i Erindring for den Broderaand, som bestandig raadede inden dette Møde og under Samtalerne og Meningsudvexling over de behandlede Opgaver. Alt var skeet i Broderkjærlighed, og man tør haabe og tro, at Herren havde været tilstede, og dette maatte være den største Trøst og Glæde, naar enhver Lærer drager hjem til sin daglige Gjerning.

Det nordiske Skolemøde i 1864.

Fra den danske Bestyrelse er hertil indløben Meddelelse om, at den, i Betragtning af de fra norsk og svensk Side fremførte Ønsker og i Haab om derved at bevirke et talrigere Besøg til Mødet, har foretaget en Forandring i Tiden for Mødets Afholdelse og nu definitivt vedtaget, at Mødet afholdes i Kjøbenhavn fra den 18de til den 23de Juli 1864, begge Dage medregnede. Som Følge heraf udsættes Terminen for Anmeldelse fra dem, der ville holde Foredrag eller fremsætte Spørgsmaal til Behandling paa Mødet, til Udgangen af Februar Maaned 1864, til hvilken Tid saaledes Anmeldelser kunne indsendes til den herværende Bestyrelses Formand, Skoleinspektør G. Hansen.

Den norske Bestyrelse for Skolemødet 1864,
Christiania den 27de Okt. 1863.

Om hvorvidt den norske Skolelærer tør gjøre Brug af Pressefriheden.

(Optaget fra „Nordisk Skoletidende.“ Fortsættelse.).

Da jeg er kommen tilbage til Almueskolelæreren, maa jeg gjøre opmærksom paa en Besynderlighed, som staar i den skarpeste Modsætning til, hvad der ellers er Praksis. Skal noget af Vigtighed gjennemføres,

saa vælger man dertil i Almindelighed Folk, som man ved er meget vel inde i vedkommende Sag, som antages at have det mest praktiske Greb paa, hvorledes Tingen skal ordnes. Dette er den almindelige Praksis, men ikke naar det gjælder Almueskolevæsenet. Her staar de næsten eneste Menings-berettigede, de, som har det mest praktiske Indblik i Sagen, som et Nul, medens de i Sagen mindre — ja mange næsten uindviede, er satte til at ordne Skolevæsenet og føre Tilsynet med samme. Hvem er da de i Skole-væsenet mest indviede? vil Nogen maaske spørge. Jo, dets Lærere og ingen anden, hvilket jeg ogsaa ovenfor har antydet. At en Skolelærer i hvert Præstegjeld paa Landet er Medlem af Stedets Skolekommission regner jeg for intet, (thi en Svale gjør ingen Sommer) saalænge Skolelærerstanden i sin Almindelighed ikke bliver erkjendt for at være i Besiddelse af de Egen-skaber, som udfordres til at kunne ordne et Steds Skolevæsen. Naar dette bliver Tilfældet, saa vil Almueskolelæreren ikke længere udsættes for Had, som nu, naar han engang imellem vover offentligt at tale med i Dis-kussionen om Skolens Anliggender.

Dette er ikke sandt, vil man indvende; Almueskolen har jo sine Organer (Skoleblade), hvori dens Anliggender drøftes og det næsten udelukkende af Skolelærere. Jo, i en Henseende er det saaledes, men i en anden ikke. Vil Nogen tage for sig vore Skoleblade (han kan gjerne begynde med O. Vigs Folkeskole), gjennemgaa dem fra først tilsidst, saa finder han nok Al-mueskolens Anliggender, dens Brøst og Mangler omtalte, men, vel at mærke kun i sin Almindelighed for det hele Lands Vedkommende, men ikke noget om, hvorledes det staar til med Skolevæsenet i dette og hint Præstegjeld, i denne og hin By, og af hvilke Mangler det lider baade her og der; nei derom herskér der en næsten fuldkommen Taushed. Det eneste, man har faaet af dette Slags, er Beskrivelse af enkelte Skoler, som er komne lidt i Opsving, men de daarlige har Ingen vovet at røre ved. Dette synes for-underligt, men er let forklarligt for den, som er lidt hjemme i Forholdene. Thi Sagen er den, at naar man vil indlade sig paa at omtale de Brøst og Mangler, som kleber ved Almueskolen paa et enkelt Sted og det endog saa lempeligt som muligt, saa kommer man saare let til mod sin bedste Vilje at støde vedkommende Skoles Overordnede for Hovedet, da disse ogsaa er Mennesker, hos hvem Æresfølelsen ikke er den mindst dominerende. Saaledes kan nok en Skolelærer skrive om vort Almueskolevæsens Feil og Brøst i sin Almindelighed; men vover han at give den allermindste Antyd-ning til et vist Tilfælde, til Skolevæsenet paa dette eller hint Sted, saa bliver han strax stemplet som en raa, udannet og næsvis Person. Her ser vi da Aarsagen til, at vore Skoleblade i Almindelighed afholde sig fra en saadan Polemik. Hr. Krognæs's Optræden i sin Skoletidende mod Skole-direktør Wolff og Provst Teisner er næsten et eneståaende Exempel i saa Henseende. Han har derved vakt især Direktørens store Forbittrelse mod sig — — — — og baade Dir. selv og en af hans Venner har nedladt sig

til at stemple Krognæss som en Mand, hos hvem Sandhedskjærlighed ikke er nogen Kardinaldyd.

Under saadanne Forhold er det lige til, at skal en Lærer vove offentlig at omtale Skolevæsenet i den Kommune, han er ansat, paavise dets Skavanker og begaaede Misgreb ved Omordningen af samme, saa maa han gjøre det anonymt og lade sit Produkt blive Spaltefød for den politiske Presse istedetfor vore Skoleblade, som med Dueenfoldighed og Slangeklogskab maa værne om sin Ære og Bestaaen. Men saa bliver der ogsaa Opror i de Overordnedes Leir. Dog istedetfor at imødegaa Angrebet ad samme Vei, som det er fremkommen, giver den eller de Fornærmede sig ud paa Anonymitetsjagt. De anvender baade Trudsler og List for at opsnuse Forfatteren, og finder de nu endog kun den fjerneste Antydning til, at denne eller hin Skolelærer er Fader til Barnet, saa ve den, hvem Mistanken træffer. Han bliver nu stemplet enten som en ubesindig Frikfyr eller som en raa grovslagen Tølper, der ikke har den mindste Smule sand Dannelse i Livet, „ellers kunde han ikke skrive saaledes," sige de. Dette er Svaret paa alvorlig Tiltale, dette er Gjendrivelsen, Modbeviserne for, at de offentlig udtalte Anker hviler paa falsk Grund. Der bliver nu skumlet, skjævet til den Mistænkte, og han tør ikke mere gjøre Regning paa sine Overordnedes Gunst og Bevaagenhed; tvertimod, faar de Anledning til at vise sin Uvilje mod ham, saa gjør de det. Saaledes har man fra det Nordenfjeldske endog et Exempel paa, at en Skolelærer blev opsagt fra sin Post, blot fordi hans Sognepræst tiltænkte ham Forfatterskabet af et i en Provinsavis indrykket Stykke om Stedets Skolevæsen. (Forts.)

Skole-Efterretninger.

Kristiania. — I 1862 indsendte Vaale Præstegjælds Formandskab Forespørgsel gjennem Stiftsdirektionen til det Kgl. Kirkedepartement om, hvem Forpligtelsen til at istandsætte Husene paa Klokkergaarden Hauge paalaa, enten Kommunen eller Kirkesangeren. I den Betænkning, som Stiftsdirektionen ledsagede denne Forespørgsel med, udtaltes det, dog ikke af vedkommende Skoledirektør, Hansen, der var af modsat Anskuelse, at man ansaa det for Kirkesangerens Pligt at vedligeholde og i fornødent Fald ombygge Hovedbygningen, undtagen den Del deraf, der er tagen til Skolens Brug. Heri gav Departementet Stiftsdirektionen Medhold, støttende sig til Rskr. af 7de Juni 1743 og seende hen til Klokkergaarden alene som saadan. Men paa senere Foranledning og ved at tage Sagen under nærmere og særegen Undersøgelse, er Departementet nu kommet til et andet Resultat. Anledningen dertil er denne. Tønsets Præstegjælds Kommunestyrelse havde henvendt sig til Stiftsdirektionen med Spørgsmaal, om hvorvidt Vedligeholdelsen af Hovedbygningen paa Klokkergaarden Eggen i Tønsets Præstegjeld bør paa-

bindes vedkommende Kirkesanger. Stiftsdirektionen oversendte Sagen til Kirkedepartementets Afgjørelse. Skoledir. Haslund i Forening med Stiftsd. gjorde gjældende, at da Klokkergaarden Eggen tjener til at fyldestgjøre den Tonsæt Skolekommune ifølge Lov om Almueskolevæsenet paa Landet af 16de Mai 1860 § 24 1ste Passus paahvilende Forpligtelse til for mindst een af sine Lærere at anskaffe Lærerbolig med Skolejord, saa maatte samme Paragrafs 5te Passus her anvendes saaledes at Vedligeholdelsen blev Kommunens Sag. Ordet „anskaffe" i §ens 1ste Passus maa indbefatte ikke alene en Anskaffelse engang for alle, men ogsaa Vedligeholdelsen. Da der nemlig tidligere med Hensyn til Vedligeholdelsen af Klokkergaardshuse ikke gjaldt nogen Forskjel mellem Hovedbygningen og Udhuse, vil titmeldte §s 6te Passus staa fuldkommen ureslos, dersom den ikke forstaaes paa den her antydede Maade. — Denne Foreskilling var det som foranledigede, at Dep. tog Sagen under fornyet Overveielse. Og Departementet kom da til den Formening, at Regelen om Klokkergaarde, hvis Brugere tillige ere Skolelærere, alene maa søges i den nye Skolelov, og da saaledes, at den hele Vedligeholdelse af Hovedbygningerne stedse og Vedligeholdelsen af Udhusene, saalænge vedkommende Stiftsdirektion intet Andet har bestemt, paahviler de paagjældende Kommuner. Adv. Dunker (Regjeringsadvokaten) anfaa det være under Behandlingen af Skolelovens § 24 bestemt, „at Skolelærerne har ubetinget Ret til Familjebolig uden Udgift for sig, og at altsaa Kommunen maa besørge Vedligeholdelsen af Hovedbygningen ogsaa paa Klokkergaard, naar denne efter den siterede Bestemmelse ogsaa er Skolelærerbolig." Han holdt sig her nærmest til de Forhandlinger, der tilveiebragte Loven, og kom ved de historiske Data til samme Resultat som Departementet, der støtter sig til §ens bogstavelige Indhold, naar dens 1ste og 2det Passus sammenholdes med det 5te. I Overensstemmelse hermed har Departementet under 17de Oktober tilskrevet Kristiania Stiftsdirektion saaledes: „I Anledning af den med Stiftsdirektionens Skrivelse af 15de Juni sidstl. modtagne Sag angaaende Spørgsmaalet om, hvorvidt Forpligtelsen til at vedligeholde Hovedbygningerne paa Klokkergaarden Eggen i Tonsæt paahviler Kommunen eller Kirkesangeren, skulde Departementet meddele til Efterretning og videre Kundgjørelse, at man i Overensstemmelse med en af Regjeringsadvokaten i Sagens Anledning afgiven Betænkning med Stiftsdirektionen antager, at den omhandlede Vedligeholdelse ikke kan paalægges Kirkesangeren. Departementet frafalder saaledes den i Skrivelse af 16de Juli f. A. angaaende Vedligeholdelsen af Bygningerne paa Klokkergaarden Hauge i Vaale Præstegjæld udtalte Formening, hvori man i det Væsentlige tiltraadte Stiftsdirektionens imodsat Retning gaaende Erklæring, i hvilken Henseende man maa henstille til Stiftsdirektionen at iagttage det Fornødne."

Da dette Spørgsmaal oftere kan reise sig, har vi anmodet om og faaet Adgang til her at give en Udsigt over dets Behandling og til at offentliggjøre ovenstaaende Svar-Erklæring. Og vi kan ikke andet end ud-

tale vor Glæde over, at der hos Landets øverste Skolestyrelse og hos Skolestyrelser, der staa den nærmest, aabenbarer sig en saadan Velvilje for Skolen og dens Lærere, at Leiligheder som denne benyttes til at lægge for Dagen, at man ønsker at se Lærerne stillede i bedre Kaar og i selvstændigere Stilling. Det kan nok hænde, at Nogen modsætter sig lignende Erklæring, ja endog søger Rettens Mellemkomst; men det maa vel vise sig, at Departementet har rammet Lovens Aand. Naar Loven paalægger Skolekommunerne at vedligeholde Hovedbygningerne paa den lovbefalede almindelige Lærerjord — og at en saadan Forpligtelse paahviler dem, maa efter Odelsthingets Forhandlinger i Anledning af § 24 være sikkert — vilde det være en Urimelighed, at Vedligeholdelsen af Hovedbygningerne paa Klokkergaardene, der tjene som Lærerjord, skulde paalægges Lærerne. Saadant vilde stride mod Lovens Aand og være en Prinsipløshed, som Loven af 16de Mai 1860 ei har gjort sig skyldig i. Om derfor en Kommune modsætter sig denne Departements-Erklæring, tro vi Læreren faar undergive Sagen Rettens Kjendelse. Han vil nok i saafald faa fri Sagfører. Og forudsat at han prosederer Sagen godt, vil sikkerlig Dep.-Erklæringen blive godkjendt. Men skulde, hvad vi ei kan tro, det modsatte Tilfælde indtræffe, saa vil nok Departementet vide at søge gjennem Lovgivningen givet foranstaaende Erklæring den fornødne Stadfæstelse.

Prøisen. — „Monitoren" fortæller, at Seminardirektør Stolzenberg i Liegnitz, som har ofret sig udelukkende for Almueskolevæsenet og til særskilt at iagttage det kristelige Livs Ytring, har i en prøisisk Tidende skrevet Følgende: „Jeg var overbevist om, at ogsaa paa det aandelige Livs Omraade Drivhusplanter ikke kunde faa den udholdende Kraft, som dette Liv maa have, om det skal blive bestandigt, og jeg har derfor søgt at holde borte fra mig den Indbildning, at man kan gjøre Regning paa, hos nogen betydelig Del af 17 til 20 aarige Ynglinge, at finde noget fuldt udviklet, afgjort og stadigt sandt Kristenliv. Men jeg maa nu erklære, efter at have særskilt undersøgt den Ting ved flere Seminarier, at hos Flertallet af vore yngre Seminarister viser sig en høist lovende Sindstilstand. Den ydmyge Bøielse under Guds Ords Myndighed, det dybe Kjendskab saavel til Syndsfordærvelsen i Menneskets som til den guddommelige Naade og Herlighed hos den i Kjødet aabenbarede Synderes Frelser, samt den levende Opfatning af Saliggjørelsens Orden og den Tugt under hvilken det indre Liv bør stilles efter denne Orden, som der gives hos Flertallet af de unge Seminarister, finder jeg at være meget dybere og mere omfattende end forøvrigt blandt Nutidens Ungdom eller hos Flertallet af de theologiske Studerende i samme Alder. Hvilket stort Løfte om en bedre Fremtid indebær ikke dette for Prøisens Folk, hvis denne Sæd faar modne! Fra de dannede Folkeklasser har paa en forfærdelig Maade Vantroen udbredt sig blandt Folket; blandt de dannede Klasser synes ogsaa den kristelige Vækkelse fortrinsvis at have udbredt sig siden 1848."

Literære Efterretninger.

— **Lette Mandskor for Seminarier og Sangforeninger** udgivne af Joh. D. Behrens. Chr.nia 1863 Udgvns. Forlag. — Feilberg og Landmark. I Bergen hos Ed. B. Gjertsen.

Sandsen for flerstemmig Mandssang har udbredt sig ogsaa blandt Skolelærere. Det maa erkjendes, at saadan Underholdning ikke blot i sig selv er ædel og forfriskende, ligesom den kan være en Betryggelse mod mangehaande Udskeielser, naar den drives paa rigtig Maade og der gjøres et passende Udvalg af Sange; — men det maa ogsaa være sikkert, at Psalmesangen vinder betydeligt, naar Vedkommende tilige driver noget paa Sang af ovennævnte Art. Det døde, slæbende Foredrag, som tidligere saa ofte hørtes i vore Skoler og Kirker, tør man baabe efterhaanden vil ophøre; og for en stor Deel kan man vist tilskrive de flerstemmige Syngeøvelser denne Forbedring. — Nærværende Udvalg synes at være truffet med megen Skjønsomhed. Det bestaar af to Afdelinger. Først Sange af almindeligt Indhold, i Alt 30. Disse ere største Delen Fædrenelandssange, og man maa billige dette Valg. Næst Troeslivet og Kirken er der neppe Noget, som i høiere Grad drager Ens Hjerte saameget til sig, som Fædrenelandet. Den anden Afdeling bestaar af 15 Nummer. Disse Sange ere deels Hymner fra ældre og nyere Tid, deels et Par rhytmiske Sange, deels Responsorierne ved Gudstjenesten. At denne Afdeling er mindre righoldig, har vel sin Grund deri, at flerstemmige Psalmer allerede ere temmelig kjendte og benyttede, ligesom de ikke lide saameget ved at circulere i Afskrifter, som Tilfældet er med de vanskeligere og mere indviklede Sange af andet Indhold. — Hvad Sangenes Harmonisering i det Hele angaar, da synes den mig meget heldig, og tillige falder den ganske let for Øret, saavidt jeg har gjort Bekjendtskab med den. — Skulde jeg tilsidst udtale en liden Anke, som maaske senere i nye Oplag kunde blive afhjulpen, da skulde det være den, at man ganske savner Exemplarer af de gamle Kjæmpeviser eller overhovedet af Bygdeviseliteraturen. Texten til enkelte — om end vistnok kun een eller to — af Sangen ville maaske falde Skolelærerne noget vanskelige at forstaa f. Ex. Plougs: „Unge Gjenbyrds Liv i Norden." I ethvert Fald vil det være nødvendigt, at de, som skulle instruere disse Sange, ved mange af dem først gjennemgaar og forklarer Texten, for at ikke Foredraget skal blive tankeløst og følgeligt uden Liv og Udtryk.

E. F. B. Horn.

50 korte og lette Præludier for Orgel, Harmonium eller Physharmonica, kompon. af P. A. Reisfiger, Organist. Chr.nia 1863, i Commis. hos Joh. D. Behrens.

Disse 50 Præludier tror jeg ogsaa at kunne anbefale til de orgelspillende Skolelærere. De røbe, synes mig, en sund og ægte kirkelig Smag. Stemningen er gjerne rolig og jævnt høitidelig. Han har ikke jaget efter at behage ved raske Overgange eller stærke Modsætninger, men Præget er heeltigjennem fordringsløst, hvad der ogsaa er det Rette i Præludier. For enkelte Tonearter har han flere Præludier, navnlig for den saa hyppigt forekommende G-Dur. Dette maa anses for et heldigt Valg.

E. F. B. Horn.

— Fra Mallings Forlagsboghandel er udstedt ny Subskriptionsindbydelse paa „**Husandagtsbog**, eller Vidnesbyrd af Ordets Tjenere i den lutherske Kirke, ordnede til Gudstjeneste i Huset paa hver Dag i Kirkeaaret. Ved H. Halling." Nedsat Pris 1 Spd. 24 ß. Denne Bog udgjør 73¾ Ark i Postilleformat. Vi benytte Leiligheden til at anbefale almindelig udbredt denne kjernefulde Andagtsbog, der bestaar af et gjennem flere Aar samlet og til bibelske Texter knyttet Udvalg af kristelige Vidnesbyrd, hentede fra anseede lutherske Læreres Skrifter saasom Augustin, Luther, Joh. Arndt, Herberger, Nikolai, Schriver, H. Müller, Joh. Gerhard, Francke, Pontoppidan m. Fl. — Man kan subskribere paa Værket enten i 3 maanedlige Leveringer à 48 ß. eller samlet indheftet til 6 Ort eller indbunden i smukt og solid Velskbind à 8 Ort. Subskrib. faa paa 10 det 11te Expl. frit.

— Endvidere maa vi gjøre opmærksom paa, at fra Mallings Forlagsboghandel udsælges Restoplagene af en hel Del værdifulde Skrifter til betydeligt nedsatte Priser — ofte endog under halv Bogladepris. Vi udpege især:

Naturhistorie for Ungdommen af P. Chr. Asbjørnsen, 1, (2den Del udsolgt), 3, 4, 5, og 6te Del — 126 Ark — 360 Afbildninger. Pris: 1 Spd.

— **Norges Statsforfatning i Aaret 1814.** Af Amtmand G. P. Blom. 334 S. h. 60 Skill.

— **Norsk Folkekalender** for Aarene 1847—1856 inkl. samt for 1859 (11 Aarg.) 78 Ark med 206 Afbildninger, 1 Stjerne- 1 Planetkart. 1 Spd 24 ß.

— **Nogle Tanker om Opdragelse** af Früauf overs. af Provst Krag. 2det Opl. 6 ß.

— **De europæiske Staters Historie efter Wiener Kongressen** af Hermes overs. af Lem. Med Fortale og et Anhang indeh. Udsigt over Begivenhederne i de 3 nordiske Riger siden Wiener-Kongressen af P. A. Munch. 2 Dele. 920 S. 1 Spd.

— **Noregs Saga i Stuttmaal.** Skrivi i Landsmaalet av Seminarist E. M. T. Sommer. 231 S. 48 ß.

— **Norges Historie** indtil Harald Haarfager, tilligemed en udførlig Fremstilling af Nordmændenes gamle Kulturforhold. Af Ole Vig. 284 S. 48 Skill.

— **Kong Carl Johans Historie** af Henrik Wergeland. 112 S. 12 ß.

— **Bibelhistorien** udsat i Vers af Hanna Winsnes. 204 S. 8 Skill.

— **Læsebogen** for Almueskolen er snart færdig fra Bogtrykkerens Haand.

— Tredje forøgede Udgave af „**Praktisk Regnebog** især til Brug ved Hovedregning, af Chr. Aug. Hals" — Mallings Forlagsboghandel — har nylig forladt Pressen. Strax 1ste Oplag af denne Regnebog udkom, blev den i „Ole Vigs Folkeskole" meget fordelagtigen omtalt. Efter i nogle Aar at have brugt denne Bog, maa vi ganske samstemme med „Folkeskolens" Dom. Det har ved samtidig Brug af flere Regnebøger, vist sig, at Børn foretrække Hals's fremfor andre. For Lærere, der i Skolen selv meddele alle Opgaver, som skulle regnes, er her et rigt Materiale, og de Lærere, som giver Børn Regnebog i Haand, yder denne fortrinlig Tjeneste. Ved de mangehaande fra det praktiske Liv hentede Exempler, som ere flettede ind i Spørgsmaalene, vækkes Interessen og øves Tanken hos Børn. — Forresten er vor Anbefaling overflødig. En Bog, som i faa Aar ved Siden af mange Konkurenter, er udbredt i 5000 Expl., taler for sig selv. Hvad vi imidlertid denne Gang især vil vende Opmærksomheden hen paa, er baade det, at 3die Udgave er bleven 2 Ark større end de tidligere, uden at Prisen derfor er bleven forhøiet, og det, at hvad der er trykt paa disse nye Ark, det er „et nyt Kapitel om Decimalbrøk, Rente- og Rentesberegning, specifikk Vægt; det franske (metriske) System, med en Del Exempler af samme i benævnte Tal, for at vise, hvor uhyre let det er at regne med, samt flere Landes Myntvæsen og Maal i Forhold til det franske." Som bekjendt arbeides der i Kongresser og i Pressen for at faa istand et for flere Lande fælles Vægt- og Maal-System. Sandsynligt er det, at det franske Maal, der er bygget paa Titalsystemet, bliver et europæisk Maal. Der bliver derfor ogsaa hos os Tale om dets Indførelse; men førend Loven hjemler dets Indgang, er det nødvendigt, at Folk gjøres bekjendt med dets Væsen. Dette sker paa ingen lettere Maade end igjennem de mest udbredte Regnebøger.

— **Praktisk Regnebog for Almueskolen** af Chr. Aug. Hals. Mallings Forlagsboghandel. Pris: 12 ß. — Facitbog: 4 ß. — Denne Regnebog er et Udtog af den ovenfor anmeldte. Vi anbefale Udtoget til Brug der, hvor man ei har Leilighed til at bruge den større. I denne ligesom i den større Regnebog giver Forfatteren et paa Erfaring bygget godt methodisk Vink til Undervisning i Regning. Han bemærker, at vistnok har Feragen og Astrand udgivet Regnebøger, saa hans kunde synes overflødig; „men selv en løselig Sammenligning mellem denne Bog og de nys nævnte vil dog snart vise, at Forskjellen ikke ligger i Prisen alene."

— Den bekjendte Norgeshistorieskriver Siegw. Petersen udgiver nu paa Cappelens Forlag „**Fortællinger af Fædrelandets Historie.**" 1ste Hefte, 160 S. er udkommet og indeholder: Indledning, Fortæll. af vore Forfædres Gudelære (S. 9—55), Fortæll. fra Sagntiden (S. 56—136), Fortæll. fra Sagatiden. Man ved det før, at Siegw. Petersen kan fortælle godt, saa det behøves ikke at blive sagt nu. Petersen har imidlertid her overtruffet sig selv. En flydende Lethed og gjennemsigtig Klarhed i Fremstillingen karakteriserer i sjelden Grad disse Fortællinger, som ere fortrinlig stikkede til Folkelæsning og til Hjælpemiddel for Almueskolelærere i Norges Historie.

— Hr. Boghandler Nils Lund har begyndt sin Forlæggervirksomhed med Udgivelsen af „**Bønnebog for Børn** af J. M. Lindblad (Fra Svensk) Pris i alm. Bind 24 ß. i bedre Bind 36 ß. Forfatteren er tidligere bekjendt ved sin fortrinlige Konfirmationsgave, der i 2det Oplag er udkommen paa Mallings Forlag. Denne Bønnebog er i en af „Aftenpostens" Redaktionsartikler bleven baade vel og træffende anmeldt. Vi gjøre derfor her „Aftenpostens" Dom til vor og sige med den, at Lindblads Bønnebog indeholder først „Et Ord til Forældre," hvori Forfatteren, gaaende ud fra Frelserens Ord: Lader de smaa Børn komme til mig og forbindrer dem ikke; thi Guds Rige hører Saadanne til," foreholder Forældrene Vigtigheden og indskjærper dem Nødvendigheden i at gjøre de Børn, hvis Opdragere de ere, tidligt bekjendte og fortrolige med den himmelske Børneven, for at de kunne have et sikkert Værn mod de Fristelser og Forførelser, som efterhaanden ville træde dem imøde, og kunne faa den Tilfredsfuldhed og nyde den Fred, Glæde og Fornøielse, som den for-

trolige Omgang med Jesus i Bønnen skjænker. Forfatteren lægger derfor Forældrene alvorlig paa Hjertet at lade Hjemmet blive et Sted, hvor Herren bor, hvor Bønnen øves og Guds Ord benyttes, og hvor Barnet meget tidlig stilles under Indflydelsen af Guds Aand, der saaledes kan faa berede dets Hjærte til en Jordbund, hvori velsignelsesrige Frugter kunne opvoxe og modnes. Dernæst indeholder den en Samling af smukke Bønner for hver Morgen og Aften paa fire Uger, hvilke Bønner, rene i Indhold og barnlige uden nogensteds at streife ind paa det Barnagtige, virkelig egne sig for det barnlige Sind. Endelig er der nogle korte Bønner i Sygdom, mindre Bordbønner og Tankevers for Bøn i Enrum. Vi ville ønske, at denne ogsaa i det Ydre smukt udstyrede Bog maatte faa en fortjent Udbredelse og opfylde sin Mission paa mange Sjæle."

— „Aftenposten," der nylig har givet en interessant Fremstilling af de protestantiske Missioners Virksomhed, har ved sin Referent givet Udsigt over Forhandlingerne ved Lærermødet i Kristiania. Denne Referent har (Aftenp. Nr. 246) oplyst, at 2 Fagmænd for en Tid siden tænkte paa at udgive en Læsebog i Naturlære og da navnlig i Fysik, men de maatte opgive den Tanke fordi, beklagelig nok, ingen af Boghandlerne vilde overtage Forlaget.

— **Vintræets Grene.** En Samling af kristelige Fortællinger for Unge og Gamle. Ved A. O. Bergen 1862. I Kommission hos C. Floor. Denne Bog indeholder forskjellige Træk og Exempler af Guds Riges Historie tildels i Form af Biografier, Exempler paa Sandhedens feirende Magt over Synderen og Vidnesbyrd om Guds trofaste, vise og kjærlige Forelse med dem, som have ladet sig overbevise af hans Sandhed og overvinde af hans Naade og som saaledes ere blevne levende Grene paa Vintræet, Kristus. Bogen afgiver en ikke alene opbyggelig, men tillige lærerig og særdeles underholdende Læsning „for Unge og Gamle." —m.

— **Oldnorsk Literatur.** — Det knager alvorligt i de danske Sproglænker, som blev os paahæftede i vore politiske Vanmagts og Ulykkes Dage. De ere blevne mere og mere utaalelige, og Mange arbeide alvorligt paa, at blive af med dem, eller med andre Ord, man har seet, at det danske Sprog ikke saa ganske passer for det norske Folk. Opmærksomheden er derfor stærkt henvendt paa vort gamle Sprog, og paa det Maal, som i lige Linje nedstammer fra dette, nemlig Landsmaalet, der endnu, paa flere affidesliggende Steder i vort Land, tales temmelig rent af Almuen som det Sprog, der ene kan gjenføde vort Bogmaal. Det er denne Sag, der, som bekjendt, har foraarsaget Sprogstriden, der nu i en Række af Aar har været et Dagens Stridsemne, og som vel vil komme til at blive det, indtil det Diemed er opnaaet, der foranledigede Kampens Udbrud. Som man nu dagligdags kan mærke, har dette „Maalstræv" vakt særdeles Interesse inden Skolelærerstanden, og derover skal man ikke forundre sig, naar man betænker, at mange Skolelærere som Børn have talt et andet Maal end vort Bogsprog, hvilket de siden i Tiden have været nødsaget til at lære; og da de senere have erhvervet sig en Oplysning og Dannelse, der har hævet dem over den Fordom, som er almindelig gjængs blandt Almuen, især blandt den mindre oplyste Del af den, at Bondemaalet er stygt ja endog raat, har de ikke kunnet andet end elske dette sit Barndomssprog, hvis Skjønheder de senere i Livet ere blevne opmærksomme paa. Det er ogsaa en Ting at lægge Mærke til, at mange af vore største Sprogkjæmpere ere udgangne fra Almueskolelærerstanden, til Ex. Ivar Aasen, A. O. Vinje, K. Knudsen, O. Vig, E. Sommer, som alle have været Skolelærere. Det er ikke en liden Ære for vor Stand, at den har frembragt Mænd, der have arbeidet for en saadan Sag, som vil komme til at blive af saa stor Betydning for vort Lands Udvikling i national Retning. — Men jeg vender mig til det, der var min egentlige Hensigt med disse Linjer, nemlig at omtale de Værker, der ere udkomne forat lette Studiet af det oldnorske Sprog. Af Grammatiker vil jeg saaledes nævne: Norrønasprogets Grammatik af Munch og Unger, udkom i 1847. Oldnorsk Formlære for Begyndere af J. Aars, blev udgivet forrige Aar af det norske Oldskriftselskab, samt endelig en liden Oldnorsk Grammatik, der er udkommen paa J. Dybwads Forlag og koster 12 ß. Af Læseboger: Oldnorsk Læsebog ved C. R. Unger. 207 Sider. Pris 96 ß. Johan Dahls Forlag 1863. En liden Læsebog i Gammel-Norsk af Ivar Aasen. Pris 16 ß. Christiania 1854. Gunnlaugs Saga Ormstunga. Med Forklaringer og Ordsamlinger af O. Rygh. 120 Sider. Dette Værk, som ogsaa udkom af det norske Oldskriftselskab forrige Aar, slutter sig som Læsebog til den ovennævnte Formlære af J. Aars og vil i Forening med dette Skrift afgive fornødne Hjælpemidler til endog uden Lærers Veiledning at tilegne sig Elementerne i det oldnorske Sprog. — Af gammelnorsk Lexikoner havde man indtil ganske nylig ingen anden end Bjørn Haldorsens, der udkom i 1814, skjønt den allerede var udarbeidet i Haandskrift 1786. Denne er altsaa forældet, og des-

uden have Fagmænd erklæret, at den besidder den slemme Feil at have blandet oldnorsk og nyislandske Ordforraad sammen. Dette længe følte Savn af en oldnorsk Ordbog søgte endelig Provst Fritzner at afhjælpe, idet han ifjor udstedte en Subskriptionsindbydelse paa en Ordbog over det gamle norske Sprog, der skulde udgjøre 40 — 50 Ark, og udkomme i Hefter paa 6 Ark til 6 ß. Arket. Hidtil ere 3 Hefter udkomne paa Feilberg og Landmarks Forlag. Her kan og nævnes Oldnordisk Ordbog ved det kongelige nordiske Oldskriftselskab af Erik Jonson. Kjøbenhavn 1863. 208 Sider Oktav Pris 2 Spd 48 ß. Men da det allerede er paaviist,*) at denne lider af mange ikke ubetydelige Feil, er det vel rettest, at man foretrækker Fritzners Ordbog ifald man kan vente saa længe, til den er fuldstændig udkommen. R.

— I Forbindelse med at optage foranstaaende Meddelelse om vor Oldliteratur, skal vi tilføie, at ligesom hos os Spørgsmaalet om Oldnorskens Indførelse i de lærde Skoler og Seminarierne allerede staar paa Dagsordenen til Behandling, saaledes er i Danmark det samme Tilfælde forhaanden med „Oldnordisk." Den 24de Januar d. A. var omtrent et halvt Hundrede Mænd forsamlede i Kjøbenhavn, for at drøfte dette Spørgsmaal. Der besluttedes da, at man skulde indgaa til Undervisningsministeriet med en Adresse, hvori det udtales, at der i Forbindelse med Undervisningen i Modersmaalet og dets Literatur i de lærde Skoler og ved Seminarierne ogsaa meddeles Undervisning i og ved Afgangsprøven kræves Kjendskab til det nordiske Oldsprog og dets Literatur, og at Undervisningsbyrden i det Hele ikke herved forøges." DHr. Etatsraad, Prof. Flor, Lektn., Kand. mag. Svend Grundtvig, Kand. fil. Lyngby, Dr. filos. Rosenberg og Stud. Dyrlund bleve valgte til at affatte Motiver til dette Forslag. Forslaget sendtes derpaa Landet rundt, for at faa Underskrifter. Efterat denne Adresse var bleven forsynet med 984 Underskrifter, blev den af DHr. Flor og Lyngby overrakt Kultusministeren d. 13de Juli. Ministeren ytrede da, at han med Hensyn til Seminarierne ansaa Indførelsen af Oldnordisk paa det Standpunkt, hvorpaa de for Tiden befandt sig, for umulig. Med Hensyn til de lærde Skoler ansaa han det for ønskeligt, at Undervisning i Oldnordisk kunde meddeles paa et af de Trin, der ligge imellem Indtædelsen i Skolen og Begyndelsen af Studiet til Embedseramen. Om Sagens Muligbed turde han derimod ikke have nogen Mening.

— **Napoleons Ophold paa St. Helene** Efter Thiers. Overs. af Dr. H. Schou. (Woldikes Forlag) er en Bog, der er skreven med Kritik. Dens klare, interessante Fremstilling giver Læseren en anskuelig Forestilling om „den store Keisers" sidste Dage.

— **Jesu Levnet** af Ernst Renan. (Woldike). Forlæggeren har forsynet denne Bog med en Anbefaling, som utvivlsomt vil virke svækkende for hans senere Anbefalinger af kristelige Bøger. Thi dette Skrift er et helstøbt Vrængebillede af det Ny-Testamentes Kristus Vel nægtes ikke at Kristus engang har været her paa Jorden, men Renan fremstiller de evangeliske Beretninger om Frelseren som en Sammensætning af Falskneri, Væv og Misforstaaelse, og som et Produkt af Vankundighed og Drømmerier hos Kristus selv og hos de hellige Skribenter. Vi nære Haab om, at denne Bog ikke vil „gjøre Lykke" heroppe.

Udnævnelser og ledige Bestillinger.

Under 24de Oktober har det naadigst behaget Hs. Maj. **Kongen** at udnævne Kand. i Theol. Erik Fredrik Barth Horn til Andenlærer ved Asker Seminarium.

Kristiania Stiftsdirektion: 25de Aug. til Lærere i Lier Seminaristerne Rejer Hansen, Hans Kristensen og Jørgen Vilberg samt i Brunlanæs (Nevlunghavn) Seminarist Peder Tvedten. Til Lærer i Stokke Seminarist (forhen Lærer og Kirkes. i Fell) Jørgen L. Kringen, John Andresen, Hans K. Hansen og Kristian Larsen, de tvende Forsinævnte tillige til Kirkesangere. — 3dje Sept.: Sem (forhen Lærer i Svelvig) Erik Bjornerud til Lærer og Kirkes. i Sandsvær. — 15de Septr.: til Lærer i Øier Sem. Peder O. Hohle. — 20de Oktbr.: til Lærer og Kirkes. i Opdals Annex til Nore Sem. Andreas Samuelsen, til Lærer og Kirkes. i Hedalen, Vaage, Sem. Thor J. Solbjem, til Lærer og Kirkes. i Ringebo Sem. Peder Arnesen, til Lærer og Kirkes. i Skouger Sem. Andreas Andersen. Til Lærere i Søndre Fron Seminaristerne Kristian E. Kjeserud og Tollef Thoresen. Til Lærer i Gjerpens Præstegjeld

*) I Illustreret Nyhedsblad, vistnok der anonymt, men dog af Mænd, som har grundig Indsigt i den Sag — Fagdyrkere. Red.

Sem. Nils Pedersen; til Lærer i Ramnæs: Kristian Kristoffersen, dimiteret fra Sems Seminarium. Til Adenlærer ved Vaage høiere Almuskole Sem. Poul Vigenstad.

En Førstelærerpost ved Gjøviks Almusk. 150 Spd. Husleiegodtgj. En Andenlærerpost sammesteds. 100 Spd. 33 T. Ug. Christiania Stiftsd. Gjøviks Skolekom. 6 Uger fra 30te Septbr. — En Lærerpost i Thjødling. 120 Spd. 35 Uger. Chr.ania Stiftsd. Thjødl. Skolekom. 20de Novbr. — En Lærerpost i Eidskog ved Kongsvinger. 30 à 36 Uger. 1½ Spd. og 1 Spd. Ug. 30te Nobr. Chr.ania Stiftsd. H. E. Fearnley. — Kirkesangerposten i Nore med en Omgangsskolelærerpost. 35 à 40 Spd. og 15 Spd. for Affavn af Klokkerbolig. 27 Uger 1 Spd. 1 ℔ Ug. Frit Ophold. Sognepr. C. C. Olsen. 6 Uger fra 6te Oktbr. — Lærerpost ved søndre Tyristrandens faste Skole i Hole Pr. 32 Uger. 100 Spd. med Logi og Brænde. Chr.stiania Std. Sognepr. til Hole. 6 Uger fra 6te Oktbr. — En Lærerpost i Hofs Finskov i Solør. 27 Uger. 1½ Spd. pr. Uge og 20 ß. pr. Dag. Chr.stiania Std. Sognpr. til Solør. — En Lærerpost i Vaaler. 36 Uger. 5 Spd. maanedl. for Kost og Logi. Organistposten, 16 Spd. 6 Uger fra 14de Oktbr. — Konstitution som Lærer i Eidsvold. 42 Uger. 1½ Spd. pr. Uge og 24 ß. pr. Dag. Bolig og Brænde. Sognepr. til Eidsvold. 15de Novbr. — Klokkerbestillingen i østre Aker. 220 Spd. og 25 Spd. 52 ß. Klokkerbolig til Høsten 1864. 12 Spd. 60 ß. til Klokker Olsens Enke. Forenes Graverposten forøges Indtægterne med 30 à 35 Spd. Chr.ania Biskop. Sognepr. H. G. Magelssen. 20de Decbr. — En Lærerpost i Skedsmo. 110 Spd. 80 ß. og Godtgjørelse for Kost og Logi. Chr ania Std. Sognepr. til Skedsmo. 30te Novbr. — 2 Lærerposter i Aadalen paa Ringerige. 12 Uger 1½ Spd. og 1 Spd. pr. Uge Chri.ania Std. Sognepr. N. Friis. — En Lærerindepost ved „Hortens Real- og høiere Almuskole" Engelsk, Tydsk og Elementærfagene 24 Ting. 150 Spd. 2 Mnds. Opsigelse. Skolens Bestyrelse. 4 Uger fra 14de Oktbr. — En Lærerpost i Aas's. 36 Uger. 60 Spd. frit Ophold, som Organist ved Aas og Nordby 30 Spd. og 16 Spd. Chr.ania Std. Sognepr. til Aas. — Kirkesangerposten med en Lærerpost i Sells Annex til Vaage. 20 Spd. 3 Td. Byg. 36 Uger 1 Spd. 2 ℔ og 1 Spd. pr. Uge. Chr.ania Std. Vaage Skolek. 6 Uger fra 19de Oktbr. — 5 Lærerposter i Skone 2 med 38 og 3 med 36 Uger. 1 Spd. 1 ℔. Kost og Logi. Bergens Std. Skone Sognpr. 6 Uger fra 13de Oktbr. — 4 Lærerposter i Overhalden. 21 og 32 Uger. 2 Spd. pr. Uge. Trondhj. Std., Sognepr. Leigh. 6 Uger fra 19de Oktbr. — En Lærerpost i vestre Moland. 34 Uger. 1½ Spd. pr. Uge. Kost og Logi. Chr.sands Std. Vestre Molands Skolek. pr. Lillesand. 30te Novbr. — Kirkesangerposten ved Aremarks Hovedkirke med Lærerposten ved Sognets faste Skole. 170 Spd. fri Bolig, Jord. 36 Uger. Chr.ania Std. Sognepr, J. Heyerdahl. 6 Uger fra 27de Oktbr. — 3 Lærerposter i Aker fra Nytaar. 1. Dælenengen. 160 Spd. 24 Spd. til Brænde; 2. Linderud. 130 Spd. 24 Spd. 10 Maal Jord. 3. Venner. 130 og 24 Spd. 22 Maal Jord 20 Favne Granbrænde i Skoven; til alle Skoler Familjebekvem. Chr. Std. Udg. Nov. Spr. Fangen.

Ledig Skolelærerpost.

Paa **Nordfjordeidet** — Eids Præstegjeld — er en Kredsskolelærerpost, der strax kan tiltrædes, ledig. Undervisningen foregaaer i fast Locale, og Skoletiden er for nærværende fastsat til 30 Uger aarlig. Lønnen er for 18 Ugers lovbefalet Skole 1 Spd. 24 ß. pr. Uge, hvortil kommer Kost og Herberge in natura paa eller ved det Sted, hvor Skolen holdes — og for mindst 12 Ugers videre gaaende Undervisning er indtil videre bestemt i aarlig Løn 48 Spd. hvorunder ogsaa er indbefattet Godtgjørelse for Kost og Herberge. Andragender forsynede med fornødne Attester og stilede til Bergens Stiftsdirection indsendes i betalte Breve inden 6 Ug. til „Eids Skolecommission."

Ledige Skolelærerposter.

I **Eids** Præstegjeld i Nordfjord er 5 ledige Kredsskolelærerposter med en aarlig Undervisningstid fra 24 til 30 Uger. Undervisningen foregaar dels i eget Lokale, dels holdes Omgangsskole, og Lønnen er 6 Ort pr. Skoleuge, hvortil kommer Kost og Herberge i Skoletiden paa det Sted, hvor Skolen holdes eller i sammes umiddelbare Nærhed. Andragender, forsynede med fornødne Attester og stilede til Bergens Stiftsdirektion, indsendes til undertegnede Skolekommission inden 6 Uger fra Dato. Bemeldte Poster tiltrædes fra næste Aars Begyndelse.

Eid i Nordfjord den 29de October 1863.

Paa Eids Skolekommissions Vegne
U. Bugge.

Eids Præstegaard i Nordfjord den 12te Septb. 1863. U. Bugge.

En Skolelærerpost er ledig i **Diers** Præstegjelds Hovedsogn. Skolen holdes i 2 Kredsstuer i 30 Uger aarlig. Lønnen er 60 Spd. med frit Logi og Kost. Posten, der ønskes besat med en Seminarist, tiltrædes efter Nytaar. Andragender tilstilles Diers Skolekommission i betalte Breve inden Midten af December Maaned.

Skolepost.

I Hadsel Præstegjeld, Vesteraalens Provsti er en Skolelærerpost ledig. Skoleholdet 36 Uger, Løn 1 Spd. 90 ß. pr. Uge. Kosthold in natura. — Med Posten er forenet Organistiensten med 30 Spd. Løn. — Den ansatte Lærer forpligtes til uden Godtgjørelse at overtage Bestyrelsen af Almuebogsamlingen. Ansøgning til Tromsø Stiftsdirection tilstilles snarest mulig Stedets Sognepræst.

Hadsel den 2den Oktober 1863.

I **Indvikens** Præstegjeld bliver fra 1ste Januar 1864 ledig en Almueskolelærerpost med 24 Ugers aarlig Undervisning, 6 Ort ugentlig Løn (for examineret Lærer) og frit Ophold i Skoletiden, af hvilken Skolen holdes 12 Uger i leiet Lokale og 12 Uger paa Omgang. Ansøgninger, stilede til Bergens Stiftsdirektion, indsendes i betalte Breve til Indvikens Skolekommission inden Udgangen af Novbr. dette Aar.

Bekjendtgjørelse.

I enhver Boghandel i Norge faaes følgende værdifulde Skrifter:

Menneskelivet, en christelig Haandbog for Unge og Gamle af Dr. Fr. Ahlfeldt oversat og udgivet med en Anbefaling af Pastor Varburg. Pris 2 Rdlr. 48 ß.

Fransk-Dansk Parleur, af Bærentzen. Pris 76 ß.

Ved Saltsøen, Et Besøg hos Mormonerne i Utah, af Chendlefs oversat fra Engelsk. Pris 1 Rdlr. 48 ß.

Fadervor. Otte Taler af Pastor Couverel. Pris 60 ß.

Devay om det Farlige ved Ægteskab mellem Slægtninge Pris 72 ß.

Bibelsprog til Luthers Catechismus, ordnede til Brug ved Religionsundervisningen efter Nissens Samtaler 84 ß

Historiske Fortællinger om Islænderne Færd hjemme og ude ved N. M. Petersen I. — III. à 1 Rdlr. 72 ß. (sælges særskilt).

Præstefamilien i Kurland, Et Livsbillede fra forrige Aarhundrede. Efter Heppel ved F. L. Mynster. 2 Bind. Pris 3 Rdlr. 72 ß.

Holbergs Comedier i eet Bind ved J Levin med Portrait. Pris 2 Rdlr.

Hufeland Om Smaabørns Pleie. En Raadgiver for Nygifte og unge Mødre. Pris 56 ß.

Huhn, Beredelse til Herrens Bord, en Communionbog. Pris 68 ß.

En Sjæls Samtale med sig selv af Kempis. Pris 48 ß.

Lærebog i Kirkehistorien af Dr. Kurtz. Pris. 4 Rdlr.

Jesu Christi Under af Lisco. Pris 2 Rdlr. 36 ß.

Morten Luthers Leveregler for menige Christne, en Anvisning til at føre et christelig Levnet, ved F. L. Mynster. Pris 1 Rdlr.

Morten Luthers christelige Betragtninger for hver Dag i Aaret, med Portrait. Pris 1 Rdlr. 48 ß.

Luthers Salmer paa Dansk ved F. L. Mynster. Pris 48 ß.

Samtale over den bibelske Historie af J. Nissen, efter Orginalens 9de Oplag, 2det danske Oplag. Subskriptionspris 3 Rdlr. 72 ß. Bogladeprisen forhøies til 4 Rdlr.

Udvikling af de christelige Hovedlærdomme af Pastor Plenge. Pris 80 ß.

Menoza af Biskop Erik Pontoppidan udgivet paany af Vilhelm Birkedal I. — III. Pris 3 Rdlr.

Huuslægen, Anvisning til selv at tilberede og anvende de vigtigste Lægemidler til at helbrede og beskytte mod de hyppigt forekomne Sygdomme af F. V. Raspail. 4de Oplag 1 Rdlr. 48 ß.

Jesu Liv af E. Rénan udkommer i 8 Hefter à 16 ß.

Himmelporten. En Bønnebog af Stockhardt. Pris 72 ß.

Sygdom betragtet som Prøvelse og Velsignelse. Pris 1 Rdlr.

Biskop Thomanders Prædikener for hver Dag i Aaret. Pris 3 Rdlr. 68 ß.

Veirspaadomme af Kapt. Turen. Pris 24 ß.

Wildenbahn Aug. **Martin Luther**. 2 Rdlr. — **Paul Gerhard**. 2 Rdlr. 24 ß. — **Ph. J. Spener**. 2 Rdlr

NB. 1 Spd. = 2 Rdlr. (à 96 ß.) dansk.

Fr. Woldikes Forlagsboghandel.

Rettelser: Nr. 8. S. 120 L. 10 f. n. De store Bogstaver ombyttes med smaa. Ligeledes S. 122 L. 8 f. o. Udvikling skal staa: udvikling L. 14 f. o. Nærhed skal staa: nærhed. — Nr. 10. S. 158 L. 5 f. n. begge „," udstryges. L. 4 f. n. „Men Arbeide" læs: Dette Arbeide. L. 2 f. n. „dent," læs: derende. S. 160 L. 11 nedel. „."

Kristiania. Redigeret af S. M. Krognæs. — Trykt og forlagt af P. T. Malling.

Almueskoletidende.

„Lader de smaa Børn komme til mig og forhindrer dem ikke; thi Guds Rige hører Saadanne til." Mark. 10, 14.

Nr. 12. Aarg. 3.

Indhold: Undervisn. i Bibelhist. — Pressefrihed. — Literære Efterretn. — Ledige Bestillinger. — Bekjendtgjørelse. — Strøbemærkninger.

Desbr. 1863.

Om Undervisning i Bibelhistorie.

Af Seminarbestyrer Ant. Høyer.

III.

Jeg antager, at den her meddelte Afhandling for den opmærksomme Lærer indeholder flere nyttige Vink til Veiledning i den bibelhistoriske Undervisning. Jeg skal til Slutning tillade mig endnu at ledsage den med nogle Bemærkninger, knyttede til Afhandlingens Hovedpunkter. Hvad først det Forbilledlige i det gl. Test. angaar, saa har man her et vidt Feldt, men den rette Anvendelse kræver da vistnok ogsaa en Lærer, som er vel kjendt i sin Bibel og som har et Overblik over Frelsens Udvikling og Sammenhæng i det Hele. Man vogte sig for Vilkaarlighed; det nye Test. giver selv paa de fleste Steder Veiledning. Da det gl. Test.'s Betydning som forberedende for det nye er saa fremtrædende, forekommer det mig, at de egentlige Spaadomme burde faa en mere fremragende Plads og lægges mere Vægt paa i den bibelhistoriske Undervisning end almindelig skeer. At dette forsømmes formeget ved Skoleundervisningen er vist tildels Aarsagen til den store Uvidenhed om de gammelteſt. Spaadomme hos saamange voxne Menighedslemmer. Baade det gl. og nye Test. har dog lagt megen Vægt paa det Profetiske. Hvor ofte staar der ikke i det nye Test.: Dette skeede, paa det at Skriften skulde opfyldes, som siger o. s. v. Det Forbilledlige ved Offrene og de andre gudstjenstlige Indretninger er almindelig kjendt og anvendes vel i sine Hovedtræk. Men ogsaa her er det mange Enkeltheder, som Læreren baade for sin egen Deel og for Undervisningen med de Viderekomne gjorde vel i at blive godt kjendt med. Som en god Veiledning hertil vil jeg anbefale Lærerne Kand. Stenersens Bog om den Mosaiske Gudstjeneste, der er særdeles lærerig og opbyggende. Der er fremdeles i det gl. Test. meget Forbilledligt saavel ved enkelte Personer som ved enkelte Begivenheder uden at Skriften altid ligefrem angiver det, men hvor Anvendelsen som Forbillede dog er tydelig berettiget. Modbilledet er dels Christus selv, dels Menigheden i det Ydre eller det Indre. Exempelviis vil jeg nævne: Isak som Forbillede paa Jesus ved Offringen, ligesaa Joseph, hadet af sine

Brødre for Retfærdigheds Skyld, solgt for Sølvpenge, overgivet til Hedninger, ført gjennem Lidelse til Herlighed, derigjennem til Frelse og Mættelse for Mange, (smnl. ogsaa udtrykket: Abrech, „bøier Knæ," og „Verdens Frelser") o. s. v., Josva som førende Folket ind i Kanaan, medens Moses, Loven, kun fører til Grændsen og kaster et længselsfuldt Blik derind; Israels fortvarende Kamp med Kananiternes Levninger efter Landets Indtagelse som Forbillede paa den Benaadedes fortvarende Kamp med Syndens Levninger; fremdeles David i sin Lidelse og Ophøielse o. s. v. Det nye Test. gaar ofte vidt i saadan Anvendelse, se f. Ex. Gal. 4. Forskjellig fra det egentlig Forbilledlige er Anvendelsen af Fortællingen som afbildende noget endnu Skeende, en Anvendelse, som er almindelig brugt i alle Tider. Man finder — for at nævne nogle Exempler, — Syndfloden afbildende den onde Naturs Drukkelse og Troens Bevarelse og Pagtslutning med Gud, Abrahams Udgaaen af Kaldæa afbildende vor Udgaaen fra Synden o. s. v. Saadan Anvendelse er berettiget, kun at ogsaa dette skeer med Ædruelighed uden Vilkaarlighed og uden at Historien selv forflygtiges. Der maa være Noget i Fortællingens Hovedpunkter, som naturligen frembyder Ligheden og Anvendelsen. Berettigelsen ligger udtalt i Pauli Ord 1 Cor. 10, 6: Disse Ting ere blevne Forbilleder for os. Dette gjælder nu baade det gl. og nye Test.'s Fortællinger. Endnu nogle Exempler: Lots Udgang af Sodoma og Israels Udgang af Ægypten som Billede paa, hvorledes vi skulle udgaa af den onde Verden og af Syndens Trældom, Vandringen i Ørken Billede paa Livets Gjenvordigheder som Følge af Synden eller som opdragende for det himmelske Fædreland, Dommernes Historie som Billede paa, hvorledes Synd, Straf, Nødraab, Hjælp og Tak endnu ofte følge paa hinanden o. s. v. I det nye Test. ligger ved Christi Mirakler saadan Anvendelse endnu nærmere ved Haanden. Hvad der skeer udvortes og historisk, skal gjentage sig aandeligen i os. Ved Lignelserne er den afbildende og allegoriske Anvendelse selvskreven. Ogsaa ved Christi og Apostlernes Liv kan Mangt og Meget anvendes som Billede paa hvad der maa gjentage sig aandelig med os. (Smnl. Rom. 6, 4.)

Hvad nu angaar den praktiske Anvendelse til Lærdom, Formaning, Advarsel og Opmuntring, saa blive de 4 Momenter, Synd, Naade, det gudfrygtige Sindelag og Guds Dom at tage Hensyn til. Paa Fremstilling af Synden i dens Forskjellighed og Mangfoldighed er nu den hellige Skrift ligesaa rig og uudtømmelig som det menneskelige Hjerte selv er det. Der gaar gjennem den bibelske Historie, især i det gamle Test., en uafbrudt Række af Synd i de forskjelligste Former, næsten altid ogsaa ledsaget af Guds Dom derover og Syndens Følger. I saa Henseende gjentager sig Syndefaldets Historie i den fortsatte Syndehistorie. Tænk paa Kains Brodermord, Noachisternes Ondskab, Chams Forbandelse Babels Taarn, Sodomas Undergang, Lots Hustru, Esaus Kjødelighed, Josefs Brødre, Vandringen i Ørken o. s. v. I denne Historie, det menneskelige Hjertes

Speil — thi Skriften dølger ikke Synden, heller ikke hos de hellige Guds Mænd — har man den bedste Anledning til at lære at kjende Fordærvelsen i dens Dybde og Omfang og dermed stadfæste Sandheden af, at Menneskets Hjertes Tanke er ond fra Ungdommen af, at der er Ingen retfærdig, end ikke Een, at Alle ere afvegne, at Alle have syndet og dem fattes Guds Ære o. s. v. (Rom. 3). Og hvor uomgjængelig nødvendigt det er for Læreren at kjende dette og ved Fremstillingen heraf i sin Undervisning at søge at vække Selverkjendelse og Syndserkjendelse hos dem, som undervises, det veed den, som har erkjendt og erfaret, at Veien til Frelseren gaar gjennem Erkjendelsen af Synden, at de Kjærke har ikke Lægen behov. Erkjendelsen af Synden i dens Væsen som Skilsmisse fra Gud, aandelig og evig, er fornøden for Enhver, der vil tænke at slutte sig med Hjertet til sin Frelser og med Alvor lægge Vind paa Helliggjørelsen.

Syndserkjendelsen betinger Naadeserkjendelsen.

Læreren see til at faa al Pelagianisme, der trives saa godt hos det naturlige Menneske, udryddet saavel fra sit eget Hjerte som fra Skolen. Man indvende ikke, at man har med Børn at bestille. Vistnok vilde det være høist unaturligt og forkjert at ville fordre samme udviklede Syndsbevidsthed hos Barnet som hos den Voxne, (fordi Synden ikke er saaledes modnet og udviklet hos hiin som hos denne), men man erindre dels, at Undervisningen gives ikke blot med Hensyn paa Barnealderen, den gives for Livet, dels, at Børnene heller ikke ere Engle. Den aarvaagne Lærer faar nok se mere end han ønsker af den medfødte Fordærvelse hos sine Skolebørn. Skal Børnene være med at bekjende Jesum som sin Frelser, skal de være med at bekjende, at han har gjenløst „mig, arme, fortabte og fordømte Menneske," saa maa de dog ogsaa lære at kjende Synden og sin Synd. Skal Børnene faa den rette Afsky for Synden og Lyst til Reenhed og Helligbed, saa maa ogsaa Synden fremstilles for dem i sit rette Lys og nævnes med sit rette Navn. Mon ikke Forsømmelse heraf fra Skolens Side ogsaa ofte har gjort Sit til at det Onde hos Barnet lettere har brudt ud i Ugjerninger hos Ynglingen og Manden?

5 Mos. 6, 7 (om at paaminde om Budene) har ogsaa Læreren godt af at tænke paa.

Ved Behandlingen af dette Moment har man fremdeles oftere Anledning til at paavise Syndens Udvikling; Jac. 1, 15: Naar Begjærligheden har undfanget, føder den Synd, men naar Synden er fuldkommet, føder den Død, er Noget, som stadfæstes paa mangfoldige Steder fra Syndefaldet af. Jeg saa, fik Lyst og tog — gjælder om Eva, Achan, David og mange Andre. Den ene Synd drager den anden med sig; f. Ex. hos Kain Misundelse og Mord; hos Josefs Brødre Ondskab, Had, Misundelse, Mord, Løgn; hos Saul Hovmod, Gjenstridighed, Frafald, Mistænkelighed, Misundelse, Overtro, Selvmord; hos David Utugt, Mord; hos Achitofel Oprør, Selvmord; hos Ananias og Saphira Begjærlighed,

Løgn; hos Judas Havesyge, Forræderi, Selvmord; hos Peder Menneskefrygt, Fornegtelse — og mangfoldige andre Exempler. Herved stadfæstes den Sandhed, at naar Djævelen har faaet en Finger, vil han have hele Haanden, og derefter hele Personen og saa føre ham, hvorhen han vil. Derfor Advarsel mod Syndens mindste Begyndelse. Syndens Følger og Guds Dom bør alvorlig foreholdes, ikke for at indjage Trældomsfrygt, men som gavnlig Modvægt mod Letsindigheden og til Fremstilling af Guds Hellighed. Man gjøre fremdeles af og til opmærksom paa Syndens forskjellige Slags og henføre ved forskjellig Anledning Synderne til de Bud, som derved er overtraadt. Historien og Budene skulle gjensidig belyse hinanden. Man paavise undertiden, hvorledes Menneskeslægten er sig selv lig i Henseende til Synden, trods al Forskjellighed fra fordum, trods al Fremskridt i Oplysning, Cultur og Opfindelser. — Foruden Guds straffende Forhold til Synden (der viser sig frygteligst, hvor han, som hos Farao, Saul og Andre, straffer den fortsatte Gjenstridighed med Forhærdelse) paavise man ogsaa ved given Anledning, hvorledes Gud bruger Synden i sin Tjeneste til at naa sine vise og gode Hensigter, saaledes undertiden ogsaa til at tugte Synderen selv eller Andre derved. Exemp. Josefs Historie; Absalons Synd maa tugte David; ligesaa Simeis Banden (2 Sam. 16, 10: Naar han bander, saa er det, fordi Herren har sagt til ham: Band David); Satan maa tilskynde David til Folketællingen (1 Kron 21, 1 medens det 2 Sam. 24 tillægges Gud); Labans List og Bedrag maa blive en Tugt for Jacobs List og Bedrag; Verdens største Synd (Korsfæstelsen af Guds Søn) maa blive Verdens største Velsignelse. Det er Noget af det Herligste og Opbyggeligste i den hellige Historie at se, hvorledes Gud gjennem alle Forviklinger, Synder og Krogveie fra Menneskenes Side dog veed at naa sit Maal til sit Navns Forherligelse.

Men her ere vi allerede inde paa det andet Moment Naaden. Denne gaar altid jevnsides med Synden paa den herligste Maade. Man ved ikke, hvad man mest skal forundres over, enten Syndens Overflødighed eller Naadens end større Overflødighed. Herren har selv sagt i den paa 2 Sam. 7, 14 grundede messianske Ps. 89: Dersom hans Børn forlade min Lov og vandre ikke i mine Rette, dersom de vanhellige mine Skikke og ikke holde mine Bud, da vil jeg hjemsøge deres Overtrædelse med Ris og deres Misgjerning med Plager, men jeg vil ikke gjøre min Miskundhed til Intet, at tage den fra ham og ikke feile i min Sandhed o. s. v. Efter denne Grundsætning har da ogsaa Herren handlet baade i det gl. og nye Test. og den Dag idag. Heraf se vi dels, at ogsaa Riset og Plagerne staa i Naadens Tjeneste, dels at Herrens egne Forjættelser og den Herre Christus er al Naades og Miskundheds Kilde og Grundvold baade i det gl. og nye Test. og Aarsagen til hans ikke svigtende Trofasthed. Riset i Naadens Tjeneste se vi brugt for den Enkelte og for hele Folket. Vi se det allerede i Adams Uddrivelse fra Paradis, fremdeles i Jacobs Flugt, Mose Flugt,

Israels Tugt i Ørkenen, i Dommernes Tid, i Landflygtigheden, Davids Bekjendelse: Naar du ydmyger mig, gjør du mig stor; fremdeles i alle de Syges Nød, som derved drives til Jesum, den forlorne Sons Hungersnød i det fremmede Land o. s. v. Her viser sig Naaden tillige som givende Tid til Omvendelse og bringende mange Paamindelser derom, f. Ex. ved Noahs Prædiken, ved Lot, ved Tegnene for Farao, ved Natans Tale til David, ved alle Profeterne, ved Jonas Prædiken, ved Johannes den Døber, Herrens egen og hans Apostles Prædiken: se Lign. om Figentræet o. s. v. End klarere ved Tilgivelsen selv og Pagtens Fornyelse; se f. Ex. Herrens gjentagne Bønhørelser af Mose Bøn, David („Herren har tilgivet dig din Synd"), Folkets Tilbagevenden (og den for Israel endnu forestaaende Naade i saa Henseende), den forlorne Søn, Peder, den samaritanske Kvinde, Røveren paa Korset, Paulus og alle de andre Omvendelseshistorier. Fremdeles har Naaden sin Hovedaabenbarelse i de Forjættelser om Messias, der gaar som en rød Traad gjennem det gamle Test. i Ord og Gjerning (hvorom ovenfor), men allerklarest og herligst naturligviis „da Tidens Fylde kom og Gud udsendte sin Søn, født af en Kvinde, født under Loven, paa det at han skulde frikjøbe dem, som vare under Loven," Han, „som blev Kjød og boede iblandt os, og vi saa hans Herlighed, en Herlighed som den Enbaarnes af Faderen, fuld af Naade og Sandhed," Han, af hvis Fylde vi have faaet og det Naade over Naade, Han, ved hvem Naaden og Sandheden er bleven. I Jesu Person og Gjerning for os, paa Jorden og i Himmelen, ligger naturligvis Naadens herligste og rigeste Aabenbarelse, Kilden til alt det Andet. Ved den bibelhistoriske Undervisning vil derfor ogsaa Intet af det Tiltrækkende ved de bibelske Fortællinger vise sig saa tiltrækkende og tiltalende for Barnehjertet som just Fremstillingen af Jesu Person og Gjerning. Børnene ville nok ved en ret og af Christi Aand beaandet Undervisning føle, at Han er deres sande og rette, deres almægtige og trofaste Ven, Han, som sagde: Lader de smaa Børn komme til mig og forhindre dem ikke, thi Himmeriges Rige hører Saadanne til. Desmere Flid gjøre da Læreren sig her, paa det den himmelske Børnevens Ord ogsaa ved ham kan komme til at fuldbyrdes. Men allermest her vil det vise sig, at her kræves en Lærer, som selv af Hjertet har Jesus kjær, en Lærer, der selv, som en arm Synder, har fundet i den Korsfæstede og Gjenopstandne sit Hjertes Skat, sin Fred, Glæde og Salighed. Her vil derfor ogsaa den christelige Lærer føle sig lykkeligst og gladest i sin Undervisning. Om Ham kan nu naturligviis Læreren heller ikke tie ganske stille, medens han gjennemgaar det gl. Test. uden at han derfor behøver at foregribe den nytest. Undervisning. Allerede Forjættelserne og det øvrige Forberedende ved det gl. Test. gjør dette nødvendig, og end mere, at man har med Børn at gjøre, der allerede ved den hellige Daab er optaget i Jesu Samfund. Børnenes Daab giver ogsaa det naturligste Tilknytningspunkt, naar Talen er om Naadens Aabenbarelse og denne skal paavises for Børnenes

Vedkommende. Meningen er naturligvis ikke, at man idelig skulde fremholde Daaben. Den videre Tale derom hører jo ogsaa mere under Katechismeundervisningen. I ethvert Fald vogte man sig baade her og der for at fremstille Guds Naade saaledes, at hans Hellighed gaar tilgrunde; man fremstille ikke den naadige Gud saaledes, at Børnene komme til at tænke sig ham som en gammel svag Bedstefader, for hvem de kunne gjøre, hvad de ville; man glemme ikke, at ogsaa Forsagelsen — og det i den rette bibelske Betydning — er lagt til Daaben, at „Guds saliggjørende Naade er aabenbaret for alle Mennesker, som oplærer os, at vi skulle forsage Ugudelighed og de verdslige Begjæringer og leve viselig og retfærdig og gudelig i denne Verden (Tit. 2, 11), at i Christo Jesu gjælder Intet uden en ny Skabning.

Hvad dernæst det tredie Moment, det gudfrygtige Sind, angaar, saa har man ogsaa der en rig Mangfoldighed at paavise, som en Frugt af Naaden, til Guds Forherligelse og som Opmuntring til Efterfølgelse. Nogle Exempler: Hos Abraham Lydighed, Uegennyttighed, Fredsommelighed, Mod, Tro og Tillid, Gjæstfrihed, Forbøn, Selvfornegtelse; hos Jacob Bønnekamp, Gudhengivenhed, Pillegrimssind (1 Mos. 47, 9); hos Joseph Gudsfrygt, Troskab, Kydskhed, Venlighed, Taalmodighed, Kjærlighed til Forældre og Sødskende; Moses „valgte formedelst Tro heller at lide Ondt med Guds Folk end at have Syndens timelige Nydelse, da han agtede Christi Forsmædelse for større Rigdom end Ægyptens Liggendefæ; han holdt hart ved den Usynlige, som om han saa ham" (Ebr. 11, 24 ff.); han var „saare sagtmodig fremfor alle Mennesker paa Jorden" (4 Mos. 12, 3) og en hjærtelig, trofast Forbeder; hos David, Manden efter Guds Hjerte, Troesmod (1 Sam. 17), Kjærlighed til Fiender (1 Sam. 26. og hans Klagesang over Saul 2 Sam. 1), Bodfærdighed, hjertelig Synds bekjendelse og Bøn, Glæde i Gud og i Gudstjenesten (Ps. 84); hos Daniel hjertelig Fromhed, frygtløs Bekjendelse af Gud for Verden, Bønneliv med Gud; hos Nehemias Fædrelandskjærlighed, Tapperhed, Tillid o. s. v. i en uopregnelig Mangfoldighed. Og om alle disse baade i det gl. og nye Test. maa vi sige med Apostelen: Derfor lader og os, efterdi vi have en saadan Skare af Vidner omkring os, aflægge al Byrde og Synden, der lettelig besnærer os, og med Taalmodighed løbe i den os foresatte Kamp (Ebr. 12, 1). Her er rigt Stof til nyttig Anvendelse.

Hvad endelig det sidste Punkt, Guds Dom, angaar, saa gjælder det baade ved det Onde og det Gode. Om Guds Vredesdom over Synden er allerede ovenfor talt. Den fremtræder dels i ligefremme Ord, dels i Gjerning, ved Syndens Følger. Guds Naadesdom over dem, som elske ham, fremtræder ogsaa i Ord og Gjerning. Exemp: Til den fromme Abels Offer seer Gud med Velbehag; den troende Noah undtager Gud fra Ødelæggelsen; til Abraham: Fordi du ikke sparede din Søn o. s. v.; de troesmodige Josva og Caleb faar gaa ind i Kanaan; den ydmyge, troende

Maria bliver den Velsignede blandt Kvinderne; den kananæiske Kvindes Tro priſes ſtor og ſaar hvad hun vil; ſalige ere de Sagtmodige o. ſ. v.; vel du gode og troe Tjener o. ſ. v. Herren gjor Miſkundhed i tuſinde Led mod dem, ſom elſke ham. Sin ſtørſte Fylde faar da Naadesdommen i den evige Salighed, Vredesdommen i den evige Fordømmelſe. Syndens Sold er Døden, men Guds Naadegave er et evigt Liv i Chriſto Jeſu, vor Herre.

Om diſſe Punkter vil nu Anvendelſen kunne ſamle ſig, paa de forſkjellige Steder i forſkjelligt Maal og Maade. Det følger af ſig ſelv — og er allerede tidligere omtalt — at Anvendelſens Udſtrækning bliver meget forſkjellig efter Børnenes forſkjellige Standpunkt. Lærerens Skjønſomhed maa afgjøre det. Om Lærerens Forberedelſe er før talt. Gerlachs Commentar er at anbefale ham hertil. Læreren burde gjøre ſig til Regel altid ſelv ved Forberedelſen at gjennemlæſe i Bibelen de Stykker, ſom han i Bibelhiſtorien ſkal behandle. For de Viderekomne vilde ogſaa Gjennemlæsningen af de behandlede Stykker efter Bibelen paa Skolen være god. Ligeſaa er paſſende Bibelſprog til Stykkerne at anbefale; ſaadanne anføres derfor ogſaa i nogle Bibelhiſtorier. Ved Anvendelſen følge man helſt den i Fortællingen ſelv anviſte Orden (homiletiſk), idet man ikke indlægger deri noget Fremmed, men ſimpelt og enfoldigt og bøiende ſig ubetinget under Guds Ord udlægger og paapeger, hvad der ligefrem ligger deri, i de omtalte Retninger, ſaa vil man nok ikke mangle det, ſom er „nyttigt til Lærdom, til Overbevisning, til Rettelſe og til Optugtelſe i Retfærdighed.“ Og dette maa jo være Hovedhenſigten, det endelige Maal for denne ſom al Chriſtendomsunderviſning, Optugtelſen til og Befæſtelſen i Chriſto, Guds Navns Forherligelſe og Guds Riges Komme. Og ſaa vil det vel og lykkes for den Troende og nidkjære Lærer, at Skolen i nogen Maade bliver Forgaarden ikke blot til den ſtridende Kirke her paa Jorden, men ogſaa til den triumferende Kirke i Himlene. Herren velſigne dertil alle Lærere og give os Alle alt mere Sin Hellig-Aand! —

Om hvorvidt den norſke Skolelærer tor gjøre Brug af Presſefriheden.

(Optaget fra „Nordiſt Skoletidende.“ Slutning.)

Uden vidtløftigere at beſkrive den berørte Anonymitetsjagt maa jeg her gjøre opmærkſom paa, at den er i ſine Følger høiſt demoraliſerende. Træffer nu Mistanken en, ſom er aldeles uſkyldig, hvilken Forbittrelſe vil da dette ikke vække i hans Sjæl; han kan ikke mere med Tillid henvende ſig til ſine Skoleforeſatte i Skolens Anliggender, fordi han mærker, at de betragter ham ſom en Oprørſtifter, der vil forſøge at ſkyde Breſcher i deres velbefæſtede Berettigelſe til at ordne Skolevæſenet kun efter deres eget Hoved, ſaavidt ſom Lovens Bogſtav kan tøies. Han er ſaaledes berøvet de vigtigſte

Støtter, som nærmest Guds Bistand skulde holde hans Mod oppe under Udførelsen af hans besværlige Kald. Om nu Mistanken ogsaa rammer den eller de egentlige Skyldige, saa vil Virkningen omtrent blive den samme, dog med den Forskjel, at han tillige vil nære Foragt mod de ærede Herrer, som ikke vover at møde ham paa den samme Slagmark, hvorfra han har tilkastet dem Stridshandsken, men derimod med den kryeste Mine af Verden erklærer det Skrevne for raaddent Snak, som ikke fortjener Svar. Hvormeget de derved skader Skolens gode Sag indser de ikke, ja bryr sig ikke heller derom, naar de kun faar tilrakket Forfatteren saameget som muligt i hans Omgivelser, som heraf faar det Indtryk, at det maa være en dødelig Synd at skrive i Bladene om Manglerne ved et Steds Almueskolevæsen, eller at det allerede er saa fuldkomment, at intet derpaa kan være at udsætte.

Men har nu de Skolelærere, som har vovet sig frem i Bladene under Anonymitetens Kaabe, været saa beskedne og sindige, som de burde? For ikke ensidigen at besvare dette Spørgsmaal, maa vi først klargjøre os, i hvilken Hensigt og under hvilke Forholde, de har skrevet. Det er stygt at tænke sig, at Bevæggrunden nogensinde skulde have været Had og Hevngjerrighed; ialfald bør man ikke tro saadant, saalænge man ikke har Exempler, som virkelig tyder hen paa, at det saa har forholdt sig. Derimod finder vi, at paa Ingen kan Ordsproget, „at ikke nogen ved bedre, hvorledes Skoen trykker end den, som har den paa," anvendes med mere Sandhed end paa Skolelæreren. Andre kan gjøre sig saa nøiagtig bekjendt med Almueskolen, som mulig, de vil alligevel ikke faa det grundige og nøiagtige Kjendskab til den som den, der er Lærer i en saadan Skole. Saadanne tilskuermæssige Skolemænd har meget let for at sige, „at dette skal gjøres saa og saa, at hint maa forandres osv.," men hvorvidt det praktisk lader sig gjennemføre eller om det ogsaa paa sin Maade lader sig praktisere, om da derved ikke vil fremtræde Ulemper, som kan gjøre den hele Tilstelling død og magtesløs, og kun forvolde Læreren legems- og aandsfortærende Besværligheder, se, derom har de ikke nogen Forestilling. Naar nu Læreren paa Grund af sit praktiske Kjendskab til Skolen indser det Skadelige i Tingen, ved med Bestemthed paa Forhaand hvad Følgen deraf vil blive, og hans beskedne og fornuftige Modforestillinger derom ikke engang høres, langt mindre tages til Følge, saa fristes han let til at forsøge at skaffe sig Gehør paa en anden Maade. Han griber til Pennen for at gjøre et større Publikum bekjendt med Sagen, for om muligt at fremkalde en Skriftvexel, hvorved Modstanderne kan blive overbeviste om, at de har taget feil, eller idetmindste tvinges til at erkjende, hvis de ikke er aldeles forblindede, at ogsaa en Skolelærer kan have en fornuftig og velbegrundet Mening i Skolevæsenets Anliggender. Under saadanne Forholde ligger den Fristelse meget nær, da en Skolelærer ogsaa er et skrøbeligt Menneske, at han under sit Forfatterskab kommer ud af den rette Besindighed og Rolighed, bliver varm og ivrig, saa bitre og mindre veloverveiede Udtryk flyde af hans Pen; men „raa" og virkelig „grovslagen" har, saavidt mig bekjendt, endnu ingen Skolelærer virkelig været. Denne ubegrundede og uretfærdige Banstraale, udslynget af Præster og Præstelærde, endog i Skolelærerforeningsmøder, tør man derfor, uden at rødme, tilbageviise paa det Bestemteste, da saadant ikke er andet end tomme Paaskud, som Vedkommende benytter for at skjule sin egen Forlegenhed. Hvis ikke det var Tilfældet, saa fremmødte de nok til Forsvar paa Offentlighedens Mark. Man bør aldrig gjøre Ens Feil større end de er, og saaledes i dette Tilfælde heller ikke en Skolelærers.

At han — som sagt — undertiden lader falde et og andet bittert og ubefindigt Udtryk er alligevel beklageligt nok, men denne Feil vilde nok enhver Skolelærer, som vover at skrive offentlig, snart vænne sig af med, naar han paa en besindig og sømmelig Maade blev tilrettevist paa samme Felt, hvor han har stillet sine uoverlagte Yttringer til Skue. Dette vilde have en moralsk velgjørende Indflydelse paa hans Sind, istedetfor som nu, at en skjult Spire til Had og Foragt mod Overordnede, meget let fæster Rod i hans Hjærte: thi man maa heller ikke her forglemme, at Synden lurer ogsaa paa ham som paa andre Mennesker.

Da der nu i Almindelighed er flere Almueskolelærere i hver By, Menighed eller Kommune, saa er det ogsaa interessant at lægge Mærke til, hvorledes disse idethele taget forholder sig under den ved saadant anonymt Avisskriveri foraarsagede Bevægelse i de Overordnedes Leir. Man vil da finde, at mange af dem — om ikke de fleste — gjør den forunderligste Figur af Verden ligeover for sine Foresatte og den Mistænkte. De krybe da omkring som med logrende Haler og er rede til hvilket Øieblik det fordres, at stille den formentlige Forfatter blot, for derved at frelse sin egen Ære; ja det gik i en Kommune, hvor forskjellige Tilstellinger ved dens Almueskolevæsen var blevne angrebne i Bladene, endog saa vidt, at et Medlem af Stedets Lærerforening foreslog i et Møde vedkommende denne Sag, at der skulde udfærdiges en til Skolekommissionen stilet Erklæring, hvori de ikke skyldige Lærere skulde fralægge sig Forfatterskabet til de skrevne Opsatser. Forslaget vandt de Flestes Bifald, der var ligesaa bange for sit eget Skind, som Forslagstilleren; men da Formanden besad en finere Takt, saa afværgede han dette Experiment; thi han vidste nok paa Forhaand, at der gaves velvillige Aander, som alligevel vilde bekjendtgjøre paa sine Steder, hvem det var, der ikke havde kunnet holde sin Pennekloe i Tomme. Dette Exempel er ikke enestaaende, nei, vi har mange, der alle vidne om hvilket Mod mange af vore Skolelærere har til at staa en Medbroder i Faget bi, naar han har ladet Pennen tale, fordi hans Munds Røst ikke vilde blive hørt. Man træffer ikke saa sjelden paa Lærere, der er meget modige, naar man taler med dem om de forskjellige Mangler, som klæbe ved Skolevæsenet her og der og erklærer, at de vil optræde som djærve Rodhuggere; men om Forladelse, de knytter Næven og stikker den — i Lommen.*) Andre taler med megen Ærgrelse om den altfor store Afhængighed, hvormed Almueskolelæreren er lænket til sine Overordnede, om, at han har saa liden Anledning til at vise sig selvstændig; men saasnart der gives et kritisk Tilfælde, hvor Omstændighederne og hele Standens Ære virkelig opfordrer Læreren til at lægge sin Selvstændighed for Dagen, da viser han sig meget forsagt.

---

*) Saaledes var der engang en „bengiven Ven," som i private Breve opvartede os med saadan en ufortjent Anerkjendelse, at med al Ret Ingen bar gjort ham det efter. Han skrev da ogsaa bl. A.: „I Sandhed Teisner fortjener at Skjeppen maales fuld." Dette Raad blev fulgt. Og en Meddelagtig fik med det Samme sin Andel. Men da traadte den samme „bengivne Ven" frem i Morgenbl. med en Karakteristik, som omtrent opveiede hans forhen givne Ros. Der blev da en saa stærk Knaldhættelarm, at vi maatte spørge som Jakob i Komedien „om Per Degn nu virkelig bli'r en Hane." Svaret lød dog: „Ei Snak, han bliver den, han før var." Forresten faldt os veiledende i Erindring Paul Gerhards Ord:

Naar onde Tunger skænke
Forgift, mit Navn at krænke,
Da vil jeg være tys
Den Sky kun lade drive. Red.

Næsten alle norske Skolelærere klager over, at der er saa lidet Sammenhold mellem dem indbyrdes, og intet er sandere end det; thi hvis nogen forsøger at tilveiebringe Samstemmighed iblandt dem mod et eller andet Foretagende, som de alle anser for mindre heldigt, saa vil den ene hid og den anden did, saa at hele Protesten stiger op i Røg og Damp.

Dette er en altfor mørk Skildring, vil Mange sige. Ja, det samme synes jeg ogsaa selv; men naar jeg oprigtig skulde holde mig til min egen Erfaring, og hvad jeg har hørt fra paalidelige Kilder paa forskjellige Steder, saa kunde den ikke blive anderledes, med mindre jeg vilde have overstrøget det Hele med en lysende Sminke. Jeg elsker og ærer mine Standsbrødre hele Landet rundt, og er forvisset om, at ret mange af dem er særdeles solide og dygtige i sit Kald; men naar det gjælder, hvad her er omhandlet, saa stiller Tingen sig ganske anderledes. Da glemmer mange af dem, at Enighed gjør stærk, og lader gjerne en af sine Kaldsbrødre blive Martyr for sine frimodige Ytringer, efter at de alle først har glædet sig over, at han i et offentligt Blad har udtalt de Anskuelser, som de selv hylde af ganske Sjæl og Sind. Vel er det saa — som ovenfor bemærket — at disse Meninger nu og da er blevne udtalte i altfor skarpe Ordlag, saa at mange derfor har trukket sig tilbage, naar de saa Forfølgelsen i Anmarsch; men kan det da forsvares for Moralens Domstol, at man saaledes forskyder et kjært Barn, fordi man engang finder det iført en mindre tækkelig Kjole? Det er høist uforsvarligt, at man, ledet af saadanne Hensyn, i Forbløffelsens Øieblik skyder selve Sagen til Side, thi derved bliver dens Talsmand staaende som en Forskudt uden al Hjælp og Støtte. De ærede Medlærere burde da idetmindste modstaa Fristelsen til at paaføre den Forfulgte Ubehageligheder, om de ikke vilde gjøre noget til hans Forsvar. Og nu hine, som raabe saa meget paa Humanitet og Beskedenhed, og af hvem mange ogsaa er beskikkede til at forkynde den kristelige Kjærligheds Bud, de burde alvorlig betænke, at det sømmer sig allermindst for dem at karaktisere Folk som raa, grovslagne pøbelagtige og lignende. At de gjør dette i al Stilhed iblandt Venner, Bekjendte og nærmeste Omgivelser retfærdiggjør dem ikke; thi Kjærlighedens Bud er ligedan og kommer med de samme Fordringer overalt, hvor det prædikes purt og rent. Viste de sig mere skaansomme i sine Domme over sine indbildte Modstandere, imødegik de dem med Kjærlighed og Sagtmodighed, saa vilde Bitterheden og personlige Angreb falde bort af sig selv og Spørgsmaale vedkommende et Steds Skolevæsen drøftes ligesaa venskabligt i den offentlige Presse som i en Skolelærerforening; men saalænge saadanne Opsatser kun skal begjengnes med Taushed og Foragt og en hemmelig Forfølgelse mod den formentlige Forfatter, saa bliver det aldrig anderledes, end det nu er. Dog vi bør haabe, at ogsaa i denne Henseende en lysere Tid snart vil oprinde blandt Norges Fjelde, og at bidrage noget dertil er et Maal, som Læreren heller ikke bør tabe af Sigte.

Literære Efterretninger.

— **En Sjels Samtale med sig selv.** Af Thomas a Kempis. Efter Mag. Bernhards Udgave, paa Dansk ved Kapell. A. Enkebølle. Kjbhvn. 1862. Fr. Wøldike. Thomas a Kempis, hvis gudfrygtige Liv og brændende Nidkjærhed for Guds Riges

Fremme baade i Ord og Gjerning gjorde det Kloster, han havde udvalgt til sit Opholdssted, berømt trindt omkring, har ved sin ogsaa i vort Land meget udbredte, af mange Christne medrette yndede Bog: „Fire Bøger om Christi Efterfølgelse" faaet et Navn, der gjør enhver Anbefaling af den foreliggende lille Bog overflødig. Vi nære det Haab, at den Christenaand og det dybe religiøse Alvor, som udtaler sig gjennem den, at det her efterladte Vidnesbyrd om den Gudsfrygt, Christentro og Christenkjærlighed, hvoraf han var besjelet, skal være til Velsignelse, til Troens Bestyrkelse og Kjærlighedens Fremvæxt for ret mange Christne. —m.

— Dr. Ahlfeldts Bog „**Menneskelivet**" (Woldike) og Dr. Schüberts „**Aandelige Guldkorn**" (Beyer) maa vi endnu engang særdeles henlede Opmærksomheden paa som udmærkede Skrifter, „Folkeskrifter" i ret Forstand. De er værdifulde Julegaver.

— Biskop **Claus Pavels's Biografi og Dagbøger** (C. Flor) nyder velfortjent Opmærksomhed ved de interessante Karaktertræk som Forf. giver af sin Tid og flere mærkelige Personer. Skriftets Udstyr og Indhold giver Vederlag for sin Daler.

— **Luthers Psalmer.** Ved F. L. Mynster. (Woldike). Luthers 36 Salmer har her faaet en jævn, tækkelig Form. Det er rosværdigt, at Flere forsøge sig i at gjengive saadanne Kjernesager. Der vil af saadanne Forslag, om vi saa maa kalde det, ofte kunne fremavles varigt Udbytte. Her findes ogsaa Luthers „Heltesang" over og et Brev om de brysselske Martyrer (1ste Juli 1523), samt hans Fortale til „Koralbogen," tilligemed et Register over Salmernes Affattelsesaar.

— **Om smaa Børns Pleie.** En Raadgiver for Nygifte og unge Mødre af C. P. Hufeland. Gjennemseet og forsynet med Anmærkninger af Dr. S. W. Manthner. Efter Originalens 9de Oplag. — Woldikes Forlag. — Dette Skrift fortjener Udbredelse. Dersom Forældre og Opdragere, der enten i Forkjælelsessyge eller af Hjærtelosbed og Ligegyldighed lade sine Børn lide saa meget Ondt under deres Opvæxt, gave nøie Agt paa og fulgte de Raad og Advarsler, som denne Bog giver, vilde den opvorende Slægt i sin Tid vide dem megen Tak derfor.

— **Fadervor** betragtet som et Indbegreb af den kristelige Lære. Otte Taler af A. Cauquerel. Fra Franst. (Woldike) Udviklingen har etslags filosofiskt Sving. Fremstillingen er jævn, dog uden synderlig Livlighed. Skriftet søger sine Læsere i de mere „dannede Kredse."

— **Kjærlighed overvinder Alt.** Af Forfatterinden til „Fød mine Lam." Oversat fra Engelsk af P. H. (Wm. Grams Forlag). Dette er en altfor smuk Titel til en Bog, hvis Indhold er saa mavert, at den neppe er værd Sværten, hvormed den er trykt.

— Som Tillæg til „Folkevennen" udgiver nu Kand. Stenersen sin Faders **Reformationshistorie***) noget omarbeidet og forkortet.

— „**Bibelen med oplysende Commentar og Billeder** udg. af John Stenersen" indbydes der nu til Subskription paa. I Subskriptionsplanen bedder det bl. A. „Vor rige religiøse Literatur har hidtil savnet en fuldstændig Bibel med Text og oplysende Anmærkninger. Saadanne har i andre Lande, navnlig i England vist sin velsignelsesrige Gavn, og det er mit Ønske at skaffe vor Landskirke en saadan, hvis Værket møder den fornødne Understøttelse. Det vil da udkomme som en Praktbibel, ledsaget af flere Billeder, paa hvis Udførelse der vil blive lagt al mulig Flid, ligesom det skal paasees, at de paa en værdig Maade fremstille sin Gjenstand. Den populære Commentar, som det havde været min Agt at udgive til første Mosebog,**) vil nu finde sin Plads her. — Saafremt nogenlunde tilstrækkelig Subskription tegnes inden Nytaar, vil der da hver 3die Uge udkomme et Hefte paa 4 ottesidige Ark i Omslag til en Pris af 24 Skill. pr. Hefte. Udstyret i det Heletaget elegant. Værket kommer til at udgjøre cr. 30 Hefter.***) Subskribentsamlere erholde paa 10 betalte Exemplarer det 11te gratis." Den, der færdes blandt Folket, erfarer en tilstedeværende Interesse for „Billedbibelen," og man har derfor Grund til at vente et godt Udfald af Stenersens Foretagende. Bliver Billeder og Anmærkninger ægte bibelske, som vi ikke tvivle om, aabnes her et Orienterings- og Anskuelsesmiddel, der for Mange kan blive til Lærdom, Oplysning og Velsignelse.

— **Forhandlinger ved Gjeteborgs Lærermøde.** (Slutn. fra S. 111). Den rudenskjoldske Skoleplan havde paa den anden Side sine mægtige Modstandere. Sognepræst Otterstrom erklærede, at han „elskede Striden og Vaabenklangen i de offentlige Forhandlinger, og taalte ikke at man indhyllede disse i Sukkerpapir." Han var en ganske eiendommelig, stille Mand, hvis lave Stemme, sagte paa hinanden

*) Se Skoletidendens 1ste Aarg. S. 96, 126 og 174.
**) Se Skoletid.'s 1ste Aarg. S. 96 og 126.
***) Formatet bliver i Høide og Bredde ½ større end Scrivers Sjæleskat.

følgende Ord ikke øieblikkelig gav Indtryk af ham som Bannerfører, Man saa aldrig et Smil og heller ikke et Vredesudtryk hos ham, men hans malmfulde Ord formaaede at vække en Enthusiasme, der gav en rungende Gjenklang i den store Børssal, og en Harme hos Modstandere, som kunde friste dem til noget af hvert. Han anfaa Skoleloven af 1842 som „den bedste Perle i Kong Karl Johans Testamente til det svenske Folk." I Samklang med den erklærede han: 1) Almueskolens Opgave er sukssesstyt at meddele Folkets store Masse en større Dannelse end den, som Hjemme- eller Smaaskolen formaar at give. 2) Fastskoler med examinerede Lærere er den meste fuldt legale og til Endemaalet svarende Almueskoleform. 3) Hjemmeskolen er en Nødvendighed ei alene til en Forberedelse men ogsaa som en fortsat Støtte for Opnaaelsen af Almueskolens Maal. 4) Smaaskoler med Lærere, tagne ud af Hoben og leiede for Tilfældet, maa ansees som en brugbar Nødsfaldskole der, hvor Hjemmet ei vil eller kan skaffe Barnet den fornødne Forberedelse. Smaaskolen bliver da at betragte som Folkets Privatskole." Disse Satser, der danne Modsætninger til den rudenskjoldske Plan, hilsedes med et rungende Bifaldsraab af den allerstørste Del i Forsamlingen. Side om Side med Otterstrøm stod Kantor Rosenberg. I 20aars Alderen kunde han ei stave, men siden har han — uden Skole — vundet sig frem til en kirkelig, borgerlig og skolemæssig Indsigt, forenet med parlamentarist Begavelse, som søger Lige blandt Nordens Almueskolelærere. Han sammenfattede Skolelærerstandens Klagemaal saaledes: Smaaskolen er ei stillet, som den bør, i Sammenhæng med Fastskolen, men løber forlangt paralelt med denne; Fastskolen betragtes ei heller som Forberedelse til den høiere Almueskole. Hvor dygtig Almueskolelærer end En er, kan han ikke blive ansat som Lærer ved en høiere Almueskole, hvorimod en Student, som kan „sammanskrapa 6 betyg i Studenteramen" er „kompetent" hvor skibbruden han end er. Dette stadfæstede Seminarforstander Øveding, en Mand, der omtaltes som en Fader (ogsaa i aandelig Forstand) for Seminaristerne og som en Skolemand, hvem Skaane skylder meget.

Under Behandlingen af det næste Spørgsmaal — Anskuelsesundervisningen — advarede Insp. Holmberg og Lektor Blomstrand mod pestalozziist Ensidighed. En Lærer, som ei har Interesse for Anskuelsesundervisningen, maa ei braake med den; thi da bliver den skadelig istedetfor gavnlig. I Göteborgs Museum forevistes særdeles tjenlige Anskuelsesmidler i Geografi, Naturlære, Bibelhistorie. Palæstina til Ex. var udhugget i Sten saaledes at Dalfører Elveleier og Bjerge viste sig i deres naturlige Form.

Her twinges vi til at standse. Dersom vi nogensinde faar Anledning dertil, vil vi give en Udsigt over Katekismusstriden i Sverige og da ogsaa over Debatten i dette Møde om Kristendomsundervisningen. Nu maa vi af Mangel paa Plads indskrænke os til baade med Hensyn til dette og de andre forhandl. Spm. at kun henvise til selve Forhandlingerne, der ere redigerede med megen Omhyggelighed. Mag. Hedlund og Lektor Blomstrand bekostede Udgivelsen. Udstyret smukt, Prisen, 15 ß, billig.

Endnu engang sende vi broderlig Hilsen over Fjeldet til de kjære Brødre, med Tak for den Hygge, der i hine mindeværdige Dage beredtes de Norske.

— I dette Blads Nr. 7 har Hr. Skolelærer M. Troan i sin Anmeldelse af Hr. Siegw. Petersens Læsebog ogsaa gjort et Par Udfald, det ene mod de „Fremskridtsmænd," som tænker sig ved Oplysning „kun" Tilegnelsen af Naturkundskab, det andet mod de „Stille i Landet," „de aandelig Opvakte" ɔc., hvilke Udfald som vildledende for dem, der pleie at domme efter Andres Raisonnement og ere ubekjendte med de virkelige Forholde, hverken bør eller skal blive uimodsagte. Om det sidste Slags Folk („de Stille i Landet") kunde man dog sagtens tie, saasom det hverken er første eller tiende Gang, at man i vore Blade, især i nogle af de store Dagblade, læser Beskyldninger mod dem. Jeg har omtrent i 30 Aar ofte truffet mange af disse Mennesker og det af dem, der have havt Navn af at høre til de „strengeste og mest ensidige" *); de have været fra forskjellige Kanter i Landet; jeg har talt med dem om det, som vedrører Kristendommen, og hørt mange af dem tale om den; men jeg har endnu aldrig truffet en Eneste, som har sat „de væsentligste Kjendetegn paa en sand Kristen" „i ydre paatagne Manerer, saasom Hælden paa Hovedet" o. s. v.; — thi den, som gjør dette til Kristendom, er en Afgudsdyrker, (han dyrker ydre Manerer istedetfor Gud), altsaa aabenbar en Hedning. Saalænge derfor Hr. M. T. ikke opgiver paa hvilket Sted i Landet eller hos hvilke Personer af de „Opvakte" saadan hedensk Anskuelse, som han tillægger Folk, er herskende, faar han holde mig det tilgode, at jeg tror de nævnte Slags Mennesker ikke existerer uden i Anmelderens Fantasi. — For-

*) Efter Hr. Troans Talemaade ere alle de Stille i Landet, de „aandelig Opvakte" strenge og ensidige, men det er de mest ensidige og strenge, han vil gaa irette med.

saavidt det maatte være ham til Anstød, at Nogle af dem" hælder paa Hovedet, taler med en sagte og klynkende Stemme, synger Jeremiader over Verdens Synd og Daarskab" ɔc., skal jeg tilføie, at, om man end kan indrømme, at Nogle lade saadanne Manerer ragde noget formeget, bør man dog vogte sig for deraf at drage urigtige Slutninger. Saa unaturligt og affekteret som det vilde være for en frimodig og glad Kristen at vise sig i det Ydre nedslaaet eller sørgmodig, ligesaa urimeligt er det at forlange og saa affekteret vilde det være, at en sørgmodig Kristen skulde vise sig glad eller munter. Eller tror Hr. Anmelderen ikke, at der ogsaa nu gives mange dybt nedbøiede men dog alligevel oprigtige Kristne? Hvorfor har Biskop J. N. Brun sunget: „Hos Gud er idel Glæde, men før jeg kommer der, jeg sukke maa og græde og gaa nedbøiet her." Dette som Forklaringsgrund til hine „Yderlighéder." At en og anden Ensidighed, hovedsagelig af Mangel paa Oplysning, findes hos en Deel „Opvakte" er vel sandt, men en slig Ensidighed, som Anmelderen fortæller om, har jeg aldrig hørt eller erfaret.

Som et andet Slags lige ensidige Mennesker, kun i en anden Retning, opstiller Hr. Anmelderen Nogle, der ved Oplysning tænker sig „kun" Tilegnelsen af de Kundskaber, som bygtiggjør til Erhvervelsen af det daglige Brød ɔc. Jeg maa ogsaa her antage, at han har taget Munden vel fuld; thi at der gives „Fremskridtsmænd," der har Sands for et saa nyt Fag som Naturkundskab, der sætte denne over al anden Kundskab ja ved Oplysning tænker sig „kun" den, følgelig ikke bryde sig videre om det Øvrige, der af Andre henregnes til „Oplysning," kan jeg ialfald endnu ikke tro. Her maa dog Beviser til. Anmelderens besynderlige Talemaade er imidlertid skikket til at vække Fordom mod denne Kundskab, nemlig hos Læsere, der enten ikke kunne eller ikke gide sætte sig ind i denne Sag, — og derfor nogle Ord om den. Naar man bliver vaer, hvorledes der for Landmanden af Mangel paa Indsigt aarligaars gaar tabt store Værdier,*) hvorledes der endnu paa mange Steder staar saa meget tilbage i Renlighed, i Behandlingen af Mad og Drikke, af Huusdyr osv., naar man oftere har været Vidne til, at mangen haabefuld Ungdom er falden som Offer for den især i Fjeldbalene meget almindelige Svindsot eller Tæring, der som oftest er en Følge af Forkjølelse, og denne igjen af Uforsigtighed og Ubekjendtskab med de fysiologiske Love, hvilket er saa almindeligt blandt Almuen, hvo der med Opmærksomhed har betragtet disse Forholde og, som Anmelderen siger, „elsker" sit Land, og det Folk, man tilhører, hvo maatte ikke ønske og ville gjøre Sit til at en Forbedring i disse Henseender maatte ske! Man pleier at ønske et ungt Ægtepar, der vies sammen, Huus og Hjem, (hvis de ikke allerede har det), hvi skulde man da ikke tillige ønske dem et ordentligt, renligt og altsaa et byggeligt Hjem? Man tilønsker Manden, at hans Arbeide med at dyrke Jorden maa lykkes, hvorfor skulde man ikke søge at oplyse ham om den Maade, hvorpaa dette kan ske med mere Frugt end den, hans Forfædre have høstet? Men hvilken Kundskab er det, som hertil udkræves? Theologien og Historien kan det ikke være, thi isaafald maatte vore Præster og Historikere være de bedste Jorddyrkere ɔc., og Præstegaardene vorde drevne paa et ganske andet Vis, end Erfaringen giver tilkjende. Jeg vil ogsaa have Verdenshistorie som Fag i Almueskolen, er forsaavidt enig med Anmelderen, skjønt jeg ikke tør vente saa overordentlig Meget af den, som han synes at gjøre, ønsker den heller ikke nærmest som et Speil, hvori „Menneskeaanden" betragtes, men som en Prædiken om hans Magt og Sanddruhed, Viisdom og Kjærlighed, der har skabt baade Menneskeaanden og „Aanden i Naturen;" — men jeg ønsker ogsaa, at Naturkundskab maa optages som Fag i Almueskolen, ikke saaledes, at derved de andre Fag fortrænges eller utilbørlig tilsidesættes, heller ikke at Nogen derved skal gjøres til „Materialismens Træl," men nærmest for at hine Ønsker om Folks timelige Lykke virkelig kan opfyldes, og for at Erhvervelsen af den fornødne Indsigt, der er en Betingelse for de nævnte vistnok „materielle" Fremskridt, kan ske i rette Tid — Ungdomstiden. Jeg tror ogsaa, at sand Tro og Gudsfrygt meget vel kan bestaa ved Siden af Naturkundskab, hvad den fromme Schuberts Exempel viser. Man vil jo dog i vor Tid ogsaa have Geografi som fast Lærefag i Skolen, og derimod har jeg Intet at indvende; men der synes at være liden Sammenhæng i, at man taler til Børn f. Ex. om Asiens, Afrikas Planter og Vegetation, medens man ikke lærer dem at kjende den Plante, der vorer for deres Huusdør.*) En „Materialismens Træl" er en Afgudsdyrker; men at bruge Forskjelligt af det, som hører til denne materielle Verden, kan Ingen, heller ikke engang Skolelærerne, undgaa; naar disse forlange høiere Løn, (som jeg ikke for-

*) I de fleste Bygder gaar næsten al flydende Gjødsel tabt. J. A. Stockhardt ansætter dens Værdi af en Ko til 12 Spd. aarlig, ligesom den i Holland betales med 10 Spd. I Bygder med 2000 Storkvæg tabes altsaa cirka 20,000 Spd. aarlig. Dette er eet Exempel.

tænker dem i), altsaa flere Penge, som ogsaa ere materielle Ting, saa forlanger man igjen af dem (Lærerne) at de overensstemmende med Tidens formentlig ikke ubefoiede Krav meddele den opvorende Slægt Kundskab om, hvorledes disse Penge som forøgede Udgifter kunne erhverves; hvis ikke, have Lærerne foie Grund til at føre Ordet for større Lønninger. Eller tror de, at det er blot Villien til at betale Mere, der mangler hos alle Andre? Naar en Skolelærer i ældre Tider lønnedes med den altfor ringe Løn 16—20 Spd. men nu er tilstaaet f. Ex. 100 Spd., maa der da ikke aabnes nye Veie, hvorpaa de hertil medgaaende Penge kunne erhverves? Og Penge til Lærernes Løn ere ikke de eneste nødvendige Udgifter. Alt dette er vel „materielt," men det er nu engang saa i denne Verden. J. F.

— Der forekommer i nærværende Aarg. af Skoletid. adskillige Ytringer, som vi ei ganske samstemme med, men som vi dog ikke har gjort nogen Indsigelse imod. Dels hørte Imødegaaelsen den senere Diskussion til, dels maatte navngivne Forfattere selv kunne bære Ansvaret for deres Ytringer. Bladets fleste i Expeditionsprotokollen angivne Læsere ere enten akademisk eller seminaristisk dannede, hvorfor vi har troet det være meer beskedent at tildels lægge Abcens Pegepind tilside end stedse sidde med den i Haanden. Dertil kommer, baade det at vi selv ofte sidde som Disipel ved Indsenderes Fødder, og indlade os da ei paa at mestre deres Ord, om de end ved første Dreklang falde os lidt tvivlsomme, og tillige den Omstændighed at vi, lige siden O. Vig saa sønderslængende føiede Anmærkninger til en Afhandling i „Folkeskolen" af Kirkes. Flotten, har følt en ren Modbydelighed for Anmærkninger, som falde modsigende ind i en Forfatters Fremstilling. Derfor har vi aldrig her gjort Brug af saadanne Anmærkninger. Vore Anm. har altid gaaet **med** men aldrig **imod** nogen Indsender.

Seer hen til de Ytringer af Troan, som J. F. imødegaar, er man inde paa kildne og vanskelige Spørgsmaal. Vi skulle derfor venligen tillade os at bede DHr. lade sig paa hver af Siderne nøie med det, som allerede er sagt angaaende de „Vaktes" Forhold til de forskjellige Skolefag. Man har her saa let for at trække mere end tilbørligt til hver af Siderne og faa Kløften større end den i Virkeligheden er. J. F. taler som ub af vort eget Hjærte om Kristenlivets nødvendige Alvor og Beskaffenhed, og vi ere ham derfor takskyldige for at han har ladet den Side træde skarpt frem. Alligevel og uagtet man nok kunde have ønsket Troans Anke indklædt i en noget lempeligere Form, maa vi dog sige, at vi tror T. er bleven dømt forstærkt af F. — Troan mener saaledes visselig ikke, at alle „Stille i Landet" ere strenge og ensidige. Han har udelukkende holdt sig til **„Yderlighederne,"** J. F. til **Inderlighederne**; derfor er Meningsforskjellen bleven saa stor her paa Papiret. Troan gaar ikke irette med de virkelige men med de indbildte „Stille i Landet." Da vi optog hans Anmeldelse, forklarede vi os hans Ord som sigtende til Saadanne, der vel kan have faaet en alvorlig Paamindelse af Guds Ord, men som, istedetfor gjennem Ordets Tugt at være gaaet Ydmygelsens Vei til Herren, ere gangne den stærke dømmende, kritiserende Martavei til Menneskene, for af dem at blive anseede som sande, alvorlig, forsagende Kristne. Saadanne tro sig kloge og dømmedygtige i alle Ting og over Alle, ja ville være Andres Formyndere. Disse kan ikke andet end blive de mest „ensidige." „Norsk Kirketidendes" Red. støttede sig til Kjendsgjerning, da den sagde, at der ere dem, som dømmer Andres Kristelighed efter det Bogstjob, de gjør. Naar det f. Ex. bedder: B. er ikke en Kristen, thi han gaar ikke saaledes som A, hvilket er sagt om os til Andre, og til os om Andre, saa er J. F. den sidste til at underskrive en saadan Slutningsmaade. Ogsaa han vil kalde dette „Ensidighed." Alvorlige, erfarne, sande Kristne, saadanne som de, der synge af Hjærtet med Brun: „Hos Gud er idel Glæde" osv. de tale ikke saaledes. For dem ere saadanne **„ydre Kjendetegn"** Intet mod de **indre**. Det være ved Guds Bistand langtifra os at stille os i Modsætningsforhold til Disse, eller drage i Ledtog med Redaktioner, der søge Ære og Lyst i at tale ilde om det kristelige Liv i dets sande Alvor og Enfoldighed hos de dyrebare Brødre og Søstre i Herren, som med Apostelen giver Agt paa alt, hvad der er ærbart, nyttigt og godt, for derved at kunne ære Herren og gavne Næsten tilligemed sig selv — søgende først og fremst Guds Rige og hans Retfærdighed.

Hvad angaar det andet Punkt: „Historie" og „Naturfag" i Skolen, da staar Bladet aabent for DHr. Troan og J. F. til en fri og utvungen Diskussion derom.

— **Velsignet være den, som kommer i Herrens Navn!** Ser Advents

---

*) Vore Børn ville jo gjerne se og beskue Ting, hvorom der tales. Skulde det ikke baade interessere, glæde og være dem til Gavn, at Læreren i Sommers Tid tog dem med sig paa Marken, viste dem de vigtigste Græsplanter, fortalte dem om disses Navne, Egenskaber og Værd som Foderplante osv. Ligesaa lad dem betragte Blomsten. Ogsaa i denne Samtale kunde man indflette, at „Salomon i al sin Herlighed ikke var klædt som en af dem."

og Julepræ̈dikener af Pastor A. J. T. Laub efter Forfatterens Død udgivne af Biskop O. Laub. 94 S. Kjbhvn. 1853. Woldike. Denne lille Samling af Advents og Julepræ̈dikener udmærker sig ikke ved Tankerigdom eller Originalitet i Fremstillingen, hvorpaa de heller ikke gjøre Fordring; men der er en Enfoldighed og Roligbed i Udviklingen af det guddommelige Ord, og der gaar gjennem dem en from og jevn Tone, som gjør Læsningen af dem saa opbyggelig, og som berettiger dem til at faa en Plads „ved Siden af de større og mere fremtrædende Samlinger." — m

Ledige Bestillinger.

Kirkesangerposten ved Aremarks Hovedkirke med Lærerposten ved Sognets faste Skole. 150 Spd., fri Bolig Jord. 36 Uger Chr. Std. Spr. Heyerdahl. 6 Uger fra 27de Okt. — En Lærerpost ved Moss Almueskole. 200 Spd. 30 T. Ug. 3 Mnds. Opsi. Vestre Borgesysels Provsti. 24de Decbr. — En Underlærerpost ved Hortens Almueskole. 30 T. Ug. 180 Spd. Bolig. Nordre Jarlsberg Provsti. Hortens Skolek. — Andenlærerpost ved Levanger Bys Almueskole. 150 Spd. 30 T. Ug. 3 Mnds Opsi. 6 Uger fra 9de Novbr. Søndre Indherreds Provsti Spr. Hansen. — Lærerposten ved Skarpsno faste Skole i Ringsaker. 36 Uger. 126 Spd. Chr. Std. Spr. Berner. — Kirkesangerposten ved Vangs Hovedkirke paa Hedemarken med en Lærerpost Jordvei (fødes 1 Hest, 2 Kjør). 24 Td. Byg, 21½ Favn Ved. 130 Spd. og 40 Spd. Løn 54 Spd for 1864, siden 67 Spd. 24 ß. for Opvarmn. og Rengj. af Skoleværelset 18 Spd. Fragaar 30 Spd. i Pension til den aftraadte Kirkesj. Naar Hamar faar egen Kirke, frafalder Indt. af Hamar (40 Spd.). Chr. Biskop. Provst P. Vinsnes i Vang. 6 Uger fra 23 Novbr. — En Lærerpost ved Stromsø og Tangens Almueskole i Drammen. 33 T. Ug. 175 Spd. og 18 Spd. 3 Mnds. Opsi. Drammens Almueskolek. Spr. Jørg Moe. 6 Uger fra 24 Novbr. — En Lærerpost i vestre Moland. 34 Uger. 51 Spd. Kost og Logi. Chr sands Std. Pastor E. Meyer. 4 Uger fra 25de Novbr. — En Lærerpost i Høyland. 33 Uger. 1 Spd. pr. Uge. Kost. 3 Tdr. Land. Spr. G. W. Iversen. 31te Decbr. — I Svens Præstegj. Søndbordland 3 Lærerp. (30, 27 og 30 Uger). 1 Spd. 24 ß. pr. Uge Kost og Logi. Brgs. Std. Spr. Fr Heyerdahl. — En Lærerpost i Avaldsnæs. 1 Spd. ugentlig. 36 Uger. Kost. Chr.sands Std. Spr. i Avaldsnæs pr. Kobbervig. 15de Jan. — To Lærerp. i Jelse. 30 og 32 Ugers Omgangsskole Lønslavmaalet. Chr.sands Std. Jelse Skolek. 6 Uger fra 24de Novbr. — En Fastskolelærerpost paa Kringstad i Sigdal. 36 Uger. 100 Spd Chr. Std. Sigdals Skolekom. — 4 Lærerposter i Skjold; 23—30 Ug. à 1 Spd. Kost in natura 6 Ug. fra 2 Decbr. Chr.sands Std. — 1 Lærerpost ved Chr. Almueskole. 200 Spd. aarl. 34 T. Ug. 14de Januar. Chr. Stiftspr. — 1 Lærerpost i Ski; 30 Ug. (18 Ug. i sit Hjem og 12 Ug. ⅔ M. derifra) à 2½ Spd., Familiebolig (3 Vær. og Kjøk.), 20 Maal Jord, Havn til 2 Kjør. — Kirkesp. i Hillesø Lenvik Kl.gaard; Skov udsl. 1½ T. Byg, 4 T. Pot., f. 1 Hest, 4 Kjør, 75 Smaafæ 30—35 Kl.told og Offer. 26 Ug. Skole à 2 Spd. Kost in natura Tromsø Std. 6 Ug. fra 1.te Nov. — 1 Lærerpost ved Asker Sem. 200 Spd. Bolig. — 2 Lærerposter i Vang i Hedemarken 36 Ug. à 1½ Spd. og Kost 1½ Spd. Jordvei og Hus. — 4 Lærerposter i Nærstrand à 32 Ug. à 1 Spd. Chr.sands Std. 6 Ug. fra 30te Nov. — 2 Lærerp. i Eivindvik 40 Ug. à 7 og 4 Ort, Berg. Std. 31te Dec. — 1 Lærerpost i Bolsø; 30 Ug. à 1⅔ Spd. og Kost; Trondhj. Std. 31 Decbr.

Ledige Skolelærerposter.

I Eids Præstegjeld i Nordfjord er 5 ledige Kredsskolelærerposter med en aarlig Undervisningstid fra 24 til 30 Uger. Undervisningen foregaar dels i eget Lokale, dels holdes Omgangsskole, og Lønnen er 6 Ort pr. Skoleuge, hvortil kommer Kost og Herberge i Skoletiden paa det Sted, hvor Skolen holdes, eller i samme umiddelbare Nærhed. Andragender, forsynede med fornødne Attester og stilede til Bergens Stiftsdirektion, indsendes til undertegnede Skolekommission inden 6 Uger fra Dato. Bemeldte Poster tiltrædes fra næste Aars Begyndelse.

Eid i Nordfjord den 29de October 1863.

Paa Eids Skolekommissions Vegne.

U. Bugge.

En Omgangsskolelærerpost i Nakkestad — 36 Uger aarlig paa forskjellige Steder i Udkanterne. Løn 1 Spd. 60 ß. pr. Uge samt Kost og Logis paa Gaardene i Skoletiden. — Inden 4 Uger fra 15de Decbr. d. A.

Bekjendtgjørelse.

Indeværende Aars **Stiftsskolelærermøde for Trondhjems Stift**, hvortil Lærere og andre Venner af vor Almueskole indbydes,*) afholdes paa Klæbo Seminarium den 29de og 30te December forstkommende, det forberedende Møde den 29de Formiddag Kl. 9.

Følgende Emner foreslaaes til Behandling:

1) Hvad forstaaes ved Fribed i Skolen?
2) Er Folkelærernes nuværende Dannelsesmaade tidsmæssig?
3) Hvilke Tanker gjøre sig ialmindelighed gjældende om Naturkundskab som Fag i Almueskolen?
4) Hvoraf kommer det, at Skolegjerningen ofte vinder saa liden Anerkjendelse blandt Folket, og kan Lærerne virke noget for den Sag?
5) Om Kvindens nærværende Dannelsesmaade.
6) Hvad bør en Almueskolelærer udenfor sin egentlige Skolegjerning helst slaa ind paa, for at hans Virken kan blive saa frugtbringende for vort Folk som muligt?

Foruden de her nævnte Opgaver kunne andre optages til Behandling, forsaavidt de fremkomme inden det forberedende Mødes Slutning.

Throndhjem den 8de Oktober 1863.

Ove Bugge. J. S. Husby. O. Thonstad. P. Vangen. O. J. Høyem.
H. Ovenild. J. Wærnes.s.

Strøbemærkninger.

— Endnu en Gang maa vi venligen bede dem, der sende Penge eller Breve, som alene angaa Skoletidendens Expedition, at de **ikke** adressere Brevene til Forlægger eller Redaktør, men skriver Udenpaaskrift: „Til Kristiania Postkontor. — Avissag (vedk. Skoletid.)." Hvis denne Regel ikke iagttages, maa enten Afsender eller Modtager betale Brevene, men det er ingenlunde fornødent. Vi skal give et Exempel. En rekvirerer 1 Expl. Han adress. Brevet til Forlæg. eller Red.; Modtageren maa betale 6 ß. for Brevet. Ved Halvaarets Udg. sender Subskribenten 30 ß. i Brev, ligedan adresseret; Modtageren maa betale 9 ß. Samme Fremgangsmaade gjentages ved 2det Halvaars Udløb — atter 9 ß. Saa faar dertil Postvæsenet sine 5 ß. Det ene Exemplar har da slugt en Porto af 29 ß. medens Portoen kun er 5 ß. for baade Bladet og, om fornødent, flere Breve, naar man havde fulgt den lovmæssige Fremgangsmaade.

Hr. E.! I de første Nr. af 4de Aarg. optages: Om Underv. i Skriv. af Lærer Eriksen; om Underv. i Læsn. af Lærer Sørensen; om velsignelsesrig Brug af Forklaringen (Debat.); om Forkl. af Petari; om Liv i Underv. af H.; om grammatikalske Benævnelser; Seminar-Examina osv.

Hr. O.! Restanselisten for denne Aarg. viste nylig tætved 200 ubet. Expl. Det antages, at er Restanserne saapas nu, ville de blive endflere, dersom Bladet udvides og følgelig Prisen forhøies. Var derimod i Gjennemsnit hver anden Skolel. betalende Subskrib., saa vilde Bladet staa paa meget god Fod og Forlæggeren kunde da give Extranummere. Nu derimod hænder det, at hele Sogne, ja hele Præstegjældes Lærere holde tilsammen 1 Expl. af Skoletidenden. Derved faar rigtignok Bladet mange Læsere, men ei mange Penge at klare for sig med. Vi har tidligere sat nok Penge overstyr ved Skoletidenden til nu paa Egenhaand at ville gjøre et usikkert Udvidelsesforsøg. Da Forlæggeren finder Udvidelsen utilraadelig nu, henskydes Spørgsmaalet derom atter i Fremtiden; man faar se denne an.

Hr. N.! Tak for Deres Velvilje! Men den sidste Hentydning, som her faar Plads, er given i dette Nr. (Se Anm. S. 185). Vi vil ingen Gjenganger af den Historie have i næste Aargang.

*) Denne Indbydelse indløb den 7de Novbr., efterat Nr. 11 var færdigkorrigeret. Red.

Almueskoletidenden begynder ved Nytaar sin 4de Aarg., og udkommer fremdeles den 10de i Maaneden. Subskriptionsprisen er — Porto iberegnet — **60** Skill. (= 2 Rd. Rm. svensk = 1 Rd. dansk), som betales forskudsvis under Adresse: „Til Kristiania Postkontor — Avissag (Skoletid. vedkom.)." Subskribentsamlere og Postexpeditører erholde for 10 betalte Expl. 1 gratis. — **De ærede Subskribenter, som for tidligere Aargange staa til Rest med Betalingen, bedes at indsende denne med det Første.**

Bekjendtgjørelser om ledige Bestillinger og udkomne Skrifter kunne inden den 6te i hver Maaned sendes mig til Optagelse i Bladet mod 2 ß. pr. Petitlinje. Andre Meddelelser til Bladet sendes derimod til Redaktionen. **P. T. Malling.**

Kristiania. Redigeret af S. M. Krognæs. — Trykt og forlagt af P. T. Malling.

Depotbiblioteket
h040 20 359